Redactor: Antonia Kacsó, Raluca Popescu
Tehnoredactare computerizată: Dana Diaconescu
Coperta: Walter Riess

Joseph Conrad, *The Secret Agent, A Simple Tale*

Ilustrația copertei reproduce un detaliu din *Vedere de pe Heath Street, Hampstead*, de John Atkinson Grimshaw

Toate drepturile asupra acestei ediții
sunt rezervate Editurii LEDA, parte componentă
a GRUPULUI EDITORIAL CORINT

ISBN: 973-7786-43-2

Timbrul literar se plătește Uniunii Scriitorilor din România
Cont: 2511.1-171.1/ROL BCR, Sector 1

Pentru comenzi și informații ad ațți-vă la:

Editura LEDA
Difuzare și Clubul Cărții
Str. Teodosie Rudeanu nr. 21, Sector 1, București
Tel.: 222.19.49, 223.19.28, 222.40.34; Fax: 222.71.78.
E-mail: vanzari@edituracorint.ro
Magazinul virtual: www.edituracorint.ro

Format: 24/61x86
Coli tipo: 16

Tipar executat la: **S.C. TIPARG S.A.** Piteşti
Tel.: 0248 221 275; Fax: 0248 221 348
E-mail: office@tiparg.ro; www.tiparg.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CONRAD, JOSEPH
Agentul secret: o istorie simplă / Joseph Conrad;
trad. Gabriel Gafița. - București: Leda, 2005
ISBN 973-7786-43-2

I. Gafița, Gabriel (trad.)

821.111-31=135.1

Joseph Conrad

Agentul secret

O istorie simplă

Traducere de Gabriel Gafița

GRUPUL EDITORIAL CORINT

I

Ieșind în acea dimineață, domnul Verloc își lăsă formal magazinul în seama cumnatului său. O putea face liniștit, căci tot timpul clientela sa era foarte puțină, practic inexistentă înainte de căderea serii. De altfel, domnului Verloc prea puțin îi păsa de afacerile lui oficiale. Iar, în plus, cumnatul rămânea în grija soției sale.

Magazinul era mic, la fel și casa. Era una din acele clădiri de cărămidă înnegrită ce se puteau vedea în mare număr, înainte de epoca reconstrucției, la Londra. Magazinul era o încăpere în formă de cub, cu fațada formată din geamuri mici. În timpul zilei ușa rămânea închisă; doar serile stătea crăpată discret, dar cu suspiciune.

În vitrină erau fotografii de dansatoare mai mult sau mai puțin dezbrăcate, pachete incerte ambalate în hârtii ca medicamentele brevetate, plicuri galbene lipite, foarte subțiri, pe care scria mare cu negru 2 șilingi 6 penny, câteva numere din niște vechi reviste umoristice franțuzești atârnate pe o sfoară, parcă la uscat, un văsuleț albastru de porțelan,

o casetă neagră de lemn, sticle cu cerneală de marcaj și ștampile de cauciuc, câteva cărți cu titluri vag necuviincioase, câteva exemplare aparent vechi din niște publicații obscure, mizerabil tipărite și cu titluri ca *Torța* sau *Gongul* — nemaipomenit de incitante. Iar cele două lămpi de gaz din vitrină erau întotdeauna date la mic, fie din spirit de economie, fie pentru folosul clienților.

Cât despre clienți, aceștia erau sau inși foarte tineri, care zăboveau câtva timp în fața vitrinei înainte de a se strecura pe neașteptate în magazin, sau bărbați ceva mai maturi, dar care în general arătau de parcă n-ar prea fi fost în bani. Din această ultimă categorie, unii purtau gulerele pardesielor ridicate până sub mustață și aveau stropi de noroi la partea de jos a pantalonilor, care se prezentau destul de purtați și de o calitate nu foarte grozavă. Nici picioarele dinăuntrul lor nu erau de regulă cine știe ce. Cu mâinile înfundate în buzunarele laterale ale hainelor, se furișau înăuntru cu un umăr înainte, ca și cum s-ar fi temut să nu declanșeze clopoțelul.

Acesta, agățat deasupra ușii cu ajutorul unui fir de oțel curbat, era greu de ocolit. Ușa îl lovea în mod inevitabil; iar seara, la cea mai mică provocare, răsuna în spatele clientului cu o virulență absolut nerușinată.

Clopoțea deci și, la acest semnal, domnul Verloc intra prin glasvandul prăfuit din spatele tejghelei băițuite, venind în grabă de undeva din spate. Pleoapele îi erau de la natură grele; arăta de parcă s-ar fi răsucit toată ziua îmbrăcat într-un pat nefăcut.

Altcineva ar fi simțit că o asemenea apariție nu era decât în strictul lui dezavantaj. La vânzarea cu amănuntul, foarte mult depinde de aspectul plăcut și fermecător al celui care-ți vinde produsul, însă domnul Verloc își cunoștea bine marfa și rămânea complet nepăsător la orice dubiu de ordin estetic în privința apariției sale. Fără să clipească și ferm în nerușinarea lui ce părea să conțină în ea o teribilă amenințare, începea să vândă câte un obiect care, în mod evident și scandalos, nu merita banii ce treceau dintr-o mână în alta în timpul tranzacției: o cutiuță de carton aparent goală, de exemplu, sau unul din acele plicuri galbene lipite cu grijă și foarte subțiri, sau vreun volum mânjit și murdar, cu coperte de hârtie, dar cu un titlu promițător. Din când în când, se întâmpla că reușea să vândă vreunui amator câte una din dansatoarele gălbejite și decolorate, ca și cum ar fi fost vie și tânără.

Uneori la sunetul clopoțelului apărea doamna Verloc. Winnie Verloc era o femeie tânără, cu pieptul plin într-un corsaj strâns și lată în șolduri. Avea părul foarte îngrijit. Cu o privire fermă, ca și a soțului ei, arbora un aer de o indiferență insondabilă din spatele marginii înălțate a tejghelei. Atunci clientul relativ fraged ca ani rămânea dintr-o dată descumpănit văzând că are de-a face cu o femeie și, mocnind o imensă dușmănie în suflet, cerea o sticlă cu cerneală de marcaj, în valoare de 6 penny (în magazinul domnului Verloc ea costa 1 șiling și 6 penny), pe care, o dată ieșit în stradă, o arunca hoțește în primul canal.

Oaspeții de seară — bărbați cu gulerele ridicate și pălării trase pe ochi — schițau un gest familiar din cap către doamna Verloc, apoi, murmurând un salut, ridicau aripa de la capătul tejghelei și treceau în camera din spate, de unde, printr-un coridor, se ajungea la o scară abruptă. Ușa magazinului era singura cale de acces în casa unde domnul Verloc își practica ocupația sa de negustor de mărfuri dubioase, își exercita vocația de protector al societății și își cultiva virtuțile domestice. Acestea din urmă erau foarte pronunțate. Domnul Verloc era un om profund domesticit. Nici nevoile sale intelectuale, nici cele spirituale și nici cele fizice nu erau de natură să-l facă să râvnească la călătorii în străinătate. Acasă afla el destinderea trupului și liniștea conștiinței, alături de micile atenții conjugale ale doamnei Verloc și de considerația deferentă a mamei acesteia.

Mama lui Winnie era o femeie voinică, astmatică și cu o față lată și arămie. Pe sub boneta albă purta o perucă neagră. Picioarele umflate o sileau la inactivitate. Se considera a fi de ascendență franceză, ceea ce poate că era adevărat; iar, după o lungă căsnicie cu un cârciumar autorizat să vândă și spirtoase, un om de o categorie inferioară ei, se întreținea în anii văduviei sale închiriind apartamente mobilate unor domni singuri lângă Vauxhall Bridge Road, într-o piață destul de elegantă cândva și făcând parte încă din cartierul Belgravia. Acest amănunt topografic prezenta anumite avantaje când își anunța camerele în ziar; însă clienții onorabilei

văduve nu făceau parte din genul monden. Buni, răi cum erau, fiica ei Winnie o ajuta să aibă grijă de ei. Urmele ascendenței franceze, cu care se lăuda văduva atât, erau vizibile și la Winnie. Ele își spuneau cuvântul mai ales în privința pieptănăturilor extrem de cochete și cu gust ale părului ei negru și lucios. Dar Winnie mai avea și alte farmece: tinerețea ei, formele pline și rotunde, tenul curat, caracterul provocator al rezervei sale impenetrabile, care niciodată nu mergea însă până acolo încât să descurajeze conversația, purtată din partea chiriașilor cu animație, iar din partea ei cu egală amabilitate mereu. Trebuie că pe domnul Verloc tocmai aceste atracții îl făcuseră sensibil. Domnul Verloc era chiriașul lor cu intermitență. Venea și pleca aparent fără vreun motiv anume. De obicei sosea la Londra (ca și gripa) venind de pe continent, doar că neanunțat în presă; iar în timpul vizitelor sale avea un program foarte strict. Lua micul dejun în pat, apoi zăbovea în așternut, cu aerul că savurează în liniște o plăcere, zilnic până la amiază — uneori chiar și mai târziu. În schimb, când ieșea în oraș, părea să găsească doar cu mare greutate drumul înapoi către locuința sa temporară din cartierul Belgravia. Pleca de acasă târziu și se întorcea devreme — devreme însemnând ora trei sau patru dimineața; iar când se trezea la zece, i se adresa lui Winnie, care îi aducea tocmai micul dejun pe o tavă, cu o politețe glumeață, obosită și cu inflexiunile răgușite, stinse ale unui om care a vorbit vehement multe ore în șir. Ochii proeminenți, cu pleoapele grele, se rostogoleau

lirici și languroși încoace și încolo, cuvertura îi stătea trasă până sub bărbie, iar mustața neagră și mătăsoasă îi acoperea buzele pline, capabile de o mulțime de tachinării mieroase.

După părerea mamei lui Winnie, domnul Verloc era un gentleman foarte drăguț. Din experiența ei de o viață adunată în diferite „localuri publice", această femeie de treabă păstrase la vremea retragerii ei din afaceri un ideal de gentleman de felul celor ce frecventau în mod obișnuit barurile cu separeuri. Domnul Verloc se apropia de acest ideal; de fapt, chiar îl atingea.

— Bineînțeles, mamă, că-ți luăm și mobila, o liniștise Winnie.

La pensiune trebuia renunțat. Se părea că nu mai merita s-o păstreze. Ar fi însemnat prea multă bătaie de cap pentru domnul Verloc. Și, în plus, l-ar fi incomodat în restul afacerilor lui. În ce anume constau aceste afaceri nu spunea; însă, după logodna sa cu Winnie, își dădea silința să se trezească înainte de amiază și, coborând scările de la demisol, căuta să se facă agreabil mamei în camera de jos, unde se servea micul dejun și unde acesteia îi plăcea să-și petreacă ceasurile de imobilitate. Aici domnul Verloc mângâia pisica, mai întețea focul și își lua micul dejun. Se smulgea din tihna ușor sufocantă a camerei cu vădită părere de rău, dar, cu toate acestea, nu se întorcea acasă decât la ore foarte târzii ale nopții. Nu s-a oferit niciodată s-o ducă pe Winnie la vreun spectacol, cum s-ar fi cuvenit să facă un gentleman atât de drăguț ca el.

Serile îi erau ocupate. Treburile lui aveau un caracter oarecum politic, i-a spus o dată lui Winnie. Va trebui să fie, a prevenit-o, foarte amabilă cu amicii lui politici. Iar ea, cu privirea ei directă, impenetrabilă, i-a răspuns că, bineînțeles, așa va face.

Cât anume o informase în plus despre ocupația lui îi era cu neputință mamei lui Winnie să deducă. Proaspăta pereche o luă să locuiască la ea, împreună cu toată mobila. O surprinse aspectul meschin al magazinului. Schimbarea de domiciliu de la piața largă din Belgravia la străduța îngustă din Soho îi afectă în chip nefast picioarele, care se umflară, devenind enorme. Pe de altă parte însă, era complet eliberată de grijile materiale. Bunătatea cam greoaie a ginerelui îi inspira un sentiment de siguranță absolută. Viitorul fiicei sale era precis pe mâini bune și nici chiar în privința fiului ei Stevie nu trebuia să-și facă griji. Nu izbutise însă nici măcar față de sine însăși să conteste adevărul că bietul Stevie era o teribilă povară pentru toată lumea. Dar, având în vedere afecțiunea lui Winnie pentru plăpândul ei frate și firea amabilă și generoasă a domnului Verloc, simțea în sufletul ei că bietul băiat era destul de bine pus la adăpost în lumea asta atât de aspră. Iar în străfundul cel mai adânc al inimii ei de mamă poate nici nu era chiar nefericită că cei doi soți nu aveau copii. Cum domnului Verloc situația părea să-i fie complet indiferentă, iar Winnie făcuse din fratele ei obiectul unei afecțiuni cvasimaterne, mai bine de atât nici nu putea spera pentru bietul Stevie.

Căci greu te mai descurcai și cu băiatul ăsta. Era o ființă delicată și ar fi avut chiar o anumită frumusețe plăpândă în felul lui, dacă buza de jos nu i-ar fi atârnat tot timpul inertă. Sub acțiunea excelentului nostru sistem de învățământ obligatoriu, învățase să scrie și să citească, în ciuda neajunsului pe care îl prezenta buza lui inferioară. În schimb, ca băiat de comisioane era o calamitate. Uita ce avea de transmis; era lesne deturnat de la drumul drept al datoriei de atracția pentru câinii și pisicile de pripas, pe care le urmărea prin gangurile înguste până ce dădea în curți interioare imunde; de spectacolul străzii pe care îl contempla gură-cască în detrimentul intereselor patronului său; ori de drama cailor prăbușiți, ale cărei patos și violență îl făcea să înceapă uneori să țipe strident în mijlocul mulțimii deloc amatoare de a fi deranjată prin strigăte de disperare de la savurarea liniștită a spectacolului național. Când era escortat de la fața locului de vreun polițist grav și protector, se întâmpla adesea ca Stevie să nu-și mai amintească adresa — cel puțin pentru o vreme. O întrebare bruscă îl făcea să se bâlbâie până în pragul sufocării. Când îl speria ceva de neînțeles pentru el, se uita îngrozitor de sașiu. Cu toate acestea, nu avea niciodată accese (lucru foarte încurajator de altfel); iar în fața izbucnirilor firești ale tatălui său, care adesea își pierdea răbdarea, găsise oricând refugiu, în copilărie, după fustele scurte ale surorii sale Winnie. Pe de altă parte, l-ai fi putut bănui că ascunde și un fond de inconștiență răutăcioasă. La vârsta de paisprezece

ani, un prieten al răposatului său tată, agent la o firmă străină de lapte pasteurizat, având ocazia să-l angajeze la el ca băiat de serviciu, Stevie a fost găsit într-o după-amiază cețoasă, în absența patronului său, ocupat cu lansarea unor artificii în casa scării. A declanșat un întreg cortegiu de rachete înfricoșătoare, de roți de foc rostogolite cu furie la vale și de petarde asurzitoare. Toată povestea putea lua o întorsătură cât se poate de neplăcută. O panică teribilă a cuprins toată clădirea. Cu groaza în ochi și sufocându-se, funcționarii s-au năpustit pe coridoarele pline de fum, pălării de mătase și businessmen-i mai vârstnici puteau fi văzuți rostogolindu-se independent pe scări. Stevie însă nu părea să fi dobândit nici o satisfacție personală de pe urma faptei lui. Motivele pentru o inițiativă atât de originală erau greu de descoperit. Doar mult mai târziu Winnie a obținut de la el o mărturisire nebuloasă și confuză. Se pare că alți doi băieți de serviciu ca și el, care lucrau în aceeași clădire, îi stârniseră sentimentele cu povești despre cazuri de nedreptăți și persecuții, exacerbându-i compasiunea pentru ei până la acel gest nebunesc. Numai că, desigur, prietenul tatălui său l-a dat imediat afară, de teamă să nu-i ruineze complet firma. După această ispravă altruistă, a fost pus să ajute la spălatul vaselor în bucătăria de la demisol și să lustruiască botinele domnilor chiriași ai pensiunii din Belgravia. Evident că o asemenea îndeletnicire era lipsită de orice viitor. Domnii îi mai lăsau din când în când un șiling bacșiș. Domnul Verloc s-a dovedit

cel mai generos dintre chiriași. Dar câștigul băiatului nu se ridica la prea mult nici ca venit, nici ca perspective; astfel că, în momentul când Winnie a anunțat logodna ei cu domnul Verloc, mama n-a putut să nu se întrebe, trimițând o privire și un suspin în direcția chicinetei, ce se va întâmpla acum cu bietul Stevie.

S-a dovedit însă că domnul Verloc era dispus să-l preia și pe el o dată cu mama soției sale și cu mobila acesteia, care constituia toată averea vizibilă a familiei. Domnul Verloc aduna tot ce venea la pieptul lui mare și generos. Mobila a fost împărțită cât mai avantajos în toată locuința, dar mama doamnei Verloc a trebuit să se limiteze la două camere în spate, la etajul întâi. Nefericitul Stevie dormea într-una din ele. Un puf subțire începuse să-i acopere, ca un abur auriu, linia precis conturată a maxilarului inferior. Își ajuta sora cu dragoste și cu o docilitate oarbă la treburile casnice. Domnul Verloc era de părere că i-ar fi prins bine să aibă o ocupație oarecare. Stevie își petrecea deci timpul liber desenând cu compasul și creionul cercuri pe o foaie de hârtie. Se dăruia cu mare sârguință acestui divertisment, aplecându-se mult, cu coatele răschirate, pe masa de bucătărie. Prin ușa deschisă a camerei din spatele magazinului, sora sa Winnie îi arunca din timp în timp câte o privire matern vigilentă.

II

Acestea erau deci casa, gospodăria și magazinul pe care domnul Verloc le lăsa în urmă în acea dimineață, apucând-o, pe la ora zece și jumătate, spre vest. Era o oră neobișnuit de matinală pentru el; întreaga sa persoană iradia farmecul unei prospețimi înrourate parcă; își purta redingota din stofă albastră descheiată; botinele îi sclipeau; obrajii săi, proaspăt bărbieriți, aveau un fel de luciu; până și ochii cu pleoape grele, împrospătați după o noapte de somn împăcat, aruncau priviri relativ agere. Prin gardurile parcului, aceste priviri cuprindeau bărbații și femeile ce călăreau pe Row[1], cuplurile trecând armonios în galop mic prin dreptul lui, alte perechi înaintând moale, la pas, grupuri de trei sau patru persoane mergând agale, bărbați singuratici, total nesociabili la înfățișare și femei solitare, urmate la distanță de un rândaș cu cocardă la pălărie și cu centiron de piele peste haina strânsă

[1] The Row — porțiune din Hyde Park utilizată ca teren de echitație (n. tr.).

pe corp. Treceau în viteză trăsuri, mai ales *broughams*[1] cu doi cai, ici-colo chiar câte o *victoria*[2] tapisată cu vreo piele de animal sălbatic și cu chipul sau pălăria vreunei doamne răsărind peste capota coborâtă. Iar un soare tipic londonez — despre care nu se putea spune decât că arăta ca însângerat — glorifica întreaga scenă cu privirile sale. Atârna la o înălțime potrivită deasupra lui Hyde Park Corner, arborând un aer de vigilență activă, dar blajină. Până și pavajul de sub pașii domnului Verloc avea o nuanță obosit aurie în acea lumină difuză în care nici perete, nici copac, nici animal, nici om nu aruncau vreo umbră. Domnul Verloc se îndrepta spre apus printr-un oraș fără umbre, într-o atmosferă pudrată cu aur vechi. Reflexii arămii-roșietice licăreau de pe acoperișurile caselor, de la colțurile zidurilor, din pernele trăsurilor, de pe înseși învelitorile cailor și de pe spatele lat al redingotei domnului Verloc, pe care dădeau impresia unei rugini mate. Domnul Verloc însă nu era câtuși de puțin conștient că ruginise. Urmărea prin gardul parcului dovezile luxului și opulenței orașului cu un ochi aprobator. Toți acești oameni trebuiau protejați. Protecția e cea dintâi necesitate a luxului și a opulenței. Trebuiau deci protejați; și nu numai caii, trăsurile, casele și servitorii lor trebuiau protejați, ci și sursa bogăției lor

[1] Trăsură închisă, cu două locuri, de obicei trasă de un singur cal (n. tr.).

[2] Trăsură ușoară, cu patru roți și decapotabilă, pentru două persoane și cu scaunul vizitiului supraînălțat (n. tr.).

trebuia protejată în inima orașului și în inima țării, întreaga ordine socială favorabilă inactivității lor atât de igienice trebuia protejată de invidia meschină a muncii neigienice. Trebuia... — și aici domnul Verloc și-ar fi frecat mâinile a satisfacție dacă nu ar fi fost structural ostil oricărui efort fără rost. Inactivitatea lui nu era igienică, dar îi convenea de minune, într-un fel i se devota cu un gen de fanatism inert, sau poate mai bine zis cu o inerție fanatică. Născut din părinți plini de sârguință și crescut pentru o viață de muncă grea, îmbrățișase indolența dintr-un impuls pe cât de profund, pe atât de inexplicabil și de categoric precum acela care îndreaptă preferințele unui bărbat, dintr-o mie de femei, către una anume. Era prea leneș pentru a fi chiar și un simplu demagog, un orator din rândurile muncitorilor sau vreun șef sindical. Prea multă bătaie de cap. Tihna de care avea el nevoie era de o natură mai perfectă; sau poate era victima unei neîncrederi filozofice în eficiența oricărui efort omenesc. O asemenea formă de indolență cere, implică o anumită inteligență. Ea nu îi lipsea domnului Verloc, iar la ideea ordinii sociale amenințate probabil că și-ar fi făcut singur cu ochiul dacă acest gest de scepticism nu ar fi presupus un anumit efort. Ochii săi mari și proeminenți nu erau adaptați pentru clipitul șmecher. Erau mai degrabă genul de ochi ce se închid plini de solemnitate, degajând efectul maiestuos al somnului.

Neostentativ, dar masiv la modul mătăhălos porcin, fără a-și freca mâinile a satisfacție și fără

a-şi face sceptic cu ochiul pentru propriile gânduri, domnul Verloc îşi vedea de drum. Călca apăsat pe caldarâm cu botinele sale lustruite, iar toată ţinuta sa era a unui meseriaş pornit să-şi câştige banul. Putea trece drept orice, de la rămar de tablouri până la lăcătuş; ba chiar şi drept un mic meşter cu numai câţiva angajaţi. Dar ce avea el în plus era un aer imponderabil pe care nici un meseriaş nu l-ar fi putut dobândi prin simpla exercitare a meşteşugului său, acel aer comun oamenilor ce trăiesc de pe urma viciilor, nebuniilor sau temerilor primare ale omenirii, acel aer de nihilism moral comun patronilor de tripouri şi de case deocheate, detectivilor particulari şi agenţilor urmăritori, negustorilor de spirtoase şi, aş mai adăuga eu, vânzătorilor de centuri electrice stimulante şi de leacuri brevetate. Dar în privinţa celor din urmă nu sunt sigur, căci nu am înaintat cu cercetările mele chiar atât de afund. Din câte ştiu, expresia acestora trebuie să fie absolut diabolică. Nu m-ar mira. Ce vreau să susţin este doar că expresia domnului Verloc nu era câtuşi de puţin diabolică.

Înainte de a ajunge la Knightsbridge, domnul Verloc coti la stânga din strada aglomerată, vuind de zgomotul omnibuzelor ce treceau legănându-se şi al furgoanelor cu cai şi pătrunse în fluxul rapid şi aproape tăcut al trăsurilor de piaţă. Sub pălăria pe care o purta uşor lăsată pe spate părul îi stătea pieptănat lins, cu grijă, într-o respectuoasă ascultare; căci domnul Verloc avea treabă la o ambasadă. Şi, ferm ca o stâncă — o stâncă de consistenţă moale

însă —, mergea acum pe o stradă ce putea fi numită, cu toată îndreptățirea, particulară. Lărgimea, pustietatea și lungimea ei respirau acea maiestate proprie numai naturii anorganice, materiei ce nu piere niciodată. Singurul indiciu al mortalității era trăsurica unui medic oprită în această augustă singurătate lângă o bordură. Ciocănașele lustruite ale ușilor luceau, cât vedeai cu ochii, iar ferestrele curate își etalau luciul opac și întunecat. Și totul era tăcut. Doar căruța unui lăptar zăngăni sonor traversând perspectiva îndepărtată; un ajutor de măcelar, mânând cu acea nobilă indiferență cu care un alergător la Jocurile Olimpice și-ar fi mânat carul de luptă, dădu în grabă colțul cocoțat deasupra unei perechi de roți roșii. O mâță cu un aer vinovat, ieșind de undeva de sub pavaj, alergă o clipă înaintea domnului Verloc pentru a se mistui apoi în alt subsol; iar un polițist gras, arătând străin de orice emoție omenească, de parcă ar fi fost și el o parte din natura anorganică, desprinzându-se direct dintr-un felinar, nu-i acordă nici cea mai mică atenție domnului Verloc. După o nouă cotitură la stânga, acesta își urmă drumul pe o stradă îngustă, de-a lungul unui zid galben care, dintr-un motiv cu totul de neînțeles, avea scris pe el *No. 1 Chesham Square* cu litere negre. Chesham Square era la cel puțin cincizeci de metri distanță, iar domnul Verloc, destul de cosmopolit în felul său pentru a nu se lăsa indus în eroare de enigmele topografice ale Londrei, își continuă drumul la fel de hotărât, fără vreun gest de surprindere sau de indignare, în cele din urmă, cu o

stăruință metodică, ajunse în piață și se îndreptă oblic spre numărul 10. Acesta figura pe o poartă impunătoare pentru trăsuri tăiată în zidul înalt și curat dintre două clădiri, din care una, în mod destul de rezonabil, avea numărul 9, iar cealaltă 37; dar adevărul că aceasta din urmă ținea de fapt de Porthill Street, o stradă bine cunoscută în cartier, era proclamat de o tăbliță plasată deasupra ferestrelor de la parter de acea autoritate eficientă însărcinată să țină socoteala caselor rătăcite din Londra. De ce oare nu se cere odată aprobarea Parlamentului (o lege mică ar fi de-ajuns) pentru a obliga aceste edificii să se întoarcă unde le e locul rămâne unul din misterele administrației municipale. Domnul Verloc însă nu-și bătea capul cu asemenea treburi, misiunea vieții sale fiind să protejeze mecanismul social, nu să-l perfecționeze sau să-l critice.

Era atât de devreme, încât portarul ambasadei ieși grăbit din cămăruța sa tot luptându-se cu mâneca stângă a livrelei. Purta o vestă roșie, pantaloni până la genunchi și arăta frământat. Luând notă de agitația din vecinătatea sa, domnul Verloc arătă un plic gravat cu stema ambasadei și trecu mai departe. Același talisman îl produse și în fața valetului care îi deschise ușa, retrăgându-se apoi un pas pentru a-i face loc să intre.

În șemineul înalt ardea un foc frumos, iar un domn mai vârstnic, așezat cu spatele la el, în haine de seară și cu un lanț la gât, ridică ochii de pe ziarul ce îl ținea desfăcut la lățimea umerilor în dreptul feței sale calme și severe. Nu mișca; dar un alt

lacheu, îmbrăcat în pantaloni și haină de frac maro, tivită cu șnur subțire galben, apropiindu-se de domnul Verloc, îl ascultă murmurându-și numele, apoi, întorcându-se tăcut pe călcâie, o luă înainte, fără a privi măcar o singură dată în urmă. Domnului Verloc, dus astfel pe un coridor în stânga marii scări interioare cu covor, i se făcu deodată semn să intre într-o cameră mititică, al cărei unic mobilier consta dintr-o masă greoaie de scris și câteva scaune. Servitorul închise ușa, iar domnul Verloc rămase singur. Nu se așeză. Ținându-și pălăria și bastonul într-o mână, privi de jur împrejur, trecându-și cealaltă mână durdulie peste părul său lins și descoperit acum.

O altă ușă se deschise fără zgomot, iar domnul Verloc, fixându-și privirile în acea direcție, nu văzu la început decât niște haine negre, o chelie și câte un favorit lung de o parte și de alta a unei perechi de mâini zbârcite. Omul care tocmai intrase ținea un teanc de hârtii în fața ochilor și se îndreptă spre masă cu pași mărunți, răsfoind din când în când hârtiile. Consilierul Wurmt, *chancelier d'ambassade*[1], era destul de miop. Depunând hârtiile pe masă, acest merituos funcționar dezvălui o fizionomie cu un ten gălbejit și de o urâțenie melancolică, încadrată de o claie de fire lungi și subțiri de păr gri-închis, despărțită ferm de niște sprâncene groase și stufoase, își aplică un pincenez cu rame negre pe nasul turtit, fără nici o formă și se arătă surprins de apariția domnului Verloc. De

[1] Păstrătorul sigiliilor într-o ambasadă (fr.) (n. tr.).

sub sprâncenele enorme, ochii săi clipiră patetic prin sticlele ochelarilor.

Nu schiță nici un gest de salut; nici domnul Verloc, care, fără îndoială, își cunoștea locul; doar o modificare subtilă a poziției generale a umerilor și spatelui său putea sugera o ușoară înclinare a șirei spinării sub vasta suprafață a redingotei. Efectul era al unei deferențe neostentative.

— Am aici câteva din rapoartele dumneavoastră, spuse birocratul cu o voce neașteptat de blândă și obosită, apăsând tare cu vârful arătătorului pe teancul de hârtii.

Făcu o pauză, iar domnul Verloc, care își recunoscu de îndată scrisul, rămase mut, neîndrăznind nici măcar să respire.

— Nu suntem prea mulțumiți de atitudinea poliției de aici, continuă celălalt, trădând toate semnele unei accentuate oboseli mintale.

Fără a mișca de fapt, umerii domnului Verloc schițară o ușoară tresărire. Și, pentru prima oară de când își părăsise locuința în acea dimineață, buzele lui se dezlipiră.

— Fiecare țară are poliția ei, rosti el filozofic. Dar, cum funcționarul ambasadei continuă să-l fixeze clipind întruna, se simți obligat să adauge: Îmi permit să menționez că n-am nici un mijloc de a influența poliția de aici.

— Ceea ce se dorește — spuse omul cu hârtiile — este producerea unui fapt concret de natură a-i stimula vigilența. Cred că așa ceva intră în atribuțiile dumneavoastră, nu?

Domnul Verloc nu răspunse decât printr-un suspin, care îi scăpă involuntar, căci imediat încercă să dea figurii sale o expresie mai destinsă. Funcționarul clipi a îndoială, ca și cum l-ar fi deranjat lumina difuză din încăpere. Reluă pe un ton vag:

— Vigilența poliției... și severitatea magistraților. În general indulgența procedurii juridice de aici și absența totală a oricăror măsuri represive sunt un scandal pentru întreaga Europă. Ceea ce se dorește în momentul de față este tocmai activarea neliniștilor... a fierberilor, care, fără îndoială, există...

— Fără îndoială, fără îndoială, interveni domnul Verloc deferent, cu un bas profund, de o mare calitate retorică, atât de diferit de tonul folosit până atunci, încât preopinentul său rămase complet surprins. Există, și într-o măsură periculoasă chiar. De altfel, în ultimele douăsprezece luni, rapoartele mele sunt destul de explicite în acest sens.

O vreme se coborî o tăcere încărcată de tristeți. Domnul Verloc părea să-și fi înghițit limba, iar celălalt privea fix la hârtiile de pe masă. În cele din urmă le împinse ușor.

— Starea de lucruri pe care o expuneți aici o apreciez ca fiind condiția de bază a angajării dumneavoastră. Ceea ce se cere însă acum nu sunt rapoarte scrise, ci producerea unui fapt care să fie concret, semnificativ... Aș spune chiar un fapt alarmant.

— Nu e nevoie să mai spun că-mi voi concentra toate eforturile în vederea acestui scop, rosti domnul Verloc cu o modulație hotărâtă în răgușeala tonului său obișnuit de conversație.

Dar senzația de a fi supravegheat peste masă de ochii pe jumătate închiși și ascunși de reflexele orbitoare ale lentilelor îl descumpăni. Vorba i se frânse brusc într-un gest de devotament. Funcționarul util, truditor, deși obscur, al ambasadei părea muncit acum de o idee nouă.

— Sunteți foarte corpolent, spuse el.

Observația, de natură exclusiv psihologică și formulată cu acea ezitare de modestie a birocratului mai obișnuit cu hârtia și cerneala decât cu cerințele vieții active, îl afectă pe domnul Verloc asemenea unei remarci grosolane cu caracter personal. Se dădu înapoi un pas.

— Ăă, nu sunt sigur că am înțeles bine ce-ați spus, exclamă el cu un resentiment răgușit în glas.

Domnul *chancelier d'ambassade,* însărcinat să poarte această întrevedere, păru că o socotește a-i depăși atribuțiile.

— Cred că ar fi mai bine — spuse el — să vorbiți cu domnul Vladimir. Da, cred că e mult mai bine să vorbiți cu domnul Vladimir. Fiți bun, vă rog, și așteptați aici, adăugă, după care ieși cu aceiași pași mărunți.

Instantaneu, domnul Verloc își trecu mâna prin păr. O ușoară transpirație îi năpădise fruntea. Dădu drumul la aer printre buzele pungite ca un om care suflă într-o lingură cu supă fierbinte. Dar, când valetul în maro își făcu apariția în pragul ușii, domnul Verloc nu mișcase nici cu un centimetru din locul ocupat în timpul întrevederii. Stătea imobil, de parcă ar fi fost înconjurat din toate părțile de capcane.

Parcurse un culoar îngust, luminat doar de o lampă singuratică de gaz, apoi urcă o scară spiralată până la etajul întâi și pătrunse într-un coridor cu uși de sticlă și de un aspect vesel. Valetul deschise o ușă de perete și făcu un pas în lături. Domnul Verloc simți sub picioare covorul gros. Camera era mare și avea trei ferestre; iar un tânăr cu o față lată și proaspăt bărbierită, șezând într-un jilț larg la un birou masiv de mahon, îi spuse în franceză domnului *chancelier d'ambassade,* care tocmai ieșea cu hârtiile în mână:

— Ai avut dreptate, *mon cher.* E gras... animalul.

Domnul Vladimir, primul secretar, avea în saloane reputația unui om agreabil și amuzant. Trecea drept un favorit al societății. Caracterul său spiritual consta în aceea că descoperea legături nostime între idei incompatibile; iar când vorbea în acest stil, ședea chiar pe marginea scaunului, cu mâna stângă ridicată, ca și cum ar fi desfășurat caraghioasele sale demonstrații între degetul mare și arătător, în timp ce pe fața lui rotundă și proaspăt bărbierită se întipărea o expresie de perplexitate voioasă.

Dar nu era nici urmă de voioșie sau perplexitate în felul cum îl privea pe domnul Verloc. Rezemat în jilțul său adânc, ținându-și coatele răsfirate și aruncând un picior peste celălalt genunchi gros, părea, cu obrazul său trandafiriu și neted, un bebeluș nenatural de bine dezvoltat, care nu suportă să audă prostii de la nimeni.

— Înțelegi franceza, presupun, zise.

Domnul Verloc confirmă răgușit că da. Întreaga sa siluetă masivă înregistra o înclinare în față. Stătea pe covor în mijlocul camerei, strângând cu putere pălăria și bastonul în aceeași mână; cealaltă îi atârna inertă în jos. Murmură modest de undeva din fundul gâtlejului că efectuase mai demult serviciul militar în artileria franceză. Brusc și cu o perversitate disprețuitoare, domnul Vladimir schimbă limba, trecând la engleza vorbită, în care se descurca fără cea mai mică urmă de accent străin.

— A! Da. Desigur. Să vedem. Cât ai luat pentru planul obturatorului îmbunătățit la noul lor tun de câmp?

— Cinci ani de regim sever într-o fortăreață, răspunse domnul Verloc pe neașteptate, dar fără a trăda vreo emoție.

— Ai scăpat ușor, comentă domnul Vladimir. Și, oricum, așa ți-a trebuit dacă te-ai lăsat prins. Dar cum ai reușit să ajungi aici... ăă?

Cu răgușeala tonului său obișnuit de conversație, domnul Verloc spuse ceva despre tinerețe și despre o pasiune fatală pentru o ființă nedemnă care...

— Aha! *Cherchez la femme*, catadicsi domnul Vladimir să-l întrerupă, inflexibil, fără cea mai mică bunăvoință; dimpotrivă, condescendența lui avea un aer funest. De când lucrezi pentru ambasada noastră de-aici? mai întrebă el.

— De pe vremea răposatului baron Stott-Wartenheim, răspunse domnul Verloc pe un ton scăzut și ștuguindu-și buzele a tristețe, în semn de regret pentru diplomatul decedat.

Primul secretar îi observa fără încetare jocul fizionomiei.

— A! De pe vremea lui... Bine! Și ce-ai de spus în apărarea ta? îl întrebă el tăios.

Domnul Verloc răspunse oarecum surprins că nu credea să aibă ceva anume de spus. Fusese doar convocat printr-o scrisoare... Și cufundă mâna aferat în buzunarul lateral al redingotei, dar, în fața vigilenței cinice și batjocoritoare a domnului Vladimir, se hotărî să n-o mai scoată.

— Bah! spuse acesta. Cum de ți-ai putut ieși în halul ăsta din formă? Nici măcar n-ai fizicul adecvat profesiei tale. Tu... membru al proletariatului înfometat... niciodată! Tu... socialist sau anarhist disperat... care din ele erai?

— Anarhist, declară domnul Verloc cu o voce de înmormântare.

— Aiurea! continuă domnul Vladimir pe același ton. L-ai speriat până și pe bătrânul Wurmt. Tu n-ai putea înșela nici măcar un tâmpit. Nu că n-ar fi toți, dar tu îmi pari absolut imposibil. Deci ți-ai început legătura cu noi furând planurile tunului francez. Și te-au prins. Trebuie să fi fost foarte neplăcut pentru guvernul nostru. Nu-mi face impresia că ești prea isteț.

Domnul Verloc încercă să se disculpe răgușit.

— Cum am avut ocazia să vă arăt și înainte, o pasiune fatală pentru o ființă nedemnă care...

Domnul Vladimir ridică o mână mare, albă și durdulie.

— A, da. Legătura nefericită... în tinerețe, întâi ți-a luat banii, pe urmă te-a turnat la poliție... nu?

Schimbarea tristă a fizionomiei domnului Verloc și prăbușirea de o clipă a întregii sale persoane mărturiseau că, din păcate, chiar așa se întâmplase. Mâna domnului Vladimir prinse glezna ce i se odihnea pe genunchi. Purta șosete de mătase bleumarin.

— Vezi, n-a fost un lucru din cale-afară de deștept din partea ta. Dar poate că ești prea simțitor.

Domnul Verloc dădu de înțeles, printr-un murmur vag, răgușit, că nu mai era un om tânăr.

— O! Asta-i o meteahnă pe care vârsta n-o mai vindecă, proclamă domnul Vladimir cu o sinistră familiaritate. Dar nu! Ești prea gras pentru așa ceva. N-ai fi ajuns niciodată într-un asemenea hal dacă ai fi fost cât de cât simțitor. Să-ți spun eu însă care cred că-i adevărul: ești un tip leneș. De când primești bani de la ambasada noastră?

— De unsprezece ani, veni răspunsul, după un moment de șovăială ursuză. Mi s-au încredințat mai multe misiuni la Londra pe vremea când Excelența sa baronul Stott-Wartenheim era încă ambasador la Paris. Apoi, din însărcinarea Excelenței sale, m-am stabilit la Londra. De fapt, eu sunt englez.

— Ca să vezi! Chiar englez? Serios?

— Supus englez prin naștere, aruncă domnul Verloc flegmatic, însă tatăl meu era francez, așa că...

— Nu-ți mai bate capul să-mi explici, îl întrerupse celălalt. Dacă erai, legal vorbind, mareșal al Franței și totodată deputat în parlamentul englez...

atunci, nu neg, puteai fi, într-adevăr, de un anumit folos pentru ambasada noastră.

Această volută a fanteziei domnului Vladimir produse ceva ce semăna cu un zâmbet vag pe chipul domnului Verloc. Domnul Vladimir își păstra însă gravitatea imperturbabilă.

— Dar, cum spuneam, ești un tip leneș; nu profiți de împrejurări. Pe vremea baronului Stott-Wartenheim în ambasada asta se învârteau o mulțime de imbecili. Ei i-au făcut pe indivizii de teapa ta să ajungă la o falsă concepție despre natura fondurilor destinate serviciilor secrete. Mă văd nevoit deci să corectez această neînțelegere tocmai lămurindu-ți ceea ce nu este un serviciu secret. El nu este o instituție filantropică. De aceea am și pus să te cheme aici, ca să-ți spun lucrul ăsta.

Domnul Vladimir observă expresia forțată de nedumerire de pe chipul domnului Verloc și zâmbi sarcastic.

— Văd că mă înțelegi perfect. Până la urmă se pare totuși că ești destul de inteligent și pentru munca asta. Ce vrem noi acum însă e acțiune... acțiune!

Și, tot repetând acest ultim cuvânt, domnul Vladimir puse un deget arătător lung și alb pe marginea biroului. Din vocea domnului Verloc dispăru deodată orice urmă de răgușeală. Ceafa sa groasă se făcu stacojie deasupra gulerului de catifea al redingotei. Buzele îi tremurară puțin înainte de a se deschide.

— Dacă veți avea amabilitatea de a vă uita în dosarul meu — bubui basul oratoric al vocii sale clare

și puternice — veți vedea că acum trei luni am dat alarma cu ocazia vizitei marelui duce Romuald la Paris, iar de aici s-a telegrafiat poliției franceze și...

— Tut, tut! îl întrerupse domnul Vladimir cu o grimasă. Poliția franceză n-a avut nevoie de alarma ta. Și nu mai rage așa. Ce dracu' te-a apucat?

Cu o notă de umilință mândră, domnul Verloc își ceru iertare pentru pierderea controlului de sine. Vocea sa, celebră ani de zile la reuniunile în aer liber și la întrunirile muncitorești ținute în săli mari, îl ajutase, declară el, să-și câștige reputația unui tovarăș bun și de încredere. Sonoritatea vocii era deci o parte inseparabilă a utilității lui. Ea inspira încredere în principiile sale.

— Eram întotdeauna pus de șefi să vorbesc în momentele critice, afirmă domnul Verloc cu vădită satisfacție. Nu exista vacarm deasupra căruia să nu se facă auzită, adăugă el; și brusc făcu o demonstrație.

— Dați-mi voie, spuse.

Și, cu bărbia în piept, fără a-și ridica privirile din pământ, străbătu repede și cu pas apăsat încăperea până la una din ferestre. Ca și cum ar fi cedat unui impuls necontrolat, o deschise puțin. Răsărind mirat din adâncurile jilțului său, domnul Vladimir îi privi peste umăr; jos, în dreptul curții ambasadei, dar mult dincolo de poarta ei deschisă, se vedea spatele lat al unui polițist ce privea apatic la căruțul elegant al unui copil bogat, care era împins cu mare pompă de-a curmezișul pieței.

— Sergent! spuse domnul Verloc, fără a depune un efort mai mare ca pentru o șoaptă; iar domnul Vladimir izbucni în râs văzând polițistul cum se răsucește ca împuns de un instrument ascuțit.

Domnul Verloc închise liniștit la loc fereastra și reveni în mijlocul camerei.

— Cu o voce ca asta — zise apăsând din nou pedala răgușelii din tonul său obișnuit de conversație — eram, firește, crezut. Și știam și ce să spun.

Aranjându-și cravata, domnul Vladimir îl observa în oglinda de deasupra șemineului.

— Nu neg că stăpânești destul de bine și pe de rost jargonul social și revoluționar, spuse el cu dispreț. *Vox et...* N-ai studiat niciodată latina, nu-i așa?

— Nu, mormăi domnul Verloc în barbă. Cred că nici nu v-ați închipuit că o puteam ști. Eu aparțin mulțimii celei mari. Cine se apucă de studiat latina? Poate câteva sute de imbecili acolo, care nu sunt în stare să vadă nici de ei înșiși.

Timp de încă vreo treizeci de secunde, domnul Vladimir studie în oglindă profilul masiv și trupul mătăhălos al bătrânului din spatele lui. Și în același timp avea și avantajul de a-și vedea propria față, proaspăt bărbierită și rotundă, cu obrajii rumeni și cu buzele subțiri și senzuale alcătuite anume pentru rostirea acelor vorbe de spirit delicate ce îi câștigaseră favorurile în cea mai înaltă societate. Apoi se întoarse și avansa către centrul camerei cu o asemenea hotărâre încât până și capetele cravatei sale straniu demodate, cu nod, păreau să îi colcăie de amenințări mute. Mișcarea fu atât de iute și de vehementă, încât

domnul Verloc, aruncându-i o privire oblică, se simți cuprins de un tremur interior.

— Aha! Mai și îndrăznești să fii obraznic, se năpusti domnul Vladimir asupra lui cu o intonație uimitor de guturală, nu total neenglezească, dar absolut neeuropeană și surprinzătoare până și pentru experiența domnului Verloc în materie de mahalale cosmopolite. Mai și îndrăznești! Ei bine, atunci am să-ți vorbesc pe șleau. Vocea n-ajunge. N-avem ce face cu vocea ta. Nu de-o voce avem noi nevoie. Noi vrem fapte, fapte șocante, ce mama dracului, adăugă el cu un fel de sinistră discreție chiar în nasul domnului Verloc.

— Să nu încercați să mă intimidați cu manierele dumneavoastră hiperboreene, se apără domnul Verloc răgușit, fixând covorul, la care, zâmbindu-i batjocoritor de deasupra nodului înfoiat al cravatei, interlocutorul său mută conversația în limba franceză.

— Te dai drept un agent provocator. Or, treaba unui agent provocator e tocmai să provoace. Din câte îmi dau seama după dosarul pe care-l ai la noi, în ultimii trei ani n-ai făcut nimic pentru care să-ți meriți banii.

— Nimic! exclamă domnul Verloc fără să-i tresară un mușchi și fără să ridice ochii, dar cu o intonație sincer ultragiată în glas. În mai multe rânduri am prevenit situații care ar fi putut...

— Există un proverb în țara asta care spune că prevenția-i mai bună decât vindecarea, îl întrerupse domnul Vladimir aruncându-se înapoi în jilțul său. În general, e o prostie. Prevenția e infinită. Dar e o

zicală tipică, în țara asta nu-i place nimănui finalitatea. Să nu fii prea englez. Iar în acest caz anume, să nu fii absurd. Răul lucrează deja aici. Noi nu vrem prevenție, noi vrem vindecare.

Făcu o pauză, căută ceva pe masă și, tot răvășind niște hârtii, vorbi pe un ton schimbat, profesional, fără a-l privi însă pe domnul Verloc.

— Știi, desigur, despre conferința internațională care se ține la Milano?

Domnul Verloc dădu de înțeles, cu vocea sa răgușită, că avea obiceiul de a citi ziarele. La următoarea întrebare răspunse că, desigur, înțelegea ce citea. La care domnul Vladimir, zâmbind ușor către documentele pe care le răsfira unul după altul pe masă, murmură:

— Cu condiția să nu fie în latinește, presupun.

— Sau în chinezește, adăugă domnul Verloc flegmatic.

— Hm. Unele din efuziunile amicilor tăi revoluționari sunt scrise într-un *charabia*[1] la fel de puțin inteligibil ca și chineza... — și domnul Vladimir dădu drumul disprețuitor unei pagini gri tipărite. Ce sunt manifestele astea cu antetul V.P. și cu un ciocan, o pană și o torță încrucișate? Ce înseamnă V.P. ăsta?

Domnul Verloc se apropie de masa impunătoare.

— Viitorul Proletariatului. E o societate — explică el, stând greoi într-o latură a jilțului — în principiu nu anarhistă, dar deschisă spre toate nuanțele de opinie revoluționară.

[1] *Charabia* (fr.) — limbă păsărească (n. tr.).

— Și ești în ea?

— Sunt unul din vicepreședinți, dădu cu greutate aerul afară domnul Verloc, iar secretarul de ambasadă își ridică încet capul pentru a-l privi.

— În cazul ăsta ar trebui să-ți fie rușine, spuse el tăios. Păi societatea asta a ta nu e-n stare de altceva mai bun decât să tipărească o gargară profetică pe o mizerie de hârtie și cu niște litere boante? De ce nu faceți ceva concret? Ascultă-mă cu atenție. Chestiunea asta a încăput acum pe mâna mea și eu îți spun verde în față că va trebui să-ți câștigi banii pe merit. Zilele frumoase de pe vremea bătrânului Stott-Wartenheim s-au terminat. De-acum, dacă nu muncești, nu pupi nici un ban.

Domnul Verloc încercă o ciudată senzație de slăbiciune în picioarele sale puternice. Se dădu un pas înapoi și-și suflă sonor nasul.

De fapt, era surprins și alarmat. Soarele londonez ruginit luptând să răzbată prin ceața londoneză aruncă o rază slabă de lumină în biroul particular al primului secretar; și, în liniștea lăsată, domnul Verloc auzi bâzâitul slab al unei muște ce se tot lovea de geam — era cea dintâi muscă din acel an —, vestind mai sigur decât un stol întreg de rândunici venirea primăverii. Strădania inutilă a acelui mic organism plin de energie îl afecta într-un mod neplăcut pe bărbatul mătăhălos, amenințat în indolența lui.

În pauza creată, domnul Vladimir își formulă în minte o suită de observații distrugătoare privind fața și ținuta domnului Verloc. Individul i se părea

neașteptat de vulgar, de greoi și nerușinat de lipsit de inteligență. Și mai avea și o asemănare ieșită din comun cu un meșter instalator venit să-i prezinte nota de plată. Din incursiunile sale ocazionale pe tărâmul umorului american, primul secretar își formase o imagine anume despre această categorie de mecanici ca întruchipări ale inactivității și incompetenței frauduloase.

Așadar ăsta era celebrul și fidelul lor agent secret, atât de secret încât nu era desemnat altfel decât prin simbolul Δ în corespondența oficială, semioficială și confidențială a răposatului baron Stott-Wartenheim; celebrul agent Δ, ale cărui avertismente aveau puterea de a contramanda traseele și datele călătoriilor regale, imperiale și ducale, iar uneori chiar de a le anula cu totul! Individul ăsta! Și domnul Vladimir își îngădui mintal un enorm și batjocoritor acces de veselie, parțial pentru propria sa uimire, pe care o considera naivă, dar mai ales pe seama universal regretatului baron Stott-Wartenheim. Răposata sa Excelență, pe care augusta favoare a stăpânului său imperial o impusese ca ambasador mai multor miniștri de Externe reticenți, se bucurase în timpul vieții de reputația unei credulități pesimiste și pompoase. Excelența sa era obsedat de revoluția socială, își imagina despre sine că e un diplomat căruia îi fusese menit, printr-un har special, să asiste la sfârșitul diplomației, cu foarte puțin înainte, de fapt, de sfârșitul lumii, ce avea să se producă printr-o oribilă revoluție democratică. Depeșele sale profetice și lugubre făcuseră

ani la rând hazul diferitelor echipe de la Ministerul de Externe. Se povestea că, pe patul de moarte (în prezența marelui său prieten și stăpân imperial), exclamase: „Nefericită Europă! Te vei nărui prin haosul moral al fiilor tăi!" Era parcă predestinat să cadă victimă celui dintâi escroc mistificator ce-i ieșise în cale, își zise domnul Vladimir, zâmbind vag înspre domnul Verloc.

— Ar trebui să venerezi memoria baronului Stott-Wartenheim, exclamă el brusc.

Fața plecată a domnului Verloc trăda o supărare sumbră și ostenită.

— Permiteți-mi să vă reamintesc — spuse el — că m-am prezentat aici fiind convocat printr-o scrisoare cât se poate de categorică, în ultimii unsprezece ani n-am fost decât de două sau de trei ori la ambasadă și pot spune că niciodată la ora unsprezece dimineața. Nu-i prudent să mă chemați așa. Există oricând riscul ca să fiu văzut. Și atunci n-ar fi deloc plăcut pentru mine.

Domnul Vladimir ridică din umeri.

— Mi-ar compromite utilitatea, continuă celălalt cu aprindere.

— Asta te privește, șopti domnul Vladimir cu o delicată brutalitate. Când ai să-ncetezi de a mai fi util, ai să-ncetezi și de a mai fi angajat. Da. Cum auzi. Tăiat de la plată. Ai să fii... — și aici domnul Vladimir se opri încruntat, căutând o expresie suficient de curentă din limba vorbită, apoi se lumină pe dată, rânjindu-și dinții sclipitor de albi. Ai să fii pus pe liber, pronunță el plin de cruzime.

O dată în plus, domnul Verloc fu nevoit să recurgă la toată forța voinței sale pentru a-și domina senzația de slăbiciune ce-i coborâse în picioare și care inspirase cândva unui biet nefericit expresia atât de potrivită: „Mi-a picat inima-n cizme." Conștient de senzație, domnul Verloc își săltă brav capul.

Domnul Vladimir îi întâmpină privirile nedumerite cu o seninătate absolută.

— Ceea ce vrem noi este să administrăm Conferinței de la Milano un tonic, rosti el diafan. Toate dezbaterile ei despre acțiunile pe plan internațional pentru lichidarea crimei politice nu par să conducă nicăieri. Anglia e în restanță. Fiindcă țara asta-i complet absurdă cu preocuparea ei sentimentală pentru libertatea individului. E intolerabil gândul că toți prietenii tăi n-au decât să vină în...

— Dar în felul acesta îi am pe toți mereu sub ochi, interveni domnul Verloc răgușit.

— Mult mai nimerit ar fi să-i avem pe toți sub lacăt. Anglia trebuie adusă și ea în rând cu lumea. Burghezia imbecilă din țara asta se face singură complicea acelor oameni al căror țel e s-o dea afară din casele ei și s-o lase muritoare de foame în șanț. Ea deține încă puterea politică; de-ar avea numai destulă minte ca s-o folosească pentru păstrarea ei. Presupun că ești de acord cu mine că această clasă mijlocie e tâmpită.

Acordul domnului Verloc se auzi răgușit.

— Așa e.

— N-are pic de imaginație. E orbită de o vanitate complet idioată. Ce i-ar trebui în clipa de față e

o sperietură zdravănă. Acum e momentul psihologic să-ți pui prietenii la treabă. Tocmai de-aia te-am și chemat aici: ca să-ți expun ideea mea.

Și domnul Vladimir își expuse ideea vorbind cu multă superioritate, plin de dispreț și condescendență, trădând în același timp o ignoranță monumentală în privința scopurilor, gândirii și metodelor lumii revoluționare, care pe domnul Verloc, redus la tăcere, îl umplu de o teribilă consternare interioară. Confunda, dincolo de limitele scuzabilului, cauzele cu efectele, pe cei mai distinși agitatori cu impulsivii aruncători de bombe; presupunea existența unei organizări acolo unde, prin însăși natura lucrurilor, ea nu putea acționa; vorbea acum despre partidul social revoluționar ca despre o armată perfect disciplinată, în care cuvântul șefilor era suveran, iar în clipa următoare ca și cum ar fi fost cea mai precară adunătură de bandiți disperați adăpostită cândva de văgăunile munților. O singură dată domnul Verloc deschisese gura ca să protesteze, dar mâna mare, albă și durdulie a celuilalt îi tăiase pe loc avântul. Foarte curând era mult prea scandalizat fie și pentru a încerca să mai riposteze. Asculta cuprins de împietrirea groazei, ce putea trece drept imobilitatea unei concentrări atente.

— O serie de incidente prin urmare — continuă calm domnul Vladimir — provocate chiar aici, în această țară; nu numai puse la cale aici... n-ar fi suficient... nici nu le-ar păsa. La o jumătate de continent să dea foc prietenii tăi și tot n-ar izbuti să influențeze opinia publică de aici în favoarea unei

legislații represive generale. Pentru că pe englez nu-l interesează nimic din ce se întâmplă dincolo de ograda lui.

Domnul Verloc își drese glasul, dar își simți picioarele tot moi și deci tăcu.

— Aceste incidente nu-i nevoie să fie neapărat sângeroase — înlănțui domnul Vladimir ca și cum ar fi ținut o prelegere științifică —, dar ele trebuie să fie suficient de surprinzătoare... și, prin aceasta, eficiente. Să-și fixeze drept obiectiv niște clădiri, de exemplu. Care-i în momentul de față fetișul recunoscut de toată burghezia... ei, domnule Verloc?

Domnul Verloc își desfăcu brațele a neputință și ridică ușor din umeri.

— Ești prea leneș ca să gândești, îi comentă domnul Vladimir gestul. Fii atent la ce-ți spun eu acum. Fetișul zilei de azi nu e nici coroana, nici religia. Prin urmare, atât palatul regal cât și bisericile vor fi lăsate în pace. M-ai înțeles, domnule Verloc?

Disperarea și obida domnului Verloc își găsiră o supapă în încercarea sa de a slăbi tensiunea.

— Absolut. Dar ce-ați spune de ambasade? O serie de atentate asupra mai multor ambasade, se lansă el, dar nu rezistă privirii tăioase și vigilente a primului secretar.

— Văd că te ții de glume, aruncă celălalt în treacăt. E-n regulă. Cu glume din astea poți să-ți înviorezi oratoria la congresele tale socialiste. Dar în camera asta ele n-au ce căuta. În schimb ai face

mult mai bine să urmărești cu atenție ce-ți spun eu. Cum treaba ta e să furnizezi fapte, nu basme cu cocoșul roșu, profită măcar acum de ceea ce-mi dau eu osteneala să-ți explic. Fetișul sacrosanct în ziua de azi e știința. De ce nu-i convingi pe prietenii tăi să atenteze la acest monstru sacru — ei? Sau nu face parte și ea din acele instituții care trebuie lichidate înainte de venirea V.P.-ului?

Domnul Verloc nu răspunse nimic. Nu-și descleștа buzele de teamă să nu-i scape vreun geamăt.

— Asta ar trebui să încercați voi. Un atentat asupra unui cap încoronat sau asupra unui președinte e destul de senzațional în felul lui, dar departe de a fi ce era pe vremuri. A intrat cumva în concepția generală despre existența șefilor de state. A devenit aproape convențional... mai ales de când atâția președinți au fost asasinați. Să luăm acum ultragiul adus... de exemplu unei biserici. Un lucru destul de oribil la prima vedere, fără îndoială, și totuși nu atât de eficient pe cât și-ar putea imagina cineva cu o gândire comună. Oricât de revoluționar și anarhist în față ar părea faptul, se vor găsi destui proști care să confere acestei blasfemii caracterul unei reacții religioase. Ceea ce ar diminua semnificația alarmantă deosebită pe care vrem noi s-o dăm actului în sine. Un atentat criminal asupra unui restaurant sau unui teatru ar suferi, în mod asemănător, de pe urma sugestiei unei patimi nepolitice: exasperarea unui om înfometat, un act de răzbunare socială. Toate astea s-au perimat și nu mai sunt instructive ca lecție model de anarhism

revoluționar. Ziarele au fraze gata făcute cu care să expedieze asemenea manifestări. Ea am să-ți expun filozofia bombei din punctul meu de vedere, adică din punctul de vedere pe care pretinzi că-l servești de unsprezece ani încoace. Am să încerc să vorbesc pe înțelesul tău. Sensibilitățile clasei pe care o ataci se tocesc repede. Pentru ea, proprietatea apare ca indestructibilă. Nu poți conta multă vreme pe sentimentele ei de milă sau de teamă. Pentru a avea vreo influență asupra opiniei publice de azi, un atentat cu bombă trebuie să depășească intenția răzbunării sau a terorizării. Trebuie să fie un act pur distructiv. Asta și numai asta trebuie să fie, dincolo de orice suspiciune care să trimită spre vreo altă motivație. Voi, anarhiștii, ar trebui să arătați limpede că sunteți absolut hotărâți să lichidați cu desăvârșire întreaga alcătuire socială. Dar cum să bagi această idee teribil de absurdă în capul clasei mijlocii, în așa fel încât să nu fie loc pentru nici o neînțelegere? Asta-i problema. Iar răspunsul este: îndreptându-vă loviturile către ceva situat în afara patimilor comune ale umanității. Desigur, ar fi arta. O bombă la National Gallery ar stârni, într-adevăr, o anumită vâlvă, însă n-ar fi un lucru destul de serios. Arta n-a fost niciodată fetișul lor. E ca și cum i-ai sparge cuiva câteva ferestre la casă; pe când, dacă vrei să-l scuturi cu adevărat, trebuie cel puțin să încerci să-i arunci în aer acoperișul. Ar fi câteva zbierete, bineînțeles, dar din partea cui? A artiștilor... a criticilor de artă și a altora de teapa lor... indivizi fără nici o importanță. Cui îi pasă ce

spun ei? Dar există învățătura... știința. Orice imbecil care are un venit crede în ea. Nu știe de ce, dar e convins că-i importantă. Ăsta-i fetișul sacrosanct. Toți nenorociții de profesori sunt foarte radicali în fundul sufletului. Dovediți-le că monstrul lor sacru trebuie să dispară și el pentru a face loc Viitorului Proletariatului. Un răcnet din partea tuturor acestor idioți intelectuali trebuie neapărat să impulsioneze lucrările Conferinței de la Milano. Au să scrie ziarelor. Indignarea lor va fi dincolo de orice suspiciune, pentru că nici un fel de interese materiale nu vor fi în joc și deci vor pune în stare de alertă până și ultima picătură de egoism a clasei care trebuie tulburată. Ea crede că știința, într-un mod misterios, e la originea prosperității ei materiale. Așa crede. Iar cruzimea absurdă a unei asemenea demonstrații o va afecta mai profund decât masacrarea unei străzi întregi ori a unui teatru pline de semeni ai ei. La această ultimă situație ea poate spune oricând: „O, dar nu-i decât ura de clasă la mijloc." Însă ce mai poate spune cineva despre un act de cruzime distrugătoare atât de absurd încât să fie de neînțeles, de neexplicat, aproape de neimaginat, practic dement? Numai demența e cu adevărat terifiantă, în măsura în care n-o poți îmblânzi nici cu amenințări, nici prin convingere, nici cu mită. Mai mult decât atât, eu sunt un om civilizat. Niciodată nu mi-ar trece prin minte să te îndemn să pui la cale un masacru, chiar dacă aș trage un profit de pe urma lui. Dar n-aș trage de la un masacru acel profit anume pe care-l doresc eu. Crima e

mereu în preajma noastră. E aproape o instituție în sine. Demonstrația trebuie să aibă loc împotriva învățăturii... a științei. Dar nu orice știință. Atacul trebuie să degaje întreaga absurditate șocantă a unei blasfemii gratuite. Și, întrucât bombele sunt mijloacele voastre de exprimare, ar fi într-adevăr elocvent dacă cineva ar putea arunca o bombă în matematica pură. Ceea ce-i însă imposibil. Am încercat să-ți clarific lucrurile; ți-am expus teoria superioară a utilității tale și ți-am sugerat câteva argumente folositoare. Aplicarea practică a învățăturilor mele te privește mai ales *pe tine*. Dar, din momentul când m-am hotărât să te chem aici, am reflectat și la aspectul practic al chestiunii. Ce zici: ți-ar surâde astronomia?

Deja de câtva timp imobilitatea domnului Verloc lângă brațul scaunului semăna cu o stare de comă — un gen de insensibilitate pasivă întreruptă doar de mici tresăriri convulsive, de felul celor ce se pot observa la câinii de interior când au coșmaruri pe covorașul lor. Și tot cu un mârâit alarmat, ca de câine, repetă cuvântul:

— Astronomia.

Încă nu-și revenise complet de pe urma stării de uluire provocată de efortul cerut pentru a urmări fraza rapidă și tăioasă a domnului Vladimir. Îi depășise puterea de înțelegere, îl înfuriase rău de tot. În plus, mai venea să complice lucrurile și neîncrederea. Apoi, dintr-o dată, îi trecu prin minte că totul nu era de fapt decât o glumă construită cu multă grijă. Domnul Vladimir își arătă dinții albi

într-un zâmbet ce-i accentua gropițele de pe obrazul plin și rotund, puțin înclinat, într-o imagine a satisfacției, deasupra nodului înfoiat al cravatei. Favoritul doamnelor inteligente din societate adoptase atitudinea de salon ce-i acompania de obicei torentul de fineți spirituale. Aplecat mult în față, cu o mână albă ridicată în sus, părea că ține cu delicatețe între degetul mare și arătător subtilitatea sugestiei pe care tocmai o făcuse.

— Soluția ideală. Un asemenea ultragiu combină cel mai profund respect posibil pentru umanitate cu cea mai alarmantă manifestare de ferocitate imbecilă. Desfid ingeniozitatea oricărui ziarist că-și va face publicul să creadă că un anumit membru al proletariatului ar putea avea vreun resentiment personal contra astronomiei. Nici chiar foamea n-ar putea fi invocată aici, nu? Și mai sunt și alte avantaje. Orice om civilizat a auzit de Greenwich. Până și lustragiii din subsolul gării Charing Cross știu câte ceva despre Observator. Înțelegi ce vreau să spun?

Și expresia domnului Vladimir, atât de cunoscută în societatea cea mai selectă pentru ironica ei urbanitate, radie o mulțumire de sine cinică, ce ar fi uimit până și doamnele inteligente pe care le întreținea altminteri în chip desăvârșit cu spiritele sale.

— Da — continuă el, zâmbind batjocoritor — dinamitarea meridianului zero va stârni cu siguranță un urlet de groază.

— Greu de realizat, mormăi domnul Verloc, simțind că era singurul lucru cu minte pe care îl putea spune.

— Asta-i bună! Dar nu spuneai chiar tu că ai toată gașca-n mână? Floarea combatanților. Bătrânul terorist Yundt e aici. Îl văd în fiecare zi plimbându-se în Piccadilly cu pelerina lui verde. Și Michaelis, apostolul în libertate condiționată... doar n-ai să-mi spui acum că nu știi unde e? Pentru că, dacă nu știi, îți spun eu, continuă domnul Vladimir amenințător. Iar dacă-ți închipui că ești singur pe listele noastre de fonduri secrete, atunci te înșeli amarnic.

Această ultimă sugestie absolut gratuită îl făcu pe domnul Verloc să-și miște ușor picioarele.

— Dar toată banda din Lausanne... eh? N-au dat năvală cu toții încoace de la cea dintâi aluzie a Conferinței de la Milano? Țara asta e complet absurdă.

— O să coste bani serioși, spuse mai mult din instinct domnul Verloc.

— Iar chestia asta nu mai ține, îi replică domnul Vladimir cu un accent englezesc uimitor de autentic. Îți primești în fiecare lună doar leafa și atât până nu se întâmplă ceva. Iar dacă nu se întâmplă nimic, foarte curând nu mai primești nici asta. Care ți-e ocupația oficială? Din ce-ți câștigi existența?

— Am un magazin, răspunse domnul Verloc.

— Un magazin! Ce fel de magazin?

— Papetărie, ziare. Soția mea...

— Ceee? îl întrerupse domnul Vladimir cu un accent gutural foarte central-asiatic.

— Soția mea, ridică abia perceptibil vocea sa răgușită domnul Verloc. Sunt însurat.

— Auzi la el poveste! exclamă celălalt cu o surprindere neprefăcută. Însurat deci! Și mai spui că ești anarhist de profesie! Ce aiureli îmi tot îndrugi aici? Sper că însurat nu-i decât un fel de-a spune. Anarhiștii doar nu se însoară. E un lucru bine știut. Nu pot s-o facă. Ar însemna apostazie.

— Soția mea nu-i una din acelea, mormăi domnul Verloc ursuz. Oricum, nu vă privește pe dumneavoastră.

— Ba mă privește, lătră domnul Vladimir. Și încep tot mai mult să mă conving că nu ești deloc omul potrivit pentru munca la care ai fost utilizat. Cred că trebuie să te fi discreditat complet în lumea ta prin căsătoria asta. Nu puteai fără? Asta-i legătura ta virtuoasă... nu? Și uite-așa, ba cu o legătură, ba cu alta, îți mănânci singur utilitatea.

Umflându-și obrajii, domnul Verloc pufni o dată violent și atât. Se înarmase cu răbdare, însă aceasta nu-i mai trebuia pusă mult timp la încercare. Primul secretar deveni brusc foarte concis, detașat și categoric.

— Acum poți pleca, zise. Deci trebuie provocată o explozie, îți dau o lună. Deocamdată lucrările Conferinței sunt suspendate, înainte de reluarea lor ceva trebuie să se întâmple aici, sau altfel legătura noastră încetează.

Apoi schimbă din nou tonul, cu o versatilitate cameleonică.

— Și gândește-te la teoria mea, domnule... domnule... Verloc, spuse el cu un gen de condescendență zeflemitoare, făcându-i semn cu mâna către

ușă. Nici o milă pentru meridianul zero. Nu cunoști clasa mijlocie așa cum o cunosc eu. Sensibilitățile ei sunt obosite. Meridianul zero. Nimic mai bun și nimic mai ușor, ascultă-mă pe mine.

Se ridicase în picioare și, cu buzele sale subțiri și senzuale strâmbându-se ironice, îl privi în oglinda de deasupra șemineului pe domnul Verloc cum se retrage din cameră greoi cu spatele, ținându-și pălăria și bastonul în mână. Ușa se închise.

Valetul, fără haină, apărând deodată pe coridor, îl conduse pe domnul Verloc afară pe alt drum și îl scoase printr-o ușiță de la colțul grădinii. Portarul, care stătea lângă poarta mare, îi ignoră complet ieșirea; iar domnul Verloc refăcu traiectoria pelerinajului său din acea dimineață ca într-un vis — ca într-un vis urât. Detașarea sa de lumea materială era atât de totală, încât, cu toate că învelișul său pieritor nu se grăbise în mod deosebit pe străzi, acea parte a sa pentru care ar fi fost un gest inadmisibil de grosolan să refuze nemurirea se trezi dintr-o dată la ușa magazinului, ca și cum ar fi călătorit de la vest la est pe aripile unui vânt puternic. Merse drept în spatele tejghelei și se așeză pe un scaun de lemn aflat acolo. Nimeni nu veni să-i tulbure singurătatea. Stevie, gătit cu un șorț de postav verde, mătura și ștergea praful la etaj, preocupat și conștiincios, ca și cum ar fi jucat un joc; iar în bucătărie, doamna Verloc, avertizată de clinchetul clopoțelului, venise doar până la ușa de sticlă a salonașului unde, dând la o parte perdeaua, aruncase o privire în magazinul întunecos. Dar, văzându-și

soțul ca stă atât de sumbru și prăbușit, cu pălăria lăsată mult pe ceafă, se întoarse pe dată la plita ei. O oră și ceva mai târziu îi scoase fratelui ei Stevie șorțul, indicându-i să se ducă să-și spele mâinile și fața pe acel ton poruncitor pe care îl folosea de vreo cincisprezece ani față de el — adică de când încetase de a-l spăla ea însăși pe mâini și pe obraji. Își răpi timp de o clipă privirea de la aranjatul mesei pentru a inspecta acel chip și acele mâini pe care Stevie, apropiindu-se de masa din bucătărie, i le prezentă spre verificare cu o siguranță de sine ce ascundea o umbră permanentă de anxietate. Dacă odinioară mânia tatălui reprezenta suprema sancțiune eficace a acestor ritualuri, placiditatea domnului Verloc în existența domestică desfidea însăși noțiunea de mânie — cu toată starea de nervozitate a lui Stevie. Explicația pentru băiat era că domnul Verloc ar fi fost nespus de afectat și prost impresionat până și de cea mai măruntă derogare de la curățenie la orele mesei. După moartea tatălui lor, Winnie aflase o însemnată consolare în faptul că de-acum nu mai era nevoie să tremure pentru bietul Stevie. Nu putea suferi să vadă că îi face vreun rău cineva băiatului. Ideea o înnebunea. În adolescență îl înfruntase de multe ori cu ochii plini de fulgere pe cârciumarul autorizat să vândă și spirtoase în apărarea fratelui ei. Acum însă nici un amănunt legat de persoana domnului Verloc nu lăsa posibilitatea vreunei bănuieli că Winnie mai era capabilă de vreo izbucnire pătimașă.

Termină aranjatul mesei. Luau prânzul în salonaș. „Mamă!" Apoi, deschizând ușa de sticlă dinspre magazin, rosti încet: „Adolf!" Domnul Verloc nu-și schimbase poziția; la prima vedere nici măcar nu mișcase vreun mușchi timp de o oră și jumătate. Se ridică anevoie și veni la masă cu redingota pe el și cu pălăria pe cap, fără o vorbă. În sine, tăcerea sa nu avea nimic surprinzător sau neobișnuit în acel cămin, ascuns printre umbrele străzii sordide și atât de rar aflate de soare, în dosul unui magazin cu mărfuri de o dezonorantă precaritate. Numai că în acea zi tăcerea domnului Verloc era însoțită de o îngândurare atât de vizibilă, încât cele două femei rămaseră impresionate. Stăteau și ele tăcute, cu un ochi atent la bietul Stevie, de teamă să nu izbucnească într-unul din accesele lui de locvacitate. Băiatul stătea vizavi de domnul Verloc și se arătă bun și liniștit, privind mereu în gol. Strădania de a-l reține întruna de la orice gest pasibil să-l inoportuneze pe stăpânul casei umplea existența celor două femei cu o îngrijorare deloc neglijabilă. „Băiatul ăsta", cum îi spuneau cu jumătate de glas între ele, fusese la originea îngrijorării lor aproape din ziua nașterii sale. Sentimentul de umilință al răposatului cârciumar autorizat să vândă și spirtoase pentru faptul că avea un fiu atât de ciudat se manifesta prin tendința lui spre tratamentul brutal, căci era un om cu sensibilități deosebite, iar suferințele sale, ca bărbat și tată, erau absolut autentice. Mai târziu, Stevie a trebuit ținut să nu-i incomodeze pe chiriașii celibatari, care erau

și așa o adunătură destul de ciudată și lesne iritabilă. Și mai trăiau și cu grija permanentă pentru însăși existența lui. Viziunea copilului ei închis pentru totdeauna într-un azil o tot bântuia pe bătrână în sala de servit micul dejun de la demisolul casei lor decrepite din Belgravia.

— Dacă n-ai fi nimerit tu, dragă, un soț atât de bun — îi spunea ea fiicei —, nici nu știu ce s-ar fi ales de băiatul ăsta, bietul de el.

Domnul Verloc îi arăta lui Stevie același interes pe care l-ar manifesta un bărbat nu deosebit de atașat de animale pentru pisica soției sale; iar acest interes, binevoitor și absolut formal, era, în esență, de aceeași calitate. Amândouă femeile erau de acord că și atât era maximum la ce se puteau aștepta în mod rezonabil. Însă era de-ajuns pentru a-i câștiga domnului Verloc recunoștința respectuoasă a bătrânei. Sceptică la început din cauza încercărilor la care o supusese existența ei singuratică, mai întreba din când în când cu teamă:

— Dragă, nu crezi cumva că domnul Verloc s-a săturat să-l tot vadă pe Stevie pe-aici?

La care, de obicei, Winnie răspundea printr-o ușoară mișcare a capului. O dată îi replicase totuși mamei cu o îndrăzneală parcă puțin înverșunată:

— Atunci o să trebuiască să se sature întâi de mine.

Urmase o lungă tăcere. Cu picioarele proptite pe un taburet, mama părea că încearcă să dea de fundul acelui răspuns a cărui profunzime atât de feminină o lăsase complet uluită. Nu înțelegea niciodată

prea bine de ce Winnie se măritase cu domnul Verloc. Fusese un lucru foarte înțelept din partea ei și alegerea se dovedise cât se poate de bună, dar fata putea dori cu toată îndreptățirea un soț mai apropiat de ea ca vârstă. Existase un tânăr vânjos, unicul fiu al unui măcelar de pe strada vecină, care își ajuta tatăl în comerțul familiei și în compania căruia Winnie ieșea cu multă plăcere. E adevărat că băiatul era dependent de taică-său; dar afacerile mergeau bine, iar perspectivele se arătau minunate. De mai multe ori serile o dusese pe fiică-sa la teatru. Apoi, tocmai când mamei începuse să-i fie teamă că îi vor anunța într-o zi logodna (căci cum avea să se descurce ea singură cu o casă atât de mare, și pe deasupra și cu Stevie pe cap?), idila se terminase brusc, iar Winnie umblase o vreme foarte abătută. Însă atunci apăruse în mod providențial domnul Verloc și luase prima cameră de la etajul întâi la stradă, așa că niciodată nu mai veni vorba de tânărul măcelar. Fusese, de bună seamă, un act al providenței.

III

— ...Orice idealizare sărăcește viața. A o înfrumusețа înseamnă a-i răpi caracterul ei complex, înseamnă a o distruge. Să lăsăm asta în seama moraliștilor, fiule. Oamenii sunt cei ce făuresc istoria, dar nu în capetele lor. Ideile născute în conștiință joacă doar un rol neînsemnat în mersul evenimentelor. Istoria e dominată și determinată de unealtă și de producție, adică de forța condițiilor economice. Capitalismul e cel care a născut socialismul, iar legile formulate de capitalism pentru apărarea proprietății sunt răspunzătoare pentru apariția anarhismului. Nimeni nu poate spune ce formă va lua organizarea socială în viitor. Ce rost mai are atunci să ne complăcem în fantezii profetice? În cel mai bun caz, ele pot fi interpretări ale gândirii profetului, dar lipsite de orice valoare obiectivă. Să lăsăm distracția asta în seama moraliștilor, fiule.

Michaelis, apostolul în libertate condiționată, vorbea cu o voce egală, care șuiera de parcă ar fi fost paralizată și strivită sub stratul de grăsime de

pe pieptul lui. Ieșise dintr-o închisoare foarte igienică rotund ca un butoi, cu un stomac enorm și obrajii umflați, palid și aproape străveziu, ca și cum timp de cincisprezece ani slujitorii societății ultragiate și-ar fi pus în gând doar să-l îndoape cu mâncăruri consistente undeva într-o pivniță umedă și neluminată. Iar de atunci nu izbutise să piardă din greutate nici măcar un gram.

Se povestea că, trei sezoane la rând, o doamnă în vârstă și foarte bogată îl trimisese la cură la Marienbad — unde era pe punctul de a deveni, împreună cu un cap încoronat, obiectul curiozității generale —, dar cu acel prilej poliția îi pusese în vedere să părăsească stațiunea în interval de douăsprezece ore. Martiriul său continua deci prin interzicerea accesului la apele curative. Dar acum se resemnase.

Cu cotul său care nu prezenta nici măcar aparența unei încheieturi, ci semăna mai mult cu o îndoitură a brațului unui manechin, aruncat peste spătarul scaunului, se aplecă ușor în față din șoldurile sale scurte, dar enorme și scuipă în șemineu.

— Da! Am avut timp să cântăresc puțin lucrurile, adăugă el la fel de egal. Societatea mi-a oferit timp de meditație cu carul.

De cealaltă parte a șemineului, din fotoliul tapițat cu păr de cal, unde avea de obicei privilegiul să șadă mama doamnei Verloc, Karl Yundt chicoti sinistru, cu o grimasă vagă și neagră a gurii sale știrbe. Teroristul, cum îi plăcea să-și spună, era

bătrân și chel, cu un fuior de țăcălie îngust și alb ca neaua atârnându-i inert din bărbie. O extraordinară expresie de rea-voință tainică persista în ochii lui stinși. Când se ridică anevoie, mâna lui scheletică întinsă în față și deformată de umflăturile gutei sugeră efortul unui criminal muribund de a-și aduna toate puterile pentru o ultimă lovitură de pumnal. Se sprijinea într-un baston gros, care îi tremura sub apăsarea celeilalte mâini.

— Am visat întotdeauna — molfăi el aprig — o mână de oameni categorici în hotărârea lor de a elimina orice scrupul în alegerea mijloacelor, îndeajuns de tari pentru a se intitula, cu toată sinceritatea, distrugători și eliberați de viciul acelui pesimism resemnat care corupe lumea. Fără nici o milă față de tot ce există pe pământ, inclusiv față de ei înșiși, punând o dată pentru totdeauna moartea în slujba umanității — așa ceva mi-ar fi plăcut să întâlnesc.

Și căpșorul lui chel începu să tremure, transmițând o vibrație caraghioasă fuiorului de cioc alb. Afirmația lui ar fi sunat absolut ininteligibilă pentru un neofit. Patima lui uzată, semănând, în neputincioasa ei înverșunare, cu excitația unui voluptuos senil, era prost servită de un gât uscățiv și de niște gingii fără dinți, care păreau că îi prind mereu între ele vârful limbii. Așezat în colțul canapelei, la celălalt capăt al camerei, domnul Verloc emise două mormăieli cordiale de încuviințare.

Bătrânul terorist întoarse încet capul dintr-o parte în alta pe gâtul său scofâlcit.

— Și niciodată n-am putut aduna mai mult de trei asemenea oameni la un loc. Așa că mai termin-o cu pesimismul tău nenorocit, rânji el mușcător către Michaelis, care-și descrucișă picioarele groase ca niște grinzi, vârându-le sub scaun în semn de exasperare.

El și pesimist! Ce absurditate! Declară sus și tare că acuza era jignitoare. Atât de departe se afla de pesimism că întrevedea deja sfârșitul oricărei proprietăți private apropiindu-se logic și inevitabil, prin simpla evoluție a propriei sale putreziciuni. Posesorii de proprietăți nu aveau de făcut față numai proletariatului trezit la realitate, ci trebuiau să lupte și unii cu ceilalți. Da. Lupta, războiul, aceasta era condiția proprietății private. Fatalmente. A! Iar credința lui nu depindea de nici o tensiune emoțională, declarație, mânie, viziune a steagurilor roșii fluturând sângerii sau de teribilul soare simbolic al răzbunării ce se ridica la orizontul unei societăți condamnate. Nu, în nici un caz el! Rațiunea rece, iată baza optimismului său. Da, a optimismului...

Șuieratul anevoios încetă, apoi, după o gâfâială sau două, mai adăugă:

— Nu crezi că, dacă n-aș fi fost optimistul care sunt, în cincisprezece ani aș fi găsit eu un mijloc să-mi tai gâtul? Și, în ultimă instanță, aveam mereu pereții celulei de care-mi puteam oricând crăpa capul.

Pierderea răsuflării îi luă tot focul, toată animația din glas; obrajii săi mari și palizi atârnau ca niște pungi pline, imobili, fără cea mai mică

vibrație; dar din ochii lui albaștri, îngustați ca și cum și i-ar fi mijit, răzbătea aceeași privire de o încrezătoare viclenie, puțin demență în fixitatea ei, pe care trebuie s-o fi avut și atunci când neîmblânzitul optimist ședea reflectând nopțile în celula sa. În fața lui, Karl Yundt rămase în picioare, cu una din aripile pelerinei uzate verzui aruncată înapoi cavalerește peste umăr. Așezat în dreptul șemineului, Ossipon, fost student în medicină și principalul autor al manifestelor societății V.P., își întinse picioarele robuste, ținându-și tălpile cizmelor spre dogoarea focului. O claie de păr blond și cârlionțat îi domina chipul roșcovan, pistruiat, cu nasul turtit și gura proeminentă, parcă turnată în matrița grosolană a tipului negroid. Ochii săi în formă de migdală priveau chiorâș și lânced pe deasupra pomeților înalți. Purta o cămașă gri de flanelă, iar capetele unei cravate de mătase îi atârnau libere pe pieptul hainei de serj încheiate până sus; cu capul rezemat de spătarul scaunului și expunându-și o porțiune mare a gâtului, duse la buze o țigară înfiptă într-un tub lung de lemn, trimițând rotocoale de fum spre tavan.

Michaelis își urmări ideea — *Ideea* recluziunii lui solitare —, gândul zămislit de captivitatea sa și care creștea ca o credință revelată prin viziuni, își vorbea de fapt sie însuși, indiferent de simpatia sau ostilitatea ascultătorilor, indiferent la însăși prezența lor, datorită obiceiului ce-l deprinsese de a gândi cu voce tare, plin de încredere, în singurătatea celor patru pereți spoiți cu var ai celulei și în liniștea

sepulcrală a acelei grămezi oarbe de cărămizi de pe malul unui râu, sinistră și urâtă ca o morgă uriașă pentru cei socialmente înecați.

Era un prost partener de discuție, dar nu din cauză că ar fi existat vreun argument care să-i clatine credința, ci pentru simplul motiv că însuși faptul de a auzi o voce străină îl dezechilibra peste măsură, tulburându-i pe dată gândurile pe care, timp de atâția ani, în acea solitudine spirituală mai teribilă decât cea a pustiului celui mai pustiu, nici o voce nu i le combătuse, comentase ori aprobase vreodată.

Acum nu-l întrerupse însă nimeni, așa încât își expuse din nou profesiunea de credință, care îl domina irezistibilă și totală, ca un act al grației divine: secretul destinului descoperit în latura materială a vieții; dimensiunea economică a lumii răspunzătoare pentru trecut și prefigurând viitorul — aflată la originea oricărei istorii, a oricărei idei ce călăuzește evoluția spirituală a omenirii și impulsurile înseși ale pasiunilor ei...

Un hohot aspru de râs al lui Ossipon frânse tirada apostolului, căruia i se poticni vorba în gură, iar o nesiguranță mirată i se citi în ochii blând exaltați. Timp de o clipă îi închise încet, ca pentru a-și aduna gândurile învălmășite. Tăcere; dar cum se făcea că, numai cu două lămpi de gaz deasupra mesei și cu focul din șemineu, în salonașul din spatele magazinului domnului Verloc devenise deodată insuportabil de cald? Ridicându-se cu reticența sa greoaie de pe canapea, acesta deschise ușa dinspre bucătărie să intre aer curat în cameră și astfel descoperi pe

nevinovatul Stevie șezând cuminte și liniștit la o masă de brad și desenând întruna cercuri, cercuri, cercuri; nenumărate cercuri, când concentrice, când excentrice; un vârtej fulgurant de cercuri care, prin multitudinea încâlcită a curbelor repetate la infinit, prin uniformitatea contururilor și prin confuzia liniilor intersectate, sugerau o viziune a haosului cosmic, ori simbolistica unei arte nebune încercând inimaginabilul. Artistul nu întoarse nici măcar o singură dată capul; dar, în toată concentrarea sufletului său la această muncă, spatele îi tremura întruna, iar gâtul lui subțire, pătrunzând într-o fundătură adâncă de la baza craniului, părea că stă gata să plesnească în orice clipă.

Cu un sunet gutural de surpriză neplăcută, domnul Verloc se întoarse la locul său pe canapea. Alexander Osssipon se ridică — sub tavanul jos al încăperii arăta uriaș în costumul lui jerpelit de serj albastru —, se scutură de amorțeala îndelungatei imobilități și coborî la rândul său (două trepte) până în bucătărie, aruncând o privire peste umărul lui Stevie. Apoi se întoarse, proclamând oracular:

— Foarte bine. Foarte caracteristice și absolut tipice.

— Ce-i foarte bine? mormăi domnul Verloc nedumerit din colțul canapelei.

Celălalt îi argumentă neglijent, cu o undă de condescendență și arătând zvâcnit cu capul spre bucătărie:

— Tipice pentru această formă a degenerescenței... desenele, vreau să spun.

— Adică susții ca băiatul e degenerat, nu-i așa? bâigui domnul Verloc.

Alexander Ossipon — supranumit și Doctorul, fost student în medicină, fără vreo diplomă, apoi vorbitor itinerant la diferite cluburi muncitorești despre aspectele igienei, autor al unui studiu popular cvasimedical (sub forma unei broșuri ieftine confiscate prompt de poliție) intitulat *Viciile corupătoare ale clasei mijlocii,* însărcinat special din partea mai mult sau mai puțin misteriosului Comitet, alături de Karl Yundt și Michaelis, cu munca de propagandă literară — îi întoarse obscurului client a cel puțin două ambasade acea privire de o totală și insuportabilă suficiență pe care nimic altceva decât frecventarea științelor o poate conferi obtuzității muritorului de rând.

— Ce are el așa se cheamă științific. În general însă e un tip bun la această formă a degenerescenței. E de-ajuns să-i privești numai lobii urechilor. Dacă l-ai fi citit pe Lombroso...

Domnul Verloc, bosumflat și lăbărțat pe canapea, continua să-și privească șirul de nasturi ai vestei; dar în obraji îi apăru o ușoară roșeață. În ultima vreme, până și un simplu derivat al cuvântului *știință* (termen inofensiv în sine și cu un înțeles foarte vag) avea darul straniu de a-i evoca imaginea mintală iremediabil agresivă a domnului Vladimir, în carne și oase, cu o claritate aproape supranaturală. Iar acest fenomen, care merita pe drept cuvânt a fi clasat între miracolele științei, îi crea domnului Verloc o stare nervoasă de groază și exasperare ce tindea să se

manifeste prin invective deosebit de violente. Dar se abțin de la orice comentariu. În schimb auzi vocea lui Karl Yundt, implacabil până la ultima suflare:

— Lombroso e un tâmpit.

Ossipon reacționa la șocul acestei blasfemii cu o privire teribilă, ațintită în gol. Iar celălalt, cu ochii săi stinși, fără nici un licăr, înnegrindu-i umbrele adânci de sub fruntea lată și osoasă, bălmăji, prinzându-și vârful limbii între buze la fiecare al doilea cuvânt, ca și cum ar fi molfăit-o înciudat:

— Ați pomenit vreodată idiot mai mare ca ăsta? Pentru el criminalul e deținutul. Simplu, nu-i așa? Dar cei care l-au băgat la închisoare, ori l-au împins către ea? Exact. Și care-i crima lui? O știe el, imbecilul, care și-a câștigat faima în lumea asta de prostovani ghiftuiți examinând urechile și dinții unei adunături de amărâți săraci și nefericiți? Adică dinții și urechile sunt semnele criminalului? Tocmai ele? Dar legea, care îl marchează și mai adânc — acest nostim instrument de însemnat vitele, inventat de îmbuibați pentru a se apăra de mulțimea înfometată? Să-l aplicăm înroșit pe pielea ei scârboasă, nu? Simțiți de aici mirosul și auziți cum arde și sfârâie pielea groasă a poporului? Așa se fabrică pentru domnii de teapa lui Lombroso al tău criminalii despre care își elaborează tot el studiile lor idioate.

Măciulia bastonului și picioarele îi tremurau la unison de patimă, în vreme ce trupul, învăluit în faldurile pelerinei, adoptase o poză istorică sfidătoare. Părea că adulmecă aerul viciat al cruzimii sociale, pentru a-și acorda urechea la sunetele lui atroce.

Postura sa avea o extraordinară putere de sugestie. Veteranul aproape muribund al războaielor cu dinamită fusese un mare actor la vremea lui — actor la tribună, în adunările secrete, în discuțiile particulare. Celebrul terorist nu ridicase personal în viața lui nici degetul mic împotriva edificiului social. Nu era un om de acțiune; nu era nici măcar un orator de o elocință torențială, care să poarte după el masele pe spuma și tumultul unui val de entuziasm dezlănțuit. Cu o intenție mult mai subtilă, își asuma rolul evocatorului insolent și înveninat al impulsurilor sinistre ce colcăiau în invidia oarbă și în vanitatea exasperată a ignoranței, în suferința și mizeria sărăciei, în toate iluziile nobile și încrezătoare ale mâniei, milei și revoltei îndreptățite. Umbra darului său funest se crampona de el precum mirosul unei licori ucigătoare într-un vechi pocal pentru otrăvuri, golit acum, nefolositor, gata de a fi aruncat în grămada de vechituri care nu mai sunt bune de nimic.

Michaelis, apostolul în libertate condiționată, zâmbi vag din buzele sale încleiate; chipul său ca o lună păstoasă se topi tot sub greutatea încuviințării melancolice. El însuși fusese deținut. Și pielea lui sfârâise sub fierul înroșit în foc, murmură blajin. Dar, între timp, Ossipon, supranumit Doctorul, își revenise din șoc.

— Voi nu pricepeți, începu el disprețuitor, dar se opri brusc, intimidat de întunecimea moartă a ochilor cavernoși de pe fața întoarsă încet către el cu o privire oarbă, ghidată parcă numai după sunet; abandonă discuția, ridicând ușor din umeri.

Obișnuit să umble prin casă nebăgat în seamă, Stevie se sculase de la masa din bucătărie, ducându-și desenele cu el în cameră. Când trecu prin fața ușii salonașului, primi drept în obraz șocul imaginilor violente ale lui Karl Yundt. Scăpă din mână foaia de hârtie plină de cercuri și rămase privind încremenit la bătrânul terorist, ca și cum oroarea și frica sa morbidă de durerea fizică l-ar fi țintuit în loc. Stevie știa prea bine că fierul înroșit aplicat pe piele durea îngrozitor. Ochii lui speriați scăpărau de indignare; durerea trebuia să fie cumplită. Rămase cu gura căscată.

Fixând fără să clipească focul, Michaelis redobândi acel sentiment de izolare atât de necesar continuității gândului său. Optimismul începu să-i curgă de pe buze. Vedea Capitalismul sortit încă din leagăn pieirii, căci era cu otrava principiului concurenței în sânge. Marii capitaliști îi înghițeau pe micii capitaliști, concentrau puterea și uneltele de producție în mâinile maselor largi, descopereau procese industriale noi și, cuprinși de nebunia extinderii continue, nu făceau decât să pregătească, să organizeze, să îmbogățească și să desăvârșească moștenirea legitimă a proletariatului oprimat. Michaelis pronunță cuvântul magic „Răbdare", iar privirea sa de un albastru limpede, înălțată spre tavanul scund al salonașului familiei Verloc, radia de o încredere serafică. În pragul ușii, calmat acum, Stevie părea căzut într-o stare de prostrație.

Fața lui Ossipon fu cuprinsă de un spasm de exasperare.

— Atunci n-are rost să mai facem nimic... niciodată.

— N-am spus asta, protestă Michaelis moale.

Ajunsese la o viziune atât de intensă a adevărului, încât sunetul unei voci străine nu reuși să i-o spulbere de această dată. Continuă să privească în jos la cărbunii înroșiți. Pregătirea pentru viitor era necesară și el se arăta dispus să accepte că marea schimbare se va produce, poate, sub forma unei revoluții. Dar nu trebuia uitat că propaganda revoluționară era activitatea delicată a unei conștiințe înalte. Ea însemna educarea stăpânilor lumii și trebuia practicată cu aceeași grijă ca și educația regilor. El era pentru impunerea prudentă, timidă chiar, a tezelor ei deoarece nu cunoșteam efectul ce l-ar putea avea o anumită schimbare economică asupra fericirii, moralei, intelectului sau istoriei omenirii. Căci istoria se făurește cu unelte, nu cu idei; iar condițiile economice schimbă totul — arta, filozofia, dragostea, virtutea, până și adevărul însuși!

În șemineu cărbunii se mișcară cu un trosnet ușor; iar Michaelis, eremitul vizionar din pustiul penitenciarelor, se ridică impetuos. Rotund ca un balon scăpat din strânsoare, își desfăcu brațele scurte și groase, ca într-o tentativă patetic-deznădăjduită de a strânge la pieptul său tot universul astfel autoregenerat. Horcăi o dată cu înflăcărare.

— Viitorul e la fel de cert ca și trecutul: sclavie, feudalism, individualism, colectivism. E o legitate, nu o profeție goală.

Pufnitura disprețuitoare pornită de pe buzele lui Ossipon nu făcu decât să-i accentueze acestuia tipul negroid al feței.

— Aiurea, rosti el destul de calm. Nu există nici o legitate și nici o certitudine. Iar predicile astea propagandistice mai dă-le dracului. Ce știe poporul n-are nici o importanță, oricât de exacte i-ar fi cunoștințele. Singurul lucru care contează pentru noi e starea emoțională a maselor. Dacă nu există emoție, nu există nici acțiune.

Făcu o pauză, apoi adăugă cu o fermitate plină de modestie:

— Acum eu vă vorbesc științific... științific. Ai spus ceva, Verloc?

— Nimic, mormăi de pe canapea domnul Verloc care, provocat de această combinație respingătoare de sunete, scăpase în barbă un „Fi-ți-ar...".

Din nou se auzi bolboroseala veninoasă a bătrânului terorist fără dinți.

— Știți cum aș numi eu natura actualelor condiții economice? Canibală, așa aș numi-o. Pentru că așa și este! Ei își hrănesc lăcomia cu carnea tremurătoare și cu sângele fierbinte al poporului, ascultați-mă pe mine.

Stevie înghiți terifianta afirmație cu un icnet sonor și, pe dată, ca și cum ar fi luat o otravă rapidă, se prăbuși moale în capul oaselor pe treptele de la ușa bucătăriei.

Michaelis nu trăda prin nimic că ar fi auzit ceva. Buzele îi păreau încleiate pe vecie; nici o umbră de tremur nu-i trecu pe obrajii masivi. Cu ochi tulburi,

își căută gambeta rotundă și o puse pe capul său rotund. Trupul rond și obez păru că zboară jos printre scaune și pe sub cotul ascuțit al lui Karl Yundt. Ridicând o mână incertă, cu aspect de gheară, bătrânul terorist imprimă o înclinație fudulă unui sombrero de pluș negru ce-i umbrea adâncîturile și muchiile feței. Se puse în mișcare încet, lovind la fiecare pas podeaua cu bastonul. Nu era ușor lucru să-l scoți din casă căci, din când în când, se oprea, ca pentru a se gândi puțin și nu se îndemna să înainteze din nou decât impulsionat de Michaelis. Blajinul apostol îi luă brațul cu o grijă fraternă; iar în spatele lor, cu mâinile în buzunare, vânjosul Ossipon căsca absent. O șapcă albastră cu cozoroc din piele lăcuită, împinsă mult spre spatele clăii de păr blond, îi dădea aspectul unui marinar norvegian plictisit de lume după un chef monstru. Domnul Verloc își conduse oaspeții până în stradă, cu capul gol, cu redingota sa grea atârnându-i descheiată și cu ochii în pământ.

Închise ușa după ei cu o iritare înăbușită, răsuci cheia în broască și trase chiar și zăvorul. Nu era mulțumit de prietenii săi. În lumina teoriei domnului Vladimir despre bombe, îi apăreau toți dezarmant de nefolositori. Rolul domnului Verloc în politica revoluționară fiind până acum acela de observator, nu putea lua dintr-o dată inițiativa unei acțiuni, nici la el acasă, nici în întruniri mai mari. Trebuia să fie prudent. Sub impulsul indignării juste a bărbatului trecut bine de patruzeci de ani amenințat în ce îi era mai drag — liniștea și siguranța lui —

se întrebă cu silă ce altceva te puteai aștepta de la o adunătură ca acest Karl Yundt, acest Michaelis... ori acest Ossipon.

Întrerupându-se din intenția sa de a stinge gazul ce ardea în mijlocul magazinului, domnul Verloc coborî în abisul reflecțiilor morale. Cu perspicacitatea unui temperament congener, își formulă verdictul său. O adunătură de leneși — acest Karl Yundt, îngrijit de o femeie cu ochi urduroși, pe care o ademenise răpind-o unui prieten și de care apoi încercase de mai multe ori să se descotorosească azvârlind-o în stradă. Mare noroc însă pe capul lui Yundt că ea s-a tot întors de fiecare dată, altminteri cine l-ar fi ajutat acum să coboare din autobuz lângă grilajul lui Green Park, unde, ca un spectru, își făcea plimbarea înceată de rigoare în toate diminețile însorite? Când neîmblânzita și veșnic mârâitoarea hoașcă va da ortul popii, va trebui să dispară și spectrul ei tremurător — atunci va fi sfârșitul înflăcăratului Karl Yundt. Dar moralitatea domnului Verloc mai era jignită și de optimismul lui Michaelis, cel anexat de bătrâna sa bogătașă, care în ultima vreme îl invita mereu la vila ei de la țară. Fostul deținut se putea plimba zile în șir visător pe aleile umbroase într-o dulce și umanitară inactivitate. Cât despre Ossipon, milogul ăsta nu avea să ducă precis lipsă de nimic atâta timp cât pe lume existau gâsculițe cu carnete de economii. Și domnul Verloc, identic temperamental cu asociații săi, stabili în minte distincții foarte fine bazate pe diferențe insignifiante. Procedă astfel cu o anumită

satisfacție, căci instinctul respectabilității convenționale acționa puternic la el, nefiind întrecut decât de aversiunea față de orice formă recunoscută de muncă — un neajuns temperamental pe care și-l disputa cu o mare parte din reformatorii revoluționari ai oricărei stări sociale date. Pentru că, evident, nu te revolți împotriva posibilităților și avantajelor oferite de acea stare, ci împotriva prețului ce trebuie plătit pentru acestea în moneda moralității general acceptate, stăpânirii de sine și muncii. Majoritatea revoluționarilor sunt mai ales adversarii disciplinei și ai oboselii. Există, de asemenea, și unele firi pentru al căror simț de dreptate prețul cerut apare monstruos de ridicat, odios, apăsător, alarmant, umilitor, prădalnic, intolerabil. Aceștia sunt fanaticii. Restul răzvrătiților sociali sunt stăpâniți de vanitate, mama tuturor iluziilor nobile sau de rând, tovarășa poeților, reformatorilor, șarlatanilor, profeților și incendiatorilor.

Pierdut, timp de un minut întreg, prin cotloanele meditației, domnul Verloc nu reuși să dea de fundul acestor considerații abstracte. Poate nici nu era în stare. În orice caz, nu avea timpul necesar. Se simți trezit brutal la realitate de amintirea brusc reactualizată a domnului Vladimir, un alt asociat al său pe care, în virtutea unor subtile afinități morale, era în stare să-l aprecieze corect, îl considera periculos. O umbră de invidie i se strecură printre gânduri. Trândăvia era numai bună pentru indivizii ăștia, care nu-l cunoșteau pe domnul Vladimir și

aveau toți femei la care aflau refugiu; în timp ce el avea o femeie de întreținut...

Ajuns cu gândurile în acest punct, printr-o asociație simplă de idei, domnul Verloc se trezi confruntat cu necesitatea de a se duce totuși, la un moment dat în acea seară, și la culcare. Atunci de ce nu acum, imediat? Suspină. Necesitatea nu era atât de natural agreabilă cum ar fi fost de așteptat la un om de vârsta și temperamentul său. Îl speria demonul insomniei, care simțea că-și adjudecase persoana lui. Ridică brațul și stinse becul de gaz de deasupra capului.

O fâșie lată de lumină venea pe ușa deschisă a salonului, acoperind porțiunea din spatele tejghelei. Ea îi îngădui domnului Verloc să constate dintr-o privire numărul monedelor de argint din sertarul casei de bani. Erau doar câteva; și, pentru prima oară de când deschisese magazinul, se porni să facă un bilanț al încasărilor. Ieși negativ. Se apucase de comerț din motive total necomerciale, în alegerea acestui domeniu anume se lăsase călăuzit de înclinația sa instinctivă spre tranzacțiile tulburi, în care banul se câștiga ușor. În plus, nu părăsea nici sfera sa predilectă, aceea îndeobște supravegheată de poliție. Dimpotrivă, dobândise în această sferă o poziție recunoscută public și, întrucât domnul Verloc avea relații nemărturisite care îl făceau să fie în termeni familiari cu poliția, ba chiar să nici nu se sinchisească de ea, o asemenea situație prezenta pentru el un avantaj incontestabil. Dar ca mijloc de existență era insuficient în sine.

Luă cutia de mărunțiș din sertar și, întorcându-se pentru a părăsi magazinul, observă că Stevie era încă jos.

Ce naiba face aici? se întrebă domnul Verloc. Și ce-o fi cu scălâmbăielile alea? Privi cu suspiciune spre cumnatul său, dar nu-i ceru nici un fel de explicație. Contactul domnului Verloc cu Stevie se reducea la un „Mneața" bâiguit într-o doară după micul dejun și „Ghetele mele", care, chiar și așa, însemnau mai degrabă o comunicare de principiu a unei necesități decât o comandă directă sau o rugăminte. Domnul Verloc constată cu o oarecare surprindere că pur și simplu nu știa ce să-i spună lui Stevie. Rămase nemișcat în mijlocul salonului, privind tăcut spre bucătărie. Nici măcar nu-și dădea seama ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi spus ceva — ceea ce îi apăru extrem de ciudat domnului Verloc, mai ales în virtutea faptului, revelat acum dintr-o dată, că el avea de întreținut și acest băiat. Până în clipa de față nu acordase niciodată vreo atenție aspectului material al existenței lui Stevie.

Concret vorbind, nu știa cum să-l trateze pe băiat, îl privi gesticulând și șușotind întruna ceva în bucătărie. Stevie se învârtea în jurul mesei ca un animal stârnit în cușca lui. Un timid „N-ai vrea mai bine să mergi la culcare?" nu produse nici un efect asupra lui; și domnul Verloc, părăsind contemplarea împietrită a reacțiilor cumnatului său, traversă greoi salonul cu cutia de mărunțiș în mână. Cauza oboselii generale pe care o simțea în timp ce urca scările fiind strict psihică, începu să-l alarmeze caracterul

ei inexplicabil. Voia numai să nu-i vină amețeală. Se opri pe coridorul întunecat de la etaj pentru a-și examina senzațiile. Se întâmpla însă că un zgomot ușor, dar continuu de sforăială, ce străbătea întunericul, le tulbura claritatea. Zgomotul venea din camera soacrei sale. Încă una de întreținut, reflectă el și cu acest gând pătrunse în dormitor.

Doamna Verloc adormise cu lampa (sus nu se trăsese gaz) dată la maximum pe noptiera de la capătul patului. Lumina ei, îndreptată în jos de abajur, cădea orbitoare pe fața pernei albe, înfundate de greutatea capului ei odihnindu-se cu ochii închiși și cu părul negru împletit pe timpul nopții în mai multe cozi. O trezi sonoritatea propriului său nume în urechi și-și văzu soțul aplecat asupra ei.

— Winnie! Winnie!

La început nu mișcă deloc, rămânând foarte liniștită și privind la cutia de mărunțiș din mâna domnului Verloc. Dar, când pricepu că fratele ei „tot umblă încoace și-ncolo pe jos", cu o mișcare bruscă se ridică în capul oaselor pe marginea patului. Picioarele goale, ca și cum s-ar fi ițit prin fundul unui sac de stambă simplu cu mâneci, încheiat strâns la gât și la încheieturile mâinilor, începură să pipăie carpeta căutând papucii, în timp ce ochii ei priveau în sus către chipul soțului.

— Nu știu ce să-i fac, explică arțăgos domnul Verloc. Și nu poate rămâne singur jos cu luminile aprinse.

Femeia nu spuse nimic, lunecă rapid prin cameră și ușa se închise în urma siluetei sale albe.

Domnul Verloc lăsă cutia de mărunțiș pe noptieră, apoi începu operațiunea de dezbrăcare, aruncându-și redingota pe un scaun aflat la distanță. Urmară haina și vesta. Porni să umble prin cameră doar în ciorapi, iar silueta sa mătăhăloasă, cu mâinile frecând nervoase gâtul, se tot perindă încoace și încolo prin dreptul fâșiei lungi de oglindă de pe ușa dulapului de haine al soției sale. Apoi, după ce își slobozi bretelele de pe umeri, trase violent storul venețian în sus și se rezemă cu fruntea de geamul rece — o pojghiță subțire de sticlă între el și imensitatea acumulării reci, negre, ude, noroioase și inospitaliere de cărămizi, plăci de ardezie și pietre, lucruri neplăcute în sine și ostile omului.

Domnul Verloc simțea ostilitatea latentă a tot ce era afară cu o putere vecină cu angoasa fizică efectivă. Nici o ocupație nu trădează în chip mai complet pe cineva decât aceea de informator al poliției. E ca și cum deodată ți-ar cădea calul mort sub tine în mijlocul unei întinderi secetoase și nelocuite. Comparația îi venise în minte domnului Verloc pentru că la viața lui călărise tot felul de cai ai armatei, iar acum îl încerca senzația unei prăbușiri incipiente. Perspectiva se prezenta la fel de întunecată ca și geamul de care își rezema acum fruntea. Și deodată figura domnului Vladimir, proaspăt bărbierit și spiritual, îi apăru aureolată de strălucirea tenului ei trandafiriu, ca un fel de sigiliu roz imprimat pe fondul beznei fatale.

Această viziune radioasă și mutilată era atât de neplăcută fizic încât domnul Verloc se retrase de la

fereastră, coborând storul venețian cu un răpăit puternic. Descompus și mut de teama repetării unor asemenea viziuni, își privi soția cum revine în cameră și se așază în pat cu o atitudine calmă și precisă, care îl făcu să se simtă descurajant de singur pe lume. Doamna Verloc își formulă surprinderea că îl mai găsea încă în picioare.

— Nu mă simt bine, șopti el, trecându-și mâinile peste bărbia umedă.

— Ai ameteli?

— Da. Nu mă simt bine deloc.

Cu toată răbdarea unei soții experimentate, doamna Verloc îi oferi opinia ei plină de siguranță în privința cauzei și propuse remediile obișnuite; dar soțul, încremenit în mijlocul camerei, clătină trist din capul plecat.

— Ai să răcești dacă mai stai acolo, îl preveni ea.

Domnul Verloc mai făcu un efort, isprăvi dezbrăcatul și se vârî în pat. Jos, pe strada îngustă și liniștită, niște pași mărunți se apropiară de casă, apoi se stinseră, măsurați și apăsați, în depărtare, ca și cum trecătorul ar fi pornit să străbată toată eternitatea, de la un felinar la altul, prin noaptea fără de sfârșit; iar ticăitul somnoros al vechii pendule de pe coridor începu să se audă în cameră distinct.

Întinsă pe spate și privind în tavan, doamna Verloc făcu o remarcă:

— Azi încasările au fost foarte mici.

În aceeași poziție ca și ea, domnul Verloc își drese glasul parcă pentru a face o afirmație importantă, însă nu întrebă decât:

— Ai stins gazul jos?

— Da, l-am stins, răspunse conștiincioasă doamna Verloc. Bietul băiatul ăla e foarte surescitat astă-seară, șopti ea după o pauză ce dură cât trei tic-tacuri ale ceasului.

Domnul Verloc nu era câtuși de puțin preocupat de surescitarea lui Stevie, ci se simțea înfiorător de treaz și îngrozit de perspectiva întunericului și a liniștii ce aveau să urmeze după stingerea lămpii. Această groază îl făcu să amintească de faptul că Stevie nu-i luase în seamă sugestia de a merge la culcare. Căzând în cursă, doamna Verloc începu să-i demonstreze pe larg soțului ei că nu era vorba de vreo „impertinență" din partea băiatului, ci pur și simplu de „surescitare". În toată Londra nu exista tânăr de vârsta lui mai binevoitor și mai ascultător ca Stephen, afirmă ea, nici mai afectuos și mai grijuliu de a fi pe placul tuturor, ba chiar de a fi folositor, câtă vreme lumea nu-l înnebunea de cap. Și, întorcându-se către soțul ei, culcat și imobil, doamna Verloc se ridică într-un cot, aplecându-se asupra lui din dorința de a-l convinge că Stevie era cu adevărat un membru util al familiei. Această ardoare de a apăra mila trezită morbid în copilăria ei de suferința unui alt copil îi adusese o ușoară roșeață stacojie pe obrajii palizi, iar ochii ei mari străluceau sub pleoapele întunecate. În asemenea ocazii doamna Verloc arăta mai tânără, la fel de tânără ca Winnie, dar mult mai animată decât își îngăduise vreodată Winnie din zilele Belgraviei să le apară domnilor chiriași celibatari. Grijile îl împiedicau pe

domnul Verloc să urmărească vreun înțeles în cuvintele soției sale. Vocea femeii parcă venea de după un zid foarte gros. Aspectul ei fu însă cel care îl readuse în realitate.

O prețuia pe această femeie, iar sentimentul prețuirii sale, stârnit și de manifestarea unei porniri ce semăna cu emoția, nu făcu decât să mai adauge un chin la supliciile sale psihice. Când Winnie termină ce avea de zis, domnul Verloc se mișcă greoi și spuse:

— Nu m-am simțit bine în ultimele zile.

Poate că intenția lui era ca această remarcă să însemne începutul unei mărturisiri complete; însă doamna Verloc își lăsă capul înapoi pe pernă și, privind din nou în tavan, continuă:

— Băiatul ăsta aude prea mult din ce se discută aici, în casă. Dacă aș fi știut că astă-seară vin iarăși toți, aș fi avut grijă să-l iau la culcare o dată cu mine. Acum era complet înnebunit de o vorbă pe care a prins-o din zbor, ceva despre mâncat carnea oamenilor și supt sângele lor. Zău, ce rost or fi având toate discuțiile astea?

În glasul ei răzbătea o undă de dispreț și indignare. Domnul Verloc era acum în deplină rezonanță cu ea.

— Întreabă-l pe Karl Yundt, bombăni el furios.

Extrem de hotărâtă, doamna Verloc îl proclamă pe Karl Yundt „un bătrân dezgustător". În schimb își declară deschis afecțiunea pentru Michaelis. Despre vânjosul Ossipon, în prezența căruia, dincolo de atitudinea obișnuită a rezervei glaciale, nu se

simțea deloc în largul ei, nu scoase nici o vorbă. Și, continuând despre fratele său care de mulți ani era obiectul atâtor griji și temeri, spuse:

— Nu-i bine să audă tot ce se discută aici. Fiindcă lui i se pare că totu-i adevărat. Mai mult nu-l duce capul. Și pe urmă începe să pătimească din cauza asta.

Domnul Verloc nu comentă în nici un fel.

— M-a fulgerat din priviri de parcă n-ar fi știut cine sunt când m-am dus jos. Iar inima îi bătea ca un ciocan. El nu-și poate stăpâni emoțiile. Acum am trezit-o pe mama și am rugat-o să stea cu el până adoarme. Nu-i vina lui. Când e lăsat în pace, nu supără pe nimeni.

Domnul Verloc nu comentă nimic.

— Mai bine nu mergea niciodată la școală, începu din nou brusc doamna Verloc. Fiindcă ia mereu ziarele alea din vitrină și le tot citește. Și, cum stă cu nasul în ele, se face roșu tot la față. Nu scăpăm nici de o duzină din ele pe lună. Tot ce reușim e să ocupăm locul în vitrină. Iar domnul Ossipon aduce iar în flecare săptămână câte un teanc de manifeste din alea cu V.P. să le vindem noi cu jumătate de penny bucata. Eu nici pe tot teancul n-aș da o jumătate de penny. E o lectură stupidă, asta e. Și nici nu le cumpără nimeni. Mai deunăzi i-a căzut un număr în mână lui Stevie și era acolo o întâmplare cu un ofițer german care i-a smuls unui recrut o jumătate de ureche, fără să fie pedepsit în nici un fel. O brută! În după-amiaza aceea nu m-am putut înțelege cu el deloc. Cred că

o astfel de poveste ar fi făcut să clocotească sângele oricui. Dar ce rost are să mai și tipărească cineva lucruri de felul ăsta? Noi doar nu suntem, slavă Domnului, niște sclavi ca nemții. Ce ne interesează pe noi, nu?

Domnul Verloc nu răspunse.

— A trebuit să-i iau bietului băiat cuțitul de carne, continuă doamna Verloc puțin somnoroasă acum. Striga și bătea din picior și suspina. El nu suportă nici măcar gândul la cea mai mică cruzime. Îl înjunghia pe ofițerul acela ca pe un porc dacă-l întâlnea atunci. Serios! Unii oameni nu merită, zău, nici o milă.

Doamna Verloc tăcu, iar privirea din ochii ei imobili deveni tot mai contemplativă și mai voalată în timpul lungii pauze ce urmă.

— Ți-e mai bine, dragă? întrebă ea cu glas moale, îndepărtat. Să sting acum lumina?

Teribila convingere că somnul nu se va lega de el îl făcu pe domnul Verloc să rămână mut și iremediabil inert la frica sa de întuneric. Făcu un efort imens.

— Da. Stinge-o, rosti în cele din urmă cu o voce cavernoasă.

IV

Majoritatea celor vreo treizeci de mese acoperite cu fețe roșii imprimate cu model alb erau dispuse în unghiuri drepte față de lambriurile cafenii ale pivniței. Candelabre de bronz cu multe globuri atârnau din tavanul jos și ușor boltit, iar frescele înconjurau, banale și monotone, pereții fără geamuri, înfățișând scene de vânătoare și petreceri câmpenești în costume medievale. Argați cu pieptare verzi învârteau cuțite de vânătoare și închinau stacane mari de bere înspumată.

— Dacă nu mă înșel prea tare, tu ești persoana care ar trebui să cunoască mai bine miezul acestei povești încâlcite, spuse vânjosul Ossipon, aplecându-se în față, cu coatele mult răsfirate pe masă și cu picioarele complet împinse înapoi sub scaun.

Ochii săi îl fixau cu un interes nestăpânit pe interlocutor.

O pianină înaltă de concerte, așezată lângă intrare și flancată de doi palmieri în ghivece, execută deodată singură, cu o virtuozitate agresivă, o melodie de vals. Vacarmul iscat era asurzitor. Când

se opri, omulețul jerpelit și cu ochelari, care ședea vizavi de Ossipon după o halbă masivă de sticlă, rosti cu aerul că dă glas unui adevăr general:

— În principiu, ceea ce unul din noi ar ști sau nu în legătură cu un anumit fapt nu poate constitui un subiect de investigație pentru ceilalți.

— Bineînțeles că nu, consimți Ossipon pe un ton liniștit. În principiu.

Cu fața sa lată și rumenă prinsă între mâini, continua să-l fixeze intens, în timp ce omulețul jerpelit și cu ochelari luă detașat o înghițitură de bere și așeză halba înapoi pe masă. Urechile plate și mari îi stăteau mult depărtate de craniu, care lui Ossipon i se părea destul de fragil ca să-l poată strivi între două degete; bolta frunții părea că i se reazemă pe rama ochelarilor; obrajii lui scofâlciți aveau un ten unsuros și nesănătos, mai mult mânjit de precaritatea jalnică a unor perciuni subțiri și negri. Inferioritatea lamentabilă a întregului său fizic devenea ridicolă prin atitudinea de o supremă siguranță de sine a individului. Vorba îi era tăioasă și avea un mod impresionant de a tăcea.

Ossipon șopti iarăși dintre cele două mâini ale sale:

— Ai umblat mult azi?

— Nu. Am stat toată dimineața în pat, răspunse celălalt. Dar de ce?

— A, nu! Nimic, zise Ossipon privindu-l cu multă seriozitate și tremurând în sinea lui de dorința de a descoperi ceva, dar vizibil intimidat de aerul copleșitor de dezinteresat al omulețului.

Când stătea de vorbă cu acest tovarăș — ceea ce nu se întâmpla decât rareori — masivul Ossipon suferea de senzația insignifianței sale morale, ba chiar și fizice. Cu toate acestea, mai făcu o încercare.

— Ai venit până aici pe jos?

— Nu, cu omnibuzul, răspunse destul de prompt omulețul.

Locuia destul de departe, în Islington, într-o casă mică de pe o stradă mizeră, plină de paie și hârtii murdare, unde, în afara orelor de școală, o amestecătură de copii de tot felul alergau și se hârjoneau pe fondul unei larme stridente, pătrunzătoare, dar lipsită de orice veselie. Unica sa cameră, cu vederea în dos și remarcabilă pentru dulapul ei extrem de încăpător, i-o închiriaseră gata mobilată două fete bătrâne, croitorese umile, cu o clientelă formată mai mult din slujnice. Avea un lacăt greu la dulap, dar în rest era un chiriaș model, care nu le dădea nici o bătaie de cap și nu avea practic nici o pretenție. Singurele lui ciudățenii erau că insista să fie prezent ori de câte ori i se mătura camera, iar când pleca de acasă încuia și lua cheia la el.

Ossipon avu o viziune a ochelarilor cu rame negre bântuind străzile pe berlina unui omnibuz, azvârlind încoace și încolo reflexele lor sigure de sine pe zidurile caselor sau peste capetele fluxului inconștient de oameni de pe trotuare. O umbră de râs bolnăvicios schimonosi ușor buzele groase ale lui Ossipon la gândul pereților înclinându-se și al oamenilor fugind care-ncotro din fața acestor

ochelari. De-ar fi știut numai! Ce panică! Murmură interogativ:

— Ești de mult aici?

— De-un ceas și ceva, răspunse celălalt într-o doară și mai luă o înghițitură din berea cafenie.

Toate mișcările lui — felul cum apuca halba, actul însuși al băutului, felul cum punea halba grea înapoi pe masă și cum își îndoia brațele — aveau în ele o fermitate, o precizie plină de siguranță, care îl făcea pe uriașul și musculosul Ossipon, aplecat înainte, cu ochii ațintiți în față și cu buzele lui proeminente, să arate ca imaginea însăși a indeciziei celei mai ezitante.

— De-un ceas, repetă el. Atunci probabil n-ai aflat vestea pe care tocmai am aflat-o eu adineauri... pe stradă. Nu-i așa?

Omulețul scutură din cap în semn de negație totală. Dar, cum nu trăda nici o urmă de curiozitate, Ossipon continuă adăugând că auzise noutatea chiar în fața localului. Un băiețaș care vindea ziare strigase știrea exact sub nasul lui, iar el, nefiind pregătit să afle tocmai una ca asta, rămăsese absolut uluit și tulburat. Drept care a trebuit să intre, fiindcă i se uscase gâtul.

— Dar nu m-am gândit nici o clipă că am să te găsesc aici, adăugă el șoptind apăsat, cu coatele înfipte în masă.

— Mai vin uneori, spuse celălalt, păstrându-și în toată atitudinea o răceală provocatoare.

— Ce minunat lucru că tocmai tu n-ai auzit nimic, continuă puternicul Ossipon, iar pleoapele i

se închiseră o dată scurt și nervos peste ochii strălucitori. Tocmai tu, repetă el cu titlu de încercare.

Reținerea vizibilă a interlocutorului generă o incredibilă și inexplicabilă timiditate a uriașului în fața omulețului calm, care din nou ridică halba de sticlă, bău și o puse jos cu mișcări bruște și sigure.

După ce mai așteptă ceva, un cuvânt sau un sunet care nu mai venea, Ossipon făcu efortul de a afecta o anumită indiferență.

— Tu — rosti el, depersonalizându-și parcă și mai mult vocea — îți livrezi materialul oricui se prezintă și-ți cere?

— Regula mea absolută este de a nu refuza pe nimeni... câtă vreme am fie și un singur gram disponibil, răspunse omulețul sec și hotărât.

— E un principiu? reveni Ossipon.

— Da. E un principiu.

— Și crezi că-i sănătos?

Ochelarii mari și rotunzi, care dădeau feței gălbejite un aer stăpân pe sine, îl înfruntară pe Ossipon ca niște ochi nedormiți, ficși, țintuindu-l cu un foc rece în priviri.

— Absolut, întotdeauna, în orice situație. Ce m-ar putea, mă rog, opri? Și de ce n-aș face-o? De ce aș avea ezitări?

Ossipon gâfâi chipurile discret.

— Adică vrei să spui că i-ai da chiar și unui „sticlete" dacă s-ar interesa de materialul tău?

Celălalt zâmbi abia perceptibil.

— Să vină să-ncerce numai și-atunci să vezi, spuse. Mă cunosc ei pe mine, dar și eu îi cunosc pe

fiecare din ei în parte. N-au să se-apropie în vecii vecilor de mine... din câte-i știu eu.

Buzele lui subțiri și livide se lipiră strâns între ele. Ossipon încercă să-l provoace la discuție.

— Ți-ar putea trimite însă pe cineva... să-ți facă o înscenare. Nu-ți dai seama? Întâi ar obține de la tine materialul, apoi te-ar aresta cu dovada în mână.

— Cu dovada că ce? Că fabric explozibil fără autorizație, poate.

Completarea voia să fie o ironie batjocoritoare, deși expresia figurii lui slabe și bolnăvicioase nu înregistrase nici o modificare, iar afirmația fusese aruncată într-o doară.

— Nu cred că e vreunul din ei nerăbdător să mă aresteze. Cum nu cred că s-ar găsi vreunul să ceară un mandat de arestare pentru mine. Nici chiar cel mai bun. Nimeni.

— De ce? întrebă Ossipon.

— Fiindcă ei știu prea bine că am grijă să nu mă despart niciodată de ultimul strop din produsul meu. Îl port întotdeauna cu mine. Și, atingând ușor pieptul hainei, adăugă: Într-un flacon de sticlă groasă.

— Așa am aflat și eu, spuse Ossipon cu o undă de uimire în glas. Numai că n-am știut dacă...

— Ei știu — îl întrerupse pe un ton tranșant omulețul, rezemându-se de spătarul drept al scaunului, ce se ridica mai sus decât capul lui fragil — că eu n-am să fiu arestat niciodată. Nu există în toată poliția cineva la înălțimea acestui joc. Dacă vrei să ai de-a face cu un om ca mine, ai nevoie de un eroism absolut, orb și lipsit de orice glorie.

Apoi din nou buzele sale se împreunară cu un plescăit plin de siguranță. Ossipon își reținu cu greu un gest puțin iritat.

— Sau de inconștiență... sau pur și simplu de ignoranță, replică el. Nu le trebuie decât cineva care să nu știe că porți la tine destul material pentru a sări în aer împreună cu tot restul pe o rază de cincizeci de metri.

— N-am afirmat niciodată că n-aș putea fi eliminat, reveni celălalt. Numai că nu sub forma unei arestări. Și, în plus, nici nu e atât de ușor pe cât pare.

— Bah! îl contrazise Ossipon. Nu fi prea sigur de asta. Ce i-ar putea împiedica să-ți sară deodată în spate cinci sau șase oameni pe o stradă? Cu brațele imobilizate ce-ai mai putea face?

— Destule. Nu ies decât rareori pe străzi după lăsarea întunericului — spuse impasibil omulețul — și niciodată nu stau prea târziu. Umblu mereu ținând în mâna dreaptă o mingiucă de cauciuc, pe care o port în buzunarul de la pantaloni. Dacă strâng mingiuca, ea activează un detonator în interiorul flaconului pe care-l port în buzunarul de la haină. E principiul declanșării pneumatice instantanee a diafragmei la aparatul de fotografiat. Tubul duce la...

Și, cu un gest iute, îi dezvălui timp de o clipă lui Ossipon un tub de cauciuc asemenea unui vierme cafeniu și subțire, ce ieșea din tăietura vestei în dreptul mânecii pentru a se cufunda în buzunarul interior de la piept al hainei. Vestimentația lui, o amestecătură de un maro incert, arăta jerpelită și plină de pete, prăfuită pe la dungi și cu butonierele descusute.

— Detonatorul este în parte mecanic și în parte chimic, explică el cu o condescendență degajată.

— Și instantaneu, desigur, bâigui Ossipon scuturat de un mic fior.

— Departe de așa ceva, mărturisi celălalt cu o silă ce părea că îi strâmbă gura într-o grimasă de durere. Din momentul când strâng mingiuca și până-n momentul exploziei trec douăzeci de secunde bune.

— Pffiu! șuieră Ossipon complet oripilat. Douăzeci de secunde! Îngrozitor! Și poți trăi cu gândul ăsta? Eu aș înnebuni...

— Tot n-ar mai avea nici o importanță după aia. Bineînțeles, aici e punctul slab al acestui sistem, pe care-l rezerv doar pentru uz personal. Partea proastă e că modul cum se produce explozia e întotdeauna punctul nostru slab. Tocmai acum încerc să pun la punct un detonator care să se poată adapta la toate condițiile de acționare și chiar și la modificări neașteptate ale acestor condiții. Un mecanism variabil și totuși perfect de precis. Un detonator cu adevărat inteligent.

— Douăzeci de secunde, murmură din nou Ossipon. Ha! Și-apoi...

Cu o ușoară mișcare a capului, reflexia lentilelor păru că măsoară dimensiunile berăriei din subsolul renumitului restaurant Silenus.

— Nimeni din această cameră n-ar avea vreo șansă de scăpare, sună verdictul examenului său. Nici măcar perechea care acum urcă scările.

Pianul din capătul treptelor atacă de data aceasta o mazurcă, dar cu o impetuozitate atât de obraznică,

de parcă un duh vulgar și nerușinat ar fi năvălit chiar atunci în încăpere. Clapele se lăsau și se ridicau în chip misterios. Apoi se lăsă liniștea. Timp de o secundă, Ossipon își închipui localul scăldat în lumină transformat într-un crater negru și sinistru, aruncând fumuri înspăimântătoare amestecate cu praf de cărămidă strivită și duhoare de cadavre mutilate. Avu o reprezentare atât de precisă a ruinei și a morții, încât se scutură din nou. Celălalt constată, pe un ton de o suficiență calmă:

— În ultimă instanță, numai caracterul îți conferă siguranță. În lume există puțini oameni care să aibă un caracter atât de bine stabilizat ca al meu.

— Mă tot întreb cum ai reușit, mormăi Ossipon.

— Prin forța personalității, spuse omulețul cu aceeași voce egală; venind din gura unei ființe atât de precare, afirmația lui îl făcu pe Ossipon să-și muște buza inferioară de teamă să nu izbucnească în râs. Prin forța personalității, repetă el cu un calm ostentativ. Eu dețin mijlocul de a deveni ucigător, ceea ce, în sine, cred că-ți dai seama, nu reprezintă absolut nimic în materie de protecție. Eficient acționează doar credința acelor oameni în hotărârea mea de a mă folosi de mijlocul de care dispun. Adică impresia lor. Numai ea e absolută. Și tocmai prin aceasta devin eu ucigător.

— Dar și printre ceilalți există indivizi cu caracter, șopti amenințător Ossipon.

— Nu neg. Totul e însă, evident, în ce grad îl au ei, căci, de exemplu, pe mine nu mă impresionează. Prin urmare, îmi sunt inferiori. Nici n-ar putea fi

altfel. Caracterul lor se ridică pe fundamentul moralei convenționale. El se sprijină pe ordinea socială. Al meu e liber de orice aspect artificial. Ei sunt legați de tot felul de convenții. Ei depind de viață, care, în acest context, e un fapt istoric îngrădit de tot soiul de rețineri și considerații, un fapt organizat complex care se oferă atacului în toate punctele lui; în timp ce eu depind de moarte, care nu cunoaște nici o reținere și nu poate fi atacată. Superioritatea mea e evidentă.

— Ai un mod transcendental de a privi lucrurile, spuse Ossipon, privind reflexul rece al ochelarilor rotunzi. Nu demult l-am auzit pe Karl Yundt exprimându-se în termeni foarte asemănători.

— Karl Yundt — bombăni celălalt cu dispreț —, delegatul Comitetului Roșu Internațional, a fost toată viața lui o umbră care doar a pozat. Sunteți trei delegați, nu-i așa? N-am să mă refer la ceilalți doi, pentru că și tu ești unul din ei. Dar tot ce vorbiți voi acolo nu înseamnă absolut nimic. Sunteți merituoșii delegați cu propaganda revoluționară, dar necazul nu-i numai că sunteți toți la fel de incapabili de gândire independentă ca orice băcan sau ziarist respectabil, dar vă lipsește cu desăvârșire și caracterul.

Ossipon nu-și putu reprima o ieșire de indignare.

— Dar ce-ai dori de la noi? exclamă el cu o voce sfârșită. Tu ce urmărești să realizezi?

— Un detonator perfect, veni răspunsul irevocabil. De ce te strâmbi așa? Vezi, nu suportați nici măcar să amintească cineva de un lucru concret.

— Nu mă strâmb deloc, bombăni bosumflat și ursuz Ossipon.

— Voi, revoluționarii — continuă celălalt cu o siguranță de sine absolut detașată —, sunteți robii convenției sociale, care se teme de voi; robi ai ei în egală măsură ca și poliția însăși, a cărei menire e să apere această convenție. E limpede că sunteți, din moment ce vreți s-o revoluționați. Ea vă guvernează gândirea, fără îndoială și acțiunile, și de aceea nici gândirea, nici acțiunile voastre nu pot lua vreodată un aspect concret, finit. (Se opri, calm, pregătit parcă pentru o interminabilă mutenie, apoi continuă aproape fără pauză.) Nu sunteți cu nimic mai buni decât forțele organizate împotriva voastră — decât poliția, de exemplu. Deunăzi am nimerit nas în nas cu inspectorul-șef Heat la colțul lui Tottenham Court Road. M-a privit foarte insistent. Eu, în schimb, nu l-am privit. De ce să-mi pierd eu timpul cu el mai mult de-o clipă? Se gândea la multe lucruri — la superiorii lui, la reputație, la tribunale, la salariu, la presă — la o mie de lucruri. Eu nu mă gândeam decât la detonatorul meu perfect. El, Heat, nu însemna nimic pentru mine. Era la fel de insignifiant ca și... nici nu-mi vine-n minte ceva destul de insignifiant cu care să-l compar, cu excepția lui Karl Yundt, poate. Aceeași mâncare de pește. Și teroristul și polițistul provin amândoi din aceeași oală. Revoluția, legalitatea... contralovituri ale aceluiași joc; forme de inactivitate identice la bază. El își face micul lui joc... la fel și voi, propagandiștii. Eu însă nu mă joc; eu lucrez câte paisprezece ore pe zi, iar

câteodată rabd chiar și de foame. Experiențele mă costă bani și iar bani, încât stau adesea și câte o zi întreagă sau două nemâncat. Te uiți la berea mea. Văd. Am băut două pahare până acuma și am să mai comand imediat încă unul. Îmi ofer o mică vacanță și o sărbătoare pe contul meu. De ce nu? Am curajul să lucrez singur, singur-singurel, absolut singur. De ani de zile tot singur lucrez.

Figura lui Ossipon se împurpura.

— La detonatorul perfect... nu? rânji el foarte încet.

— Da, replică celălalt. E o definiție bună. Nici nu puteai găsi ceva mai precis pentru a defini natura activităților din toate comitetele și comisiile voastre. De fapt eu, eu sunt adevăratul propagandist.

— Mai bine să lăsăm latura aceasta, spuse Ossipon cu aerul că se ridica deasupra implicațiilor de ordin personal. Mă tem că va trebui totuși să-ți stric vacanța. Un om a sărit în aer azi-dimineață în Greenwich Park.

— De unde știi?

— De la ora două se tot strigă știrea pe străzi. Am cumpărat ziarul și am intrat imediat aici. Apoi te-am văzut pe tine la masa asta. Am ziarul la mine, dacă vrei.

Îl scoase din buzunar. Era un ziar destul de masiv, tipărit pe o hârtie trandafirie, molipsită parcă și ea de la căldura convingerilor sale, care erau optimiste. Ossipon dădu la repezeală paginile.

— A! Iată-l. O bombă în Greenwich Park. Deocamdată nu se știu prea multe amănunte. La

unsprezece jumătate. Dimineața era cețoasă. Efectele exploziei s-au simțit până în Romney Road și Park Place. O groapă enormă în pământ, sub un copac plin de rădăcini smulse și crengi rupte. Peste tot fragmente din corpul unui bărbat făcut bucățele. Cam atât. Restul e gargară jurnalistică. Mai spune că, fără îndoială, trebuie să fi fost o încercare ticăloasă de a arunca în aer Observatorul. Hm. Pare destul de puțin plauzibil.

Mai privi tăcut o vreme ziarul, apoi i-l trecu celuilalt, care, parcurgându-i absent rândurile, îl puse înapoi jos fără nici un comentariu.

Tot Ossipon rupse tăcerea primul, stăpânit încă de iritare.

— Fragmente din corpul unui bărbat, te rog să reții. *Ergo,* a sărit *singur* în aer. Ți-am stricat cheful pe ziua de azi, nu-i așa? Te-ai fi așteptat la una ca asta? Eu n-am nici cea mai vagă idee... nici măcar umbra gândului că așa ceva era plănuit să se petreacă tocmai aici... în țara asta. Față de situația actuală e un gest nici mai mult nici mai puțin decât criminal.

Omulețul ridică din sprâncenele-i negre și subțiri cu un dispreț nepătimaș.

— Criminal? Cum adică? Ce *este* o crimă? Și în ce fel trebuie înțeleasă afirmația ta?

— Cum să mă exprim? Să mă folosesc atunci de cuvintele curente, spuse nerăbdător Ossipon. Afirmația mea trebuie înțeleasă în sensul că incidentul ar putea afecta în chip negativ poziția noastră în această țară. Sau asta nu-i o crimă destul de convingătoare

pentru tine? Sunt sigur că în ultima vreme ai livrat cuiva din materialul pe care-l produci.

Și îl privi drept în ochi. Fără a clipi, celălalt ridică și coborî capul încet.

— Vezi, ai făcut-o! izbucni într-o șoaptă nervoasă editorul manifestelor societății V.P. Cum să nu? Adică îți împărți materialul așa, la întâmplare, oricui cere, primului dement care se prezintă la tine?

— Întocmai! Ordinea socială condamnată nu s-a născut din hârtie și cerneală și nu-mi închipui că o combinație de hârtie și cerneală îi va pune vreodată capăt, indiferent care-i părerea ta. Da, mi-aș împărți cu amândouă mâinile produsul oricărui bărbat, oricărei femei sau oricărui dement care ar veni să-mi ceară. Știu ce gândești acum. Dar eu nu accept tutela Comitetului. Dacă v-aș vedea pe toți hăituiți sau arestați — sau chiar decapitați până la ultimul —, și tot n-aș ridica nici un deget. Ce ni se întâmplă nouă ca indivizi n-are nici cea mai mică importanță.

Arunca vorbele fără patimă, aproape fără vreo emoție; Ossipon, extrem de tulburat în sinea lui, căută să-i copieze detașarea.

— Dacă poliția de-aici și-ar cunoaște meseria, te-ar urmări cu revolverele sau ar încerca să-ți ardă una-n cap ziua-n amiaza mare.

Cu felul lui detașat și sigur de sine, omulețul părea să fi avut deja în vedere și această posibilitate.

— Într-adevăr, consimți el cu toată promptitudinea. Dar în acest caz ar trebui să răspundă în fața propriilor instituții, îți dai seama? Ceea ce necesită un curaj ieșit din comun. Un curaj cu totul aparte.

Ossipon clipi de câteva ori.

— Îmi închipui că exact asta te-ar aștepta dacă ți-ai stabili laboratorul în Statele Unite. Acolo oamenii nu se prea formalizează de instituțiile lor.

— Nu cred că am să mă duc să constat. Altfel remarca ta e absolut adevărată, recunoscu celălalt. Au mai mult caracter acolo, iar caracterul lor e esențialmente anarhist. Un teren strălucit pentru noi Statele Unite, minunat teren. Marea Republică are germenele distrugerii în ea. Temperamentul colectiv nu știe de lege. Excelent. S-ar putea să ne împuște, dar...

— Ești prea transcendent pentru mine, mormăi Ossipon cu o preocupare ursuză.

— Sunt doar logic, protestă celălalt. Există mai multe feluri de logică. A mea e logica luminată. Cu America nu-i nici o problemă. Țara asta în schimb, da, e periculoasă, cu concepția ei idealistă despre legalitate. Spiritul social al acestui popor e tot învelit în prejudecăți plin de scrupule, ceea ce e fatal în munca noastră. Vorbești despre Anglia ca despre ultimul nostru refugiu! Cu atât mai rău. E o Capua! Ce nevoie avem noi de refugii? Aici vorbiți, tipăriți, complotați, dar nu faceți nimic. Nu neg că pentru Karl Yundt și alții ca el e un loc foarte nimerit.

Ridică ușor din umeri, apoi adăugă cu aceeași siguranță tihnită:

— Să lichidăm superstiția și venerarea legalității, acesta ar trebui să ne fie țelul. Nimic nu mi-ar face mai mare plăcere decât să-l văd pe inspectorul-șef Heat și pe cei de teapa lui trăgând asupra noastră ziua-n amiaza mare, cu binecuvântarea publicului.

Jumătate din bătălia noastră ar fi câștigată atunci; dezintegrarea vechii morale s-ar instaura în însuși templul ei. Spre așa ceva ar trebui să năzuiți. Dar voi, revoluționarii, nu veți pricepe niciodată lucrul ăsta. Planificați viitorul, vă pierdeți în reverii despre sistemele economice pornind de la cele existente; pe când ceea ce ar trebui e o *tabula rasa* totală, urmată de un start de la zero spre o nouă concepție de viață. Un astfel de viitor își poartă singur de grijă dacă-i oferiți numai loc de manevră. Așa că eu aș duce la fiecare colț de stradă cu lopata materialul meu dacă aș avea destul; dar, cum nu am, mă străduiesc să pun la punct un detonator pe care să se poată conta cu adevărat.

Ossipon, care, mintal, înotase între timp în ape adânci, se agață de ultima frază ca de o scândură providențială.

— Da. Detonatoarele tale. Nu m-aș mira să aflu că unul din ele a făcut *tabula rasa* din omul acela în parcul Observatorului.

O umbră de ofensă trecu pe chipul gălbejit, dar hotărât ce-l înfrunta pe Ossipon.

— Dificultatea mea constă tocmai în experimentarea practică a diferitelor tipuri. Până la urmă doar trebuie încercate, nu? Pe lângă asta...

Ossipon îl întrerupse.

— Dar cine-o fi oare individul? Te asigur că noi, cei din Londra, n-am știut nimic... Nu mi-ai putea descrie persoana care a luat din produsul tău?

Celălalt își întoarse ca o pereche de proiectoare înspre el ochelarii.

— Să ți-l descriu, repetă el rar. Acum nu cred că mai poate exista nici cea mai mică obiecție. Am să ți-l descriu cu un singur cuvânt: Verloc.

Ossipon, pe care curiozitatea îl făcuse să se ridice câțiva centimetri de pe scaun, căzu înapoi ca lovit în plină față.

— Verloc! Imposibil.

Omulețul cel stăpânit făcu semn din cap că așa era.

— Ba da. El în persoană. Și nu poți spune că în acest caz am livrat produsul meu primului dement care s-a prezentat. Doar e un membru de marcă al grupului, din câte înțeleg.

— Într-adevăr, acceptă Ossipon. De marcă. Sau poate nu, nu tocmai. El era centrul unde se adunau în general informațiile și, de obicei, tot el îi primea și pe tovarășii care veneau încoace. Mai mult un om util decât important. Fără idei. Cu ani în urmă vorbea pe la întruniri... în Franța, mi se pare. Deși nu grozav. Latorre, Moser și tot grupul bătrânilor avea mare încredere în el. Singurul talent pe care l-a dovedit până acum a fost abilitatea de a scăpa cumva de vigilența poliției. Aici, de exemplu, nu părea să fie urmărit prea îndeaproape. Era căsătorit legal, știi? Magazinul presupun că l-a pornit cu banii soției. Părea că nu-i merg prea rău afacerile.

Ossipon se opri deodată brusc, șoptind numai pentru sine: „Oare acum femeia asta ce-o să facă?" și căzu pe gânduri.

Celălalt aștepta cu o indiferență ostentativă. Originile îi erau obscure și, în general, lumea îl

cunoștea doar sub porecla de Profesorul, îndreptățirea la acest titlu i-o dădea faptul că fusese cândva asistent de laborant în chimie la un institut tehnic. Intrase în conflict cu superiorii săi pe o chestiune de tratament incorect. Apoi obținuse un post în laboratorul unei manufacturi de coloranți. Și aici fusese tratat cu o revoltătoare nedreptate. Luptele, privațiunile, salahoria sa pentru a urca pe scara socială îi generaseră o conștiință atât de înaltă a propriilor merite, încât lumii îi era extrem de greu să-l trateze cu dreptate — mai ales că standardul acestei noțiuni depindea în așa mare măsură de răbdarea individului. Profesorul avea geniu, în schimb îi lipsea acea însemnată virtute socială numită resemnare.

— Intelectual, o nulitate, proclamă cu voce tare Ossipon, smulgându-se deodată contemplării intime a nefericitei persoane și comerțului doamnei Verloc. O personalitate obișnuită. Să știi, Profesore, că greșești ținând legătura mai strâns cu tovarășii, adăugă pe un ton de reproș. Ți-a spus ceva... a făcut vreo aluzie la intențiile lui? Eu nu l-am mai văzut de vreo lună. Mi se pare de neconceput că nu mai este în viață.

— Mi-a spus că era vorba de o demonstrație contra unei clădiri, zise Profesorul. Trebuia să știu acest amănunt ca să pot pregăti explozibilul. I-am atras atenția că nu aveam cantitatea suficientă pentru un rezultat total distrugător, dar el m-a presat foarte insistent să fac maximum posibil. Cum dorea ceva care să poată fi dus normal în mână, i-am

propus un bidon vechi de un galon[1] pentru lac de copal, pe care-l aveam întâmplător la mine. I-a plăcut ideea. Prea ușor nu mi-a fost, pentru că mai întâi a trebuit să-i tai fundul și pe urmă să-l sudez la loc. Când a fost gata, bidonul avea înăuntru un borcan cu deschiderea mare, bine astupat, din sticlă groasă, căptușit de jur împrejur cu lut umed și conținând șaisprezece uncii[2] de praf X_2 verde. Detonatorul era conectat la capacul filetat al bidonului. O soluție foarte ingenioasă... o combinație de timp și șoc. I-am explicat sistemul. Un tub subțire de tablă conținea un...

Lui Ossipon însă îi slăbise atenția.

— Și ce crezi că s-a-ntâmplat? interveni el în explicația celuilalt.

— N-aș putea spune. Poate a înșurubat prea strâns capacul; în felul ăsta s-a făcut contactul și pe urmă a uitat de timp. Intervalul era stabilit la douăzeci de minute. Pe de altă parte, după ce se făcea contactul pentru timp, orice șoc mai puternic putea declanșa instantaneu explozia. Sau a stabilit timpul prea scurt, sau a scăpat pur și simplu bidonul din mână. Contactul era făcut impecabil — asta mi-e oricum clar. Sistemul a funcționat perfect. Deși mai degrabă-ți vine a crede că un nebun obișnuit, care acționează în pripă, e-n stare să uite că mai trebuie făcut și contactul. Mai ales de acest gen de nereușită eram îngrijorat. Dar există mai

[1] Măsură englezească de capacitate, egală cu 4,54 litri (n. tr.).

[2] Măsură englezească de greutate, egală cu 28,35 g. 16 uncii — aprox. 450 g. (n. tr.).

multe feluri de proşti şi nu te poţi păzi de toţi. Nu poate nimeni pretinde ca un detonator să fie absolut garantat şi împotriva proştilor.

Făcu semn cu mâna unui chelner. Ossipon şedea ţeapăn, cu privirea absentă a omului muncit de gânduri. După ce chelnerul se îndepărtă cu banii, Profesorul se ridică şi el, cu un aer de insatisfacţie profundă.

— E o situaţie extrem de neplăcută pentru mine, reflectă el cu voce tare. Karl e de-o săptămână în pat cu bronşită. Sunt cincizeci la sută şanse să nu se mai ridice niciodată. Michaelis trândăveşte undeva pe la ţară. Un editor în vogă i-a oferit cinci sute de lire ca să scrie o carte. Dar o să fie un eşec absolut. La închisoare şi-a pierdut obiceiul gândirii consecutive, ştii.

În picioare şi încheindu-se acum la haină, Profesorul privi în jurul său cu totală indiferenţă.

— Şi acum, ce-o să faci? îl întrebă Ossipon obosit. Se temea de blamul Comitetului, un organism fără sediu permanent şi despre a cărui componenţă nu deţinea informaţii precise. Dacă incidentul urma să aibă drept rezultat încetarea modestului subsidiu alocat publicării pamfletelor cu V.P., atunci într-adevăr că avea să regrete nebunia inexplicabilă a lui Verloc.

— Solidaritatea cu cea mai radicală formă de acţiune e ceva, iar inconştienţa prostească, altceva, spuse el cu un fel de brutalitate capricioasă. Nu înţeleg ce l-o fi apucat pe Verloc. E un mister la mijloc. Totuşi, omul e mort. Poţi s-o iei cum vrei, dar, în împrejurările actuale, singura atitudine indicată

pentru grupul revoluționar militant e să dezmintă orice legătură cu isprava asta a ta. Cum să facem dezmințirea să sune destul de convingător, asta mă preocupă acum pe mine.

În picioare, încheiat la toți nasturii și gata de plecare, omulețul nu era mai înalt decât Ossipon șezând. Își apropie ochelarii de figura celuilalt, aproape atingându-i-o.

— Puteți cere de la poliție să vă dea câte-un certificat de bună purtare. Acolo se știe oricum unde a dormit fiecare din voi în noaptea trecută. Poate că, dacă-i rugați frumos, vor accepta să publice chiar și o declarație oficială.

— Fără îndoială, ei sunt conștienți că noi n-avem nimic de-a face cu toată istoria asta, bălmăji Ossipon cu amărăciune. Ce au să spună e, desigur, altceva. (Rămase pe gânduri, făcând abstracție de silueta scundă, gomoasă și jerpelită din stânga lui.) Trebuie să pun imediat mâna pe Michaelis și să-l conving să vorbească din tot sufletul la una din adunările noastre. Publicul are un fel de respect sentimental pentru omul ăsta. Numele lui e cunoscut. Iar eu sunt în legătură cu câțiva reporteri, toți pe la ziare mari. Ce va spune Michaelis va fi apă de ploaie, numai că el are un fel al lui de-a vorbi care face ca orice-ar spune să alunece ușor.

— Ca melasa, interveni Profesorul, destul de încet, păstrându-și o expresie impasibilă.

Ossipon, perplex, continuă să comunice cu sine abia perceptibil, asemenea unui om ce reflectă în singurătate absolută.

— Tâmpitul de el! Să mă lase cu o treabă atât de idioată pe cap! Și nu știu nici măcar dacă...

Rămase cu buzele strâns lipite. Ideea de a merge drept la magazin după vești nu-l ispitea câtuși de puțin. Intuia că prăvălia lui Verloc fusese deja transformată de poliție într-o cursă. Erau doar nevoiți acum să facă niște arestări, gândi el cu un fel de indignare virtuoasă, căci vedea amenințată scurgerea liniștită a vieții sale revoluționare, deși nu din propria-i vină. Și totuși, dacă nu se ducea acolo, risca să rămână în deplina necunoștință a unui lucru ce putea prezenta o mare importanță pentru el. Apoi tot el își zise că, dacă omul din parc fusese atât de rău dezmembrat de explozie pe cât spuneau ziarele de seară, atunci precis că nu avusese cum fi identificat. Iar în acest caz poliția nu avea nici un motiv special să supravegheze mai intens magazinul decât alte locuri cunoscute ca puncte de întâlnire ale anarhiștilor marcanți — la fel de bine puteau de fapt ține sub observație și ușile restaurantului Silenus. Oricum vigilența va crește, oriunde își va îndrepta pașii. Dar, cu toate acestea...

— Nici nu știu acum ce-ar fi mai bine să fac, murmură el, sfătuindu-se cu sine însuși.

O voce aspră și scrâșnită îi spuse cu un dispreț mocnit:

— Ai grijă și nu scăpa femeia, câți bani o fi făcând și ea.

După ce rosti cele câteva cuvinte, Profesorul se depărta de masă. Ossipon, pe care această probă de

perspicacitate îl luase pe nepregătite, avu o tresărire de neputință și rămase imobil, cu o privire dezarmată, ca bătut în cuie de scaun. Pianul cel singuratic, doar cu taburetul său drept ajutor, lansă câteva acorduri impetuoase și, atacând un potpuriu de cântece naționale, îl obligă să plece până la urmă pe fondul sonor al lui *Blue Bells of Scotland.* Notele dureros de detașate se stinseră încet în urma lui în timp ce urca domol scările, traversa holul de la intrare și ieșea în stradă.

În fața ușii mari, pe trotuar, un șir mohorât de vânzători de ziare își ofereau marfa de trei parale. Era o zi umedă, întunecată, de la începutul primăverii; iar cerul murdar, noroiul de pe străzi și zdrențele oamenilor soioși se armonizau de minune cu erupția de hârtie jilavă, sărăcăcioasă, mânjită cu tuș tipografic. Afișele, stropite cu murdărie, garniseau ca un tapet curbura stâlpului de afișaj. Vânzarea ziarelor de după-amiază mergea în ritm vioi, dar, față de mișcarea constantă și rapidă a pietonilor, efectul era unul de indiferență, de distribuție neglijentă. Ossipon privi grăbit în dreapta și-n stânga înainte de a pătrunde în fluxul uman, dar Profesorul se făcuse între timp deja nevăzut.

V

Profesorul cotise pe o stradă la stânga și mergea, ținându-și rigid de drept capul, printr-o mulțime umană ai cărei membri, luați fiecare în parte, se înălțau mult deasupra staturii sale bondoace. Degeaba s-ar fi prefăcut față de sine că nu e decepționat. Dar în cazul de față nu era decât un sentiment; stoicismul gândurilor sale nu putea fi tulburat nici de acest neajuns, nici de altul asemănător. Data viitoare, sau după ea, va veni o lovitură care va produce vâlvă — o lovitură cu adevărat surprinzătoare — acea explozie ce va crea prima breșă în fațada impunătoare a marelui edificiu de concepții legale ce adăpostea nedreptatea crâncenă din societate. De origine umilă și cu o aparență atât de meschină încât acționa ca o stavilă în calea considerabilelor sale daruri naturale, imaginația îi fusese înflăcărată încă din tinerețe de istoria unor oameni care se ridicaseră din străfundurile sărăciei, dobândind autoritate și bogăție. Puritatea extremă, aproape ascetică a gândirii sale, combinată cu o uimitoare ignoranță a împrejurărilor lumești, îi

conturase un ideal de putere și prestigiu ce trebuia atins nu prin intermediul artelor, farmecelor, tactului sau bogăției, ci prin unica și stricta capacitate a meritului său. Sub acest aspect se considera îndreptățit la pretenția unui succes de necontestat. Părintele său, un entuziast delicat și negricios, cu fruntea înclinată, fusese emoționantul predicator itinerant al unei secte creștine obscure și rigide, un bărbat cât se poate de încrezător în privilegiul dreptății sale. La fiu, temperamental un individualist, de îndată ce știința colegiilor înlocuise în totalitatea ei credința convenienței, această atitudine morală se transformase într-un puritanism frenetic al tuturor ambițiilor, pe care și-l cultiva ca pe un dar secular de sfânt. Faptul de a-l vedea contracarat îi deschisese ochii asupra adevăratei naturi a lumii, a cărei moralitate se dovedea artificială, coruptă și blasfematorie. Până și drumul celor mai legitime revoluții e pregătit de impulsurile personale deghizate în crezuri. Indignarea Profesorului află în ea însăși cauza ultimă ce-l absolvi de păcatul recurgerii la distrugere ca vehicul al ambiției sale. A distruge credința publică în legalitate era soluția imperfectă a fanatismului său pedant; în schimb, convingerea subconștientă că eșafodajul unei ordini sociale stabilite nu putea fi în mod eficient zdruncinat decât printr-o formă de violență colectivă sau individuală era precisă și corectă. El era un agent moral — avea această idee clar conturată în minte. Și tocmai exercitându-și sfidător și cu brutalitate rolul de agent își oferea singur aparența puterii și a

prestigiului personal. Era un fapt de netăgăduit pentru amărăciunea sa dornică de răzbunare, îi domolea neliniștea; căci, în felul lor, până și cei mai înflăcărați dintre revoluționari poate că nu fac altceva decât să caute liniștea împreună cu tot restul omenirii — liniștea vanității satisfăcute, a poftelor împlinite sau poate a conștiinței împăcate.

Pierdut în mulțime, jalnic și mărunt de statură, medita încrezător la puterea sa, ținând mereu mâna în buzunarul stâng al pantalonilor și strângând ușor balonul de cauciuc, suprema garanție a sinistrei sale libertăți; dar după o vreme începu să-l impresioneze în mod neplăcut aspectul străzii pline de vehicule și al trotuarului plin de bărbați și femei. Se afla pe o stradă lungă și dreaptă, populată doar de o fracțiune dintr-o imensă mulțime; însă jur împrejur, neîncetat, până la limita orizontului ascuns de mormanele enorme de cărămizi, simțea masa omenirii apăsându-l sub cifrele ei. Oamenii mișunau numeroși ca lăcustele, harnici ca furnicile, nepăsători ca o forță a naturii, mergând tot înainte orbi, disciplinați și absorbiți, insensibili la sentimente, la logică, poate chiar la teroare.

De această formă a îndoielii se temea cel mai tare Profesorul. Insensibilitatea la frică! Adeseori când mergea în străinătate și i se întâmpla să-și iasă din pielea sa, cunoștea asemenea momente de teribilă și sănătoasă neîncredere în umanitate. Ce se făcea el dacă nimic nu reușea să-i miște? Prin astfel de clipe trec toți oamenii a căror ambiție este să exercite o dominație directă asupra umanității —

artiștii, politicienii, gânditorii, reformatorii sau sfinții. O stare emoțională abjectă de altfel, față de care singurătatea fortifică un caracter superior; și, cu o bucurie severă, Profesorul se gândi la adăpostul camerei sale, cu dulapul ei zăvorât, pierdută într-o puzderie de case umile, un schit al anarhistului desăvârșit. Pentru a ajunge mai repede în punctul de unde putea lua omnibuzul, coti brusc din strada aglomerată într-o alee întunecoasă pavată cu dale de piatră. Pe una din laturile acesteia casele din cărămidă scunde afișau pe ferestrele lor prăfuite acea privire oarbă, muribundă, semn al decăderii ireversibile — cochilii goale în așteptarea demolatorilor. Pe partea opusă viața încă nu dispăruse cu totul. În fața micului felinar se căsca hruba unei prăvălii cu mobilă de ocazie, unde, în străfundul întunecimii unui gen de cărare îngustă ce șerpuia printr-o pădure ciudată de șifoniere și printr-un desiș de picioare de mese, un întregol înalt sclipea ca un ochi de apă în codru. O canapea nefericită și fără stăpân, împreună cu două scaune nepereche stăteau afară, sub cerul liber. Singura ființă omenească, în afară de Profesor, care se mai vedea, venind masivă și dreaptă pe alee din direcția opusă, își întrerupse brusc mersul legănat.

— *Hello!* spuse bărbatul, oprindu-se puțin lateral și observându-l.

Profesorul se și oprise, cu o semivolută care aproape că îl adusese cu umerii lipiți de peretele opus. Mâna sa dreaptă se lăsă ușor pe spătarul canapelei aruncate afară, în timp ce stânga rămase

dinadins vârâtă adânc în buzunarul pantalonilor; rotunjimea ochelarilor cu rame groase dădea figurii sale posace și imperturbabile un aspect de bufniță.

Părea o întâlnire pe un coridor lateral dintr-un castel plin de viață. Bărbatul cel robust purta un pardesiu încheiat până sus și umbrelă. Pălăria, dată pe spate, descoperea o porțiune mare de frunte, ce apărea foarte albă în penumbra înserării, în gâvanele întunecate ale orbitelor ochii îi luceau pătrunzător. O mustață lungă, pe oală, de culoarea porumbului copt, încadra cu vârfurile ei pătratul masiv al bărbiei proaspăt rase.

— Nu pe dumneavoastră vă caut, rosti el scurt.

Profesorul nu mișcă nici un milimetru. Zgomotele întrepătrunse ale metropolei scăzură până la intensitatea unui murmur slab, dezarticulat. Inspectorul-șef Heat de la Secția Delicte Speciale își schimbă tonul vocii.

— Nu vă grăbeați să ajungeți acasă? întrebă el cu o simplitate zeflemitoare.

Micuțul agent moral al distrugerii, atât de nesănătos ca aspect, exulta în sinea lui la gândul prestigiului personal, cu ajutorul căruia îl ținea la distanță pe acest om investit cu mandatul de a apăra societatea amenințată. Mai norocos decât Caligula, care ar fi dorit ca Senatul roman să aibă doar un singur cap, spre mai deplina satisfacere a sângeroaselor sale pofte, el vedea în acest unic om toate forțele cărora le aruncase sfidarea sa: forța legii, a proprietății, a oprimării și a nedreptății. Își privea toți inamicii deodată, înfruntându-i neînfricat într-o

supremă împlinire a vanității sale. Iar aceștia stăteau perplecși în fața lui precum în fața unei prevestiri sinistre. În sinea lui juisa pentru șansa acestei întâlniri, căci își putea afirma astfel superioritatea asupra întregii gloate a omenirii.

De fapt, nu era vorba decât de o întâlnire întâmplătoare. Inspectorul-șef Heat avusese o zi neplăcut de plină din momentul când secția sa recepționase cea dintâi telegramă de la Greenwich, cu puțin înainte de ora unsprezece dimineața. În primul rând, faptul că incidentul se produsese la mai puțin de o săptămână după ce el însuși asigurase un înalt demnitar că nu exista nici un pericol de relansare a activității anarhiste era în sine suficient de supărător. Niciodată nu simțise că putea face o afirmație cu mai multă siguranță ca atunci. Și o și făcuse cu o mare satisfacție interioară, căci era clar că înaltul demnitar chiar acest lucru dorea să-l audă. Mai afirmase de asemenea că nici un pas nu era de conceput în acest domeniu fără ca secția sa să nu afle despre el cel mai târziu în următoarele douăzeci și patru de ore; o spunea cu deplină convingere, ca mare specialist al secției pe care o conducea. Mersese chiar până la a rosti cuvinte pe care adevărata înțelepciune le-ar fi reprimat din capul locului. Adevărata înțelepciune, care nu se arată sigură de nimic în lumea aceasta plină de contradicții, l-ar fi împiedicat pe de altă parte să atingă și poziția ce o deținea în prezent. Ea i-ar fi alarmat superiorii, distrugându-i astfel șansele de avansare. Iar avansarea lui fusese cât se poate de rapidă.

— Nu există nici unul, Sir, pe care să nu putem pune mâna la orice oră din zi sau din noapte. Știm ce face fiecare din ei ceas de ceas, fuseseră cuvintele sale.

Iar înaltul demnitar îl învrednicise cu un zâmbet. Era limpede că un ofițer de reputația inspectorului-șef Heat nu putea spune altceva, încât totul era absolut minunat. Înaltul demnitar îi crezu declarația căci concorda cu propria sa idee despre bunul mers al lucrurilor în țară. Înțelepciunea sa era de tip oficial, căci altminteri ar fi reflectat la o chestiune nu de teorie, ci de experiență curentă, și anume că în țesătura densă a raporturilor dintre conspirator și poliție apar și situații neașteptate de discontinuitate, mai bine zis goluri bruște în spațiu și timp. Un anarhist oarecare poate fi urmărit pas cu pas și minut cu minut, dar întotdeauna intervine un moment când el se sustrage observației și contactului timp de câteva ore, perioadă în care ceva (cel mai adesea o explozie) mai mult sau mai puțin regretabil se produce. Dar înaltul demnitar, purtat de pasiunea sa pentru bunul mers al lucrurilor, zâmbise și amintirea acelui zâmbet îl sâcâia acum foarte supărător pe inspectorul-șef Heat, principalul expert în combaterea anarhismului.

Și nu era singura împrejurare a cărei amintire tulbura seninătatea obișnuită a eminentului specialist. O altă situație neplăcută avusese loc chiar în acea dimineață. Gândul că, fiind chemat de urgență în biroul personal al comandantului său adjunct, nu fusese în stare să-și ascundă uluirea era cât se poate de iritant. Instinctul său de om al succesului îl

învățase, cu mult timp în urmă, o regulă general valabilă, și anume că reputația se clădește pe comportament în egală măsură ca și pe realizări. Iar el simțea că, în fața telegramei, comportamentul său nu avusese nimic impresionant în el. Căscase ochii mari și exclamase: „Imposibil!", expunându-se astfel ripostei inatacabile a unui deget lovind energic în telegrama pe care, după ce i-o citise cu voce tare, comandantul-adjunct o azvârlise înapoi pe birou. Să fii strivit, cum ar veni, sub vârful unui arătător era o experiență foarte neplăcută. Și un mare handicap, de asemenea! În continuare inspectorul-șef Heat era conștient că nu dresese cu nimic situația îngăduindu-și să dea glas unei convingeri proprii.

— Un lucru vă pot spune de pe-acum: nimeni dintre clienții noștri n-a avut vreun amestec în treaba asta.

Era ferm în integritatea sa de bun detectiv, însă acum își dădea seama că o reacție de rezervă atentă și impenetrabilă față de acest incident i-ar fi servit mai bine reputația. Pe de altă parte, recunoștea singur că era greu să-ți păstrezi o reputație dacă niște *outsider*-i de marcă se apucau să-și vâre coada în sectorul tău. *Outsider*-ii sunt pacostea poliției, ca și a altor profesii de altfel. Iar tonul remarcilor comandantului-adjunct fusese suficient de acru ca să simtă cum începe să-i fiarbă sângele.

În plus, de la micul dejun inspectorul-șef Heat nu reușise să mai pună nimic în gură.

Pornind pe dată să-și înceapă investigația la fața locului, înghițise o cantitate zdravănă de ceață rece

și nesănătoasă în parc. Apoi fusese la spital; iar când cercetările erau în cele din urmă încheiate la Greenwich, reușise să-și piardă complet pofta de mâncare. Neobișnuit să examineze îndeaproape resturile răvășite ale ființelor omenești, fusese izbit de imaginea dezvăluită vederii sale când un cearșaf impermeabil fusese ridicat de pe o masă într-una din încăperile spitalului.

Un alt cearșaf impermeabil era întins asemenea unei fețe de masă, cu colțurile întoarse în sus deasupra unui gen de movilă formată din zdrențe arse și însângerate, ce ascundeau ceva ce semăna cu o tocătură crudă pregătită pentru un festin de canibali. Îți trebuia o mare tărie ca să nu fugi din fața unei asemenea priveliști. Inspectorul-șef Heat, un ofițer eficace al secției sale, a rezistat, doar că, timp de un minut încheiat, nu a fost în stare să înainteze nici măcar un pas. Un polițist local în uniformă i-a aruncat o căutătură piezișă, apoi l-a informat cu o simplitate flegmatică:

— Pe tot l-am adunat. Bucată cu bucată. A fost treabă, nu glumă.

Polițistul ajunsese primul la fața locului după explozie. Aminti din nou faptul. Văzuse ceva ca un fulger gros prin ceață. El tocmai stătea de vorbă cu paznicul, în poarta loggiei de la intrarea din King William Street a castelului. Șocul exploziei îl scuturase zdravăn. A alergat printre copaci către Observator.

— Cât m-au ținut picioarele de repede, a ținut el să repete de două ori.

Aplecându-se prudent și cu oroare deasupra mesei, inspectorul-șef Heat îl lăsă să-și continue povestirea. Portarul spitalului și încă un bărbat desfăcuseră colțurile cearșafului și se trăseseră deoparte. Privirile inspectorului-șef scormoniră printre sinistrele amănunte ale acelei grămăjoare de lucruri amestecate, ce păreau strânse de la gunoaie și din magazinele de vechituri.

— Ați folosit lopata, spuse el observând sclipirea pietrișului mărunt, câteva bucățele mici de scoarță și particule de așchii nu mai groase ca acele.

— A trebuit la un moment dat, răspunse polițistul cel flegmatic. Am trimis un paznic după o cazma. Când m-a auzit râcâind pământul, s-a rezemat cu fruntea de un copac și și-a vărsat și sufletul din el.

Înclinându-se reticent asupra mesei, inspectorul-șef își înfrânse senzația neplăcută din gât. Îngrozitoarea voință distructivă ce transformase acel trup într-un morman de fragmente anonime îi rănea sentimentele cu o cruzime brutală, deși rațiunea îi spunea că efectul trebuie să fi avut iuțeala fulgerului. Omul, oricine ar fi fost el, murise instantaneu; și, cu toate acestea, i se părea imposibil de conceput ca un corp omenesc să ajungă într-o asemenea stare de dezintegrare fără să fi trecut prin spasmele unei agonii de neimaginat. Fără a fi un fiziolog, și cu atât mai puțin un metafizician, inspectorul-șef Heat se ridica, prin intensitatea compasiunii sale, de fapt o formă a fricii, deasupra

concepției vulgare despre timp. Instantaneu! Își amintea de tot ce citise în publicațiile de mare tiraj despre visele lungi și terifiante visate chiar în clipa trezirii, sau despre viața retrăită cu o înfricoșătoare intensitate de omul ce se îneacă în momentul când capul i se înalță pentru ultima oară deasupra apei. Inexplicabilele mistere ale existenței conștiente îl asaltară până ce ajunse la oribila constatare că epoci întregi de dureri atroce și torturi mintale puteau fi cuprinse doar între două clipiri succesive din ochi. Dar între timp continua să privească masa cu acea figură calmă și cu atenția vag preocupată a unui client mediocru ce se apleacă peste așa-zisele produse secundare dintr-o măcelărie având în vedere o cină de duminică necostisitoare. Facultățile sale exersate de excelent investigator, care nu desconsideră nici o posibilitate de informare, urmăreau fără întrerupere locvacitatea dezlânată, dar mulțumită de sine a polițistului.

— Un tânăr blond, rosti acesta pe un ton liniștit, apoi se opri. Bătrâna care a stat de vorbă cu sergentul a observat un tânăr blond ieșind din gara Maze Hill. (Pauză.) Era blond. A observat doi bărbați ieșind din gară după plecarea trenului spre Londra, continuă el rar. N-ar fi putut spune dacă erau împreună sau nu. Cel mare nu i-a atras atenția în mod deosebit, dar celălalt era un băiat slăbuț și blond, care ducea în mână un bidon de tablă pentru lacuri.

Polițistul se opri.

— Cunoașteți femeia? murmură inspectorul-șef cu ochii ațintiți către masă și cu ideea vagă în minte

că va trebui să înceapă de îndată o anchetă asupra unei persoane care probabil îi va rămâne în veci necunoscută.

— Da. E menajera unui cârciumar retras din afaceri și merge din când în când la capela din Park Place, spuse polițistul dând greutate vorbelor sale, după care se opri din nou, aruncând iarăși o privire piezișă spre masă. Apoi brusc: Păi, aicea-i tot... adică tot ce-am mai găsit din el. Blond. Slab... destul de slab. Uitați numai la piciorul ăsta. Primul lucru i-am cules picioarele, întâi unul, pe urmă și celălalt. Așa s-a împrăștiat, că nici nu știai de unde să începi.

Polițistul tăcu; umbra fugară a unui zâmbet nevinovat de orgoliu îi așternu pe chipul rotund o expresie infantilă.

— S-a împiedicat, anunță el cu toată siguranța. Și eu m-am împiedicat o dată, ba am și căzut în cap când fugeam într-acolo. Rădăcinile alea împung afară de peste tot. S-a împiedicat de-o rădăcină și a căzut, iar aia ce ducea el în mână trebuie că i-a explodat chiar în piept, după mine.

Ecoul cuvintelor „persoană necunoscută", ce răsuna întruna în subconștientul său, îl sâcâia în chip destul de iritant pe inspectorul-șef Heat. Ar fi dorit să urmărească acest caz până la originea-i misterioasă, fie și numai pentru propria lui informație. Era, profesional vorbind, un curios. I-ar fi plăcut să justifice eficacitatea secției sale în ochii publicului stabilind identitatea victimei. Era un funcționar devotat, însă așa ceva părea o culme de

neatins. Primul termen al problemei se dovedea insondabil — îi lipsea orice sugestie, afară de aceea a unui caz de o cruzime atroce.

Înfrângându-și repulsia fizică, inspectorul-șef Heat întinse mâna fără prea multă convingere, doar pentru a fi cu conștiința împăcată și culese cea mai puțin mânjită dintre acele zdrențe. Era o fâșie îngustă de catifea, de care atârna o bucată ceva mai mare, triunghiulară, de stofă bleumarin. O ridică în dreptul ochilor; iar polițistul se făcu din nou auzit.

— Un guler de catifea. Ciudat lucru că bătrâna a observat tocmai gulerul de catifea. Un pardesiu bleumarin cu guler de catifea, așa ne-a spus. Ăsta era individul pe care l-a văzut, nu-ncape îndoială. Îl aveți aici în întregime, cu gulerul lui de catifea cu tot. Nu cred să-mi fi scăpat vreo singură bucățică mai mare ca o marcă poștală.

În acel moment, facultățile exersate ale inspectorului-șef încetară să mai recepteze vocea polițistului. Se duse la una din ferestre, unde era mai multă lumină. Cu spatele spre restul camerei, chipul i se coloră de un interes uimit și intens, în timp ce examina îndeaproape triunghiul de postav. Cu o smucitură bruscă îl desprinse și, numai după ce îl îndesă în buzunar, se întoarse din nou spre cameră și aruncă înapoi gulerul de catifea pe masă.

— Acoperiți-l, ordonă scurt, fără a le adresa vreo privire celor doi asistenți și, salutat de polițist, dispăru grăbit cu trofeul său.

Un tren sosit oportun îl aduse înapoi în oraș, singur și meditând profund într-un compartiment de

clasa a treia. Acea bucată de stofă pârlită era inimaginabil de prețioasă și nu-și putea reține uimirea față de hazardul total ce-i înlesnise intrarea în posesia ei. Părea că soarta îi aruncase acest indiciu drept în brațe. Și, după obiceiul omului mediu, a cărui ambiție este să dirijeze el evenimentele, începu să îl încerce neîncrederea în prezența unui succes atât de gratuit și de accidental — tocmai pentru că i se impusese cu forța. Valoarea practică a succesului depinde — și nu în mică măsură — de unghiul din care îl privești. Dar soarta nu privește în nici o direcție. Ea nu are discernământ. Acum nu mai socotea că era imperios de dorit să fie stabilită identitatea omului care în acea dimineață se autopulverizase atât de oribil și de total. Dar nu era sigur ce punct de vedere avea să adopte secția sa. Pentru angajații ei, o secție apare ca o personalitate complexă, cu idei și chiar capricii proprii. Ea depinde mult de devotamentul loial dovedit de slujitorii săi, iar loialitatea devotată a acestor slujitori de încredere se asociază într-o anumită măsură cu un fel de dispreț afectuos, care, cum s-ar spune, o ține caldă. Printr-o prevedere benefică a Naturii, nimeni nu-i un erou pentru valetul lui, altminteri eroii ar trebui să-și perie singuri hainele. În mod similar, nici o secție nu arată absolut înțeleaptă în mintea lucrătorilor ei. O secție nu știe la fel de multe lucruri ca unii din angajații săi. Fiind un organism imparțial, ea nu poate fi niciodată perfect informată. Ar strica eficienței sale dacă ar ști prea mult. Inspectorul-șef Heat coborî din tren într-o stare

reflexivă câtuși de puțin maculată de neloialitate, dar nici complet străină de acea neîncredere geloasă ce adeseori încolțește în solul devotamentului total, fie față de femei, fie față de instituții.

În această dispoziție spirituală, fizic gol pe dinăuntru, dar îngrețoșat încă de cele văzute, se trezi nas în nas cu Profesorul. Date fiind împrejurările, de natură a stârni în orice om sănătos și normal irascibilitatea, pentru inspectorul-șef Heat întâlnirea se dovedi extrem de inoportună. Nu se gândise până atunci la Profesor; nu se gândise la nici un anarhist anume. Complexitatea acestui caz îi impusese oarecum ideea despre absurditatea, în general, a chestiunilor umane, ceea ce, luat în abstract, e un lucru destul de enervant pentru un temperament nefilozofic, iar în împrejurări concrete devine chiar insuportabil de exasperant. La începutul carierei sale, inspectorul-șef Heat se ocupase mult de furturi, în această sferă își câștigase galoanele și, în chip firesc, păstrase față de ea, și după avansarea sa într-o altă secție, un sentiment aproape vecin cu afecțiunea. Hoția nu era o absurditate pură, ci mai degrabă o formă a sârguinței omenești, perversă, desigur, dar o sârguință exercitată într-o lume a industriei; era o muncă efectuată pentru aceleași motive ca și munca dintr-un atelier de olărie, din mina de cărbune, de pe câmp sau dintr-o tocilărie. O muncă ce se deosebea în mod concret de celelalte forme ale muncii prin natura riscului ei, care nu însemna nici anchilozarea, nici intoxicarea cu plumb, cu gaz metan sau cu praf, ci

consta din ceea ce în jargonul de specialitate se numea „silnică șapte ani". Desigur, inspectorul-șef Heat nu era insensibil la gravitatea diferențierilor morale. Dar nici hoții pe care îi urmărise nu erau. Aceștia se supuneau sancțiunilor severe ale unei etici familiare inspectorului-șef Heat cu o anumită resemnare. Ei erau concetățenii săi ce-o apucaseră pe un drum greșit din cauza educației imperfecte primite, gândea inspectorul-șef; dar, ținând cont de această diferență, el putea înțelege mentalitatea unui spărgător, pentru că, în realitate, mintea și instinctele spărgătorului sunt aceleași ca și ale polițistului. Amândoi respectă aceleași convenții și reciproc își cunosc bine metodele și rutina îndeletnicirilor lor respective. Se înțeleg unul pe altul, ceea ce e în avantajul amândurora, și astfel ia naștere un fel de civilitate în raporturile dintre ei. Produse ale aceluiași mecanism și clasificați unul ca folositor, iar celălalt ca nociv, ei țin cont de mecanism fiecare în felul său cu o seriozitate în esență similară. Mintea inspectorului-șef Heat era inaccesibilă ideii de revoltă, însă hoții lui nu erau niște revoltați. Vigoarea fizică, atitudinea rece și inflexibilă, curajul și corectitudinea sa îi câștigaseră mult respect și chiar o anumită adulație în sfera succeselor sale anterioare. Se simțise respectat și admirat. Și inspectorul-șef Heat, oprit acum la șase pași de anarhistul supranumit Profesorul, îndreptă un gând plin de regrete către lumea hoților — o lume sănătoasă, fără idealuri morbide, lucrând în virtutea rutinei, respectuoasă cu autoritățile

constituite, străină de orice pornire de ură sau de disperare.

După ce aduse omagiul său acestui element firesc din componența societății (căci ideea de hoție apărea la fel de firească instinctului său ca și aceea de proprietate), inspectorul-șef Heat se simți foarte înciudat pe sine fiindcă se oprise, fiindcă i se adresase celuilalt, fiindcă alesese tocmai acel drum și nu altul pentru a scurta distanța de la gară până la sediu. Și atunci vorbi din nou, cu vocea sa puternică și autoritară, care, păstrându-se moderată, avea o inflexiune amenințătoare.

— Nu sunteți urmărit, ca să știți, repetă el.

Anarhistul nu mișcă un deget. Un râs interior de batjocură îi dezveli nu numai dinții, ci și gingiile, îl scuturâ tot, fără cel mai mic sunet din partea lui. Inspectorul-șef Heat nu se putu abține să nu adauge, în ciuda dorinței sale de a se stăpâni:

— *Încă* nu sunteți. Când am să am nevoie de dumneavoastră, am să știu unde să vă găsesc.

Erau cuvintele cele mai nimerite, în spiritul tradiției și potrivite cu postura ofițerului de poliție adresându-se unuia din clienții săi speciali, însă reacția pe care o provocară ele nu avea nimic în comun nici cu tradiția, nici cu buna-cuviință, ci fu de-a dreptul scandaloasă. Personajul pipernicit și neajutorat din fața lui se hotărî în sfârșit să vorbească.

— Nu mă îndoiesc că ziarele au să vă publice atunci un necrolog. Știți mai bine singur câte parale faceți. Și bănuiesc că vă puteți lesne imagina cam ce-au să scrie. Numai că-i posibil să trebuiască

să suportați dezagrementul de a fi îngropat la un loc cu mine, deși presupun că amicii dumneavoastră ar face un efort în plus ca să ne aleagă pe unul de altul cât de cât.

Cu tot disprețul sănătos resimțit față de spiritul ce dicta asemenea răspunsuri, aluzia oripilantă conținută în aceste cuvinte nu rămase fără efect asupra inspectorului-șef Heat. Era prea perspicace și deținea prea multe informații precise pentru a desconsidera replica Profesorului ca pe un gunoi. În acea străduță îngustă, silueta pitică și neînsemnată, lipită cu spatele de perete și care vorbea cu voce slabă, dar sigură de sine, dădea înserării o nuanță sinistră. În ochii inspectorului-șef, cu vitalitatea sa robustă și tenace, mizeria fizică a acelei făpturi atât de vizibil handicapată în fața vieții apărea funestă; fiindcă, își spunea el, dacă celălalt avusese neșansa de a fi o creatură atât de păcătoasă, probabil că nici măcar nu-i păsa cât de curând moare. Și elanul său vital se dovedi atât de puternic încât un nou val de greață îl potopi sub forma unei ușoare transpirații deasupra bărbiei. Zumzetul orașului și huruitul înfundat al roților pătrunzând în curbura străduței sordide și din dreapta și din stânga, de pe cele două artere principale invizibile, i se păreau nespus de familiare și ademenitor de dulci. Se simțea uman. Dar inspectorul-șef era totodată și bărbat, așa că nu putea trece ușor peste asemenea cuvinte.

— Astea-s vorbe de speriat copiii, spuse. Până la urmă tot vă prind eu.

De data aceasta vorbise cum trebuia, fără patimă, cu un calm aproape auster.

— Rămâne de văzut — răspunse celălalt — dar un moment mai bun ca acesta nu veți mai avea, credeți-mă. Pentru un om cu convingeri puternice, acum e cea mai bună ocazie de-a practica jertfa de sine. S-ar putea să nu mai aveți niciodată parte de o împrejurare atât de favorabilă, atât de umană. Nu-i nici măcar o pisică în preajma noastră, iar șandramalele astea și-așa condamnate ar face un morman frumos de cărămizi pe locul unde stați. Niciodată n-o să mă puteți lichida la un preț atât de mic în vieți și bunuri, pe care, nu-i așa?, doar sunteți plătit să le apărați.

— Cred că nu vă dați seama cu cine stați de vorbă, replică ferm inspectorul-șef. Dacă aș vrea să pun mâna pe dumneavoastră acum, n-aș fi cu nimic mai bun decât dumneavoastră.

— A! Vechiul joc!

— Puteți fi sigur că tot noi vom câștiga până la urmă. Dar deocamdată poate-i necesar încă să convingem lumea că unii dintre dumneavoastră ar trebui împușcați fără somație, ca niște câini turbați. Pentru noi abia atunci ar începe jocul. Dar al naibii să fiu dacă înțeleg ce miză are jocul dumneavoastră. Cred că nici dumneavoastră înșivă nu știți. Așa nu veți câștiga niciodată nimic.

— Până una-alta câștigați dumneavoastră... deocamdată. Și destul de ușor, nu-i vorbă. Nu mă refer la salariu, dar nu v-ați câștigat până acum un nume pur și simplu nepricepând ce urmărim noi?

— Bine, ce urmăriți dumneavoastră? întrebă inspectorul-șef Heat cu o nerăbdare disprețuitoare, ca un om grăbit care constată că își pierde timpul degeaba.

Desăvârșitul anarhist îi răspunse printr-un zâmbet, care însă nu reuși să-i dezlipească buzele subțiri, fără culoare; iar celebrul inspector-șef, cuprins de un sentiment de superioritate, nu se putu abține să nu ridice un deget a amenințare.

— Renunțați... indiferent despre ce-i vorba, spuse el pe un ton mustrător, însă nu cu acea bunătate cu care, condescendent, ar fi oferit un sfat înțelept unui spărgător de faimă. Renunțați. O să constatați că suntem mult prea mulți pentru dumneavoastră.

Zâmbetul încremenit de pe buzele Profesorului șovăi, ca și cum spiritul batjocoritor dinăuntrul său și-ar fi pierdut siguranța. Inspectorul-șef Heat continuă:

— Nu mă credeți, nu? Atunci n-aveți decât să priviți în jurul dumneavoastră. Suntem mulți. Și, oricum, dumneavoastră nici măcar nu lucrați ca lumea. Dați totul peste cap mereu. Până și hoții, dacă n-ar fi meseriași mai de soi, ar muri de foame.

Aluzia la mulțimea invincibilă aflată în spatele acestui bărbat stârni o indignare sumbră în pieptul Profesorului. Zâmbetul enigmatic și sfidător i se stinse de pe chip. Forța numerică ostilă, indiferența inatacabilă a marii mase, iată teama ce-i bântuia groaznica solitudine. Buzele îi tremurară o vreme înainte de a reuși să articuleze, cu vocea gâtuită:

— Eu îmi fac treaba mai bine decât v-o faceți dumneavoastră.

— Acum gata, îl întrerupse inspectorul-șef grăbit.

De data aceasta, Profesorul izbucni de-a dreptul în râs. Tot râzând, se urni din loc; dar veselia nu-l ținu mult. Din străduța îngustă ieși în aglomerația bulevardului un omuleț jalnic, cu o figură tristă. Avea mersul fără vlagă al vagabondului care umblă înainte, tot înainte, nepăsător la ploaie sau la soare, pradă unei sinistre detașări de tot ce se afla în cer sau pe pământ. Pe de altă parte, inspectorul-șef Heat, după ce privi în urma lui o vreme, porni cu acea hotărâre energică a omului care nesocotește rigorile climei, dar e conștient că are o misiune îndreptățită pe acest pământ și sprijinul moral al tuturor semenilor săi. Toți locuitorii marii metropole, populația întregii țări, ba chiar furnicarul milioanelor de oameni de pe planetă erau de partea lui — până și hoții și cerșetorii. Da, era sigur că până și hoții înșiși țineau cu el în situația de față. Conștiința sprijinului universal în lupta sa îi dădea curajul de a se lansa în cercetarea acestui caz ciudat.

Chestiunea pe care trebuia s-o rezolve neîntârziat inspectorul-șef era cum să-l abordeze pe superiorul său direct, comandantul-adjunct al departamentului. Era problema eternă a slujbașilor loiali și de încredere; anarhismul îi dădea într-adevăr un caracter aparte, dar atât și nimic mai mult. Ca să fim drepți, inspectorul-șef Heat nu-și bătea prea mult capul cu anarhismul. Nu-i acorda vreo importanță

nemeritată și nu reușea să-l privească nicicând cu seriozitate. Pentru el acesta îmbrăca mai mult haina comportamentului turbulent; dar turbulent fără scuza omenească a beției, care implica în orice caz ideea că te simțeai bine și că aveai înclinația pașnică de a fi petrecăreț. Ca delincvenți, anarhiștii nu constituiau o categorie separată — nu, câtuși de puțin. Și, amintindu-și de Profesor, fără a-și schimba mersul legănat, inspectorul-șef scăpă printre dinți:

— Un dement.

Prinderea hoților era cu totul altceva. Conținea în ea acel gen de seriozitate proprie oricărei forme de sport în care cel mai bun câștigă în virtutea unor reguli absolut clare. Însă, când venea vorba de anarhiști, nici o regulă nu mai funcționa. Tocmai asta nu-i plăcea inspectorului-șef. Totul nu era decât o nebunie, dar o nebunie care incita opinia publică, afecta persoane sus-puse și impieta asupra relațiilor internaționale. Un dispreț îndârjit, fără milă, se instala rigid pe fața inspectorului-șef. Trecu în revistă mintal toți clienții săi anarhiști. Nici unul din ei nu avea măcar jumătate din curajul cutărui sau cutărui spărgător pe care îl cunoscuse înainte. Ce jumătate?! — nici măcar o zecime.

La sediu, fu imediat primit în biroul personal al comandantului-adjunct. Îl găsi, cu tocul în mână, aplecat deasupra unei mese mari pline de hârtii, într-o postură în care părea căzut în adorația unei enorme călimări duble din bronz și cristal. Mai multe tuburi acustice, ca niște șerpi, stăteau legate

cu capetele de spătarul jilțului său de lemn, iar pâlniile lor căscate dădeau parcă să-l muște pe comandantul-adjunct de coate. Fără a-și schimba poziția, acesta ridică doar ochii, ale căror pleoape erau mai întunecate decât restul feței și foarte încrețite. Primise rapoartele: avea relatări exacte despre fiecare anarhist în parte.

După ce comunică acest fapt, își coborî din nou privirile, semnă în grabă două foi separate și abia pe urmă lăsă jos tocul, rezemându-se mai bine de spătarul scaunului și îndreptând o căutătură întrebătoare către celebrul său subordonat. Inspectorul-șef o suportă cu bine, deferent dar insondabil.

— Am impresia că ai avut dreptate — zise comandantul-adjunct — când mi-ai spus la început că anarhiștii din Londra n-au nici un amestec în toată povestea asta. Și apreciez în mod deosebit excelenta supraveghere sub care i-au ținut oamenii dumitale. Pe de altă parte, pentru public asta nu înseamnă decât o recunoaștere a ignoranței în care ne aflăm.

Comandantul-adjunct vorbea pe cât de calm, pe atât de precaut. Gândirea sa părea că se sprijină pe un cuvânt înainte de a trece la următorul, ca și cum cuvintele ar fi fost pietrele pe care intelectul său încerca să traverseze apa înșelătoare a erorilor.

— Dar poate ai adus ceva interesant de la Greenwich, adăugă el.

Inspectorul-șef își începu pe dată relatarea cercetărilor sale pe un ton sec și clar. Întorcându-și puțin scaunul și punând un picior subțire peste celălalt, superiorul său se rezemă într-un cot,

ferindu-și cu mâna ochii de lumină. Poziția lui de ascultare avea în ea un fel de grație puțin rigidă și tristă. La urmă, când înclină ușor capul, reflexe ca de argint lustruit jucară pe tâmplele lui negre de abanos.

Inspectorul-șef aștepta cu aparența omului care întoarce pe toate părțile în cap ceea ce tocmai a spus și cântărește dacă e oportun să mai adauge ceva sau nu. Comandantul-adjunct îi curmă ezitările.

— Ești de părere deci că au fost doi oameni? întrebă el fără a-și lua în continuare mâna de la ochi.

Inspectorului-șef i se părea mai mult ca probabil că da. Cei doi se despărțiseră, după el, la vreo cincizeci de metri de zidul Observatorului. Explică mai apoi cum al doilea bărbat putuse ieși din parc repede fără a fi observat. Ceața, deși nu foarte deasă în acel moment, era totuși în avantajul lui. Se părea că îl condusese pe celălalt până la locul faptei, după care îl lăsase să se descurce singur. Socotind momentul când cei doi au fost văzuți de bătrână ieșind din gara Maze Hill și momentul când s-a auzit explozia, inspectorul-șef era de părere că al doilea bărbat trebuia să fi ajuns deja la gara Greenwich Park pentru a prinde următorul tren spre oraș chiar în clipa când însoțitorul său reușea să se autopulverizeze atât de sistematic.

— Foarte sistematic... nu? murmură comandantul-adjunct de sub paravanul mâinii sale.

În câteva cuvinte viguroase, inspectorul-șef zugrăvi aspectul rămășițelor nenorocitului.

— Un adevărat răsfăț pentru comisia de legiști, adăugă macabru.

Comandantul-adjunct își descoperi ochii.

— Lor nu-i nevoie să le dăm nici o explicație, rosti el moale.

Ridică privirile și o vreme urmări atitudinea ostentativ detașată a inspectorului-șef. Avea o fire greu accesibilă iluziilor. Știa că un departament e la bunul plac al subalternilor, care au fiecare propria lui concepție despre loialitate. Cariera sa începuse într-o colonie de la tropice. Îi plăcuse munca de acolo. Aceea era într-adevăr treabă de polițist. Reușise să urmărească și să lichideze câteva societăți secrete mârșave în rândurile băștinașilor. Apoi își luase permisia și se căsătorise, oarecum sub impulsul momentului. Din punct de vedere social, făcuse o partidă bună, doar că soția sa avea o opinie defavorabilă despre climatul din colonii, pe care și-o formase din auzite. Pe de altă parte, însă, avea și legături influente. Era categoric o partidă bună. Dar lui nu îi plăcea munca pe care trebuia s-o facă în momentul de față. Se simțea dependent de prea mulți subalterni și de prea mulți stăpâni. Vecinătatea acelui straniu factor emoțional numit opinie publică îi marca puternic spiritul și îl alarma prin natura lui irațională. Fără îndoială că din necunoaștere îi exagera puterea fie în bine, fie în rău — mai ales în rău; iar vânturile estice aspre ale primăverii englezești (care îi conveneau de minune soției sale) îi sporeau și mai mult neîncrederea generală în motivele oamenilor și în eficiența organizării lor. Mai ales inutilitatea muncii de birou îl îngrozea în acele zile atât de necruțătoare cu ficatul său atât de sensibil.

Se ridică, desfășurându-și întreaga înălțime și, cu un mers surprinzător de greoi pentru un om atât de zvelt, străbătu camera până în dreptul ferestrei. Geamurile șiroiau de ploaie, iar străduța mică pe care o vedea se întindea goală și udă, ca și cum ar fi fost măturată brusc de un șuvoi puternic. Era o zi foarte chinuitoare, mai întâi înecată într-o ceață jilavă, iar acum scăldată de o ploaie rece. Flăcările incerte și tremurătoare ale lămpilor de gaz păreau să se dizolve în atmosfera umedă. Iar afirmațiile arogante ale unei umanități persecutate de mizerabilele indemnități ale vremii îi apăreau ca o imensă și incurabilă deșertăciune ce nu merita decât dispreț, mirare și compătimire.

„Oribil, oribil!" își spuse comandantul-adjunct cu fața întoarsă către geam. „O ține așa de zece zile întruna; ba nu, de două săptămâni — de două săptămâni." Un timp încetă complet să mai gândească. Apatia absolută a creierului său nu dură însă decât vreo trei secunde. Apoi se interesă mai mult de formă:

— Și ați început cercetările pe linia ferată pentru a da de urma celui de-al doilea bărbat?

Nu avea nici un dubiu că tot ce era necesar fusese făcut. Inspectorul-șef Heat știa, desigur, la perfecție cum trebuie dat un om în urmărire. Oricum erau măsurile de rutină pe care le-ar fi luat din capul locului chiar și un începător. Câteva întrebări puse controlorilor de bilete și portarilor din cele două mici gări trebuiau să furnizeze amănunte suplimentare în legătură cu aspectul celor doi

bărbați; un control al biletelor colectate trebuia să arate imediat de unde veneau cei doi în acea dimineață. Era un lucru elementar și nu avea cum fi neglijat, într-adevăr, inspectorul-șef îl informă că se procedase întocmai de îndată ce bătrâna le oferise depoziția ei. Și pronunță numele unei gări.

— Acolo au urcat, domnule, continuă el. Portarul care le-a luat biletele la Maze Hill și-a amintit că doi indivizi corespunzând întocmai descrierii au trecut bariera. Lui i s-au părut a fi doi lucrători respectabili într-o branșă mai elevată — pictori de firme sau decoratori de interioare. Cel mare a coborât din spate, dintr-un compartiment de clasa a treia, cu un bidon lucios de tablă în mână. Pe peron i l-a dat tânărului blond care îl urma, să-l ducă el. Totul corespunde exact cu ce i-a povestit bătrâna sergentului nostru la Greenwich.

Fără a-și întoarce fața de la fereastră, comandantul-adjunct dădu glas îndoielii sale dacă cei doi bărbați avuseseră într-adevăr de-a face cu explozia. Toată ipoteza se sprijinea doar pe vorbele unei bătrâne menajere, care fusese aproape dărâmată de un bărbat foarte grăbit. Nu părea să fie deci o sursă prea substanțială, afară doar de cazul când nu se aflase sub efectul unei inspirații subite, ceea ce era cam greu de presupus.

— Serios vorbind, crezi că a putut fi atât de inspirată? se interesă el cu o ironie gravă, rămânând mai departe cu spatele spre încăpere, ca vrăjit de contemplarea siluetei colosale a orașului pe jumătate înghițită de noapte. Nu se întoarse nici măcar

la auzul cuvântului „providență", rostit de principalul său subaltern în cadrul secției, al cărui nume, tipărit uneori în ziare, devenise familiar publicului larg, care îl știa ca pe unul din cei mai harnici și zeloși protectori ai săi. Inspectorul-șef Heat ridică puțin vocea.

— Bucăți și aschii de tablă lucioasă erau vizibile peste tot, spuse el. Legătura e destul de evidentă.

— Și cei doi să fi venit tocmai dintr-un sat ca ăla? medită mirat, cu voce tare, comandantul-adjunct.

Aflase de la Heat că în acel sat anume fuseseră cumpărate la trenul respectiv două din cele trei bilete colectate la gara Maze Hill. A treia persoană care coborâse era un negustor ambulant din Gravesend, bine cunoscut portarilor. Inspectorul-șef comunicase informația pe un ton tranșant și cu un anumit umor sec, propriu slujbașilor credincioși care au conștiința fidelității lor și sentimentul valorii reale a strădaniei lor loiale. Și, cu toate acestea, comandantul-adjunct încă nu se întorcea dinspre întunericul de afară, vast ca o mare tălăzuită.

— Totuși, doi anarhiști străini să vină dintr-un asemenea loc?... spuse el în aparență geamului ferestrei. E cam inexplicabil.

— Într-adevăr, domnule. Însă ar fi și mai inexplicabil dacă individul ăla, Michaelis, n-ar locui într-o vilă din apropiere.

La auzul numelui apărut pe neașteptate în acea istorie altminteri cam plicticoasă, comandantul-adjunct repudie brusc până și cea mai vagă amintire

despre partida zilnică de whist de la club. Era cel mai reconfortant dintre obiceiurile sale, când își putea desfășura cu succes priceperea și fără ajutorul vreunui subaltern. Mergea la club să joace cărți între cinci și șapte, înainte de a ajunge acasă pentru cină, iar în acele două ore uita de toate lucrurile neplăcute din viața lui, ca și cum jocul ar fi fost un medicament miraculos pentru alinarea durerilor unei nemulțumiri morale profunde. Partenerii săi erau un om cu un umor sumbru, editor al unei reviste celebre, un avocat mai vârstnic și tăcut, cu niște ochi mici și răutăcioși și un colonel foarte gomos, dar cam sărac cu duhul, care avea niște mâini bronzate și nervoase. Erau cunoștințe de club și atât. Nu-i întâlnea nicăieri altundeva decât la masa de joc. Dar toți păreau să abordeze cărțile în ideea unei suferințe comune, ca și cum ar fi fost într-adevăr un leac împotriva relelor tainice ale existenței; și, în fiecare zi, la ora când soarele cobora dincolo de nenumăratele acoperișuri ale orașului, o blândă și cu atât mai plăcută nerăbdare, semănând cu imboldul unei prietenii sigure și profunde, îi lumina caznele profesionale. Dar acum, aproape ca un șoc fizic, senzația plăcută îl părăsi, fiind înlocuită de un gen aparte de interes pentru munca sa de apărător al societății — de fapt un gen impropriu de interes, ce putea fi mai degrabă definit ca o bruscă și promptă neîncredere ivită față de arma din mâna sa.

VI

Protectoarea lui Michaelis, apostolul în libertate condiționată al speranțelor umanitare, era una din cele mai influente și mai distinse relații ale soției comandantului-adjunct, căreia îi spunea Annie și încă o trata ca pe o fetiță nu prea înțeleaptă și complet lipsită de experiență. În schimb consimțise să-i accepte soțul cu un statut amical, ceea ce constituia o excepție absolută prin comparație cu celelalte relații influente ale soției sale. Căsătorindu-se de tânără și făcând o partidă strălucită cândva, în trecutul îndepărtat, o vreme trăise în vecinătatea marilor probleme de stat și chiar a unor mari oameni politici. Ea însăși era o mare doamnă. Bătrână acum ca număr de ani, își păstrase acel temperament de excepție care desfide timpul cu o nepăsare disprețuitoare, ca și cum nu ar fi decât o destul de vulgară convenție respectată doar de masa umanității inferioare. Multe alte convenții, mai ușor de înlăturat, nu-și câștigau, din păcate, recunoașterea ei datorită și unor motive temperamentale — fie o plictiseau, fie nimereau în calea disprețului sau

simpatiilor ei. Admirația era pentru ea un sentiment necunoscut (aceasta și fusese una din durerile secrete ale nobilului ei soț față de ea), în primul rând pentru că avea întotdeauna o coloratură mai mult sau mai puțin mediocră, iar în al doilea rând pentru că, într-un fel, ar fi însemnat o recunoaștere a propriei inferiorități. Și una și alta erau pur și simplu de neconceput pentru firea ei. Îi venea ușor să-și exprime deschis și fără teamă opiniile, deoarece judeca exclusiv din punctul de vedere al poziției sale sociale. Era la fel de nestânjenită și în acțiuni; și, cum tactul ei izvora dintr-o umanitate autentică, vigoarea corporală îi rămăsese remarcabilă, iar superioritatea ei apărea senină și cordială; trei generații o admiraseră necondiționat și ultima pe care probabil că avea s-o mai vadă o declarase deja o femeie minunată, în același timp inteligentă, dovedind un fel de simplitate elevată și teribil de curioasă în fond, însă nu ca majoritatea femeilor după bârfele din societate. Se amuza să atragă în cercul ei, datorită forței marelui său prestigiu social, aproape istoric, tot ce se ridica, legal sau ilegal, deasupra nivelului mediu al umanității fie prin poziție, fie prin spirit, îndrăzneală, avere, noroc sau nenoroc. Altețe regale, artiști, oameni de știință, tineri politicieni și șarlatani de toate vârstele și de toate condițiile, care, ușori și fără miez, plutind ca dopurile pe apă, indică cel mai bine direcția curenților de suprafață, fuseseră primiți cu brațele deschise în casa ei, ascultați, analizați, înțeleși, apreciați și totul numai pentru propria ei edificare.

Cum spunea singură, voia să vadă unde o să ajungă lumea. Și, cum avea o minte practică, verdictul ei despre oameni și lucruri, deși bazat pe anumite prejudecăți, era numai rareori greșit și aproape niciodată perseverent în eroare. Iar salonul ei era probabil singurul loc de pe lume unde un comandant-adjunct de poliție putea întâlni un deținut în libertate condiționată altfel decât pe tărâm oficial sau profesional. Comandantul-adjunct nu-și mai amintea exact cine anume îl adusese acolo pe Michaelis într-o după-amiază. Avea impresia că parcă fusese un deputat cu o ascendență ilustră și simpatii neconvenționale, care formau obiectul zeflemelei constante a revistelor umoristice. Notabilitățile și chiar simplele notorietăți ale zilei se aduceau pur și simplu unele pe celelalte în acel templu al curiozității deloc ignobile a unei femei bătrâne. Nu puteai niciodată bănui cu cine ai să dai ochii când erai primit în cvasiintimitatea creată în spatele paravanului din mătase albastră-pal, cu chenar aurit, ce izola un colțișor plăcut cu o canapea și câteva fotolii de restul salonului uriaș, plin de zumzetul vocilor și de grupurile de oameni ce stăteau așezați ori în picioare în lumina ce pătrundea prin cele șase ferestre înalte ale camerei.

Michaelis era obiectul unei schimbări bruște a sentimentului general, același sentiment care, cu ani în urmă, aplaudase cruzimea condamnării pe viață pronunțate în cazul lui pentru complicitate la o tentativă aproape nebunească de eliberare a unor deținuți dintr-o trăsură a poliției. Planul conspiratorilor

era să împuște caii și să dezarmeze escorta. Din nefericire, unul din polițiști fusese nimerit de un glonț, în urma lui rămăseseră o soție și trei copii mici; moartea acelui om a produs pe toată lungimea și lățimea imperiului, pentru a cărui apărare, bunăstare și glorie oamenii mor în fiecare zi în exercițiul funcțiunii, o explozie de cumplită indignare și un acces de milă cruntă și implacabilă față de victimă. Trei dintre arestați au fost imediat spânzurați. Michaelis, tânăr și subțirel, pe atunci lăcătuș de meserie și mare frecventator al școlilor serale, nici măcar nu știuse că exista o victimă, el având misiunea ca, împreună cu alți câțiva, să forțeze ușa din spate a vehiculului special. Când a fost arestat avea un set de șperacle într-un buzunar, o pilă mare în celălalt și o rangă scurtă în mână: adică nici mai mult, nici mai puțin decât un spărgător obișnuit. Numai că nici un spărgător n-ar fi primit o condamnare atât de grea ca el. Îi părea nespus de rău pentru moartea polițistului, dar eșecul tentativei lor îl amăra peste poate. Nu făcu nici un secret din cele două sentimente în fața juriului compatrioților săi și acest gen de remușcări apărură șocant de nelalocul lor în sala de judecată plină până la refuz de oameni. Dând citire sentinței, judecătorul deplânsese în cuvinte pline de simțire perversitatea și uscăciunea sufletească a tânărului condamnat.

Așa luase naștere faima nejustificată a condamnării sale; faima eliberării i-a fost creată în mod la fel de nejustificat de cei care au vrut să exploateze latura sentimentală a detenției sale fie în scopuri

proprii, fie fără nici un scop aparent. În nevinovăția sufletului și în sărăcia duhului său, el i-a lăsat. Nimic din ce i se întâmplase lui ca individ nu avea vreo importanță. Semăna cu acei oameni sfinți a căror personalitate se pierde în contemplarea credinței lor. Ideile sale nici nu aduceau a convingeri, ci se dovedeau inaccesibile rațiunii. Ele formau, în ciuda tuturor contradicțiilor și obscurităților, un crez invincibil și umanitar, pe care Michaelis nu îl predica, ci mai degrabă îl mărturisea cu o blândețe obstinată, cu un zâmbet de siguranță pașnică pe buze și cu ochii săi albaștri și candizi coborâți, deoarece vederea chipurilor omenești îi tulbura inspirația dobândită în solitudine. În această postură caracteristică, patetic prin obezitatea sa grotescă și incurabilă, pe care trebuia s-o poarte ca sclavii de pe galere ghiuleaua legată de picior, îl privea comandantul-adjunct al poliției pe apostolul în libertate condiționată cum umple un fotoliu privilegiat în dosul paravanului. Ședea la un capăt al canapelei bătrânei doamne, liniștit și vorbind pe un ton blajin, cu tot atâta conștiință de sine cât și un copil foarte mic și de asemenea cu ceva din farmecul unui copil — acel farmec minunat al ființelor pline de încredere. Avea într-adevăr încredere în viitor, ale cărui căi secrete i se revelaseră între cei patru pereți ai unui celebru penitenciar și deci nu avea nici un motiv să privească pe cineva cu suspiciune. Dacă nu-i putea oferi înaltei doamne curioase o imagine clară unde avea să ajungă lumea, în schimb reușise s-o impresioneze fără

mare efort prin credința sa neîntinată, ca și prin calitatea pură a optimismului său.

O anumită simplitate a gândirii este comună sufletelor senine la ambele capete ale scării sociale, înalta doamnă era și ea în felul ei simplă. Vederile și convingerile lui Michaelis nu aveau nimic șocant ori surprinzător în ele, deoarece le judeca din perspectiva înaltei sale poziții. De fapt, simpatiile ei erau ușor accesibile unui om de acest tip. Ea însăși nu era o exploatatoare capitalistă, ci se plasa oarecum deasupra jocului condițiilor economice, în plus, avea o mare capacitate de a încerca milă față de formele cele mai vizibile ale suferințelor umane comune tocmai din cauză că îi erau complet străine, încât trebuia să-și traducă reprezentările în termenii suferinței psihice înainte de a putea pricepe caracterul cruzimii lor. Comandantul-adjunct își amintea foarte exact de o conversație între cei doi. O ascultase în tăcere, într-un fel era în egală măsură de incitantă, ba chiar înduioșătoare prin apriorica ei inutilitate, ca și efortul de a stabili contacte psihice între locuitorii unor planete îndepărtate. Numai că această întrupare grotescă a pasiunii umanitariste îți stimula întrucâtva imaginația. În cele din urmă Michaelis s-a ridicat și, luând mâna întinsă a marii doamne, a scuturat-o, a reținut-o apoi neinhibat și prietenos timp de o clipă între pernuțele palmei sale ample, după care a întors colțului semiprivat al salonului spatele său mare, vast și pătrat, lăsând impresia că s-a destins tot sub haina scurtă de tweed. Tot împărțind în jur priviri senin binevoitoare,

porni cu un mers legănat către ușă printre grupurile celorlalți vizitatori. Murmurul discuțiilor se întrerupea la trecerea lui. Zâmbi nevinovat unei fete înalte și superbe, ai cărei ochi îi întâlni din întâmplare, și ieși fără să acorde vreo atenție privirilor ce-l urmăreau prin salon. Cea dintâi apariție a lui Michaelis în lume a fost un succes — un succes al stimei dobândite și nepătate nici măcar de un singur zâmbet batjocoritor. Discuțiile întrerupte se reluară pe tonul cuvenit fiecăreia, grav sau ușor. Numai un bărbat de vreo patruzeci de ani, bine situat, înalt și cu o înfățișare preocupată, stând de vorbă cu două doamne lângă fereastră, spuse tare, și cu o neașteptată profunzime a simțirii:

— Are vreo sută cincisprezece kilograme, după părerea mea și nici măcar unu șaizeci și cinci. Bietul om! E teribil... teribil.

Doamna casei, privind absentă spre comandantul-adjunct, rămas singur cu ea de partea discretă a paravanului, părea să-și ordoneze impresiile mintale în spatele imobilității reflexive a distinsei figuri bătrâne. Niște bărbați cu mustăți sure și chipuri pline, sănătoase și vag zâmbitoare, se apropiară înconjurând paravanul, apoi două femei mature cu aerul unor matroane animate de o grațioasă hotărâre interioară. În sfârșit apăru și un individ ras impecabil, cu obrajii căzuți și un monoclu montat în aur atârnând de o panglică latã neagră, ce-i dădea aspectul unui dandy de modă veche. Timp de o clipă se lăsă o tăcere deferentă, dar foarte rezervată, după

care înalta doamnă exclamă, nu cu resentiment, ci cu un fel de protest indignat în glas:

— Și, în termeni oficiali, un om ca acesta e considerat un revoluționar! Ce prostie.

Și privi aspru către comandantul-adjunct, care murmură a dezvinovățire:

— Să zicem unul nepericulos.

— Nepericulos... bineînțeles că nepericulos. El nu-i decât un devot. Are temperamentul unui sfânt, declară înalta doamnă pe un ton ferm. Și l-au ținut închis douăzeci de ani. Te și cutremuri la gândul unei asemenea absurdități. Iar acum, că i-au dat drumul, toți ai lui ori au plecat, ori au murit. Părinții îi sunt morți; fata pe care trebuia s-o ia de soție a murit și ea în timp ce era închis; și-a pierdut și îndemânarea necesară pentru ocupația lui de meseriaș. Mi-a povestit el însuși totul, cu cea mai îngerească răbdare; în schimb, spunea că a avut destul timp să se gândească pe îndelete la toate lucrurile în parte. Ce compensație! Dacă ăsta e aluatul din care sunt făcuți revoluționarii, atunci unii dintre noi ar putea chiar îngenunchea în fața lor, continuă ea cu un glas ușor persiflant, în vreme ce banalele zâmbete de societate înghețară pe chipurile mondene întoarse spre ea cu o deferență convențională. Se vede că bietul om nici nu mai e în stare să-și poarte singur de grijă. Cineva trebuie să vadă puțin de el.

— Ar trebui să i se recomande un tratament... ceva, se auzi vocea soldățoasă a bărbatului cu înfățișare preocupată clamându-și de la distanță

sfatul plin de responsabilitate. (Arăta într-o formă de zile mari pentru vârsta lui; până și țesătura redingotei sale lungi emana aerul unei sănătăți elastice, ca și cum ar fi fost făcută din țesut viu.) Omul e practic un invalid, adăugă el cu o totală certitudine.

Alte glasuri, bucuroase parcă de uvertura consumată, se auzeau șoptind grăbite: „Absolut cutremurător", „Monstruos", „Imposibil de privit". Bărbatul deșirat, cu monoclul atârnându-i de o panglică lată, rosti molfăit cuvântul „Grotesc"; justețea acestuia fu apreciată de cei din preajma lui, care își zâmbiră unii celorlalți. Comandantul-adjunct nu-și exprimase, nici atunci, nici mai târziu, vreo opinie, poziția sa punându-l în imposibilitatea de a vehicula un punct de vedere independent în legătură cu un deținut în libertate condiționată. În realitate însă împărtășea părerea prietenei și protectoarei soției sale, și anume că Michaelis era un sentimental umanitarist, puțin nebun, dar în general incapabil să facă rău intenționat fie și unei muște. Astfel, în momentul când numele lui apăru brusc în contextul acelei istorii nefaste cu explozia, își dădu seama de pericolul în care se găsea apostolul în libertate condiționată și gândul său zbură imediat la pasiunea de-acum adânc înrădăcinată a bătrânei doamne. Bunătatea ei arbitrară nu avea să accepte răbdătoare vreun atentat la libertatea lui Michaelis. Încerca o pasiune profundă, calmă și convinsă pentru el. Nu numai că îl simțea a fi inofensiv, dar o și declarase public, ceea ce, printr-o confuzie a gândirii ei absolutizate, devenise un fel de concluzie

inatacabilă. Părea că o fascinase tocmai monstruozitatea omului, cu ochii săi candizi de copil și cu zâmbetul angelic adipos. Ajunsese să-i creadă până și teoria despre viitor, căci nu contravenea prejudecăților ei. Și ea era în dezacord cu noul element, cu plutocrația, apărut în structura socială, iar civilizația industrială ca modalitate de dezvoltare a personalității umane îi apărea din cale-afară de respingătoare datorită caracterului ei mecanicist și lipsit de simțire. Speranțele umanitariste ale blândului Michaelis nu tindeau spre distrugerea totală, ci doar spre completa ruină economică a sistemului, încât ea efectiv nu reușea să vadă unde anume în toată istoria se ascundea răul moral. S-ar fi lichidat astfel toată acea liotă de parveniți, pe care îi desconsidera și în care nu avea nici o încredere, dar nu pentru că ar fi parvenit cine știe unde (așa ceva nega cu hotărâre), ci datorită profundei lor neînțelegeri a lumii, care era cauza percepțiilor rudimentare și a aridității lor sufletești. O dată cu anihilarea capitalului ar dispărea și ei; însă ruina universală (cu condiția să fie universală, cum i se revelase lui Michaelis) ar lăsa valorile sociale neatinse. Dispariția ultimei monede de pe piață nu putea afecta oamenii cu o anumită poziție. Cum ar fi afectat poziția ei, de exemplu, îi era cu neputință de imaginat. Îi dezvoltase aceste descoperiri ale ei comandantului-adjunct cu toată îndrăzneala senină a unei femei în vârstă care a scăpat de pacostea indiferenței. Iar el își făcuse o regulă din a primi toate declarațiile de acest fel într-o tăcere căreia

avea grijă, din tact și dintr-o înclinație naturală, să nu îi dea un aer agresiv. Încerca o afecțiune reală pentru mai vârstnica discipolă a lui Michaelis, un sentiment complex, ce depindea puțin și de prestigiul și personalitatea ei, dar în cea mai mare măsură de instinctul unei gratitudini măgulite. Se simțea într-adevăr iubit în casa ei. Ea era bunătatea întruchipată. Și avea de asemenea o înțelepciune practică. La fel ca toate femeile cu experiență, îi făcea viața conjugală mai ușoară decât ar fi fost fără deplina și generoasa recunoaștere de către ea a drepturilor sale ca soț al lui Annie. Influența ei asupra soției sale, o femeie roasă de tot felul de mici egoisme, de mici invidii și de mici gelozii, era excepțională. Din păcate, atât bunătatea cât și înțelepciunea ei aveau un caracter irațional, distinct feminin și prin urmare greu abordabil. Rămăsese o femeie desăvârșită în ciuda vârstei înaintate, spre deosebire de altele care devin un fel de babalâci instabili și dezgustători, numai că îmbrăcați în rochii. Și, când se gândea la ea, se gândea doar ca la o femeie — întruchiparea cea mai selectă a genului feminin, din care se recrutează păzitoarele tandre, ingenue și aprige ale tuturor categoriilor de bărbați ce vorbesc sub influența unei emoții, fie ea reală sau trucată, ale predicatorilor, vizionarilor, profeților sau reformatorilor.

Apreciind-o pe buna și distinsa prietenă a soției sale și a lui însuși din acest unghi, comandantul-adjunct se simți cuprins de alarmă la gândul posibilei sorți a lui Michaelis. O dată arestat pe baza bănuielii

de a fi implicat, fie și foarte vag, în atentatul din acea dimineață, individul nu mai putea scăpa de a fi trimis înapoi la închisoare, cel puțin pentru a-și ispăși vechea condamnare. Ceea ce l-ar termina cu totul; Michaelis n-ar mai ieși niciodată viu de acolo. Și comandantul-adjunct își formulă un gând extrem de incongruent cu poziția sa oficială și care nici măcar nu făcea cinste umanității sale.

„Dacă tipul e arestat din nou — își spuse — ea n-o să mi-o ierte în vecii vecilor."

Franchețea unui gând tainic formulat atât de limpede nu putu scăpa unei mici autocritici batjocoritoare. Nimeni angajat într-o muncă neplăcută pentru el nu-și poate păstra prea multe iluzii salvatoare despre sine însuși. Insatisfacția, lipsa de atractivitate se extind de la ocupație la personalitate. Numai atunci când activitățile ce ne-au fost repartizate par, printr-un fericit accident, să corespundă deosebitei seriozități a temperamentului nostru, putem gusta din confortul totalei autoamăgiri. Comandantului-adjunct nu-i plăcea munca lui de-acasă. Activitatea de polițist în care fusese angajat undeva departe pe glob avea caracterul salvator al unui gen de război neregulat sau cel puțin implica riscul și tensiunea unui sport în aer liber. Capacitățile sale reale, care erau în principal de ordin administrativ, se combinau cu o dispoziție spre aventură. Legat acum de un birou, în mijlocul a patru milioane de oameni, se considera victima unei ironii a sorții — fără îndoială, aceeași soartă care îi oferise și căsătoria cu o femeie extrem de

sensibilă în privința climei din colonii, afară de celelalte limite ce-i subliniau constituția delicată — și a gusturilor ei. Deși își judeca singur alarma cu sarcasm, nu izgoni din minte gândul impropriu. Instinctul de autoconservare acționa la el puternic. Dimpotrivă, și-l repetă mai profan și mai bine precizat: „Fir-ar să fie de treabă! Dacă blestematul ăsta de Heat face cum îl taie pe el capul, individul moare la închisoare sufocat în propria lui grăsime și ea n-o să mi-o ierte în vecii vecilor."

Silueta sa subțiratică și neagră, cu fâșia albă a gulerului luminată de reflexele argintii ale părului tuns scurt pe ceafă, rămase imobilă. Tăcerea se prelungi atât de mult încât inspectorul-șef Heat îndrăzni să-și dreagă vocea. Zgomotul produse efectul dorit. Zelosul și perspicacele ofițer de poliție se văzu întrebat de superiorul său, care îi întorcea mai departe nemișcat spatele:

— Și crezi deci că Michaelis are legătură cu cazul nostru?

Deși cât se poate de sigur, inspectorul-șef Heat era totuși prudent.

— Știți, domnule, — începu el — avem destule lucruri de care să ne legăm. Un om ca ăsta oricum nu-i nici o afacere să fie în libertate.

— O să ai nevoie de dovezi foarte concludente, se insinuă observația ca o șoaptă.

Inspectorul-șef Heat ridică din sprâncene către spatele îngust și negru ce era cu obstinație întors perspicacității și zelului său.

— N-o să fie nici o greutate să adunăm suficiente dovezi împotriva ăstuia, spuse el cu o mulțumire de sine virtuoasă. Puteți avea toată încrederea în mine, domnule, adăugă el apoi în mod absolut superfluu, doar din preaplinul elanului său sufletesc; deoarece i se părea o idee nemaipomenită să-l aibă la îndemână pe individ pentru a-l livra publicului dacă acesta din urmă găsea cu cale să-și urle indignarea legitimă în cazul de față.

Deocamdată era imposibil de spus dacă avea să și-o urle sau nu. Depindea în ultimă instanță, desigur, de atitudinea presei. În orice caz, inspectorul-șef Heat, prin însăși profesia sa un furnizor al închisorilor și un om cu simțul legii, credea cu tărie că arestul era singura soartă cuvenită oricărui dușman declarat al legilor. Împins înainte de forța convingerii sale, comise o greșeală de tact, îngăduindu-și un râs puțin încrezut și repetând:

— Lăsați pe mine, domnule.

Asta era deja prea mult pentru calmul forțat sub care, de peste un an și jumătate, comandantul-adjunct își ascundea iritarea față de sistemul de lucru și de subalternii săi din acest serviciu. Fiind omul nepotrivit la locul nepotrivit, resimțea ca pe un ultragiu zilnic acea netezime rotundă și de mult împământenită în care altcineva de un format mai puțin unghiular s-ar fi adaptat până la urmă, resemnându-se cu voluptate, după o ridicare sau două din umeri. Cel mai tare îi displăcea tocmai faptul că era nevoit să accepte atât de multe lucruri pe încredere. Auzind râsul inspectorului-șef Heat, se întoarse

brusc pe călcâie de parcă l-ar fi răsucit dinspre geam spre cameră un șoc electric. Surprinse pe figura celuilalt nu doar mulțumirea de sine proprie acelei ocazii mijindu-i pe sub mustață, ci și urmele unei vigilențe sfredelitoare în ochii rotunzi care, fără nici un dubiu, stătuseră până atunci fixați asupra spatelui său și care îi înfruntară acum timp de o secundă privirile înainte ca intensitatea expresiei lor să aibă timpul de a fi înlocuită cu aparența unei simple sperieturi.

Comandantul-adjunct al poliției întrunea câteva calități reale pentru postul său. Dintr-o dată i se treziră suspiciunile. Trebuie recunoscut însă că suspiciunile sale în privința metodelor poliției (afară de cazul când se întâmpla ca aceasta să fie un corp semimilitar organizat de el însuși) nu erau greu de trezit. Dacă le lăsase vreodată, din pură comoditate, să dormiteze, în schimb nu le îngăduise niciodată să doarmă; iar aprecierea sa față de zelul și perspicacitatea inspectorului-șef Heat, deși moderată în sine, excludea orice urmă de încredere morală. „Coace el ceva", exclamă comandantul-adjunct în minte și pe loc îl cuprinse enervarea. Traversând camera cu pași mari spre masa de lucru, se așeză violent pe scaun. „Uite cum stau eu aici îngropat într-un morman de hârtii — reflectă el plin de un nejustificat resentiment — trebuind pasă-mi-te să țin toate firele în mână, când eu nu pot ține decât ce mi se pune în mână și nimic altceva. Iar ăștia leagă celălalt capăt al firelor unde au ei chef."

Ridică în sus capul întorcând spre subaltern un chip prelung și slab, cu trăsăturile accentuate ale unui Don Quijote energic.

— Și, spune, cum ai de gând să-l aranjezi?

Celălalt rămase cu privirea fixă. Privea fără să clipească și cu ochii săi rotunzi absolut imobili, așa cum obișnuia să-i fixeze pe diferiții membri ai categoriei delincvenților când, avertizându-i după regulă, aceștia își începeau mărturisirile pe tonul inocenței ofensate, al falsei simplități, ori al resemnării posace. Însă dincolo de acea profesională fixitate împietrită persista uimirea, căci pe un asemenea ton, ce îmbina atât de frumos nota de dispreț cu cea de nerăbdare, el, inspectorul-șef Heat, mâna dreaptă a secției, nu era obișnuit să i se vorbească. Încercă deci să lungească vorba, ca un om luat pe neașteptate de o situație nouă și imprevizibilă.

— Adică, vreți să spuneți: ce-aș putea aduce împotriva lui Michaelis ăsta, nu-i așa, domnule?

Comandantul-adjunct privi la chipul rotund din fața lui, la vârfurile mustății de pirat scandinav ajungând până sub marginea maxilarului său puternic, la fizionomia plină și palidă al cărei profil decis era lăbărțat de prea multă carne, la ridurile viclene ce radiau de la colțurile exterioare ale ochilor și, din această examinare deliberată a neprețuitului său ofițer de încredere, i se născu în minte o convingere atât de subită, încât îl tulbură asemenea unei revelații divine.

— Am motive să cred că, în momentul când ai intrat în camera asta — rosti el cu o voce măsurată

—, nici nu te gândeai la Michaelis; adică nu în primul rând la el... sau poate chiar deloc.

— Aveți motive să credeți așa ceva, domnule? bâigui inspectorul-șef Heat cu o aparență de uimire care, până la un punct, era destul de reală.

Descoperise în împrejurarea de față un aspect delicat și greu de pătruns, care îl obliga pe el, ca descoperitor, la o anumită nesinceritate — acel gen de nesinceritate care, sub denumirea de abilitate, prudență, discreție, apare mai devreme sau mai târziu în majoritatea relațiilor umane. Se simțea în acest moment la fel cum s-ar simți un echilibrist pe sârmă dacă deodată, în mijlocul numărului său, directorul circului și-ar ieși din fireasca recluziune directorială și ar începe să-i scuture sârma. Indignarea, sentimentul nesiguranței morale generat de un asemenea procedeu perfid, împreună cu teama imediată de frângerea gâtului, l-ar face să se simtă, ca să folosim un termen argotic, întors pe dos. Ar mai interveni pe deasupra și îngrijorarea scandalizată pentru calitatea artei sale, deoarece omul trebuie să se identifice și cu ceva mai concret decât propria sa personalitate și să-și alimenteze de undeva orgoliul, fie din poziția socială, fie din calitatea muncii pe care e obligat s-o practice, fie pur și simplu din superioritatea inactivității de care poate avea norocul să profite.

— Da — spuse comandantul-adjunct —, am motive. Nu vreau să spun că nu te-ai fi gândit deloc la Michaelis. Dar acorzi acestui amănunt o importanță care mă șochează prin faptul că nu mi se pare

tocmai imparțială, inspectore Heat. Dacă asta e pista cea corectă, de ce n-ai urmat-o de îndată, fie personal, fie trimițând unul din oamenii dumitale în sat?

— Aveți impresia, domnule, ca în această privință n-am fost la înălțimea datoriei mele? întrebă inspectorul-șef pe un ton pe care încercă să-l facă să sune a simplă reflecție personală.

Obligat pe neașteptate să-și concentreze toate forțele pentru a-și păstra echilibrul, se agățase de ultima remarcă a superiorului său, expunându-se unui reproș; căci, încruntând ușor din sprâncene, comandantul-adjunct îi atrase atenția că întrebarea era cât se poate de nelalocul ei.

— Dar, pentru că tot ai pus-o — continuă el cu răceală —, vreau să te asigur că nu asta am vrut să spun.

Făcu o pauză, țintuindu-l cu ochii săi înfundați în orbite, ceea ce voia să fie echivalentul perfect al încheierii nerostite „și știi asta foarte bine". Fiind oprit prin însăși poziția sa de a se deplasa personal pe teren în urmărirea secretelor tăinuite din inimile vinovate, șeful așa-numitei Secții Delicte Speciale era înclinat să-și exercite darul recunoscut pentru detectarea adevărului incriminator asupra propriilor subalterni. Acest instinct cu greu putea fi privit ca o slăbiciune. El era absolut firesc. Comandantul-adjunct era un detectiv înnăscut, fapt ce îi guvernase în mod inconștient alegerea carierei, iar dacă acest dar îl trădase vreodată în viață, aceasta se întâmplase într-o singură împrejurare de excepție

— la căsătoria sa, ceea ce iarăși era cât se poate de firesc. Neputând zburda dincolo de hotare, el se hrănea cu materialul uman pe care îl primea în izolarea sa oficială. Niciodată nu suntem în stare de a înceta să fim noi înșine.

Cu cotul rezemat pe masă, cu un picior subțire peste celălalt și sprijinindu-și obrazul în palma mâinii sale slabe, comandantul-adjunct însărcinat cu conducerea Secției Delicte Speciale se apropia de acest caz cu un interes crescând. Chiar dacă nu era un adversar la valoarea perspicacității sale, inspectorul-șef era în orice caz omul cel mai valoros din preajma sa. Neîncrederea în reputațiile stabilite era în absolută concordanță cu capacitatea de detectiv a comandantului-adjunct. Îi reveni în memorie un bătrân șef băștinaș gras și bogat din colonia sa îndepărtată, în care exista o tradiție ca toți guvernatorii să aibă încredere și să facă mare caz de el ca prieten și sprijinitor ferm al ordinii și legalității instaurate de omul alb; în timp ce, dacă îl judecai cu ceva mai mult scepticism, reieșea că nu-și era prieten decât sie însuși, nimănui altcuiva. Nu era propriu-zis un trădător, ci un om cu multe rezerve periculoase în fidelitatea sa, provocate de grija cuvenită pentru avantajul, confortul și siguranța lui proprie. Un individ de o anumită inocență în duplicitatea lui naivă, dar cu toate acestea periculos. Îi trebuise o vreme până să-l dibuiască. Fizic, era un bărbat mare și (fără a scăpa din vedere, desigur, diferența de culoare) statura inspectorului-șef Heat i-l readuse în memorie. Nu

semănau nici la ochi, nici măcar la forma buzelor. Era ceva straniu. Parcă nu povestește oare și Alfred Wallace în celebra sa carte despre arhipelagul malaiezian cum, aflându-se printre locuitorii insulei Aru, a descoperit la un bătrân sălbatic gol, cu pielea tuciurie, o izbitoare asemănare cu un bun prieten de acasă?

Pentru prima oară de când fusese numit comandant-adjunct simțea că muncește cu adevărat pentru salariul pe care îl primea. Senzația era plăcută. „Am să-l întorc pe dos ca pe o mănușă veche", își spuse, privind reflexiv spre inspectorul-șef Heat.

— Nu, nu la asta mă gândeam, începu el din nou. N-am nici un dubiu că îți cunoști foarte bine meseria... nici vorbă de așa ceva. Tocmai de aceea am... Se opri brusc și, schimbând tonul, continuă: Ce probe de natură concretă poți aduce împotriva lui Michaelis? Vreau să spun: afară de faptul că cei doi suspecți — ești sigur că erau doi? — au venit în ultimă instanță dintr-o gară aflată la trei mile depărtare de satul unde locuiește Michaelis acum?

— Pentru noi e suficient să ne legăm chiar și de-atâta, domnule, mai ales cu un om de teapa ăstuia, enunță inspectorul-șef redobândindu-și calmul.

Gestul de aprobare vagă din cap al comandantului-adjunct contribui mult la liniștirea uimirii jignite a renumitului ofițer. Căci inspectorul-șef Heat era un om de treabă, un soț minunat și un tată admirabil; acționând favorabil asupra firii sale plăcute, încrederea personală și profesională de care se bucura îl făcea să se poarte prietenos față de

comandanții-adjuncți ce se perindaseră pe rând prin acel birou. Trei din ei apucase. Primul, un om cazon, repezit, roșu la față, cu sprâncene albe și o fire explozivă, putea fi lesne dus cu vorba. A părăsit serviciul activ la limita de vârstă. Cel de-al doilea, un gentleman desăvârșit, care cunoștea și locul său și pe al tuturor celorlalți la perfecție, când s-a retras spre a primi o funcție mai înaltă în colonii, a fost decorat pentru (realmente) serviciile inspectorului-șef Heat. Fusese o mândrie și o plăcere să lucreze cu el. Al treilea, cam enigmatic la început, rămăsese enigmatic și după un an și jumătate pentru întregul departament. Cu una peste alta, inspectorul-șef Heat îl considera în general inofensiv — un tip ciudat, însă inofensiv. Îi vorbea acum și inspectorul-șef asculta cu o deferență vizibilă în exterior (care nu însemna nimic, făcând parte dintre obligațiile sale de serviciu), iar în sinea lui cu multă îngăduință binevoitoare.

— Michaelis s-a prezentat la poliție să anunțe că pleacă din Londra și se mută la țară?

— Da, domnule. S-a prezentat.

— Și ce-o fi făcând el acolo? continuă comandantul-adjunct, de altfel perfect informat asupra acestui punct.

Înghesuit într-un jilț de lemn, care îl strângea din toate părțile, la o masă de stejar mâncată de cari și într-o odăiță de la etajul unei vile de patru camere cu acoperiș din țigle căptușite cu mușchi, Michaelis lucra zi și noapte, cu scrisul lui tremurat și strâmb, la biografia unui deținut, ce urma să fie, pentru istoria

omenirii, un fel de a doua Apocalipsă a Sfântului Ioan. Condițiile în care trăia: spațiu limitat, izolare și singurătate într-o căsuță de numai patru camere, se dovedeau favorabile inspirației sale. Totul aducea a închisoare, cu excepția faptului că nimeni nu îl deranja pentru scopul odios de a-l obliga la exercițiu fizic, potrivit regulamentului tiranic din vechiul său cămin de la penitenciar. Nu era în stare să spună nici măcar dacă soarele mai strălucea peste pământ sau nu. Transpirația caznelor sale literare îi picura din bărbie. Un minunat entuziasm îl impulsiona întruna. Se producea eliberarea vieții lui interioare, ieșirea și răspândirea sufletului său în lumea largă. Iar zelul vanității lui neprihănite (pentru prima oară trezită la viață de cele cinci sute de lire oferite de un editor) părea predestinat și sfânt.

— Sigur că ar fi de dorit să fim informați cât mai exact, insistă cu prefăcătorie comandantul-adjunct.

Conștient de noul val de iritare ce îl cuprinde în fața acestei manifestări de scrupulozitate, inspectorul-șef Heat spuse că poliția districtuală fusese anunțată fără întârziere de sosirea lui Michaelis și că puteau avea un raport complet în câteva ceasuri. O telegramă comisarului...

Vorbea destul de rar, în timp ce părea să cântărească mintal consecințele, în exterior, din toate aceste frământări nu se observa decât un ușor tremur al bărbiei. Dar îl întrerupse o nouă întrebare:

— Și telegrama... a fost trimisă?

— Nu, domnule, răspunse el, parcă surprins.

Comandantul-adjunct își coborî brusc un picior de peste celălalt. Mișcarea frântă contrasta cu modul degajat în care sugeră mai departe:

— Crezi că Michaelis ar putea avea vreo legătură cu fabricarea acelei bombe, de exemplu?

Inspectorul-șef adoptă o poză reflexivă.

— N-aș zice. Deocamdată nici nu-i nevoie să explicăm prea mult. Întreține legături cu oameni clasați la noi ca periculoși. A fost numit delegat al Comitetului Roșu la mai puțin de un an de la eliberarea lui condiționată. Ca un fel de omagiu, bănuiesc.

Și inspectorul-șef râse jumătate a pagubă, jumătate a dispreț. Față de un astfel de om scrupulozitatea era un sentiment și nelalocul lui și ilegal. Celebritatea confecționată lui Michaelis la eliberarea sa, cu doi ani în urmă, de niște ziariști ce se jucau cu emoțiile publicului în goana lor după senzațional îi rodea întruna de atunci inima. Era absolut legal să-l aresteze din nou pe individ la cea mai mică bănuială. Era legal și oportun privit din exterior. Superiorii săi precedenți ar fi înțeles imediat situația; pe când acesta de acum, fără a spune nici da, nici nu, stătea ca pierdut în visare. Mai mult, pe lângă că ar fi fost legală și oportună, arestarea lui Michaelis ar fi rezolvat și o mică dificultate personală care îl preocupa oarecum pe inspectorul-șef Heat. Această dificultate îi afecta reputația, liniștea și chiar îndeplinirea eficientă a datoriei sale. Căci, dacă Michaelis știa, fără îndoială, ceva despre atentat, inspectorul-șef era aproape sigur că ce știa el nu însemna mare lucru. Dar și așa era bine. Michaelis știa mult mai puțin — aici inspectorul-șef ar fi pus

mâna în foc — decât alți indivizi pe care îi avea el în minte, însă a căror arestare îi apărea inoportună (las' că ar fi fost și o chestiune mai complicată) tocmai în virtutea regulii jocului. Iar regula jocului nu îl proteja prea mult pe fostul deținut Michaelis. Ar fi fost o prostie să nu profite de avantajele legale, mai ales că aceiași ziariști ce îl ridicaseră odată în slăvi, revărsând un torent de simpatie, l-ar fi prăbușit acum din înalturi sub un val de indignare.

Perspectiva, privită cu toată încrederea, îi oferea inspectorului-șef Heat și atracția triumfului personal. Căci în adâncul sufletului său fără pată de cetățean familist mediu, aproape inconștientă, dar totuși activă, aversiunea față de evenimentele ce îl împingeau să vină în contact cu cruzimea disperată a Profesorului își spuse cuvântul. Această aversiune fusese sporită și de întâlnirea lor întâmplătoare pe stradă. Revederea nu-i crease inspectorului-șef Heat acel sentiment plăcut de superioritate pe care polițiștii îl dobândesc de obicei din caracterul neoficial, dar intim al legăturii lor cu mediile delincvente, ceea ce le satisface orgoliul puterii, iar plăcerea vulgară de a ne domina semenii le este măgulită pe măsura intensității ei.

Desăvârșitul anarhist nu era recunoscut de inspectorul-șef Heat ca fiind un semen al său. Era imposibil de... un câine turbat, cu care mai bine era să nu ai de-a face. Dar nu pentru că inspectorul-șef s-ar fi temut de el; dimpotrivă, într-o zi avea să-i vină de hac și lui. Dar nu acum; voia să pună mâna pe el la momentul potrivit, în mod definitiv și

eficace, potrivit regulii jocului. Iar prezentul nu-i oferea acel moment potrivit pentru încercarea unei asemenea performanțe, și anume din mai multe motive, atât personale, cât și de ordin profesional. Aceasta fiind convingerea absolută a inspectorului-șef Heat, i se părea drept și firesc deci ca ancheta să fie deviată de pe linia obscură și incomodă pe care mergea deocamdată și care cine știe unde avea s-o conducă pe o linie laterală liniștită (și legală) numită Michaelis. Așa că repetă, ca și cum ar fi reanalizat cu conștiinciozitate sugestia superiorului său:

— Despre bombă. Nu, n-aș putea spune cu exactitate. Poate că nici n-o să aflăm, de fapt, vreodată. Ce-i clar e că există o legătură a lui, într-un fel sau altul, cu toată situația, și asta putem afla fără prea mare bătaie de cap.

Avea acea expresie de indiferență gravă superioară atât de bine cunoscută cândva hoților mai de soi. Deși omul e numit un animal zâmbitor, inspectorul-șef nu era așa ceva. Starea lui de spirit însă era aceea de satisfacție, văzând atitudinea receptivă cu pasivitate a comandantului-adjunct, care murmură încet:

— Vasăzică ești de părere că ancheta în direcția asta ar trebui să meargă.

— Da, domnule.

— O spui cu toată convingerea?

— Da, domnule. Asta e pista corectă pe care trebuie să mergem.

Comandantul-adjunct își retrase cu o asemenea bruschețe mâna ce-i sprijinea capul înclinat încât,

față de atitudinea sa moleșită de până atunci, întreaga-i persoană păru că se va prăbuși în clipa următoare. Însă, dimpotrivă, se îndreptă în scaun, extrem de alert, în spatele mesei uriașe de scris, pe care mâna sa căzu cu o lovitură puternică și sonoră.

— Ceea ce aș vrea să știu este ce anume te-a împiedicat s-o iei în considerare până acum.

— Ce m-a împiedicat s-o iau în considerare... repetă foarte rar inspectorul-șef.

— Da. Până ai fost convocat aici, în camera asta... Doar știi foarte bine.

Inspectorul-șef simți că aerul dintre hainele sale și piele devenise deodată neplăcut de fierbinte. Avea senzația unei experiențe incredibile și fără precedent.

— Desigur — începu el, exagerându-și alegerea deliberată a cuvintelor până la limita extremă a suportabilului —, dacă există vreun motiv, despre care eu însă nu am știință, ca să nu-l implic pe deținutul Michaelis, poate-i mai bine că n-am trimis poliția districtuală după el.

Enunțul se contura cu atâta greutate încât atenția neabătută a comandantului-adjunct apăru ca o miraculoasă culme a răbdării. Replica sa veni fără întârziere.

— Eu nu cunosc nici un astfel de motiv. Și, haide, inspectore, tertipurile pe care le încerci cu mine sunt foarte deplasate din partea dumitale... foarte deplasate. În plus, nici nu-i corect, să știi, că mă lași să bâjbâi singur în toate chestiunile astea. Serios, sunt surprins.

Făcu o pauză, după care adăugă blajin:

— Sper că nu mai e nevoie să-ți spun că discuția noastră e absolut neoficială.

Această ultimă remarcă era departe de a-l calma pe inspectorul-șef. Indignarea echilibristului pe sârmă trădat lucra activ în sufletul lui. Mândria funcționarului de încredere îi era afectată de certitudinea că sârma nu-i e scuturată anume pentru ca el să-și rupă gâtul, ci doar din pură nerușinare. Ca și cum s-ar fi temut cineva! Comandanții-adjuncți vin și pleacă, dar un inspector-șef valoros nu reprezintă un fenomen administrativ efemer. Nu se temea că-și va frânge gâtul. Însă faptul că voia cineva să-i strice numărul era un motiv mai mult decât suficient pentru izbucnirea vâlvătăii sale de indignare sinceră. Și, cum gândul nu prea cunoaște respectul față de persoane, gândul inspectorului-șef Heat îmbrăcă o haină amenințătoare și profetică. „Tu, băiete — își spuse în sinea lui, ținându-și ochii rotunzi și de obicei neliniștiți fixați acum pe chipul comandantului-adjunct — da, tu, băiete, nu-ți cunoști locul și o să vezi că nici locul n-o să te mai cunoască mult, pun prinsoare."

Vrând parcă să răspundă provocator gândului său, o vagă umbră de zîmbet amical trecu fugar peste buzele comandantului-adjunct. Atitudinea îi era degajată și precisă, în timp ce continua să administreze o nouă scuturătură sârmei întinse.

— Hai să vedem acum, inspectore, ce-ai descoperit, la fața locului, spuse el.

„Prostu-și pierde locul cât ai zice pește", continuă gândirea profetică a inspectorului-șef Heat. Dar o urmă îndată reflecția că un funcționar superior,

chiar și când e „dat afară" (aceasta era imaginea concretă), mai are încă resurse, în timp ce zboară pe ușă, să-i ardă subalternului o lovitură urâtă la fluierul piciorului. Fără a-și înmuia prea mult privirea ca de vasilisc, rosti impasibil:

— Tocmai voiam să trec la această parte a anchetei mele, domnule.

— Perfect. Ia să vedem ce-ai adus cu dumneata de pe teren.

Inspectorul-șef, care își pusese în minte să sară de pe sârmă, ateriza pe sol cu o sinceritate sumbră.

— Am adus o adresă, spuse el scoțând fără grabă din buzunar o bucată pârlită de stofă bleumarin. Asta e din pardesiul tipului care a sărit în aer o dată cu bomba. Sigur că s-ar putea ca pardesiul să nu fi fost al lui, sau chiar să-l fi furat. Însă nu-mi vine a crede, mai ales dacă priviți cu atenție asta.

Apropiindu-se de masă, inspectorul-șef netezi grijuliu bucata de stofă bleumarin. O culesese la morgă dintr-o grămadă imundă, pentru că uneori sub guler apare numele croitorului. Adesea nu-i de nici un folos, dar... Nu se așteptase să găsească ceva util, dar nici prin minte nu-i trecuse că va da peste... nu, nu sub guler, ci cusut cu grijă pe partea interioară a tivului... un pătrat mic de stambă, iar pe el o adresă scrisă cu cerneală de marcaj.

Inspectorul-șef ridică mâna cu care netezise bucata de stofă.

— Am luat-o cu mine fără să observe nimeni, spuse. Am socotit că-i mai bine așa. Poate fi arătată oricând dacă-i nevoie.

Săltându-se puțin în jilțul său, comandantul-adjunct trase bucata de stofă spre sine. O privi un timp în tăcere. Pe un pătrat de stambă ceva mai mare ca o foiță de țigară scria cu cerneală de marcaj doar numărul 32 și Brett Street. Rămase realmente surprins.

— Nu-mi pot imagina — spuse el ridicându-și privirile spre inspectorul-șef Heat — de ce umbla cu o etichetă ca asta. Mi se pare un lucru neobișnuit.

— Odată am cunoscut în fumoarul unui hotel un gentleman în vârstă care umbla cu numele și adresa cusute pe toate hainele, în caz de accident sau de criză subită, zise inspectorul-șef. Susținea că are optzeci și patru de ani, deși nu-i arăta. Spunea că se teme să nu-și piardă brusc memoria, ca unii despre care citise el în ziar.

O întrebare a comandantului-adjunct, care voia să știe ce era la numărul 32 în Brett Street, îi curmă abrupt reminiscența. Inspectorul-șef, adus pe pământ prin artificii necinstite, alesese însă calea atitudinii decisive, fără rezerve. Dacă avea convingerea fermă că a ști prea mult nu era bine pentru departamentul său, trecerea judicioasă sub tăcere a unor informații era maximum până unde îndrăznea să meargă loialitatea sa spre binele departamentului. Dacă, de asemenea, comandantul-adjunct voia să încurce lucrurile în cazul acestui atentat, fără îndoială că nimic nu îl putea împiedica s-o facă. Tocmai de aceea nu vedea nici un motiv din partea lui ca să dea o probă de zel, încât răspunse concis:

— E un magazin, domnule.

Cu ochii ațintiți mai departe asupra bucății de stofă, comandantul-adjunct aștepta informații suplimentare. Cum acestea nu veneau, porni să le obțină pe calea unor întrebări formulate cu o răbdare plină de blândețe. Astfel reuși să-și facă o idee despre natura ocupațiilor domnului Verloc, despre aspectul său particular, iar în cele din urmă îi află și numele Într-una din pauze, comandantul-adjunct ridică privirile și descoperi o oarecare animație pe figura inspectorului-șef. Se măsurară unul pe altul în tăcere.

— Desigur — adăugă cel din urmă — omul acesta nu apare în nici una din evidențele secției.

— Dar vreunul din predecesorii mei a avut cunoștință de cele ce mi-ai spus acum? întrebă comandantul-adjunct, rezemându-și coatele pe masă și ridicându-și mâinile împreunate în dreptul feței, ca într-o rugăciune, doar că ochii îi erau lipsiți de orice expresie pioasă.

— Nu, domnule. Evident că nu. La ce bun aș fi făcut-o? Acest gen de om nu poate fi dezvăluit niciodată publicului, indiferent pentru ce scop. Mie îmi era suficient să știu eu cine este și să mă folosesc de el într-un mod care să poată fi făcut public.

— Și consideri că aceste informații particulare sunt în concordanță cu poziția oficială pe care o deții?

— Absolut, domnule. Cred că nu-i nimic impropriu în asta. De altfel îmi permit să vă spun că așa am ajuns ceea ce sunt... și sunt privit ca un om care-și cunoaște meseria. Totul nu-i decât o

chestiune a mea particulară. Un prieten personal din poliția franceză mi-a oferit informația că individul e un spion de ambasadă. Prietenie particulară, informație particulară, uz al ei particular... așa văd eu lucrurile.

Comandantul-adjunct, după ce remarcă în sinea lui că starea psihică a celebrului inspector-șef părea că îi afectează profilul maxilarului inferior, ca și cum simțul viu al înaltei sale distincții profesionale s-ar fi concentrat în acel detaliu anume al anatomiei sale, părăsi pentru moment acest punct al discuției, rostind calm:

— Înțeleg.

Apoi, proptindu-și obrazul în mâinile împreunate, se interesă:

— Bine, și — o întrebare particulară, dacă vrei — de când ești în legătură particulară cu acest spion de ambasadă?

Răspunsul particular al inspectorului-șef la întrebare, atât de particular încât nu îmbrăcă niciodată forma unor cuvinte audibile, fu:

„Cu mult înainte de a se fi gândit cineva la tine pentru postul ăsta de aici."

Replica, să-i spunem însă publică, se dovedi mult mai precisă.

— Prima oară în viața mea, l-am văzut acum vreo șapte ani și ceva, când au fost aici în vizită oficială două altețe imperiale și cancelarul imperial. Eu am primit misiunea să mă ocup tot timpul de paza lor. Pe atunci ambasador era baronul Stott-Wartenheim, un gentleman cu nervii cam slabi,

într-o seară, cu trei zile înainte de banchetul de la Guildhall, mi-a trimis vorbă că voia să mă vadă pentru câteva clipe. Eu eram jos, unde așteptam trăsurile ca să le ducă pe altețele lor imperiale și pe cancelar la Operă. Am urcat imediat; l-am găsit pe baron plimbându-se încoace și încolo prin dormitor atât de nenorocit, că ți se făcea și milă de el, frângându-și întruna mâinile. M-a asigurat că avea toată prețuirea pentru poliția noastră și pentru capacitățile mele, dar că tocmai atunci îi venise un om de la Paris, ale cărui informații erau de cea mai mare încredere și că voia să aud și eu ce avea de spus acel om. M-a condus neîntârziat alături, într-un cabinet de toaletă, unde un tip mătăhălos, într-un pardesiu masiv, ședea singur pe un scaun, ținând în aceeași mână și bastonul și pălăria. Baronul i s-a adresat în franceză: „Vorbește, prietene." Lumina era cam slabă în acea încăpere. Am stat de vorbă cu el vreo cinci minute, cred. Mi-a dat niște vești dintre cele mai surprinzătoare. Apoi baronul m-a luat deoparte nervos ca să-mi laude calitățile lui, iar, când m-am întors din nou, am constatat că individul se mistuise ca o fantomă. Presupun că s-a ridicat și a șters-o pe scara din dos. N-am mai avut timp să fug după el, pentru că trebuia să mă grăbesc după ambasador și să am grijă ca suita oficială să pornească în siguranță spre Operă. Dar am acționat chiar în acea seară potrivit informației primite. Fie că a fost corectă, fie că nu, mi s-a părut destul de serioasă. E foarte probabil că în felul acesta am fost scutiți de-o figură urâtă în

ziua vizitei imperiale în City. Ceva mai târziu, la vreo lună după avansarea mea în funcția de inspector-șef, mi-a atras atenția un bărbat solid și mătăhălos, pe care mi se părea că-l mai văzusem undeva și care ieșea acum în mare grabă de la un bijutier de pe Strand. M-am luat după el, pentru că tot mergea în drumul meu spre Charing Cross, și acolo, zărind unul din detectivii noștri pe trotuarul de vizavi, i-am făcut semn să vină și, arătându-i tipul, i-am dat ordin să-l urmărească ce face timp de câteva zile, apoi să-mi raporteze. Chiar în după-amiaza acelei zile omul meu s-a prezentat cu informația că individul se căsătorise în aceeași dimineață, la 11.30, cu fiica proprietăresei lui la ofițerul stării civile și apoi plecase cu ea pentru o săptămână la Margate. Detectivul a văzut când au fost urcate în trăsură bagajele. Pe una din valize erau niște etichete vechi din Paris. Cum figura tipului mă tot urmărea în gând, prima oară când am mers la Paris în misiune l-am întrebat despre el pe prietenul meu din poliția franceză, care m-a lămurit: „Din ce-mi spui cred că-i vorba de un client și emisar destul de cunoscut al Comitetului. El susține că prin naștere ar fi englez. Avem indicii că de câțiva ani buni activează ca agent secret în slujba unei ambasade străine din Londra." Cuvintele lui mi-au ajutat imediat memoria. Era individul-fantomă care ședea pe scaun în odaia baronului Stott-Wartenheim. I-am spus prietenului meu că avea dreptate. Știam cu certitudine că omul era agent secret. Apoi tot acest prieten a reușit să-mi facă rost de dosarul complet

al individului. Mă gândeam că-i mai bine să aflu atunci tot ce era de aflat; dar presupun că nu vreți să vă plictisesc, domnule, cu povestea lui acum.

Comandantul-adjunct își scutură capul rezemat de mâini.

— Povestea relațiilor dumitale cu acest personaj util e singurul lucru important în clipa de față, spuse el, închizând încet ochii înfundați în orbite și obosiți, apoi redeschizându-i repede cu o privire considerabil împrospătată.

— Ele n-au câtuși de puțin un caracter oficial, rosti cu amărăciune inspectorul-șef. Într-o seară am intrat în magazinul lui, m-am prezentat și i-am amintit de prima noastră întâlnire. Nici măcar n-a clipit. Mi-a spus că e însurat și la casa lui acum și că tot ce voia era să nu fie deranjat în micul lui comerț. Mi-am asumat răspunderea să-i promit că, atâta timp cât nu se amestecă în treburi care să fie prea evident supărătoare, poliția nu are nimic cu el. Bănuiesc că oferta mea nu l-a lăsat indiferent, pentru că un singur cuvânt al nostru aruncat celor de la vamă ar fi fost de-ajuns ca să i se deschidă la Dover câteva din pachetele pe care le tot primește de la Paris și Bruxelles, cu confiscarea certă a mărfii și poate chiar până la urmă și cu o inculpare judiciară.

— Dar ăsta e un comerț foarte precar, murmură comandantul-adjunct. De ce s-o fi apucat tocmai de asta?

Indiferent, inspectorul-șef ridică sprâncenele a dispreț.

— Probabil că are o legătură... prieteni pe continent... printre cei care vând mărfuri de soiul ăsta. Cred că trebuie să fie categoria cu care se potrivește cel mai bine. Iar pe deasupra mai e și un leneș fără pereche... ca toți ceilalți, de altfel.

— Și ce-ți oferă el în schimbul protecției dumitale?

Inspectorul-șef nu era dispus să abordeze prea pe larg valoarea serviciilor domnului Verloc.

— Cred că altcuiva decât mie nu i-ar fi de mare folos. Trebuie să cunoști foarte multe lucruri dinainte ca să poți scoate ceva util de la un asemenea om. Eu știu să înțeleg genul de sugestii pe care mi le poate oferi el. Da, când am nevoie de o sugestie, în general e-n stare să mi-o furnizeze.

Inspectorul-șef se pierdu brusc într-o discretă stare meditativă, iar comandantul-adjunct își reținu cu greu un zâmbet la gândul de o clipă că era posibil ca reputația inspectorului-șef Heat să se datoreze în mare măsură agentului secret Verloc.

— În linii mari ne mai e de folos și prin faptul că toți oamenii noștri din Secția Delicte Speciale de serviciu la gările Charing Cross și Victoria au ordin să observe cu toată atenția orice persoană care apare în compania lui. Așteaptă adesea noii sosiți, iar apoi păstrează legătura cu ei. Pare să fi fost făcut anume pentru acest soi de ocupație. Dacă am nevoie de o adresă repede, o pot obține oricând de la el. Desigur, și eu știu, în ce mă privește, cum să întrețin această relație. În ultimii ani nu cred că ne-am văzut de trei ori, ca să stăm de vorbă, îi

trimit de obicei două rânduri, nesemnate, iar el îmi răspunde la fel pe adresa mea de-acasă.

Din când în când, comandantul-adjunct făcea un gest aprobator aproape imperceptibil din cap. Inspectorul-șef adăugă de asemenea că nu credea ca domnul Verloc să se bucure de o încredere nelimitată din partea membrilor de vază ai Comitetului, dar că era considerat în general ca un om al lor de încredere, asta nu încăpea îndoială.

— Ori de câte ori am avut motive să bănuiesc că ceva plutește în aer — conchise el —, întotdeauna am avut surpriza să constat că îmi putea oferi ceva demn de interes.

Aici comandantul-adjunct interveni cu o remarcă plină de semnificații:

— De data asta ți-a tras clapa.

— Dar nici eu n-am avut vreun indiciu din altă parte, replică inspectorul-șef Heat. Nu l-am întrebat nimic, așa că nu-mi putea spune nimic. Nu-i unul din oamenii noștri. Deci nu procedează ca aceia pe care-i plătim.

— Nu, șopti comandantul-adjunct. El e un spion plătit de un guvern străin. Nu l-am putea da niciodată în vileag.

— Eu trebuie să-mi fac meseria în felul meu, declară inspectorul-șef. Dacă e nevoie, mă fac frate și cu dracul, indiferent de consecințe. Există lucruri pe care nu e bine să le știe toată lumea.

— Mi se pare că, în viziunea dumitale, a păstra un secret înseamnă a-ți ține șeful departamentului în necunoștință de cauză. Nu cumva mergi puțin

cam departe în sensul ăsta? Și trăiește din veniturile magazinului?

— Cine... Verloc? A, da. Trăiește din veniturile magazinului. Mi se pare că și mama soției locuiește împreună cu ei.

— Casa e supravegheată?

— Nu, Doamne ferește. Nu merită. Unii oameni vin acolo, da, sunt urmăriți. Părerea mea e însă că nu știe nimic în chestiunea exploziei de azi-dimineață.

— Și atunci cum îți explici de unde a apărut? arătă comandantul-adjunct cu capul spre bucata de stofă din fața lui.

— Nu știu cum să-mi explic, domnule. E pur și simplu inexplicabil. Din ceea ce știu până acum nu pot găsi nici o explicație. (Mărturisirile inspectorului-șef erau făcute cu sinceritatea omului a cărui reputație e solidă ca o stâncă.) Oricum, nu în momentul de față. După părerea mea, se va dovedi că omul care a avut cel mai mult de-a face cu cazul nostru e tot Michaelis.

— Asta-i părerea dumitale?

— Da, domnule. Pentru că pot răspunde pentru toți ceilalți.

— Și al doilea bărbat, care se presupune că a fugit din parc?

— După mine, trebuie să fie departe la ora asta, opină inspectorul-șef.

Comandantul-adjunct îl privi cu asprime, apoi se ridică dintr-o dată, ca și cum s-ar fi hotărât în fine în privința unei modalități de acțiune. De fapt

în acea clipă cedase unei tentații care îl fascina. Inspectorul-șef se văzu expediat cu instrucțiunea de a se prezenta a doua zi dimineață la superiorul său pentru noi consultări în legătură cu cazul. Ascultă cu o expresie impenetrabilă, după care ieși din cameră cu pași măsurați.

Indiferent care era planul comandantului-adjunct, el nu avea nimic de-a face cu munca de birou, ce-i apărea ca un blestem al existenței sale prin faptul că îl ținea captiv între patru ziduri ca și prin aparenta ei lipsă de realitate. Nici nu putea avea așa ceva; altminteri aerul general de vioiciune ce îl cuprinse pe comandantul-adjunct ar fi fost inexplicabil. De îndată ce rămase singur, își căută impulsiv pălăria și o puse pe cap. O dată această operațiune terminată, se așeză din nou pe scaun să cântărească toată situația. Dar, cum hotărârea era deja luată, momentul de reflecție nu dură mult. Și, înainte ca inspectorul-șef Heat să fi ajuns prea departe de sediul poliției, părăsi și el la rândul lui clădirea.

VII

Comandantul-adjunct parcurse o stradă scurtă și îngustă ca o tranșee umedă și noroioasă, apoi, traversând un bulevard foarte larg, pătrunse într-un edificiu public, unde ceru o întrevedere cu tânărul secretar particular (neplătit) al unui înalt personaj.

Acest tânăr blond, cu fața netedă, al cărui păr pieptănat simetric îi dădea aspectul unui licean mare și îngrijit, primi cererea comandantului-adjunct cu o privire șovăitoare și-i vorbi cu răsuflarea întretăiată.

— Dacă poate să vă primească? Asta nu sunt prea sigur. A venit pe jos de la Cameră acum o oră ca să stea de vorbă cu subsecretarul permanent și acum se pregătește s-o pornească iar înapoi pe jos. Putea cere o trăsură; dar cred că-i place să umble, de dragul exercițiului fizic, bănuiesc. E singura formă de exercițiu pentru care găsește vreme acum, în sesiune. Dar nu mă plâng; mie pot spune că-mi fac plăcere aceste mici plimbări. Se sprijină de brațul meu și nu și-ar dezlipi buzele pentru nimic în

lume. Acum, știți, e foarte obosit și... ăăă... nu chiar în cea mai grozavă stare de spirit.

— Vin în legătură cu chestiunea de la Greenwich.

— A! Ia auzi! Să știți că-i foarte furios pe voi, ăștia din poliție. Dar mă duc să întreb, dacă insistați.

— Te rog, fii drăguț și anunță-mă, spuse comandantul-adjunct.

Secretarul neplătit îi admiră curajul. Compunându-și o expresie nevinovată, deschise ușa și intră cu siguranța unui copil frumos care se știe răsfățat. Apoi reapăru pe dată și făcu un semn aprobator din cap către comandantul-adjunct, care, intrând pe aceeași ușă, lăsată deschisă pentru el, se trezi într-o cameră spațioasă și în prezența înaltului personaj.

Vast ca volum și statură, cu o față prelungă și albă care, lățită la baza ei printr-o bărbie dublă, căpăta, încadrată de doi favoriți subțiri și grizonați, forma unui ou, înaltul personaj părea un om în continuă dilatare. Nefericite și sub aspectul croiului, pliurile din talia hainei negre încheiate la toți nasturii sporeau această impresie, ca și cum închizătorile veșmântului ar fi fost întinse la maximum. Din capul ce se ținea în sus înfipt într-un gât solid, ochii, cu pleoapele inferioare umflate, priveau pe jumătate închiși, arogant, de-o parte și de alta a unui nas coroiat agresiv, ce răsărea proeminent din vasta circumferință palidă a feței. O pălărie lucioasă de mătase și o pereche de mănuși uzate, așteptând gata pregătite la un capăt al mesei lungi, păreau și ele dilatate, imense.

Înaltul personaj stătea pe carpeta din fața șemineului, cu niște cizme uriașe în picioare; nu rosti nici un cuvânt de bun venit.

— Aș vrea să știu dacă ăsta-i începutul unei noi campanii de explozii, întrebă el pe dată, cu o voce gravă și extrem de plăcută. Dar te rog să nu intri în detalii. N-am timp de-așa ceva.

Ținuta comandantului-adjunct în fața acestei prezențe masive și rustice avea zvelțețea fragilă a unei trestii dialogând cu un stejar. Și, într-adevăr, firul neîntrerupt al ascendenței acestui bărbat depășea ca număr de secole vârsta celui mai bătrân stejar din țară.

— Nu. Pe cât sunt posibile certitudinile în domeniul nostru, vă pot asigura că nu e cazul.

— Da. Dar ideea voastră despre asigurări acolo — spuse înaltul personaj cu un gest disprețuitor din mână către fereastra ce dădea spre marele bulevard — pare să fie că vă puteți pur și simplu bate joc de secretarul de stat. Acum mai puțin de-o lună, chiar în această cameră mi s-a spus cu toată certitudinea că nimic de genul acesta nici măcar nu-i posibil.

Comandantul-adjunct privi în direcția ferestrei calm.

— Îngăduiți-mi să vă amintesc, Sir Ethelred, că eu n-am avut niciodată prilejul să vă ofer asigurări de vreun fel sau altul.

Ochii pe jumătate închiși de aroganță se concentrară acum asupra comandantului-adjunct.

— Adevărat, recunoscu vocea gravă și plăcută. L-am chemat pe Heat. Dumneata ești încă un

novice în leagănul cel nou. Dar, ia spune, cum te descurci acolo?

— Cred că aflu în fiecare zi câte ceva nou.

— Cum să nu! Cum să nu! Ține-o tot așa.

— Vă mulțumesc, Sir Ethelred. Chiar astăzi am aflat un lucru, mai precis în ultimul ceas și ceva. Anume că există în această întâmplare multe aspecte care nu sar în ochi în cazul unui atentat anarhist obișnuit, chiar dacă îl cercetăm cu cea mai mare atenție. De aceea mă și aflu aici.

Înaltul personaj își puse brațele în șolduri sprijinite pe dosul palmelor.

— Foarte bine. Zi-i mai departe. Numai, te rog, fără detalii. Scutește-mă de detalii.

— N-am să vă plictisesc cu ele, Sir Ethelred, începu comandantul-adjunct cu o siguranță calmă și netulburată.

Cât timp vorbi, limbile de pe cadranul pendulei din spatele marelui bărbat — o piesă greoaie și strălucitoare cu spirale masive din aceeași marmură întunecată ca șemineul și cu un ticăit spectral, evanescent — se deplasară preț de șapte minute. Vorbea cu o temeinică fidelitate pentru maniera digresivă, în care orice mic fapt — orice detaliu, practic — venea să-și ocupe locul cu o ușurință miraculoasă. Nici un murmur, nici măcar un gest nu sugerară vreo întrerupere. Înaltul personaj putea fi foarte bine o statuie a unuia din strămoșii săi princiari despuiat de harnașamentul lui războinic de cruciat și îmbrăcat cu o redingotă care îi venea prost. Comandantul-adjunct simțea că era liber să

vorbească și un ceas întreg dacă voia. Dar își păstră capul limpede și, la capătul intervalului de timp mai sus menționat, încheie cu o concluzie subită, care, reproducând afirmația de la început, îl surprinse în mod plăcut pe Sir Ethelred prin aparența ei de promptitudine și forță.

— Lucrurile de felul celor care ies la iveală din acest caz, altfel fără gravitate, sunt neobișnuite — cel puțin sub această formă a lor — și necesită un tratament special.

Vocea lui Sir Ethelred deveni mai gravă, mai convinsă.

— Cred și eu... doar e implicat ambasadorul unei puteri străine.

— A! Ambasadorul! protestă celălalt, drept și zvelt, îngăduindu-și un zâmbet ușor. Ar fi o prostie din partea mea să susțin așa ceva. Și n-ar fi deloc necesar, deoarece, dacă presupunerea mea este corectă, sunt convins că faptul că-i vorba de ambasador sau de portarul ambasadei nu-i decât o chestiune de amănunt.

Sir Ethelred căscă o gură mare ca o peșteră, în care nasul său coroiat părea că vrea să arunce o privire; din ea ieși doar un sunet gâlgâit, slab, ca dintr-o orgă îndepărtată.

— Nu! Oamenii ăștia sunt imposibili. Ce vor ei să rezolve aici cu metodele lor de pe vremea tătarilor? Până și un turc ar avea mai multă decență decât ei.

— Sir Ethelred, nu uitați că, la drept vorbind, noi nu știm nimic precis... încă.

— Așa-i! Dar cum ai caracteriza atitudinea asta? În două cuvinte.

— Cutezanță nerușinată, care ajunge până la o formă ciudată de puerilitate.

— Nevinovăția copilașilor răi nu poate fi tolerată, spuse înaltul și dilatatul personaj, dilatându-se parcă și mai mult. (Privirea sa obosită de aroganță lovi strivitor covorul la picioarele comandantului-adjunct.) Pentru treaba asta vom fi nevoiți să le ardem una peste mână. De aceea trebuie să fim gata ca... Care-i în general părerea dumitale, pe scurt? Nu-i nevoie să intri în amănunte.

— Nu, Sir Ethelred. În principiu sunt de părere că existența agenților secreți n-ar trebui tolerată, deoarece tinde să sporească și mai mult pericolele reale ale răului împotriva căruia sunt ei folosiți. Că spionul își va fabrica întotdeauna informațiile e un lucru de la sine înțeles. Dar, în afara acțiunii politice și revoluționare, care parțial se întemeiază pe violență, spionul de profesie are toate posibilitățile să fabrice chiar faptele înseși, răspândind răul dublu al emulației într-o direcție și al panicii, al legislației pripite, al urii iraționale în cealaltă. Cum însă trăim într-o lume imperfectă...

Prezența cu voce groasă de pe carpeta din fața șemineului, stând nemișcată și cu coatele răsfirate mult în lături, spuse deodată în mare grabă:

— Fii mai clar, te rog.

— Da, Sir Ethelred... într-o lume imperfectă. Prin urmare, caracterul acestui caz mi s-a revelat în mod direct, încât am considerat că-i mai indicat să

fie tratat în mod cât se poate de confidențial și de aceea am îndrăznit să vin aici.

— Ai dreptate, confirmă înaltul personaj, aruncând o privire binevoitoare în jos, peste bărbia sa dublă. Mă bucur că mai există cineva în parohia voastră care-i de părere că din când în când se mai poate avea încredere și în secretarul de stat.

Pe fața comandantului-adjunct trecu un zâmbet amuzat.

— Mă gândeam cu toată seriozitatea că poate n-ar fi rău ca Heat să fie înlocuit, în stadiul actual, da...

— Cum?! Heat? Un dobitoc... eh? exclamă marele bărbat cu vădită antipatie.

— Câtuși de puțin. Vă rog nu-mi interpretați greșit cuvintele, Sir Ethelred.

— Atunci? Mult prea deștept, nu?

— Nici una, nici alta... sau cel puțin nu până la capăt. El mi-a oferit toate motivele pentru supozițiile mele. Unicul fapt pe care l-am descoperit eu singur este că face uz de acel om în particular. Cine l-ar putea condamna? E un vechi lucrător în poliție. Mi-a spus-o direct, în față: trebuie să aibă unelte cu care să lucreze. Mie mi s-a părut că această unealtă ar trebui predată integral Secției Delicte Speciale, că nu poate rămâne proprietatea privată a inspectorului-șef Heat. Eu consider că e de datoria departamentului nostru să suprime acest agent secret. Numai că inspectorul-șef Heat e un vechi angajat al departamentului și m-ar acuza că pervertesc moralitatea secției și că-i subminez eficacitatea. De necaz, ar spune

probabil că vreau să acord protecție categoriei criminale a revoluționarilor. El atâta ar înțelege din asta.

— Da. Și dumneata, în schimb, ce înțelegi?

— Eu vreau să spun că, în primul rând, nu-i decât o consolare foarte slabă să putem declara că orice act de violență — distrugător de bunuri private și vieți omenești — nu este în nici un caz opera anarhismului; ci a cu totul altceva... un fel de infamie autorizată. Aceasta mi-nchipui că-i mult mai frecventă decât presupunem noi de obicei. În al doilea rând, e evident faptul că existența acestor oameni plătiți de niște guverne străine distruge într-o anumită măsură eficacitatea controlului nostru. Un spion de acest tip își poate permite să fie mai îndrăzneț decât cel mai îndrăzneț dintre conspiratori. Îndeletnicirea lui e străină de orice limită. El nu are nici măcar atâta credință cât e necesară pentru o blasfemie totală și nu cunoaște nici măcar atâta lege cât e nevoie pentru a fi nelegiuit. În al treilea rând, existența acestor spioni infiltrați în grupurile revoluționare, pe care ni se reproșează că le adăpostim la noi, ne spulberă toate certitudinile. Acum câtva timp ați primit o asigurare liniștitoare de la inspectorul-șef Heat. Ea nu era câtuși de puțin nefondată... și totuși are loc episodul de azi. Îl numesc episod, fiindcă acest caz, îndrăznesc să spun, este episodic; el nu face parte dintr-o conspirație nebunească mai largă. Chiar trăsăturile lui, care-l surprind și-l nedumeresc pe inspectorul-șef Heat, îi conturează, pentru mine, caracterul. În alte detalii nu intru, Sir Ethelred.

Personajul din fața șemineului îl ascultase cu toata atenția.

— Foarte bine. Fii cât mai concis cu putință.

Printr-un gest sobru de deferență, comandantul-adjunct dădu de înțeles că și el dorea să fie concis.

— Există o prostie și o slăbiciune particulare în modul cum este condusă ancheta acestui caz, ceea ce-mi îndreptățește speranța că, depășindu-le, voi putea descoperi că e altceva la mijloc decât o simplă izbucnire de fanatism. Căci e vorba de o treabă bine plănuită, fără îndoială. Adevăratul făptuitor pare să fi fost dus de mână la fața locului, iar acolo părăsit să se descurce cum o știi. Ipoteza este că a fost adus din străinătate anume în scopul comiterii acestui atentat. În același timp, ești nevoit să tragi concluzia că nu știa destulă engleză pentru ca să întrebe care-i drumul, afară doar dacă nu acceptăm teoria fantezistă că ar fi fost surdomut. Mă întreb chiar... Dar nu, n-are nici un rost. Omul s-a autodistrus printr-un accident, e limpede. Accidentul în sine n-are nimic extraordinar. Extraordinar însă rămâne un mic amănunt: adresa cusută pe haina lui și descoperită de asemenea cât se poate de accidental. E un amănunt incredibil, atât de incredibil încât explicația pe care o va impune va trebui să dea de fundul acestui caz. În loc să-l însărcinez pe Heat să continue ancheta asupra lui, intenția mea este să aflu această explicație personal — eu însumi, vreau să spun — indiferent unde voi putea da de ea. Adică, mai precis, într-un anumit magazin de pe Brett Street și din gura unui anumit agent secret,

cândva spionul de încredere și de nădejde al răposatului baron Stott-Wartenheim, ambasadorul unei mari puteri.

Comandantul-adjunct se opri, apoi mai adăugă:

— Mai mare pacostea cu indivizii ăștia.

Pentru a ajunge cu privirea sa la chipul preopinentului, personajul din fața șemineului își tot lăsa capul pe spate, ceea ce îi sporea aerul de extraordinară aroganță.

— Și de ce nu lași totul în seama lui Heat?

— Pentru că e un membru vechi al secției, iar aceștia au o morală a lor aparte. De aceea modul meu de a conduce ancheta i-ar apărea drept o teribilă pervertire a datoriei. Pentru el a-ți face datoria înseamnă a arunca vina pe cât mai mulți anarhiști de frunte cu putință, pe baza unor indicii sumare culese în timpul cercetării la fața locului; pe când eu, ar considera el, sunt înclinat să le apăr nevinovăția. Încerc să fiu cât mai explicit prezentându-vă acest caz tulbure fără detalii.

— Așa ar face, nu? șopti încet Sir Ethelred de la înălțimea superiorității sale.

— Mă tem că da... cu o indignare și o scârbă despre care dumneavoastră sau eu nici nu avem idee. E un funcționar excelent. Tocmai de aceea nu-i nevoie să impunem o sarcină excesivă loialității lui. Asta întotdeauna e o greșeală. În plus, aș dori să am mână liberă... mult mai liberă decât ar fi poate indicat să primească inspectorul-șef Heat. N-am nici cea mai mică intenție să-l cruț pe acest Verloc. Îmi închipui că va fi extrem de surprins să

descopere legătura lui cu cazul de azi-dimineață, oricare ar fi ea, deconspirată atât de repede. Nu ne va fi prea greu să-l speriem. Dar adevăratul nostru obiectiv îl depășește. Aș dori să apelez la autoritatea dumneavoastră pentru a-i oferi garanția siguranței lui personale așa cum voi socoti eu de cuviință.

— Evident, spuse personajul din fața șemineului. Vezi cât de mult poți descoperi; și fă-o cum vrei dumneata.

— În acest caz trebuie să-ncep neîntârziat, chiar de astă-seară, spuse comandantul-adjunct.

Sir Ethelred băgă o mână sub coada fracului și, dându-și capul mult pe spate, îl privi cu insistență.

— Dezbaterea din seara asta o să dureze mult, zise el. Vino la Cameră să-mi spui și mie ce-ai descoperit dacă nu ne-am dus între timp acasă. Am să-l anunț pe Toodles[1] să fie atent când vii. O să te conducă el în cabinetul meu.

Familia numeroasă și relațiile ramificate ale secretarului particular cel atât de juvenil la înfățișare nutreau pentru el speranța unui destin auster și solemn. Între timp însă, sfera specială pe care o onora în orele libere cu prezența sa îi alesese drept alintare porecla mai sus-amintită. Dar Sir Ethelred, auzind-o în fiecare zi (mai ales la micul dejun) din gura soției și fiicelor sale, conferise acestei porecle demnitatea unei adopțiuni deloc ironice.

Comandantul-adjunct era surprins și peste poate de mulțumit.

---

[1] Formulă de salut familiară, echivalentă cu „la revedere" (n. tr.).

— Am să vin precis la Cameră să vă spun ce-am descoperit, în speranța că veți găsi puțin timp să...

— Timp n-o să am, îi curmă vorba înaltul personaj. Dar vreau să te văd. Nici acum n-am timp... Și te duci singur?

— Da, Sir Ethelred. Cred că-i cel mai bine.

Personajul își lăsase atât de mult capul pe spate încât, pentru a-l menține pe comandantul-adjunct sub observație, aproape că trebuia să închidă ochii.

— Hmm! Ha! Și cum propui... Vrei să te deghizezi?

— Nici vorbă. Îmi schimb doar hainele, bineînțeles.

— Bineînțeles, repetă și înaltul personaj cu un fel de superioritate distrată.

Întoarse încet capul său mare și aruncă peste umăr o privire arogantă oblică spre ceasul masiv de marmură cu ticăit tainic și slab. Limbile aurite profitaseră de ocazie pentru a se fofila în spatele lui peste nu mai puțin de douăzeci și cinci de minute.

Comandantul-adjunct, care nu le putea vedea, deveni puțin nervos în acest răstimp. Însă interlocutorul său îi oferea un chip calm și imperturbabil.

— Foarte bine, spuse el și tăcu, parcă desconsiderând deliberat ceasul oficial. Dar ce anume te-a orientat în direcția asta?

— Aceasta a fost întotdeauna convingerea mea, începu comandantul-adjunct.

— A! Da, sigur! Convingerea. Se-nțelege. Dar motivul imediat?

— Ce să spun, Sir Ethelred? Adversitatea omului nou în funcție față de vechile metode. Dorința de a cunoaște lucrurile la prima mână. O anumită nerăbdare. E tot căruța mea cea veche, doar că hamul e nou. Și m-a cam ros puțin în câteva locuri sensibile.

— Sper că ai să te descurci până la urmă, declară Sir Ethelred cu bunăvoință, întinzându-i mâna lui, moale la atingere, dar latră și puternică precum a unui fermier vânjos. Comandantul-adjunct o strânse și ieși.

În anticameră Toodles, care așteptase cocoțat pe marginea unei mese, îi veni în întâmpinare, stăpânindu-și expansivitatea sa naturală.

— Ei, mulțumit? întrebă el important și cu ifos.

— Absolut. Ți-ai câștigat recunoștința mea eternă, răspunse comandantul-adjunct, al cărui chip prelung arăta ca de lemn prin contrast cu caracterul ciudat al gravității celuilalt, parcă mereu gata să se dezmembreze în grimase și chicoteli.

— E-n regulă. Dar, serios, nu vă puteți închipui ce iritat e de atacurile împotriva proiectului lui de lege pentru naționalizarea pescuitului. Se vorbește că ar fi începutul unei revoluții sociale. Bineînțeles că e o măsură revoluționară. Numai că indivizii ăștia n-au nici o decență. Să vedeți ce atacuri personale...

— Am citit ziarele, spuse comandantul-adjunct.

— Odios, nu? Și n-aveți idee ce cantitate de muncă parcurge în fiecare zi. Singur face totul. Parcă n-ar mai avea încredere în nimeni cu pescuitul ăsta.

— Și totuși, mie mi-a acordat o jumătate de oră întreagă pentru plevușca mea neînsemnată, interveni comandantul-adjunct.

— Neînsemnată, spuneți? Mă bucur să aud asta. Păcat că ați mai venit la el atunci. Lupta asta l-a marcat ceva teribil. Omul ăsta se epuizează. Eu îl simt când se sprijină de brațul meu de câte ori mergem pe jos. Dar, apropo, e în siguranță pe stradă? Azi după-amiază, Mullins și-a adus oamenii încoace. De fiecare felinar stă lipit câte un polițist, iar al doilea om de-aici până la Palat e vizibil „sticlete". O să ajungă să-l calce curând pe nervi situația asta. Dar, spuneți, nu există riscul ca ticăloșii ăștia de străini să arunce cu ceva în el, nu-i așa? Ar fi o tragedie națională. Țara nu se poate lipsi de el.

— Ca să nu mai vorbim de dumneata. Doar se sprijină de brațul dumitale, sugeră cu sobrietate comandantul-adjunct. V-ar lichida pe-amândoi.

— Ar fi o cale ușoară pentru un tânăr de a intra în istorie. N-au fost asasinați prea mulți miniștri englezi până acum pentru ca întâmplarea să treacă drept un incident minor. Dar, fără glumă...

— Mă tem că, dacă vrei să intri în istorie, trebuie să faci ceva deosebit. Serios, nu-i nici un pericol pentru dumneavoastră, afară doar dacă nu vă extenuați muncind.

Compătimitorul Toodles savură printr-un chicotit replica.

— N-o să mă ucidă pe mine pescuitul naționalizat. Eu sunt obișnuit cu orele mici, declară el cu o

ingenuă frivolitate; dar, simțind pe loc o remușcare, începu să arboreze aerul plictisit al politicianului care-și scoate posomorât mănușile. Intelectul lui uriaș ar rezista la orice muncă. De nervii lui mă tem însă. Gașca reacționară, în frunte cu bruta aia sălbatică de Cheeseman, îl insultă în fiecare seară.

— Dacă tot insistă întruna să înceapă o revoluție! murmură comandantul-adjunct.

— Momentul a sosit, iar el e singurul om îndeajuns de mare pentru o asemenea operă, protestă revoluționarul Toodles, înflăcărându-se sub privirea calmă, speculativă a comandantului-adjunct.

Undeva, dintr-un coridor, răsună un clopoțel impacientat și, cu o vigilență plină de devotament, tânărul ciuli urechile la auzul clinchetului.

— E gata de plecare, exclamă el în șoaptă, își luă repede pălăria și se făcu nevăzut.

Comandantul-adjunct ieși pe altă ușă cu un pas mai puțin elastic. Din nou traversă bulevardul larg, străbătu o străduță îngustă și reintră grăbit în clădirea poliției. Nu slăbi pasul până la ușa biroului său personal. Înainte de a o fi închis complet, ochii săi priviră spre masa de lucru. O clipă rămase nemișcat, apoi se îndreptă spre ea, căută de jur împrejur pe jos, se așeză, sună dintr-un clopoțel și așteptă.

— Inspectorul-șef Heat a plecat?

— Da, domnule. Acum o jumătate de oră.

Făcu semn din cap că „asta-i tot". Și, stând nemișcat, cu pălăria împinsă pe ceafă, se gândi că nimic nu era mai caracteristic pentru impertinența nerușinată a lui Heat decât faptul că monopolizase

tacit unica dovadă materială existentă. Nu se gândi la el însă cu antipatie. Funcționarii vechi și neprețuiți își mai iau unele libertăți. Bucata de stofă cu adresa cusută pe ea nu era cu siguranță un obiect pe care să-l părăsești oriunde la voia întâmplării. Alungând din minte această dovadă a neîncrederii inspectorului-șef, așternu pe hârtie și trimise un bilet soției sale, însărcinând-o să ceară scuze înaltei doamne a lui Michaelis, unde erau invitați în acea seară la cină.

Haina scurtă și pălăria joasă și rotundă cu care se gătì într-un fel de alcov separat prin perdele, conținând un stativ cu ustensilele de spălat, un rând de umerașe din lemn și o poliță, îi scoteau minunat în evidență lungimea chipului bronzat și sobru. Făcu câțiva pași înapoi în lumina camerei; arăta ca un Don Quijote glacial și reflexiv, cu ochii înfundați în orbite ai unui exaltat sumbru și cu toate gesturile foarte controlate. Părăsi repede scena muncilor sale zilnice, ca o umbră discretă. Coborârea sa în stradă semăna cu coborârea într-un acvariu murdar și lunecos, din care fusese scursă apa. O jilăveală tristă și posomorâtă îl învălui pe dată. Zidurile caselor erau umede, noroiul de pe pavaj lucea aruncând reflexii fosforescente și, când pătrunse pe Strand venind de pe o străduță îngustă din vecinătatea gării Charing Cross, spiritul locului îl absorbi cu totul. Putea fi foarte bine unul din specimenele bizare de străini ce dau mereu târcoale seara ungherelor întunecate prin acele locuri.

Se opri chiar pe marginea trotuarului în așteptare. Ochii săi exersați distinseseră deja printre

luminile și umbrele ce împânzeau bulevardul o trăsurică apropiindu-se cu mers târât. Nu-i făcu nici un semn; doar când treapta cea mai de jos, lunecând de-a lungul bordurii trotuarului, ajunse lângă piciorul său, se strecură abil înăuntru din mers și vorbi prin ferestruica mică aproape înainte ca vizitiul, ce privea nepăsător înainte de pe capră, să-și fi dat seama că avea un client.

Drumul nu fu lung. El se curmă brusc la un semnal, nu undeva anume, ci între două felinare și în fața unei întreprinderi de postavuri — un șir lung de magazine învelite pentru noapte în foile lor de tablă ondulată. Strecurând o monedă prin ferestruica deschisă, clientul lunecă afară din trăsură și se pierdu în noapte, lăsând în mintea vizitiului impresia unei apariții fantomatice și stranii. Însă diametrul monedei era satisfăcător la pipăit și, neavând o formație literară, nu-l tulbură câtuși de puțin teama de a o găsi îndată preschimbată într-o frunză ofilită în buzunarul său. Ridicându-se deasupra lumii clienților prin însăși chemarea ce-o urmase, el le contempla acțiunile doar cu un interes limitat. Gestul de a întoarce calul pe loc înapoi îi exprima cât se poate de bine filozofia.

În acest răstimp, clientul dădea deja comanda chelnerului într-un mic restaurant italian chiar după colț — una din acele capcane pentru înfometați, lungă și îngustă, a cărei nadă o constituiau perspectiva unor oglinzi paralele și fețele de masă albe; neaerisită de asemenea, dar nu fără o anumită atmosferă a ei proprie — o atmosferă de bucătărie

frauduloasă batjocorind o umanitate abjectă aflată în cea mai presantă dintre mizerabilele ei necesități. În această atmosferă imorală și reflectând asupra întreprinderii în care se angajase, comandantului-adjunct i se păru că-și pierde încă și mai mult din identitate. Trăia un sentiment de singurătate, de libertate primejdioasă. Era destul de plăcut altfel. Când plăti pentru mâncarea sumară și se ridică, așteptându-și restul, se văzu într-una din oglinzi și-l frapă aspectul său de străin. Își contempla propria imagine cu o privire melancolică, dar sfredelitoare, apoi, sub impulsul unei inspirații subite, își ridică și gulerul hainei. Ideea i se păru nimerită, drept care o completă dând o mișcare în sus colțurilor mustății lui negre. Era mulțumit de subtila modificare a aspectului său personal datorată acestor mici schimbări. „Așa-i numai bine, își zise. Puțin stropit cu noroi..."

Observă chelnerul care stătea puțin lateral față de el și o grămăjoară mică de monede argintii pe colțul mesei. Chelnerul era cu un ochi la ele, iar cu celălalt urmărea spatele prelung al unei femei înalte și nu prea tinere, care trecu pe lângă ei spre o masă îndepărtată ca și cum ar fi fost oarbă și absolut inabordabilă. Părea o clientă obișnuită a localului.

Ieșind în stradă, comandantul-adjunct constată în sinea sa că patronii restaurantului, complăcându-se în bucătăria frauduloasă pe care o practicau, își pierduseră orice caracteristică particulară sau națională. Ceea ce i se părea straniu, căci restaurantul italian era o instituție atât de tipic englezească.

Însă oamenii aceștia erau tot atât de deznaționalizați ca și mâncărurile puse în fața lor cu toată pompa respectabilității nerecunoscute. Nici personalitatea lor nu era recunoscută în vreun fel, fie profesional, social sau rasial. Păreau creați pentru restaurantul italian, dacă nu cumva restaurantul italian fusese inventat pentru ei. Ultima ipoteză era însă de neconceput, pentru că nu puteau fi plasați nicăieri în afara acestor stabilimente anume. Pe acești oameni enigmatici nu-i întâlneai nicăieri altundeva. Era imposibil de formulat o idee precisă despre ocupațiile lor în timpul zilei sau despre locurile unde se retrăgeau să doarmă noaptea. Chiar și el devenise un dislocat. Nimeni nu i-ar fi putut ghici ocupația. Cât despre dormit, în acea noapte, persista până și în mintea lui un dubiu. Nu în mod expres apropo de domiciliul său propriu-zis, cât mai ales în legătură cu ora când avea să se poată întoarce acasă. Un sentiment plăcut de independență puse stăpânire pe el când auzi ușile batante de sticlă închizându-se în spatele său cu o bufnitură înfundată, înainta instantaneu în imensitatea de noroi unsuros și asfalt umed presărată cu felinare și învăluită, apăsată, pătrunsă, gâtuită și sufocată de bezna unei nopți ploioase, care la Londra se compune de obicei din funingine și stropi de apă.

Până la Brett Street nu era prea mult. Strada pornea, îngustă, dintr-o latură a unui spațiu triunghiular deschis, înconjurat de case întunecate și misterioase, temple ale micului comerț golite acum, peste noapte, de precupeți. Doar la colț,

tejgheaua unui negustor de fructe oferea o pată violentă de lumină și culoare. În spatele ei totul era negru, iar puținii trecători ce se îndreptau în acea direcție se făceau îndată nevăzuți după grămezile fosforescente de lămâi și portocale. Nici un ecou de pași. Rămâneau pierduți pentru totdeauna. Îndrăznețul șef al Secției Delicte Speciale privea totul de la o anumită distanță, cu un ochi interesat, își simțea inima ușoară de parcă ar fi stat ambuscat singur cuc în junglă la multe mile depărtare de birourile departamentale și de călimările administrative. Această veselie și împrăștiere a gândurilor înaintea unei misiuni de o anumită importanță părea să demonstreze că lumea noastră nu e, la urma urmelor, o chestiune chiar atât de serioasă. Deoarece comandantul-adjunct nu era din firea lui înclinat spre superficialitate.

Polițistul de serviciu în zonă își proiectă silueta întunecată și mișcătoare pe grămada luminiscentă de lămâi și portocale, apoi pătrunse în Brett Street. Ca și cum ar fi fost el însuși un membru al tagmei delincvenților, comandantul-adjunct rămase mai departe în ascunzătoare, așteptându-i întoarcerea, însă acest polițist anume părea iremediabil pierdut pentru forțele de ordine. Căci nu se întoarse; probabil că ieșise pe la celălalt capăt al lui Brett Street.

Ajungând la această concluzie, comandantul-adjunct intră la rândul lui pe stradă și dădu de o căruță mare oprită în fața vitrinei slab luminate a unui birt pentru cărăuși. Vizitiul își răcorea arșița înăuntru, iar caii, cu capetele lor mari aplecate până

la pământ, mestecau întruna în desagii cu fân. Mai departe, pe partea opusă a străzii, o altă pată suspectă de lumină slabă ieșea pe geamul vitrinei de la magazinul domnului Verloc, unde atârnau legate broșuri și se înălțau teancuri incerte de cutii de carton și cotoare de cărți. Comandantul-adjunct rămase pe trotuarul de vizavi, observând locul de la distanță. Nu putea fi nici o greșeală. Într-o margine a vitrinei, jenată de umbrele unor obiecte nedistincte, ușa întredeschisă lăsa să se strecoare din casă pe caldarâm o fâșie îngustă, dar clară de lumină de la o lampă cu gaz. În spatele comandantului-adjunct, căruța și caii, făcând masă comună, păreau un trup viu — un monstru pătrat, umplând o jumătate din stradă, cu pocnituri bruște din potcoave, cu scrâșnete aspre și suspine fornăitoare și grele. Lumina de rău augur și sever funestă a unei case publice mari și prospere se desena clară la celălalt capăt al lui Brett Street, pe partea opusă a unei străzi largi. Bariera de lumini orbitoare, contrastând frapant cu umbrele adunate deasupra lăcașului umil ce adăpostea fericirea domestică a domnului Verloc, părea să împingă întunericul străzii să se chircească și mai mult în el însuși, îl făcea mai posomorât, mai colcăitor și mai sinistru.

VIII

După ce, prin stăruințe insistente, încălzise întrucâtva răceala cam dezinteresată a mai multor cârciumari autorizați să vândă băuturi spirtoase (cunoștințele de odinioară ale răposatului ei soț nefericit), mama doamnei Verloc izbutise în fine să-și asigure primirea într-unul din azilurile înființate de un hangiu bogat pentru văduvele nevoiașe din branșă.

Bătrâna urmărise în taină și cu toată hotărârea acest țel, conceput de șiretenia sufletului ei frământat. Lucrul se petrecea pe vremea când fiica sa Winnie nu se putea abține să nu-i arunce domnului Verloc în trecere câte o vorbă că „mama a cheltuit o jumătate de coroană și cinci șilingi aproape în fiecare zi săptămâna asta pe trăsuri". Dar observația ei nu suna a reproș. Winnie respecta beteșugurile mamei sale. Ce o surprindea puțin era această manie bruscă pentru mijloacele de locomoție. Domnul Verloc, altfel destul de absent din fire, mormăise vag expediind rapid remarca soției sale, care îi inoportuna reflecțiile. Acestea erau tot

mai frecvente, mai profunde și mai prelungite, având drept obiect probleme mai importante decât cei cinci șilingi. Categoric mai importante și incomparabil mai dificile de considerat sub toate aspectele lor cu seninătate filozofică.

Atingându-și în taină și prin șiretenie obiectivul, temerara bătrâna îi mărturisi totul doamnei Verloc. Sufletul îi era triumfător, iar inima sfioasă. Tremura în sinea ei, deoarece admira și în același timp se temea de firea calmă, reținută a fiicei sale Winnie, a cărei nemulțumire putea deveni redutabilă printr-o varietate de teribile tăceri. Cu toate acestea, nu îngădui temerilor ei secrete s-o văduvească și de privilegiul placidității venerabile conferite persoanei sale exterioare de bărbia triplă, de amplitudinea plutitoare a volumelor senectuții sale și de condiția neputincioasă a picioarelor.

Șocul veștii se dovedi atât de neașteptat încât, contrar atitudinii ei obișnuite când i se adresa cineva, doamna Verloc se întrerupse din ocupația domestică pe care o exercita. Această ocupație tocmai era ștersul prafului în salonașul din spatele magazinului, întoarse numai capul spre mama ei.

— De ce ți-o fi trebuit să faci una ca asta? exclamă ea uimită și scandalizată.

Probabil șocul fusese foarte puternic, dacă Winnie renunțase la acceptarea distantă și fără comentarii a faptelor, în care stătea toată forța și salvarea ei în viață.

— Nu ți-am oferit destul confort aici?

Cedase involuntar impulsului de a pune aceste întrebări, dar în clipa următoare salvă consecvența conduitei sale reluând ștersul prafului, în timp ce bătrâna ședea îngrozită și mută sub bonetica albă și peruca ei brună, fără luciu.

Winnie isprăvi scaunul și acum trecea cârpa de praf peste marginea de mahon a spetezei de la sofaua din păr de cal, pe care domnului Verloc îi plăcea atât de mult să se odihnească în redingotă și cu pălăria pe cap. Deși concentrată la munca ei, reveni imediat cu o nouă întrebare.

— Și cum Dumnezeu ai reușit așa ceva, mamă?

Întrucât nu afecta caracterul intim al lucrurilor, pe care doamna Verloc își făcuse un principiu din a-l ignora, curiozitatea ei era scuzabilă, concentrându-se mai ales asupra metodelor. Bătrâna primi cu vădită bucurie această ultimă întrebare, căci ea îi permitea dezvăluirea unor împrejurări despre care putea vorbi cu toată sinceritatea.

O gratifică deci pe Winnie cu un răspuns exhaustiv, presărat cu nume și îmbogățit cu digresiuni despre ravagiile timpului observate de ea în alterarea înfățișării umane. Numele aparțineau în principal unor cârciumari autorizați să vândă băuturi spirtoase — „prieteni de-ai lui bietul taică-tu, dragă". Divaga de asemenea, cu cuvinte de laudă, mai ales despre amabilitatea și condescendența unui mare fabricant de bere, care era baronet și deputat, președintele Comitetului de Caritate. Se exprima cu atâta căldură despre el deoarece fusese primită în audiență de secretarul lui particular —

„un gentleman foarte politicos, îmbrăcat tot în negru, cu o voce blândă și tristă, dar atât... atât de subțire și tăcut. Ziceai că-i o umbră, draga mea."

Prelungind ștersul prafului până la încheierea povestirii, Winnie coborî din salonaș în bucătărie (cele două trepte) cum făcea de obicei, adică fără nici cel mai mic comentariu.

Vărsând câteva lacrimi de recunoștință față de mansuetudinea fiicei sale în această dificilă situație, mama doamnei Verloc își concentra acum toată șiretenia în direcția mobilei, căci îi aparținea; deși uneori ar fi preferat să nu fie a ei. Eroismul e un lucru foarte bun, atâta doar că există împrejurări când lichidarea câtorva mese, scaune, paturi și așa mai departe poate deveni o adevărată problemă, cu consecințe îndepărtate și dezastruoase. Emise deci pretenții asupra câtorva piese de mobilier, fundația, care, după repetate insistențe, o primise la sânul ei caritabil, neoferind subiecților solicitudinii sale decât niște scânduri goale și niște cărămizi ieftin tapetate. Delicatețea ce-i călăuzea alegerea către cele mai puțin valoroase și mai dărăpănate dintre mobile trecu neobservată, căci filozofia lui Winnie consta din a nu lua în seamă caracterul intim al lucrurilor; ea trase concluzia că mama nu își alegea decât ce-i convenea ei. Cât despre domnul Verloc, meditația sa intensă îl izola complet, asemenea Marelui Zid chinezesc, de fenomenele acestei lumi de eforturi zadarnice și aparențe iluzorii.

O dată alegerea făcută, soarta restului mobilelor deveni, dintr-un anumit punct de vedere, o problemă

și mai chinuitoare. Bătrâna le lăsa, firește, în casa din Brett Street. Dar ea avea doi copii. Pe Winnie o vedea aranjată prin căsătoria ei înțeleaptă cu minunatul soț care era domnul Verloc. Stevie însă era sărac... și puțin ciudat pe deasupra. Situația lui trebuia cântărită bine încă înaintea pretențiilor justiției și a îndemnurilor părtinirii. Proprietatea asupra mobilei nu trebuia în nici un fel să facă obiectul vreunei clauze. Ea ar fi trebuit să fie a lui... bietul băiat. Dar a i-o lăsa lui toată ar fi însemnat a-i slăbi poziția de totală dependență. Mai mult decât atât, poate că domnul Verloc, în susceptibilitatea lui, n-ar fi suportat să-i fie recunoscător cumnatului pentru scaunele pe care stătea. În lunga ei experiență avută cu domnii chiriași, mama doamnei Verloc dobândise o reprezentare sumbră, dar resemnată a laturii fantastice a naturii umane. Dar dacă domnului Verloc îi trecea vreodată prin minte să-i spună lui Stevie să-și ia lemnele de-acolo și să spele putina? Un partaj, pe de altă parte, oricât de atent ar fi fost făcut, îi putea oferi lui Winnie un motiv de supărare. Nu. Stevie trebuia să rămână sărac și dependent. Așa încât, în momentul când părăsise casa din Brett Street, îi spusese fiicei sale:

— Nu-i nevoie să aștepți până mor, nu-i așa? Tot ce las aici e-al tău, dragă.

Cu pălăria pe cap și tăcută în spatele mamei sale, Winnie continuă să-i aranjeze bătrânei gulerul de la pelerină. Își luă geanta și umbrela cu o figură impasibilă. Sosise vremea să cheltuiască suma de trei șilingi și șase penny pe ceea ce se putea presupune că avea să fie ultima călătorie cu trăsura a

mamei doamnei Verloc în această viață. Ieșiră amândouă în ușa magazinului.

Mijlocul de transport ce le aștepta era numai bun pentru a ilustra proverbul potrivit căruia „adevărul poate fi mai crud decât caricatura", dacă un asemenea proverb ar exista într-adevăr. Târându-se în urma unui cal șchiop, o trăsură de povară a municipalității venea cu roțile bălăbănindu-i-se și pe capră cu un vizitiu infirm. Această ultimă ciudățenie provocă o anumită stânjeneală. Căzându-i ochii pe un dispozitiv de sârmă groasă și îndoită ce ieșea din mâneca stângă a hainei omului, mama doamnei Verloc își pierdu dintr-o dată tot curajul eroic din ultimele zile. Nu mai avea nici o încredere în sine.

— Tu ce părere ai, Winnie?

Se opri în loc. Lămuririle pasionate ale vizitiului cu fața lătăreață păreau stoarse cu greu dintr-un gât înțepenit. Aplecându-se în jos de pe capra lui, șoptea ceva cu o misterioasă indignare. Acum ce se mai întâmplase? Era posibil să se poarte în felul ăsta cu un om? Prezența enormă și nespălată se înroșise de mânie în coridorul noroios al străzii. Păi își închipuiau că-i dădea lui cineva autorizația, întrebă disperat, dacă...

Polițistul de serviciu pe strada lor îl liniști cu o privire prietenoasă; apoi, adresându-se celor două femei fără vreo considerație deosebită, spuse:

— E vizitiu de douăzeci de ani. Și nu știu să fi avut vreodată un accident.

— Auzi, accident! răcni celălalt cu o exclamație de dispreț abia șoptită.

Mărturia polițistului tranșă discuțiile. Modesta asistență de vreo șapte persoane, majoritatea minori, se împrăștie. Winnie își urmă mama în trăsură. Stevie se sui pe capră. Gura sa căscată și ochii rătăciți nu făceau decât să-i trădeze starea de spirit față de pertractările ce tocmai aveau loc. Pe străduțele înguste, înaintarea atelajului era sesizabilă pasagerelor din interior prin intermediul fațadelor apropiate ale caselor ce se scurgeau lent și scuturat, cu mare trăncănit și zăngănit de sticlă, ca și cum ar fi stat să se prăbușească în spatele trăsurii; iar calul infirm, cu hamul legat peste șira spinării proeminente atârnându-i foarte moale pe șolduri, părea că dansează mărunt pe poante cu o răbdare infinită. Mai târziu, în spațiul mai larg de la Whitehall, toate indiciile vizuale ale mișcării deveniră imperceptibile. Trăncănitul și zăngănitul sticlei continuă vag prin fața clădirii lungi a Trezoreriei — iar timpul însuși lăsa impresia că s-a oprit definitiv.

În cele din urmă, Winnie observă:

— Calul ăsta nu-i prea grozav.

Ochii ei sticliră drept înainte, nemișcați, în penumbra din interiorul trăsurii. Sus, pe capră, Stevie mai întâi închise gura lui mereu căscată pentru a putea exclama cu tot dramatismul:

— Nuuu.

Cu hățurile sus, încolăcite în jurul cârligului său, vizitiul nu băgă de seamă. Poate nici nu-i auzise. Lui Stevie i se umflă tot pieptul.

— Nu-l biciui.

Omul întoarse către el fața sa buhăită și abrutizată de băutură din care se iteau perii albi ai bărbii. Ochii mici și înroșiți îi luceau umezi. Buzele mari aveau o nuanță violetă. Rămaseră mai departe lipite. Cu dosul murdar al mâinii în care ținea biciul își frecă enorma bărbie nerasă.

— Nu-i voie, se bâlbâi violent Stevie. Doare.

— Nu-i voie să biciuiesc, verifică celălalt, șoptind gânditor, dacă a înțeles bine sau nu și îndată și biciui calul.

N-o făcu însă pentru că ar fi fost crud din fire sau rău la suflet, ci pentru că trebuia să câștige un ban. Și o vreme zidurile bisericii St. Stephen, cu turnurile și pinaclurile lor, contemplară imobile și tăcute o trăsură ce trecea zăngănind. Dar înainta și asta era important, însă pe pod se produse o învălmășeală. Imediat Stevie se dădu jos de pe capră. Se auzeau strigăte pe trotuar, lumea fugea tot înainte; vizitiul opri, murmurând cuvinte de ocară indignate și uimite; Winnie coborî geamul, scoțând capul afară albă ca o stafie. Din străfundurile trăsurii mama ei întrebă pe un ton îngrijorat:

— A pățit ceva băiatul? A pățit ceva băiatul?

Stevie nu pățise nimic, nici măcar nu căzuse, dar, ca de obicei în asemenea împrejurări, emoția îi răpise capacitatea de a se exprima coerent. Nu putea face altceva decât să bâiguie la fereastră:

— Prea greu. Prea greu.

Winnie îi puse mâna pe umăr.

— Stevie! Urcă imediat înapoi pe capră și nu încerca să mai cobori de-acolo.

— Nu. Nu. Pe jos. Trebuie pe jos.

Căutând să explice natura acestei necesități, bâlbâiala i se pierdu într-o incoerență totală. Nici un obstacol fizic nu părea să stea în calea acestei toane a lui. Stevie ar fi putut lesne ține pasul cu bietul cal infirm și săltăreț fără să-l deșele efortul. Dar sora sa nici nu se gândea să accepte așa ceva.

— Auzi idee! Cine a mai pomenit una ca asta? Să fugi după o trăsură!

Speriată și neputincioasă în adâncurile vehiculului, mama ei o implora:

— O, nu-l lăsa Winnie, te rog! Se rătăcește. Nu-l lăsa!

— Sigur că nu-l las. Ce-ți poate da prin cap! Domnul Verloc se supără dacă află de prostia asta, crede-mă, Stevie. Urât de tot se necăjește.

Cum ideea că domnul Verloc va fi supărat și necăjit acționa întotdeauna eficient asupra temperamentului esențialmente docil al lui Stevie, acesta părăsi orice rezistență și urcă înapoi pe capră cu o figură disperată.

Vizitiul întoarse brutal o față enormă și buhăită spre el:

— Să nu care cumva să mai încerci prostia asta, tinere.

După ce se ușură astfel printr-o șoaptă aspră și tensionată până aproape de extincție, mână mai departe, rumegându-și solemn gândurile. Pentru mintea lui incidentul rămânea cam neclar. Intelectul însă, deși mai pierduse ceva din vioiciunea lui de-odinioară în lungii ani abrutizanți de

expunere sedentară la intemperii, nu-i era lipsit de independență sau de bun-simț. Cu toată gravitatea deci respinse ipoteza că Stevie ar fi fost un tânăr lovit de patima beției.

În interiorul trăsurii răstimpul de tăcere în care cele două femei înduraseră înghesuite umăr lângă umăr scuturăturile, trăncănitul și zăngănitul călătoriei fusese întrerupt de izbucnirea lui Stevie. Prima se auzi vocea surorii sale.

— Asta ai vrut, asta ai obținut, mamă. Numai dumitale să-ți mulțumești dacă n-ai să fii fericită după aia. Și nu cred că ai să fii. Sunt convinsă. Ce-ți lipsea acasă? Lumea ce-o să gândească despre noi acum, când vede că te-ai pornit așa să intri la azil?

— Dragă — strigă bătrâna cu toată convingerea, ca să domine zgomotul —, tu ai fost pentru mine cea mai bună fiică pe care mi-o puteam dori. Cât despre domnul Verloc... aici...

Lipsindu-i cuvintele pentru a caracteriza însușirile deosebite ale domnului Verloc, își întoarse bătrânii ochi înlăcrimați către tavanul trăsurii. Apoi își feri privirile, prefăcându-se că vrea să urmărească pe geam ritmul înaintării. Aceasta era insesizabilă și se desfășura foarte aproape de bordura trotuarelor. Seara, seara timpurie și murdară, sinistra, zgomotoasa, descurajanta și urâta seară din sudul Londrei îi învăluise ultima călătorie cu trăsura. La lumina becurilor de gaz ale magazinelor de la demisolul clădirilor, obrajii ei plini aveau, sub boneta neagră și mov, o aură portocalie.

Mama doamnei Verloc avea un ten gălbejit datorită atât efectelor vârstei cât și unei predispoziții naturale pentru tulburările biliare, favorizate și de încercările prin care trecuse în existența ei grea și plină de griji, mai întâi ca soție, apoi ca văduvă. Era un ten care, sub influența roșeței, căpăta o nuanță portocalie. Iar această femeie într-adevăr modestă, dar înăsprită în focurile potrivniciei și aflată, în plus, la o vârstă când oamenii nu prea mai roșesc, pur și simplu acum roșise în fața fiicei sale. În intimitatea unei trăsuri și în drum spre o căsuță de binefacere (una dintr-un șir mai lung), care, prin modicitatea dimensiunilor și simplitatea comodităților, putea fi mai degrabă menită ca loc de familiarizare pentru viitoarele condiții și mai strâmtorate ale mormântului, era nevoită să-și ascundă față de propriul ei copil roșeața născută din remușcare și rușine.

Ce-avea să gândească lumea? Știa ea foarte bine ce gândeau oamenii la care se referea Winnie — foștii prieteni ai soțului ei, dar și alții, al căror interes îl solicitase cu un atât de măgulitor succes. Până atunci nu știuse cât de bună cerșetoare se pricepea să fie. Dar își dădea foarte bine seama ce fel de concluzii provocase cererea ei. Datorită acelei delicateți reținute ce coexistă în firea masculină cu brutalitatea agresivă, cercetarea condițiilor ei de viață nu fusese împinsă prea departe. Ea însăși o descurajase printr-o vizibilă comprimare a buzelor și afișarea timidă a unei emoții hotărâte să rămână mută cu elocvență. Iar bărbații pe loc își pierdeau

curiozitatea, după cum se întâmplă cu ei de obicei. Se felicita adesea că nu avusese de-a face cu femei, care, prin însăși natura lor fiind mai rele și mai lacome de amănunte, ar fi dorit să afle mai exact prin ce fel de purtări ostile fiica și ginerele ei o siliseră la o măsură extremă atât de regretabilă. Doar în fața secretarului acelui mare fabricant de bere, deputat și președinte al Comitetului de Caritate, care, acționând în numele șefului său, se simțea obligat să se intereseze în mod conștiincios despre condițiile reale de viață ale solicitantei, izbucnise brusc și tare în lacrimi, plângând așa cum numai o femeie încolțită știe să plângă. Gentlemanul cel slab și politicos, după ce o privise cu un aer uluit și încurcat, renunțase la pretențiile sale, încurajând-o cu vorbe liniștitoare. Nu trebuia să fie necăjită. Acțiunile caritabile nu priveau în mod exclusiv doar pe „văduvele fără copii". Prin urmare, demersurile ei nu erau câtuși de puțin anulate din cauza acestui fapt. Însă discreția Comitetului trebuia să fie o discreție informată. Era perfect de înțeles dorința ei de a nu fi o povară pe umerii... etc. etc. La care, spre profunda lui dezamăgire, mama doamnei Verloc mai plânse o porție bună cu și mai multă vehemență.

Lacrimile acelei femei masive, cu perucă brună și prăfuită și îmbrăcată într-o rochie străveche de mătase garnisită cu bucăți mici de dantelă albă, erau lacrimi de durere adevărată. Plânsese pentru că era curajoasă și lipsită de scrupule și plină de dragoste pentru amândoi copiii ei. Adeseori fetele

sunt sacrificate în folosul băieților, în acest caz ea o sacrifica pe Winnie. O calomnia prin trecerea sub tăcere a adevărului. Desigur, Winnie era independentă și nu era nevoie să-i pese de părerea unor oameni pe care n-avea să-i vadă și care n-aveau s-o vadă niciodată; pe când bietul Stevie nu avea nimic pe lume despre care să se poată spune că era al lui, afară de eroismul și de lipsa de scrupule a mamei sale.

Prima senzație de siguranță, dobândită după nunta lui Winnie, se tocise cu timpul (căci nimic nu ține) și, în recluziunea dormitorului ei din spate, mama doamnei Verloc își amintise de învățămintele acelei experiențe pe care viața o imprimă unei femei văduve. Dar amintirile ei nu cunoșteau amărăciunea zadarnică; rezerva ei de resemnare ajungea până aproape de condiția demnității. Reflecta cu stoicism că totul pe lumea asta se uzează și decade; că accesul spre cărarea bunătății trebuia înlesnit celor cu firea plăcută; că fiica ei Winnie era într-adevăr o soră cât se poate de devotată și o soție foarte încrezătoare în sine. Aici însă, în privința devoțiunii fraterne a lui Winnie, stoicismul ei se clătina. Pentru ea acest sentiment făcea excepție de la regula decăderii ce afecta toate lucrurile omenești și câteva din cele divine chiar. N-avea cum i se opune; contrariul ar fi speriat-o prea mult. Dar, gândindu-se la datele situației conjugale a fiicei sale, respingea cu fermitate orice iluzie măgulitoare. Potrivit părerii ei lucide și raționale, cu cât era pusă mai puțin la încercare bunătatea

domnului Verloc, cu atât efectele ei aveau să fie probabil de mai lungă durată. Acel om minunat își iubea, desigur, soția, însă ar fi preferat, fără îndoială, să întrețină doar atâtea rude apropiate ale ei cât era potrivit cu o manifestare decentă a acestui simțământ. De aceea era mai bine dacă întreg efectul lui se concentra asupra bietului Stevie. Și astfel bătrâna se hotărî să plece de la copiii ei pe de o parte ca un gest de devoțiune, iar pe de altă parte din considerente strategice profunde.

„Virtutea" unei asemenea strategii consta în aceea că (mama doamnei Verloc era subtilă în felul ei) statutul moral al lui Stevie avea să fie consolidat. Bietul băiat — un băiat de treabă și util la casa omului, chiar dacă puțin ciudat — nu avea o situație satisfăcătoare. Fusese preluat o dată cu mama sa, cam la fel cum fusese preluată și mobila casei din Belgravia, cu titlul de posesiune exclusivă a ei. Dar ce se va întâmpla, se întreba ea (căci mama doamnei Verloc era într-o anumită măsură o persoană cu imaginație), când am să mor? Și, când își punea această întrebare, o făcea mereu cu groază. Teribil era de asemenea și gândul că atunci nu va avea posibilitatea să știe ce s-a mai întâmplat cu bietul băiat. Însă, transmițându-l surorii sale prin plecarea ei la azil, îi oferea lui Stevie avantajul unei situații direct dependente. Aceasta era îndreptățirea mai subtilă a eroismului și lipsei de scrupule a mamei doamnei Verloc. Gestul ei de părăsire a fiului nu reprezenta de fapt decât o măsură pentru a-l vedea aranjat definitiv în viață. Ca să atingă obiective similare,

alți oameni fac sacrificii materiale; ea așa se sacrifica. Era singura cale. În plus, mai putea să vadă și cum evoluează lucrurile. Bine-rău, cel puțin avea să evite oribila incertitudine de pe patul de moarte. Însă îi era oricum greu, greu, nemilos de greu.

Trăsura trăncănea și zăngănea și se zdruncina toată; mai ales zdruncinăturile ei erau cumplite. Prin violența și amplitudinea lor disproporționate anulau orice senzație de mișcare; efectul era acela al unor scuturături puternice într-un dispozitiv static, asemenea acelor aparate medievale pentru pedepsirea fărădelegilor sau acelor invenții de ultimă oră pentru vindecarea unui ficat mai leneș. Totul era absolut deprimant; iar vocea ridicată a mamei doamnei Verloc suna ca o tânguire de jale:

— Știu că ai să vii, dragă, să mă vezi oricât de des o să ai timp, nu-i așa?

— Bineînțeles, răspunse Winnie scurt, privind mereu înaintea ei.

Și trăsura se hurducă prin fața unei prăvălii unsuroase, de unde ieșea o dogoare ca de cuptor și un miros pătrunzător de pește prăjit.

Bătrâna se tângui din nou:

— Și, dragă, trebuie să-l văd în fiecare duminică pe bietul băiat. N-o să-i pară lui rău să-și petreacă o zi pe săptămână cu bătrâna lui mamă...

Winnie ridică indignată glasul:

— Să-i pară rău! Nu-mi vine a crede. Bietul băiat o să-ți ducă dorul ceva îngrozitor. Păcat că nu te-ai gândit puțin și la starea lui, mamă.

Cum să nu se fi gândit ea?! Eroica bătrână înghiți un obiect incomod și jucăuș ca o minge de biliard care încercase să-i sară afară din gât. Winnie rămase tăcută o vreme, privind îmbufnată peretele din față al cabinei, apoi izbucni din nou, pe un ton complet neobișnuit pentru ea:

— Mă aștept să-mi dea mult de furcă la început, o să fie atât de agitat...

— Indiferent cum faci, nu-l lăsa să-l necăjească pe soțul tău, dragă.

Astfel discutară pe un ton familiar datele situației nou create. Iar trăsura între timp le zdruncina. Mama doamnei Verloc dădu glas îngrijorărilor sale. Oare Stevie putea fi trimis de unul singur până la ea? Winnie susținu că acum era mult mai puțin „distrat" ca înainte. Aici căzură amândouă de acord. Nu încăpea îndoială. Era mult mai puțin distrat... aproape deloc. Țipau una la alta, pe fondul zăngănitului geamurilor, cu relativă voioșie. Dar grija maternă răzbătu din nou la suprafață. Trebuiau luate două omnibuze, iar între ele avea o bucată mică de mers pe jos. Era prea greu! Bătrâna căzu din nou pradă tristeții și durerii.

Winnie privea drept înainte.

— Nu te mai frământa atâta, mamă. Bineînțeles că trebuie să-l vezi.

— Nu, dragă. Am să încerc să nu-l mai văd.

Își tampona ochii plini de lacrimi.

— Tu n-o să ai timp să vii cu el, iar, dacă se întâmplă că se pierde cu firea și rătăcește drumul, mai știi, poate se mai răstește cineva la el și atunci

îi scapă din minte numele și adresa și rămâne zile-ntregi pe drumuri...

Ideea internării bietului Stevie într-un azil — chiar dacă numai pe durata cercetărilor din partea Caritații — îi sfâșia inima, căci era o femeie orgolioasă. Privirea lui Winnie devenise dură, concentrată, inventivă.

— Nu ți-l pot aduce eu însămi duminică de duminică, strigă ea. Dar nu-ți face griji, mamă. O să am grijă să-l găsim ușor dacă se pierde.

Simțiră o scuturătură mai deosebită; prin fața geamurilor zăngănitoare ale trăsurii se scurseră încet câteva coloane din cărămizi; curmarea bruscă a înfiorătoarelor hurducăieli și a scrâșnetelor asurzitoare le buimăci pe cele două femei. Ce se întâmplase? Ședeau imobile și speriate în acea tăcere adâncă, până ce ușa se deschise și o voce aspră, căznită, le șopti:

— Am ajuns.

Niște căsuțe cu frontoane, fiecare cu câte o fereastră slab luminată la parter, înconjurau spațiul deschis și sumbru ocupat de un petic de iarbă plantat cu arbuști și despărțit prin gratii de jocul de umbre și lumini al marii artere ce răsuna de vuietul monoton al circulației. În fața uneia din aceste căsuțe mici — fără lumină la fereastra de jos — poposise și trăsura lor. Prima coborî mama doamnei Verloc, de-a-ndăratelea, ținând o cheie în mână. Winnie mai zăbovi un timp pe aleea cu dale de piatră pentru a plăti vizitiului. După ce ajută și el la căratul înăuntru al mai multor pachete mici, Stevie

ieși în grădină, oprindu-se în cercul luminos al unui felinar de la azil. Vizitiul privi monedele de argint care, cu dimensiunile lor ridicole în palma lui mare și nespălată, simbolizau roadele neînsemnate ce răsplătesc munca grea și curajul ambițios ale unei umanități ce nu trăiește decât o viață scurtă pe acest pământ plin de păcate.

Fusese plătit cum trebuie — patru monede de câte un șiling — și le privea complet imobil acum, de parcă ar fi fost datele surprinzătoare ale unei probleme triste. Transferul lent al acelei comori într-unul din buzunarele interioare cerea o scotoceală îndelungată și laborioasă prin străfundurile îmbrăcămintei sale jerpelite. Avea o statură bondoacă și fără flexibilitate. Stevie, subțirel, cu umerii puțin ridicați și cu mâinile vârâte adânc în buzunarele pardesiului său călduros, venise la marginea aleii și stătea acolo bosumflat.

Cu pauze repetate între gesturile lui chibzuite, vizitiul păru să aibă revelația unei amintiri cețoase.

— A! Aci mi-erai, băiete, șopti el. O să-l recunoști, nu?

Stevie privea atent calul, a cărui parte dindărăt apărea nefiresc de ridicată din cauza vlăguielii. Coada scurtă și țeapănă lăsa impresia că făcuse obiectul unei glume nemiloase; iar la celălalt capăt, gâtul slăbănog și plat ca o scândură acoperită cu piele veche de cal se înclina până la pământ sub greutatea unui cap osos uriaș. Urechile îi atârnau neglijent sub unghiuri diferite; macabra siluetă a acelui trecător mut pe fața pământul aburea direct

din coaste și din șira spinării în aerul înăbușitor și nemișcat al serii.

Vizitiul lovi ușor în pieptul lui Stevie cu cârligul de fier ce-i ieșea din mâneca zdrențuită și unsuroasă.

— Ascult-aci, tinere. Ție cre' că nu ți-ar plăcea să șezi la coada lu' calu' ăsta până la două despre ziuă, ai?

Stevie se uită absent la ochișorii sălbatici cu pleoapele înroșite.

— Nu-i șchiop, continuă celălalt, socotind energic. Și nu-i găsești pe nicăieri vreo rosătură. Uite la el. Cre' că ți-ar plăcea...

Vocea lui căznită și slabă învestea cuvintele cu aura unei taine înfricoșătoare. Golul din privirea lui Stevie era treptat înlocuit de groază.

— Uită-te bine la el! Pîn' la trei și patru despre ziuă. Rabdă foame și frig. Mereu după mușterii. Numa' beți.

Pe obrajii lui joviali și purpurii luceau perii albi din barbă; și, la fel ca Silen al lui Virgiliu care, mânjit pe față cu suc de mure, le vorbea despre zeii olimpieni nevinovaților păstori din Sicilia, tot așa și el îi vorbi lui Stevie de greutățile lui domestice și de grijile bărbaților, ale căror suferințe erau atât de mari, iar nemurirea nicidecum asigurată.

—'S vizitiu de noapte, asta-s io, șopti el cu un fel de exasperare lăudăroasă. Și tre' să duc ce-mi pică, nu pe-alese. Că m-așteaptă acas' femeia și patru copilași.

Natura monstruoasă a acestei declarații de paternitate păru că redusese întreaga lume la muțenie.

Se lăsă o tăcere în timpul căreia flancurile bătrânului cal, de fapt armăsarul mizeriei apocaliptice, abureau în lumina felinarului caritabil.

Vizitiul grohăi ceva, apoi adăugă, cu șoapta sa misterioasă:

— Nu-i ușor de trăit pe lumea asta.

Fața lui Stevie se tot schimonosea de la o vreme și în sfârșit acum sentimentele lui izbucniră sub forma lor, ca de obicei, concisă:

— Rău! Rău!

Privirea lui rămase fixată pe coastele calului, sfioasă și sumbră, ca și cum s-ar fi temut să privească la răutatea lumii înconjurătoare. Silueta zveltă, buzele trandafirii, tenul curat și palid îi dădeau aspectul unui băiețel delicat, în ciuda pufului auriu de pe obraji. Stătea ursuz, dar cu teamă, ca un copil. Scurt și lăbărțat, vizitiul îl fixa cu ochișorii lui sălbatici, care păreau că se chinuie într-un lichid clar și coroziv.

— Greu pentru cai, da' și mai greu pentru ăștia săraci ca mine, șuieră el abia auzit.

— Săraci! Săraci! se bâlbâi Stevie, înfundându-și mâinile și mai adânc în buzunare, cu o compasiune convulsivă.

Nu era în stare să mai articuleze nimic, deoarece înduioșarea sa pentru toate durerile și suferințele de pe lume, dorința de a face calul fericit și pe vizitiu de asemenea atinseseră punctul unde se conturase ciudata pornire de a-i lua pe amândoi cu el în pat. Ceea ce își dădea seama că e imposibil. Căci Stevie nu era nebun. Pornirea lui era întrucâtva simbolică;

dar în același timp era și cât se poate de distinctă, fiindcă izvora din experiență, care e mama înțelepciunii. Când, în copilărie, se ghemuia speriat, nenorocit, îndurerat și copleșit de nefericirea neagră ca noaptea a sufletului în câte un ungher întunecat, sora sa Winnie venea și-l ducea în patul ei, ca într-un leagăn al liniștii alinătoare. Deși era în stare să uite unele fapte simple, precum numele sau adresa lui de exemplu, Stevie avea o memorie extrem de fidelă a senzațiilor. Să fii dus într-un pat al compasiunii reprezenta supremul remediu, cu singurul dezavantaj că acesta se dovedea greu de aplicat pe scară largă. Și, observându-l pe vizitiu, Stevie sesiză dificultatea, pentru că era totuși o ființă rezonabilă.

Vizitiul își continua în tihnă pregătirile, ca și cum Stevie nici n-ar fi existat. Dădu să se urce pe capră, dar în ultima clipă, dintr-un motiv obscur, poate pur și simplu din scârbă față de aceeași rutină zilnică, renunță. Se apropie în schimb de nemișcatul său tovarăș de muncă și, aplecându-se ca să apuce hățul, îi ridică o dată capul mare și ostenit cu o singură mișcare până la înălțimea umărului său, ca la o demonstrație de forță.

— Haidea, șopti el tainic.

Și, șontâcăind, porni cu trăsură cu tot. Plecarea lui avea un aer de austeritate, pietrișul mărunt de pe alee scrâșnind sub roțile ce se învârteau încet, iar coapsele costelive ale calului mișcându-se cu o cumpătare ascetică de la lumină spre obscuritatea spațiului deschis, mărginit neclar de acoperișurile

ascuțite și de ferestrele slab luminate ale căsuțelor așezământului. Tânguiala pietrișului dădu ocol rondului din mijloc. Între lămpile de la poarta azilului cortegiul cel lent apăru încă o dată luminat pentru o clipă; omul scund și gros șontâcăia, ținând capul calului sprijinit sus în pumnul său, iar animalul cel slăbănog mergea cu o demnitate țeapănă și solitară, având în spate cutia joasă, întunecată, ce se bălăbănea pe roțile ei asemenea unei rațe. Cotiră la stânga. Doar câteva zeci de metri mai încolo era o cârciumă.

Singur lângă felinarul azilului, cu mâinile adânc vârâte în buzunare, Stevie rămase privind ursuz în gol. În fundul buzunarelor, mâinile lui altfel slabe și neputincioase erau strânse acum tare în doi pumni vibrând de mânie. În prezența oricărui lucru care afecta direct sau indirect groaza lui morbidă de durere, Stevie sfârșea prin a deveni turbat. O indignare mărinimoasă îi umfla pieptul fragil până aproape de plesnire și îi făcea ochii nevinovați să privească sașiu. Extrem de înțelept și conștient față de propria-i neputință, Stevie nu era în schimb destul de înțelept pentru a-și stăpâni patimile. Duioșia milei sale universale avea două faze tot atât de inseparabil asociate și unite între ele ca și fețele unei medalii. Tortura compasiunii excesive era urmată de suferința unei furii nevinovate, dar și nemiloase. Întrucât cele două stări se exprimau în exterior prin aceleași semne de agitație fizică inutilă, sora sa Winnie îl potolea din surescitare fără a sonda niciodată caracterul dublu al acesteia.

Doamna Verloc nu-și irosea nici o secundă a vieții sale trecătoare încercând să afle informații fundamentale. Era un gen de atitudine economicoasă ce avea toate aparențele, ba și chiar unele din avantajele prudenței. Categoric era mai bine să nu știi prea multe lucruri. Mai ales că un asemenea punct de vedere se potrivește de minune cu o constituție indolentă.

În acea seară când se poate spune că, despărțindu-se definitiv de copii, mama doamnei Verloc își luase practic rămas-bun de la viață, Winnie nu investiga psihologia fratelui ei. Bietul băiat era agitat, bineînțeles. După ce o mai asigură o dată în prag pe bătrână că va ști să-l apere pe Stevie de riscul rătăcirii pe o perioadă mai lungă în timpul pelerinajelor sale de pietate filială, luă brațul fratelui ei și porniră spre casă. Deși Stevie nici măcar nu murmura singur, cu simțul ei special de devoțiune fraternă dezvoltat încă din cea mai fragedă copilărie, își dădu seama că băiatul era într-adevăr foarte surescitat. Ținându-l strâns de braț și sub aparența că se sprijinea de el, căută câteva cuvinte potrivite pentru acea împrejurare.

— Acum, Stevie, trebuie să fii mereu cu ochii după mine la traversări și să urci primul în omnibuz, ca un frățior cuminte.

Acest apel la protecția lui masculină fu recepționat de Stevie cu obișnuita docilitate. Îl măgulea. Îndreptă capul și scoase pieptul în afară.

— Să nu fii nervoasă, Winnie. Nu-i voie să fii nervoasă! Cu omnibuzul, bine, răspunse el printr-o

bâjbâială bruscă și nedeslușită, ce trăda în același timp timiditatea copilului și hotărârea bărbatului.

Înainta fără teamă ținându-și doamna de braț, dar buza inferioară îi căzu îndată. Cu toate acestea, pe trotuarul bulevardului larg și murdar, a cărui sărăcie în privința tuturor farmecelor vieții stătea ridicol de expusă într-o feerie dementă de lumini, asemănarea celor doi era atât de pronunțată încât acționa șocant asupra ocazionalilor trecători.

În fața ușilor cârciumii din colț, unde feeria de lumini atingea culmea totalei nesăbuințe, o trăsură oprită lângă trotuar și fără vizitiu pe capră părea aruncată la gunoi din cauza iremediabilei decrepitudini. Doamna Verloc recunoscu vehiculul. Aspectul lui era atât de jalnic și etala o asemenea perfecțiune a mizeriei grotești și ciudățenie a detaliului macabru, de parcă ar fi fost Trăsura Morții însăși, că doamna Verloc, cu acea compătimire mereu gata de acțiune pe care o au femeile pentru cai (atunci când nu îi mână chiar ele), exclamă vag:

— Săracul animal!

Oprindu-se brusc, Stevie îi transmise surorii sale o zdruncinătură violentă.

— Săracul! Săracul! izbucni el dând afirmativ din cap. Și vizitiul sărac. Mi-a spus el mie.

Contemplarea calului infirm și singuratic îl copleși. Chircit în sine, dar încăpățânat, voia să rămână acolo, încercând să-și exprime punctul de vedere deschis de curând către simpatia pentru mizeria umană și cabalină într-o strânsă asociație. Dar îi venea foarte greu. „Săracul animal, săracii

oameni!", atât era în stare să repete întruna. Cum nu i se părea destul de convingător, se poticni bolborosind plin de mânie: „Rușine!" Stevie nu era un maestru al frazelor și poate tocmai de aceea gândurile sale erau lipsite de claritate și precizie. De simțit simțea însă cu mai multă complexitate și chiar cu o anumită profunzime. Cuvântul „rușine" conținea pentru el tot sentimentul indignării și al ororii în fața unul tip de nefericire trebuind să se hrănească din chinul altui tip de nefericire — se gândea la săracul vizitiu care bătea săracul cal cum ar veni în numele săracilor lui copilași de acasă. Și Stevie știa ce înseamnă să fii bătut. O știa pe propria lui piele. Hotărât, era o lume rea. Rea! Rea!

Doamna Verloc, singura lui soră, păzitoare și protectoare, nu putea aspira la asemenea adâncimi ale simțirii. În plus, ea nici nu căzuse sub vraja elocinței vizitiului. De aceea îi era complet obscur sensul profund al cuvântului „rușine". Și spuse pașnică:

— Hai, vino, Stevie. Tot n-ai ce-i face.

Stevie o urmă docil; dar acum mergea cu umilință, târșâindu-și picioarele și murmurând jumătăți de cuvinte, sau chiar cuvinte care puteau fi întregi dacă n-ar fi fost compuse din jumătăți ce nu-și aparțineau una alteia. Era ca un joc în care încerca să potrivească toate cuvintele ce și le amintea la sentimentele sale, în așa fel încât să obțină o idee oarecum corespondentă. De fapt, până la urmă o și obținu. Se opri în loc pentru a o rosti dintr-o suflare:

— Lume rea pentru oamenii săraci.

Exprimase în mod direct acel gând care, își dădea seama, îi era deja familiar în toate consecințele lui. Împrejurarea îi întări imens convingerea, dar îi spori de asemenea și indignarea. Simțea că cineva trebuia să fie pedepsit — dar pedepsit cu toată asprimea. Nefiind un sceptic, ci o ființă morală, era într-o anumită măsură la bunul plac al patimii sale justițiare.

— Bestial! adăugă el concis.

Pentru doamna Verloc, era clar că îl cuprinsese o mare agitație.

— N-are nimeni ce face, spuse ea. Hai, vino acum. Așa ai tu grijă de mine?

Stevie porni din nou ascultător. Se simțea mândru de a fi recunoscut ca un frate bun. Moralitatea lui, altfel foarte completă, îi impunea acest lucru. Și totuși îl durea informația comunicată de sora sa Winnie — care era atât de bună! N-avea nimeni ce face! Mergea posomorât, dar deodată se lumină la față. Asemenea restului omenirii, uimită de misterul universului, avea momentele lui de încredere consolatoare în forțele organizate de pe acest pământ.

— Poliția, sugeră el încrezător.

— Poliția nu pentru asta-i făcută, aruncă doamna Verloc în treacăt, grăbind pasul.

Chipul lui Stevie se lungi considerabil. Medita. Cu cât medita mai intens, cu atât maxilarul îi atârna mai jos. Și, cu un aer de absență deznădăjduită, părăsi exercițiul intelectual.

— Nu pentru asta? bâigui el resemnat, dar surprins. Nu pentru asta?

El își formase o imagine ideală a poliției londoneze ca un fel de instituție benevolentă urmărind stârpirea răului. Mai ales ideea de bunăvoință la el se asocia foarte strâns cu sentimentul puterii reprezentat de bărbații în uniforme albastre. Îi iubise mereu cu mare duioșie pe toți polițiștii și cu o încredere neprefăcută. Acum suferea. Îl irita de asemenea bănuiala de duplicitate în privința membrilor forței polițienești. Căci Stevie era sincer și deschis ca însăși lumina zilei. De ce se prefăceau atunci? Spre deosebire de sora sa, care punea preț pe valoarea exterioară, el voia să ajungă la miezul lucrurilor. Își continuă deci investigația cu o întrebare supărată și provocatoare:

— Atunci pentru ce-i făcută, Winn? Pentru ce-i făcută? Spune-mi.

Lui Winnie îi displăceau controversele. Dar, temându-se de o criză de depresie neagră acum, la început, ca urmare a absenței, resimțite acut de Stevie, a mamei lor, nu refuză complet dialogul. Străină de orice ironie, îi dădu un răspuns care poate nu era totuși nefiresc pentru soția domnului Verloc, delegat al Comitetului Central Roșu, prieten intim al anumitor anarhiști și partizan al revoluției sociale.

— Nu știi pentru ce-i făcută poliția, Stevie? Ea de-aia există, pentru ca ăia care n-au nimic să nu ia de la ăia care au.

Evita utilizarea verbului „a fura" deoarece, auzindu-l, fratele ei se neliniștea de fiecare dată. Căci Stevie era delicat de cinstit. Anumite principii

elementare îi fuseseră inculcate cu atâta grijă (tocmai din cauza „ciudățeniei" lui), încât până și simplele denumiri ale unor infracțiuni îl umpleau de groază. Fusese întotdeauna lesne impresionat de discursuri. Și acum era impresionat și uimit, iar inteligența îi era foarte alertă.

— Ce? întrebă el pe dată îngrijorat. Nici chiar dacă le e foame? N-au voie să ia?

Se opriră amândoi din mers.

— Nici chiar atunci, răspunse doamna Verloc cu indiferența persoanei nepreocupate de problema repartiției bogăției și cu ochii scrutând perspectiva bulevardului după un omnibuz de culoare convenabilă. Bineînțeles că nu. Dar ce rost are să tot vorbim despre lucrurile astea? Tu nu rabzi niciodată foame.

Aruncă o privire grăbită spre băiat, ce stătea ca un bărbat tânăr alături de ea. Îl văzu prietenos, atractiv, afectuos și numai puțin, foarte puțin ciudat. Nici nu l-ar fi putut vedea altfel, căci de el se lega tot ce însemna sarea pasiunii în viața ei insipidă — pasiunea indignării, a curajului, a milei și chiar a sacrificiului de sine. Nu mai adăugă: „Și nici n-ai să rabzi vreodată cât timp trăiesc eu." Ar fi putut-o face însă, căci luase deja măsuri efective în acest scop. Domnul Verloc era un soț foarte bun. Impresia ei sinceră era că nimeni nu putea să nu-l îndrăgească pe băiat. Îi strigă deodată:

— Fuga, Stevie. Oprește omnibuzul ăla verde.

Iar Stevie, sfios și important, ținând-o pe sora sa Winnie la braț, îl ridică pe celălalt sus, deasupra

capului, cu total succes în fața omnibuzului ce tocmai se apropia.

O oră mai târziu, domnul Verloc își ridică ochii de pe ziarul pe care tocmai îl citea, sau la care în orice caz se uita, în spatele tejghelei și, pe fondul ultimelor clinchete ale clopoțelului de la ușă, o privi pe soția sa cum străbate magazinul în drum spre camerele de la etaj, urmată de Stevie. Vederea soției sale îi era agreabilă domnului Verloc. Era idiosincrazia lui. Prezența cumnatului, în schimb, îi rămăsese insesizabilă din cauza reflexivității ursuze care în ultima vreme căzuse ca un văl între domnul Verloc și aparițiile lumii sensibile. Privi după soția sa fără o vorbă, ca și cum ar fi fost o fantomă. Vocea lui pentu uz domestic era blândă și răgușită, doar că acum nu se auzea deloc. Nu se auzi nici în timpul cinei, la care fu chemat de soția sa cu apelativul obișnuit și lapidar: „Adolf". Se așează la masă fără prea mare convingere, cu pălăria împinsă pe ceafă. Nu devotamentului pentru viața din exterior, ci frecventării asidue de *cafés* străine i se datora această deprindere, ce conferea un caracter tranzitoriu și neceremonios fidelității domnului Verloc pentru căminul său. În două rânduri, la clinchetul clopoțelului, se ridică fără un cuvânt, dispăru în magazin, apoi se întoarse tăcut. În timpul acestor absențe, doamna Verloc, devenind cu acuitate conștientă de locul gol din dreapta, resimți intens lipsa mamei ei și rămase cu privirile împietrite, în timp ce Stevie, din același motiv, își legăna picioarele, de parcă sub masă podeaua ar fi fost

incomod de fierbinte. Când domnul Verloc se întoarse, asemenea întruchipării înseși a tăcerii, caracterul privirii fixe a doamnei Verloc suferi o schimbare subtilă, iar Stevie încetă să mai dea din picioare, căci îi purta un respect plin de teamă soțului surorii sale. Îi arunca ocheade iuți de compasiune respectuoasă. Domnul Verloc era necăjit. Sora sa Winnie îi insuflase în omnibuz ideea că îl vor găsi acasă pe domnul Verloc copleșit de necazuri și deci nu trebuia supărat. Furia tatălui lor, nervozitatea celorlalți chiriași și predispoziția domnului Verloc spre o invariabilă supărare constituiseră principalele sancțiuni ale stăpânirii de sine a lui Stevie. Dintre aceste sentimente, toate ușor de stârnit, dar nu întotdeauna ușor de înțeles, cel din urmă se bucura de cea mai mare eficiență morală pentru că domnul Verloc era *bun*. Mama și sora sa îi așezaseră acest fapt moral pe un fundament de nezdruncinat. Îl stabiliseră, îl edificaseră și îl consacraseră pe la spatele domnului Verloc din motive ce nu aveau deloc de-a face cu moralitatea abstractă. Iar domnul Verloc nu era conștient de el. La drept vorbind, nici nu avea idee cât de bun apărea în ochii lui Stevie. Totuși, acesta era adevărul. Mai mult, după știința lui Stevie, era singurul bărbat calificabil ca atare, întrucât ceilalți domni chiriași fuseseră prea trecători și prea îndepărtați ca să mai rămână în mintea lui cu vreun detaliu distinct, afară poate doar de ghetele lor. Cât despre măsurile disciplinare ale tatălui, mama și sora evitau, în durerea lor, să formuleze o teorie a bunătății în fața

victimei. Ar fi fost o cruzime prea mare. Și era de asemenea posibil ca Stevie să nu le creadă. În ceea ce-l privea pe domnul Verloc, nimic nu putea să stea în calea credinței băiatului. Domnul Verloc era, evident, deși în mod misterios, un om *bun*. Iar durerea unui om bun e impunătoare.

Stevie arunca deci ocheade de compasiune respectuoasă către cumnatul lui. Domnul Verloc era necăjit. Fratele lui Winnie nu se mai simțise niciodată într-o comuniune atât de strânsă cu misterul bunătății acelui om. Și Stevie era necăjit. Chiar foarte necăjit. Avea același gen de necaz. Și, cum atenția îi lunecă spre acea stare neplăcută, începu din nou să-și legene picioarele. De obicei, sentimentele sale se manifestau prin agitația membrelor.

— Nu mai da din picioare, spuse doamna Verloc autoritară și în același timp cu blândețe.

Apoi, întorcându-se către soțul ei cu o voce total schimbată, adevărată culme a tactului instinctiv, îl întrebă:

— Astă-seară pleci în oraș?

Simpla sugestie că ar putea pleca păru că îi repugnă domnului Verloc. Scutură prost dispus din cap, apoi rămase nemișcat, cu ochii plecați, privind un minut încheiat la felia de brânză din farfurie. La capătul acestui interval se sculă și ieși... ieși pur și simplu, însoțit de schelălăiala clopoțelului de la ușă. Acționase mai mult inconștient, nu din dorința de a fi urâcios, ci din cauza unei neliniști de nestăpânit. Nu-i făcea nici un bine că ieșise. Tot nu putea găsi nicăieri în Londra ce-i trebuia lui. Și cu toate acestea

ieșise. Umblă urmat de un întreg cortegiu de gânduri sumbre pe străzi întunecate, pe străzi luminate, intră și ieși din două baruri ieftine, ca într-o încercare, pe jumătate convinsă doar, de-a o face lată în acea noapte și, în sfârșit, se întoarse înapoi în locuința sa amenințată, așezându-se ostenit după tejghea, unde gândurile se năpustiră degrabă asupra lui ca o haită de ogari negri și hămesiți. După ce încuie magazinul și stinse gazul, le luă la etaj cu el — sinistră escortă pentru un om care merge la culcare. Soția îl precedase cu câtva timp și, cu silueta ei amplă conturându-se vag sub plapumă și o mână sprijinită sub obraz, îi conferea pentru variație imaginea somnolenței timpurii luptând pentru stăpânirea unui suflet indiferent. Ochii ei mari priveau larg deschiși în gol, inerți și întunecați pe albul ca de zăpadă al pernei. Nu schiță nici o mișcare.

Avea într-adevăr un suflet indiferent. Simțea cu toată intensitatea că lucrurile nu meritau o analiză mai profundă. Și forța și înțelepciunea ei se alimentau din acest instinct. Dar tăcerile domnului Verloc o apăsau din greu de multe zile de-acum. De fapt, îi punea la încercare nervii. Cu genunchii adunați și nemișcată, îi spuse moale:

— Ai să răcești dacă tot umbli așa în ciorapi.

Fraza, potrivită cu solicitudinea unei soții și cu prudența unei femei, îl luă pe domnul Verloc pe nepregătite. Își lăsase cizmele jos, uitând să-și pună papucii de casă, și acum se tot învârtea fără zgomot prin dormitor pe niște pernițe moi ca un urs în cușcă. La auzul vocii soției sale, se opri și o fixă cu

o privire fără expresie, de somnambul, atât de mult, încât doamna Verloc se mișcă ușor sub așternuturi. Dar nu-și clinti capul negru cufundat în perna albă, sprijinit pe o mână și nici ochii mari, întunecați, ce nu clipeau deloc.

Sub privirile fără expresie ale soțului și amintindu-și de camera goală a mamei sale peste coridor, simți un acces acut de singurătate. Nu fusese niciodată despărțită de mama ei până atunci. Fuseseră mereu una alături de cealaltă. Simțea că fuseseră cu adevărat legate și acum își dădea seama că mama ei plecase... plecase pentru totdeauna. Doamna Verloc nu-și făcea iluzii. Îi rămânea Stevie totuși. Spuse:

— Mama a făcut cum a tăiat-o capul. Nu reușesc să pricep ce-o fi fost în mintea ei. Sunt sigură că n-a făcut-o gândindu-se că tu te-ai săturat s-o vezi aici, în casă. E foarte urât din partea ei că ne-a lăsat așa.

Domnul Verloc nu era un om prea citit; colecția sa de aluzii era limitată, dar împrejurarea de față avea ceva ciudat în ea care îl ducea cu gândul la șobolanii ce părăsesc corabia sortită înecului. Abia se abținu să nu dea glas ideii, în ultima vreme devenise bănuitor și iritabil. Era oare cu putință ca bătrâna să fi avut un nas atât de fin? Absurditatea unei asemenea bănuieli îi apărea ca evidentă și domnul Verloc își înghiți cuvintele. Nu pe toate însă. Îngăimă gros:

— Poate-i mai bine așa.

Începu să se dezbrace. Doamna Verloc stătea nemișcată, absolut nemișcată, cu ochii încremeniți

într-o privire calmă și visătoare. Iar, pe durata unei fracțiuni de secundă, până și inima ei păru a se imobiliza, în acea seară nu era, cum se spune, „în apele ei" și avu revelația destul de intensă că o simplă propoziție poate închide în ea mai multe înțelesuri diferite — din care majoritatea dezagreabile. Cum adică era mai bine așa? Și de ce? Dar nu își îngădui să alunece în patima speculației inutile. Avea și așa destule dovezi că lucrurile nu meritau analizate mai profund. Practică și subtilă în felul ei, îl aduse fără întârziere pe Stevie în prim-plan, căci unilateralitatea scopului ei avea natura nedezmințită și forța unui adevărat instinct.

— Habar nu am ce să fac eu să-l înveselesc pe băiatul ăsta în următoarele zile. O să se frământe din zori și până-n noapte înainte de a se obișnui că mama-i plecată. Și e un copil atât de bun. Nici nu știu cum aș putea rezista fără el.

Domnul Verloc continuă să se elibereze de haine cu acea concentrare interioară complet absentă a omului ce se dezbracă în singurătatea unui deșert vast și dezolant, în așa măsură apărea de inospitalier acest pământ, moștenirea noastră comună, viziunii mintale a domnului Verloc. Totul era atât de imobil și în exterior și în interior că ticăitul solitar al pendulei de pe culoar se furișă în cameră parcă pentru a-i ține de urât.

Așezându-se în pat pe partea lui, domnul Verloc rămase întins pe burtă și mut în spatele doamnei Verloc. Brațele sale groase zăceau părăsite deasupra plapumei ca niște arme scăpate din mâini, sau

ca niște unelte azvârlite la întâmplare. În acea clipă era pe punctul de a-și ușura sufletul în fața soției sale. Momentul tocmai părea propice. Privind cu coada ochiului, îi văzu umerii mari învăluiți în alb, iar la ceafă părul împletit pentru somn în trei cozi legate cu panglici negre la capete. Și renunță. Domnul Verloc își iubea soția așa cum trebuie iubită o soție — adică marital, cu tot respectul cuvenit bunului celui mai de preț pe care îl avea. Acel cap cu părul împletit pentru somn, acei umeri aveau un aspect de sacralitate familială — sacralitatea păcii domestice. Nu mișca deloc, masivă și informă ca o statuie aplecată în stare încă brută; își amintea de ochii ei larg deschiși privind în camera goală. Era misterioasă, degajând acel mister propriu ființelor vii. Iar celebrul agent secret din depeșele alarmiste ale răposatului baron Stott-Wartenheim nu era omul care să dea buzna în asemenea mistere. Se intimida ușor. Și mai era pe deasupra și victima indolenței, acea indolență care adesea constituie secretul unei firi plăcute. Se abținu să tulbure acel mister din dragoste, din timiditate și din indolență. Era timp destul și altădată. Vreme de câteva minute își purtă mut suferințele în tăcerea toropitoare a camerei. Apoi o destrămă cu o afirmație hotărâtă:

— Mâine plec pe continent.

Poate că Winnie dormea deja. N-ar fi putut spune. De fapt, doamna Verloc îl auzise. Ochii îi rămăseseră larg deschiși, iar ea stătea nemișcată și fermă în convingerea ei instinctivă că lucrurile nu

meritau a fi analizate prea mult. Și totuși nu era nimic neobișnuit în faptul că domnul Verloc pleca într-o astfel de călătorie. Își reînnoia stocul din când în când la Paris și Bruxelles. Adeseori mergea să facă personal achizițiile. În jurul magazinului din Brett Street se forma un mic cerc select de amatori, o asociație secretă întru totul propice oricărei afaceri inițiate de domnul Verloc care, printr-o concordanță mistică între temperament și necesitate, fusese ales să fie toată viața agent secret.

Mai așteptă puțin, apoi adăugă:

— Am să rămân o săptămână, sau poate două. S-o chemi pe doamna Neale să stea aici peste zi.

Doamna Neale era femeia care făcea curat în toate casele de pe Brett Street. Victimă a unei căsnicii cu un tâmplar desfrânat, o copleșeau lipsurile și nevoile numeroșilor ei copilași. Cu mâinile înroșite și purtând un șorț din pânză aspră de sac până la subsuori, ea exhala toate durerile sărăciei printr-o răsuflare ce mirosea a leșie de săpun și a rom, amestecate cu plescăitul de rufe și trăncănitul tingirilor de aluminiu.

Doamna Verloc, animată de o hotărâre profundă, vorbi pe tonul celei mai seci indiferențe:

— Nu-i nevoie să stea aici toată ziua. Mă descurc și singură cu Stevie.

Lăsă ceasul singuratic de pe coridor să irosească cincisprezece ticăituri în abisurile eternității, apoi întrebă:

— Să sting lumina?

— Stinge-o, se grăbi el să răspundă răgușit.

IX

Revenind de pe continent la capătul a zece zile, domnul Verloc se întoarse cu un psihic vizibil nereconfortat de plăcerile călătoriei în străinătate și într-o dispoziție neînseninată de bucuria regăsirii căminului familial. Intră însoțit de clinchetul clopoțelului de la ușă, cu un aer de epuizare sumbră și ofensată. Cu sacul de voiaj în mână și capul plecat, nu se opri până în spatele tejghelei, unde se prăbuși pe scaun, de parcă tot drumul de la Dover la Londra nu l-ar fi făcut decât pe jos. Era în zori. Stevie, care ștergea praful de pe obiecte în vitrină, se întoarse să-l privească plin de venerație și teamă.

— Uite! rosti domnul Verloc, dând ușor cu piciorul în sacoșa de voiaj de pe jos; Stevie se aruncă asupra ei, o luă în mână și o duse plin de un devotament triumfător. Reacția lui fusese atât de promptă, încât domnul Verloc rămase surprins.

Încă la auzul clopoțelului de la ușă, doamna Neale, care tocmai curăța grătarul șemineului din salonaș, privise pe ușă, apoi, ridicându-se din genunchi, murdară de la roboteala ei veșnică, mersese

s-o anunțe pe doamna Verloc la bucătărie că „s-a întors conașu-acasă".

Winnie nu trecu mai departe de ușa dinăuntru a magazinului.

— Hai să mănânci ceva, spuse ea de la distanță.

Domnul Verloc schiță un gest vag cu amândouă mâinile, ca și cum a fi fost excedat de o propunere imposibilă. Dar, o dată ispitit în salonaș, nu respinse mâncarea așezată dinaintea lui. O consumă însă ca la local, cu pălăria pe ceafă și cu pulpanele redingotei masive atârnându-i ca două triunghiuri de fiecare parte a scaunului. De la celălalt capăt al mesei acoperite cu mușama brună, soția sa Winnie îi vorbea egal despre subiectele ei conjugale, fără îndoială la fel de abil adaptate împrejurărilor întoarcerii sale ca și conversația Penelopei la revenirea rătăcitorului Ulise. Numai că doamna Verloc nu țesuse nici o pânză în absența soțului ei. În schimb, curățase temeinic toate camerele de la etaj, vânduse niște lucruri și îl văzuse de câteva ori pe domnul Michaelis. Ultima oară acesta îi spusese că pleacă să locuiască într-o vilă undeva la țară, pe linia Londra-Chatham-Dover. O dată venise chiar și Karl Yundt, sprijinit de „oribila aia de menajeră a lui". Era un „bătrân dezgustător". Despre Ossipon, pe care îl primise scurt, baricadată în spatele tejghelei, cu o figură împietrită și cu privirile pierdute în zare, nu aminti nimic, referința ei mintală la vânjosul anarhist fiind marcată doar printr-o mică pauză și o roșeață abia perceptibilă. Și, integrându-l cât putu de repede pe fratele ei Stevie în șuvoiul

întâmplărilor domestice, comunică vestea că băiatul fusese foarte abătut în ultima vreme.

— Și asta numai din cauza mamei, care ne-a lăsat așa netam-nesam.

Domnul Verloc nu spuse nici „La naiba!", nici „Dracu' să-l ia pe Stevie!" Dar doamna Verloc, neinițiată în taina gândurilor sale, nu reuși să aprecieze întreaga generozitate a acestei rețineri.

— Nu-i vorba că n-ar munci la fel de bine ca întotdeauna, continuă ea. Mereu s-a făcut util cu câte ceva. Și mi se pare tot timpul că nici nu știe cum să ne mai ajute, săracul.

Domnul Verloc îndreptă o privire nepăsătoare și somnolentă spre Stevie, care ședea la dreapta lui, delicat, palid la față, cu buzele trandafirii căscate involuntar. Nu era o privire critică. Nu avea nici un fel de intenționalitate. Și dacă, timp de o clipă, domnului Verloc îi trecu prin minte că fratele soției sale arăta neobișnuit de inutil la înfățișare, nu fu decât un gând vag și fugitiv, lipsit de acea forță și acea durabilitate ce îngăduie unei idei să urnească lumea din loc. Rezemându-se de spătar, domnul Verloc își descoperi capul. Înainte ca brațul său întins să poată pune pălăria jos, Stevie se repezi, o apucă și o duse plin de respect în bucătărie. Și din nou domnul Verloc fu surprins.

— Tu ai putea face orice cu băiatul ăsta, Adolf, spuse doamna Verloc, afișând aerul celui mai desăvârșit calm inflexibil. El ar fi gata să meargă și în foc pentru tine. Ar...

Se opri atentă, cu urechea întoarsă spre ușa bucătăriei, unde doamna Neale tocmai freca podeaua. La apariția lui Stevie, aceasta începu să se smiorcăie a plâns, observând ea că băiatul putea fi lesne convins să cedeze în folosul copilașilor ei bănuții pe care soră-sa Winnie îi dăruia din când în când. Bălăcindu-se în patru labe prin apa de pe jos, udă și mânjită de murdărie, își plasă obișnuitul exordiu: „E bine de 'mneata că te țin pe daiboj, să nu faci nimic, ca un gentleman", urmat de eterna lamentație a săracului, jalnic de miloagă și susținută în mod respingător de mirosul de rom și săpun de rufe pe care îl exhala pe gură. Freca din răsputeri, fornăind întruna pe nas și tot perorând volubilă. Culmea e că era sinceră. Iar de fiecare parte a nasului subțire și roșu, ochii ei încețoșați și urduroși înotau în lacrimi, căci diminețile resimțea cu adevărat lipsa unui stimulent, indiferent de care.

În salon, doamna Verloc remarcă în cunoștință de cauză:

— Iar a început doamna Neale cu poveștile ei cumplite despre copilași. Dar nici nu cred că mai sunt atât de mici pe cât vrea ea să-i facă. Unii dintre ei trebuie să fie destul de mari acum ca să încerce să lucreze și ei câte ceva. Nu face decât să-l înfurie pe Stevie.

Ca o confirmare a vorbelor ei se auzi o bufnitură, precum a unui pumn lovind în masa din bucătărie. În spiritul evoluției firești a compasiunii sale, Stevie se înfuriase descoperind că nu mai avea nici un șiling la el. În neputința lui de a ușura pe loc privațiunile

„ălor mici" ai doamnei Neale, simțea că cineva trebuia pus să sufere pentru această stare de lucruri. Doamna Verloc se ridică și dispăru în bucătărie pentru a „pune capăt acestei prostii". Și chiar o făcu, ferm, dar cu blândețe. Știa prea bine că, de îndată ce-și primea plata, doamna Neale mergea degrabă după colț să bea câte o tărie într-o cârciumă sordidă și mucegăită — inevitabila haltă pe *via dolorosa* a vieții ei. Comentariul doamnei Verloc despre acest năravtrăda o neașteptată profunzime, mai ales venind din partea unei persoane prea puțin înclinate să cerceteze și sub suprafața lucrurilor.

— Bineînțeles, ce să facă să reziste? Și eu, dacă aș fi ca doamna Neale, nu cred că aș proceda altfel.

În după-amiaza aceleiași zile, când, trezindu-se cu o tresărire după ultima dintr-o lungă serie de picoteli în fața focului din salonaș, domnul Verloc își comunică intenția de a ieși în oraș, Winnie îi strigă din magazin:

— Te-aș ruga mult de tot să-l iei și pe băiatul ăsta cu tine, Adolf.

Pentru a treia oară în aceeași zi, domnul Verloc rămase surprins. Privea prostit spre soția sa, care continuă în maniera ei fermă. Băiatul, când nu avea de lucru, stătea abătut în casă. Ei îi făcea rău să-l vadă așa; ba chiar o enerva, mărturisi Winnie. O astfel de afirmație din partea unei ființe cu calmul ei suna a exagerare. Dar nu-i mai puțin adevărat că și Stevie stătea abătut asemenea unui animal domestic nefericit. Se ducea pe culoarul întunecos și se așeza la piciorul pendulei înalte, cu genunchii ridicați și

cu capul prins între mâini. Să-i vezi figura palidă, cu ochii lui mari sticlindu-i în penumbră, era de-a dreptul răscolitor; și să te gândești la el că stă tot timpul singur acolo sus era extrem de neplăcut.

Domnul Verloc se obișnui cu ineditul surprinzător al ideii. Ținea la soția sa așa cum trebuie să țină un bărbat — cu generozitate. Dar îi veni în minte o obiecție majoră, pe care o și formulă:

— Dar poate nu mă mai vede la un moment dat și se pierde pe stradă, spuse.

Doamna Verloc dădu din cap știutoare.

— Nu se pierde el. Tu nu-l cunoști. Băiatul ăsta pur și simplu te venerează. Dar, dacă totuși îl pierzi...

Doamna Verloc se opri o clipă, dar numai o clipă.

— Tu mergi mai departe și vezi-ți de treburile tale. Nu-ți face griji. Se descurcă el. Sunt sigură că apare acasă fără prea mare întârziere.

Acest optimism îi furniza domnului Verloc cea de-a patra surpriză a zilei. În fond, cumnatul său poate că nu era chiar atât de idiot pe cât părea. Soția lui precis știa ea ce știa. Își feri ochii greoi într-o parte, rostind răgușit:

— Bine, atunci să vină.

Și recăzu în ghearele grijii celei mai negre.

Din ușa magazinului, Winnie nu vedea acest însoțitor fatal al plimbărilor domnului Verloc. Privea cele două siluete depărtându-se pe străduța murdară, una înaltă și masivă, cealaltă scundă și fragilă, cu gâtul subțire și umerii ascuțiți ridicați ușor sub urechile mari, semitransparente. Redingotele lor erau

din aceeași stofă și purtau amândoi pălării negre și rotunde. Sub inspirația similitudinii lor vestimentare, doamna Verloc lăsă frâu liber fanteziei.

„Ar putea fi tată și fiu", își zise în sinea ei. Apoi se gândi că Stevie nu avusese practic alt tată în viața asta afară de domnul Verloc. Își mai dădea seama că totul nu era decât opera ei. Și, cu o mândrie împăcată, se felicită singură pentru o hotărâre luată cu câțiva ani mai devreme. O costase un anumit efort, e adevărat, și chiar și niște lacrimi.

Se felicită încă și mai mult observând cum, în decursul zilelor, domnul Verloc părea să accepte cu tot mai mare tragere de inimă compania lui Stevie. Acum, când era gata de ieșit în oraș, domnul Verloc striga tare după băiat, fără îndoială în același spirit în care de obicei soliciți tovărășia câinelui casei, deși, bineînțeles, într-o manieră diferită. Acasă, domnul Verloc putea fi surprins adesea privindu-l îndelung pe Stevie și plin de curiozitate. Până și atitudinea lui se schimbase. Taciturn în continuare, nu mai era în schimb apatic. Doamnei Verloc i se părea chiar enervat uneori, ceea ce la el putea trece drept un progres. Cât despre Stevie, nu mai ședea abătut la piciorul pendulei, ci își bolborosea ceva singur prin colțuri pe un ton amenințător. Dacă îl întreba: „Ce tot spui acolo, Stevie?", căsca doar gura și privea sașiu către sora sa. Câteodată își încleștа pumnii fără vreun motiv aparent și, când stătea singur, se încrunta la pereți, în vreme ce foaia de hârtie pentru desenat cercuri rămânea albă, iar creionul

neatins pe masa din bucătărie. Era într-adevăr o schimbare, dar în nici un caz în bine. Înscriind toate aceste capricii sub titlul general de surescitare, doamna Verloc începu să se teamă că Stevie auzea mai mult decât era nimerit pentru el din conversațiile domnului Verloc cu prietenii săi. În timpul „ieșirilor lui în oraș", domnul Verloc se întâlnea, bineînțeles și discuta cu diferite persoane. Nu avea cum fi altfel. „Ieșirile în oraș" erau o parte integrantă a activităților sale în afara casei, pe care Winnie nu le cercetase niciodată în profunzime. Doamna Verloc simțea că situația era delicată, dar îi făcea față cu același calm impenetrabil ce-i impresiona și chiar îi uimea pe clienții magazinului și îi determina pe ceilalți vizitatori să păstreze puțin surprinși anumite distanțe. Nu! Îi era teamă că existau anumite lucruri nepotrivite să le audă Stevie, îi spuse ea soțului ei. Acestea nu făceau decât să-i provoace surescitarea, pentru că se simțea neputincios să le schimbe. Nimeni nu le putea schimba.

Discuția se petrecea în magazin. Domnul Verloc nu comentă nimic. Nici nu dădu vreo replică, deși replica se impunea de la sine. Dar se abținu să-i amintească soției sale că ideea de a i-l oferi pe Stevie drept companion la ieșirile în oraș fusese a ei. Pentru un observator imparțial, domnul Verloc ar fi apărut în clipa aceea mai mult decât uman în mărinimia lui. Luă jos de pe raft o cutioară de carton, se uită înăuntru dacă într-adevăr conținutul era cel căutat și o depuse ușor pe tejghea. Abia după ce încheie această operațiune rupse

tăcerea sugerând că probabil Stevie ar profita foarte mult dacă ar fi trimis pentru o vreme undeva afară din oraș; presupunea însă că soția sa n-ar putea fără el.

— Să nu pot fără el! repetă încet doamna Verloc. Cum să nu pot fără el, dacă-i pentru binele lui?! Ce idee! Bineînțeles că pot fără el. Numai că n-are unde se duce.

Domnul Verloc scoase niște hârtie brună și un ghem de sfoară; între timp bălmăji că Michaelis trăia la țară, într-o vilă, și nu avea nimic împotrivă să-i ofere lui Stevie o cameră. Acolo nu veneau vizitatori și nu vorbea nimeni. Iar Michaelis lucra la o carte.

Doamna Verloc își declară toată afecțiunea pentru Michaelis, își reafirmă dezgustul pentru Karl Yundt, „bătrânul ăla scârbos", iar despre Ossipon nu aminti nici un cuvânt. În ce îl privea pe Stevie, acesta nu putea fi decât foarte bucuros. Domnul Michaelis fusese mereu atât de bun și drăguț cu el. Părea că ține la băiat, în fine, și băiatul era un băiat bun.

— Și tu mi se pare că ai început să ții tot mai mult la el în ultima vreme, adăugă după o scurtă pauză, cu siguranța ei inflexibilă.

Domnul Verloc, care tocmai lega cutia sub forma unui colet poștal, rupse cu o mișcare necontrolată sfoara, drept care își șopti confidențial numai sieși câteva înjurături. Apoi, ridicând tonul până la intensitatea obișnuitei șoapte răgușite, se anunță dispus să-l ducă el însuși pe Stevie la țară și să-l lase pe mâini bune în grija lui Michaelis.

Planul fu pus în aplicare chiar de a doua zi. Stevie nu ridică nici o obiecție. Se arătă chiar, în

maniera lui puțin rătăcită, emoționat de eveniment, își întorcea întrebător privirile nevinovate către persoana greoaie a domnului Verloc la intervale dese, mai ales când sora sa nu se uita la el. Avea fizionomia mândră, temătoare și concentrată a copilului care pentru întâia oară a primit cutia de chibrituri și permisiunea de a aprinde singur unul din ele. Însă doamna Verloc, mulțumită de docilitatea fratelui ei, îi atrase atenția să nu-și murdărească hainele fără rost la țară. La aceste cuvinte băiatul îndreptă spre sora, păzitoarea și protectoarea sa o privire care, pentru prima dată în viața lui, păru străină de aerul desăvârșitei credulități infantile. Stevie era arogant de sumbru. Doamna Verloc zâmbi.

— Vai de mine și de mine! Acum, hai, nu te supăra! Doar știi că, de câte ori ai prilejul, Stevie, te murdărești într-un hal fără de hal.

Domnul Verloc era deja în stradă, la o anumită distanță de magazin.

Și astfel, ca o consecință a demersului eroic al mamei sale și a plecării fratelui în vilegiatură, doamna Verloc se află mai des ca de obicei singură nu doar în magazin, ci și în locuință. Căci domnul Verloc trebuia să-și respecte ieșirile în oraș. Astfel, în ziua atentatului din Greenwich Park a fost singură mai mult ca alteori, fiindcă domnul Verloc a plecat în acea dimineață foarte devreme și nu s-a întors decât aproape de lăsarea serii. Singurătatea n-o deranja. Nu simțea deloc dorința de a ieși în lume. Vremea se făcuse și-așa foarte urâtă, iar în magazin era oricum mai plăcut decât pe străzi.

Așezată în spatele tejghelei cu ceva de cusut, nu ridică ochii de la lucru când, pe fondul clinchetului agresiv al clopoțelului, intră domnul Verloc. Îi recunoscuse pasul încă de-afară, de pe trotuar.

Nu-și ridică ochii, dar, când domnul Verloc, cu pălăria trasă adânc pe frunte, se îndreptă glonț spre ușa salonului, îi spuse plină de seninătate:

— Ce zi oribilă. Ai fost cumva să-l vezi pe Stevie?

— Nu! N-am fost, răspunse moale domnul Verloc, apoi trânti în urma sa neașteptat de puternic ușa cu geam a salonului.

O vreme doamna Verloc rămase pasivă, cu lucrul de mână părăsit în poală, după care îl îndesă undeva sub tejghea și se sculă să aprindă gazul. O dată operațiunea încheiată, trecu prin salonaș în drum spre bucătărie. Domnul Verloc avea să-și dorească îndată ceaiul. Încrezătoare în puterea farmecelor sale, Winnie nu se aștepta din partea soțului ei, în timpul raporturilor de zi cu zi ale vieții lor conjugale, la forme ceremonioase de adresare sau la vreo risipă de purtări elegante, forme deșarte și învechite în cel mai bun caz, probabil niciodată respectate prea exact, abandonate în ziua de azi până și în sferele cele mai înalte și total străine codului de bune maniere al clasei ei sociale. Nu aștepta vorbe curtenitoare de la el. Dar era un soț bun și ea avea un respect loial pentru drepturile lui.

Doamna Verloc ar fi trecut deci prin salonaș în drum spre îndatoririle domestice care o așteptau în bucătărie cu seninătatea absolută a unei femei sigure de puterea farmecelor sale. Dar un zornăit

ușor, abia perceptibil și foarte rapid i se insinua în auz. Fiind ciudat și inexplicabil, îi atrase atenția. Apoi, când urechea ei reținu distinct sunetul, se opri în loc uimită și îngrijorată. Frecând un chibrit de cutia pe care tocmai o ținea în mină, se întoarse și aprinse una din cele două lămpi de deasupra mesei din salon, care însă, fiind defectă, prima oară șuieră mirată, după care începu să toarcă tihnit ca o pisică.

Contrar obiceiului său, domnul Verloc își scosese redingota, ce zăcea aruncată pe canapea. Pălăria, pe care probabil o azvârlise și pe ea, stătea răsturnată pe marginea canapelei. Își trăsese un scaun în fața căminului și, cu picioarele proptite dincolo de gărduț și capul sprijinit în mâini, ședea aplecat mult în față peste grătarul înroșit. Dinții îi clănțăneau cu o violență incontrolabilă făcându-i și spinarea enormă să dârdâie în același ritm rapid. Doamna Verloc se sperie.

— Te-a udat ploaia, spuse ea.

— Nu prea, izbuti domnul Verloc să îngaime cu un tremurat profund al întregii lui ființe.

Printr-un mare efort își stăpâni clănțănitul dinților.

— După mine, ar trebui să te bagi în pat, spuse ea cu o stânjeneală sinceră.

— Nu cred că-i nevoie, răspunse domnul Verloc, fornăind răgușit.

Izbutise, cine știe cum, să capete o răceală îngrozitoare între ora șapte dimineața și cinci după-amiaza. Doamna Verloc îi privi spinarea arcuită.

— Unde-ai fost azi? întrebă ea.

— Nicăieri, răspunse domnul Verloc pe un ton nazal gâtuit.

Atitudinea lui sugera dispoziția tot mai proastă datorată unei puternice dureri de cap. Parțialitatea și nesinceritatea răspunsului deveniră penibil de evidente în tăcerea de moarte a camerei. Pufni pe nas a dezvinovățire, apoi adăugă:

— Am fost la bancă.

Doamna Verloc deveni mai atentă.

— Așa! constată ea fără nici o patimă. Pentru ce?

Domnul Verloc murmură ceva cu nasul în grătarul căminului, vădit fără tragere de inimă.

— Ca să scot banii!

— Cum adică? Toți?

— Da. Toți.

Doamna Verloc întinse cu grijă fața de masă prea scurtă, scoase două cuțite și două furculițe din sertarul bufetului, însă deodată se opri din gesticulația ei metodică.

— Și de ce-ai făcut asta?

— S-ar putea să am curând nevoie, bălmăji vag domnul Verloc, ajungând la limita anticipată a indiscrețiilor sale.

— Nu înțeleg ce vrei să spui, replică soția sa pe un ton absolut neutru, însă rămânând ca de piatră la mijlocul distanței dintre masă și bufet.

— Doar știi că poți avea încredere în mine, spuse domnul Verloc cu un fel de patos răgușit spre grătarul căminului.

Doamna Verloc se întoarse încet spre bufet, rostind măsurat:

— Asta așa e. Pot avea încredere în tine.

Și își continuă gesticulația metodică. Puse două farfurii, aduse pâinea și untul, umblând întruna de la masă la bufet și înapoi în pacea și liniștea casei. Când să scoată gemul, reflectă patetică: „I-o fi tare foame dacă a lipsit toată ziua" și se mai întoarse o dată la bufet să ia și friptura rece de vițel. O așeză sub lampa de gaz ce sfârâia domol și, cu o privire fugară către soțul ei chircit la gura focului, coborî cele două trepte până la bucătărie. Abia când se întoarse, aducând cuțitul cel mare și furculița de servit, se învrednici să vorbească din nou:

— Dacă n-aș fi avut încredere, nu m-aș fi măritat cu tine.

Cocoșat tot sub streașina căminului și sprijinindu-și capul în amândouă mâinile, domnul Verloc lăsa impresia că adormise. Winnie pregăti ceaiul, apoi îl chemă în surdină:

— Adolf.

Domnul Verloc se ridică pe dată, clătinându-se puțin înainte de a se așeza la masă. Examinând lama tăioasă a cuțitului, soția sa îl puse pe marginea platoului, arătându-i spre friptură. El rămase opac la sugestie, cu bărbia proptită în piept.

— Ar trebui să mănânci ca să-ți treacă răceala, rosti dogmatică doamna Verloc.

Bărbatul își ridică privirile și scutură din cap. Ochii îi erau injectați, iar fața roșie. Cu degetele își răscolise părul, împrăștiindu-l neglijent. În general, avea un aspect neonorabil, trădând stingherealа, iritarea și depresiunea ce urmează de obicei după

un dezmăț copios. Numai că domnul Verloc nu era dezmățat, ci respectabil în toată conduita sa. Aspectul i se putea foarte bine datora și stării febrile. Bău trei cești de ceai, de mâncare nici nu se atinse. Ba chiar se feri de ea cu o sumbră aversiune la îndemnul soției sale, care se interesă apoi:

— Nu ești ud la picioare? Mai bine pune-ți papucii. Tot nu mai ieși astă-seară.

Prin mormăieli ursuze și semne, domnul Verloc dădu de înțeles că nu era ud la picioare și că, oricum, nu acest aspect îl preocupa mai tare. Cât despre propunerea referitoare la papuci, o ignoră cu totul, ca fiind nedemnă de atenția lui. În schimb ideea ieșirii în oraș în acea seară luă o întorsătură neașteptată. Nu la așa ceva se gândea el, ci la cu totul altceva. Gândurile sale îmbrățișau un plan mult mai vast. Din crâmpeie de frază morocănoase și incomplete, reieși că domnul Verloc cântărise avantajele unei emigrări, încă nu era clar dacă avea în vedere Franța sau California.

Caracterul neașteptat, improbabil și de neconceput al unei asemenea întreprinderi îi goli afirmația, și așa vagă, de orice efect. Doamna Verloc, la fel de liniștită ca și când soțul ei ar fi amenințat-o cu sfârșitul lumii, spuse doar:

— Ce idee!

Domnul Verloc se declară scârbit și sătul de tot și de toate, iar în plus... Dar ea îi tăie vorba:

— Ai răcit rău.

Într-adevăr, se vedea lesne că domnul Verloc nu era în starea lui obișnuită nici fizică, nici psihică. O

nehotărâre sumbră îl menținu o clipă mut. Apoi îngăimă câteva generalități de rău augur pe tema necesității.

— O să trebuiască... repetă Winnie, lăsându-se calmă pe spătarul scaunului, cu brațele încrucișate peste piept, vizavi de soțul ei. Aș vrea să știu și eu cine te poate obliga. Doar nu ești sclavul nimănui. Nimeni n-are nevoie să fie sclav în țara asta... așa că nu te apuca să te faci acum tu singur sclav. Se opri, apoi cu o candoare fermă și inexpugnabilă, adăugă: Afacerile nici nu merg atât de prost. Ai și o casă confortabilă.

Și aruncă o privire jur împrejur prin salonaș, de la bufetul din colț până la focul prietenos de după grătar. Pitit cu delicatețe în spatele magazinului ce desfăcea mărfuri îndoielnice, cu vitrina lui întunecoasă și ușa suspicios întredeschisă către strada îngustă și obscură, acesta constituia, sub toate aspectele de bază ale decenței domestice și confortului familial, un cămin respectabil. Afecțiunea ei devotată îl omise din acest peisaj casnic pe Stevie, aflat într-o vilegiatură ploioasă pe potecile din Kent, vegheat de domnul Michaelis. Îl omise ostentativ, cu toată puterea pasiunii ei protectoare. Casa asta — acoperișul, bufetul, grătarul de sub foc — era și a băiatului. La gândul acestei apartenențe, doamna Verloc se ridică și, ducându-se până la celălalt capăt al mesei, rosti din toată plinătatea sufletului ei:

— Și nici de mine nu te-ai săturat încă.

Domnul Verloc nu scoase nici o vorbă. Winnie se rezemă din spate de un umăr al lui, apăsându-și

buzele de fruntea sa. Rămase așa o vreme. Nici un zgomot nu ajungea din lumea exterioară până la ei. Sunetul ritmic al pașilor pe caldarâm se stingea în penumbra discretă a magazinului. Doar lampa cu gaz de deasupra mesei torcea mai departe egal în tăcerea plină de prevestiri a salonașului.

În timpul acelui sărut neașteptat și prelungit, domnul Verloc, apucând cu amândouă mâinile strâns de marginile scaunului, păstră o imobilitate hieratică. Atunci când apăsarea buzelor încetă, dădu la rândul său drumul scaunului, se ridică și se duse în dreptul căminului. Acum nu mai întorcea spatele spre cameră. Cu toată fața umflată și cu aerul unui drogat, urmărea din ochi mișcările soției sale.

Doamna Verloc se mișca senină, strângând masa. Vocea ei calmă comenta ideea tocmai enunțată pe un ton casnic și cumpătat. Oricum ai fi luat-o, nu stătea în picioare. O combătu din toate punctele de vedere. Singura ei preocupare adevărată era însă binele lui Stevie. În situația actuală, băiatul i se părea oricum destul de „aparte" pentru a fi luat așa deodată în străinătate. Și cu aceasta puse capăt discuției. Dar, tot insistând asupra acestui punct vital, glasul ei aproape că friza vehemența absolută. Între timp, cu mișcări bruște, își puse un șorț pentru a merge să spele ceștile. Și, ambalându-se întruna la auzul propriului său șuvoi necontrazis de verbe, ajunse să spună pe un ton aproape provocator:

— Dacă ții să pleci în străinătate, atunci va trebui să pleci fără mine.

— Știi doar că n-aș pleca, zise domnul Verloc răgușit, iar vocea sa stinsă, pe care o folosea în viața particulară, tremură de o emoție enigmatică.

Doamna Verloc își regreta deja cuvintele. Sunaseră mai ostile decât fusese intenția ei. Și, în plus, aveau nesăbuința proprie lucrurilor nefolositoare. De fapt, nu credea nici ea în ce spusese. Era o frază sugerată mai mult de demonul inspirației perverse. Dar cunoștea o cale s-o facă de parcă nici n-ar fi existat vreodată.

Întoarse capul peste umăr și îi aruncă bărbatului înțepenit greoi în fața căminului o privire pe jumătate cochetă, pe jumătate crudă cu ochii ei mari larg deschiși — o privire de care Winnie de pe vremea casei din Belgravia nu ar fi fost capabilă, din cauza respectabilității și ignoranței sale. Însă bărbatul era acum soțul ei, iar ea nu mai era neștiutoare, îl fixă timp de o secundă încheiată, cu figura ei gravă imobilă ca o mască și spuse, în glumă:

— Nici n-ai putea. Mi-ai duce dorul mult prea mult.

Domnul Verloc porni înainte.

— Exact, confirmă el pe o notă ceva mai ridicată, întinzând brațele înainte și făcând un pas în direcția ei.

Ceva de nestăpânit și îndoielnic în expresia sa te făcea să nu știi cu certitudine ce voia de fapt — să-și sugrume ori să-și îmbrățișeze soția? —, însă atenția doamnei Verloc fu distrasă de la această manifestare de clinchetul clopoțelului de la ușă.

— Magazinul, Adolf. Du-te tu.

Bărbatul se opri și lăsă încet brațele în jos.

— Du-te tu, repetă doamna Verloc. Eu mi-am pus șorțul.

Domnul Verloc o ascultă rigid, cu ochii împietriți, ca un automat cu chipul pictat în roșu. Iar asemănarea lui cu o figurină mecanică era atât de șocantă, încât avea chiar și aerul absurd al unui automat conștient de mașinăria din interiorul său.

Închise ușa salonașului, iar doamna Verloc, cu mișcări ușoare, duse platoul în bucătărie. Spălă ceștile și alte câteva obiecte casnice, până se opri din lucru cu auzul încordat. Nu prinse nici un sunet. Clientul era de mult în magazin. Era precis un client, căci, dacă n-ar fi fost, domnul Verloc l-ar fi poftit în casă. Desfăcându-și cu o smucitură capetele șorțului, îl aruncă pe un scaun și se îndreptă încet spre ușa salonașului.

Chiar în acea clipă domnul Verloc reveni din magazin.

Când ieșise era roșu la față. Acum se întoarse ciudat de alb, aproape ca hârtia. Chipul său, pierzându-și stupoarea febrilă de om drogat, dobândise în acest scurt răstimp o expresie rătăcită de animal încolțit. Se duse glonț către canapea, dar rămase în picioare privind în jos la redingota azvârlită la voia întâmplării, de parcă s-ar fi temut s-o atingă.

— Ce s-a-ntâmplat? întrebă doamna Verloc încet. Prin ușa rămasă întredeschisă vedea clientul, care nu plecase încă.

— Uite, aflu că trebuie să ies și în seara asta, spuse domnul Verloc.

Dar tot nu încercă să ia în posesiune haina de exterior.

Fără o vorbă, Winnie intră în magazin și, închizând ușa în urma ei, se duse în spatele tejghelei. Nu privi direct spre client până ce nu se așeză confortabil pe scaun. Observase totuși între timp că acesta era înalt și subțire și că purta mustățile răsucite în sus. De fapt, chiar în acel moment își învârtea expert vârfurile ascuțite. Fața prelungă și osoasă îi răsărea din gulerul ridicat. Era puțin stropit pe pantaloni, puțin ud pe haine. Un bărbat măsliniu, cu conturul maxilarului bine definit sub tâmpla ușor scobită. Un străin absolut. Și nici a client nu arăta.

Doamna Verloc îl privi liniștită.

— Veniți de pe continent? întrebă ea după o vreme.

Fără a privi anume spre doamna Verloc, străinul cel înalt și zvelt îi răspunse doar printr-un zâmbet vag și cam ciudat. Privirea fermă, dar indiferentă a doamnei Verloc nu-l mai slăbi.

— Înțelegeți englezește, nu-i așa?

— A, da. Înțeleg englezește.

Nu avea nici o urmă de accent străin, afară doar că, în timp ce-și alegea încet cuvintele, părea că tocmai acest accent îi cam dă de furcă. Dar doamna Verloc, după variata sa experiență, ajunsese la concluzia că unii străini ajungeau să vorbească engleza chiar mai bine decât localnicii. Spuse, privind fix către ușa salonului:

— Cred că nu aveți de gând să rămâneți în Anglia definitiv, nu?

Străinul îi răspunse din nou printr-un zâmbet mut. Avea o gură frumoasă și ochii iscoditori. Și clătină puțin trist parcă din cap.

— Vă ajută soțul meu să vă aranjați cum trebuie. Până atunci, câteva zile, cel mai bun lucru ar fi să trageți la domnul Giugliani. Hotel Continental, așa se cheamă. Discret. Liniștit. Vă duce soțul meu până acolo.

— Bună idee, zise bărbatul zvelt și negricios, a cărui privire deveni brusc ca de oțel.

— L-ați cunoscut pe domnul Verloc înainte... nu-i așa? Poate în Franța?

— Am auzit de el, recunoscu vizitatorul pe un ton lent, chinuit, dar care totuși trăda o anumită concizie a intenției.

Urmă o tăcere. Apoi tot el vorbi din nou, de data aceasta într-o manieră mult mai puțin elaborată.

— Soțul dumneavoastră o fi ieșit oare să mă aștepte direct în stradă?

— În stradă! repetă doamna Verloc surprinsă. Nu se poate. Casa n-are decât ușa asta.

Timp de o clipă, șezu mai departe impasibilă, după care-și părăsi scaunul și privi prin ușa cu geam. Deodată o deschise și dispăru în salonaș.

Domnul Verloc nu făcuse altceva decât să-și pună pardesiul. Dar de ce rămăsese după aceea rezemat de masă, proptindu-se în brațe ca și cum ar fi simțit o amețeală sau i-ar fi fost rău, nu putea înțelege.

— Adolf, îl strigă ea încet; apoi, când el se îndreptă: Îl cunoști pe omul ăsta? întrebă într-un suflet.

— Am auzit de el, șușoti încurcat domnul Verloc, aruncând o privire crâncenă spre ușă.

Ochii frumoși și indiferenți ai doamnei Verloc se luminară de o vâlvătaie de scârbă.

— Vreun prieten de-al lui Karl Yundt... nemernicul ăla bătrân.

— Nu! Nu! protestă domnul Verloc, preocupat să-și recupereze pălăria.

Dar, când o scoase de sub canapea, rămase cu ea în mână de parcă nu ar fi știut la ce folosește o pălărie.

— Să știi că... te-așteaptă, spuse în cele din urmă doamna Verloc. Ascultă, Adolf, nu cumva-i vreunul din tipii de la ambasadă, care te-au tot bătut la cap în ultima vreme?

— M-au bătut la cap tipi de la ambasadă? repetă domnul Verloc tresărind violent, și de surprindere, și de teamă. Dar cine ți-a spus ție de tipii de la ambasadă?

— Chiar tu.

— Eu?! Eu?! Ți-am spus eu ție ceva de ambasadă?

Domnul Verloc părea încurcat și speriat peste măsură. Soția sa îl lămuri:

— În ultimul timp ai cam vorbit în somn, Adolf.

— Și... și ce-am spus? Tu cât știi?

— Nu mare lucru. Păreau mai mult vorbe fără noimă. Dar destul ca să-mi dau seama că te frământă ceva.

Domnul Verloc își înfundă pălăria pe cap. Un val stacojiu de furie îi cotropi fața.

— Fără noimă... ha? Tipii de la ambasadă! Ce le-aș mai străpunge eu ălora inimile, una câte una. De-acum să se țină bine. Doar am și eu gură să vorbesc.

Clocotea de mânie, învârtindu-se încoace și încolo între masă și canapea, cu redingota descheiată agățându-i-se de colțurile mobilelor. Valul stacojiu de furie se retrase, lăsându-i din nou chipul complet alb, cu nările fremătându-i. În folosul unei existențe practice, doamna Verloc puse aceste aparențe pe seama răcelii.

— Bine — spuse ea —, scapă de omul ăsta, oricine-ar fi, cât poți de repede și întoarce-te la mine. Tu ai nevoie de îngrijire o zi sau două.

Domnul Verloc se liniști și, cu o expresie de hotărâre imprimată pe chipul său palid, deschisese deja ușa când soția sa îl chemă din nou în șoaptă:

— Adolf! Adolf! (El se întoarse speriat.) Ce faci cu banii pe care i-ai scos din bancă? Îi porți la tine? N-ar fi mai bine...

Domnul Verloc privi prostit o vreme la palma întinsă a soției sale înainte de a se plesni peste bărbie.

— Banii! A! Da! Da! Nu știam despre ce vorbești.

Din buzunarul de la piept, scoase un portmoneu nou din piele de porc. Doamna Verloc îl primi fără nici un cuvânt și rămase nemișcată până ce clopoțelul, care clincheti în urma domnului Verloc și a vizitatorului său, tăcu de tot. Numai atunci privi înăuntru să vadă suma, scoțând, pentru acest scop, bancnotele afară. O dată controlul terminat privi de

jur împrejur gânditoare, cu un aer de neîncredere în tăcerea și în solitudinea din casă. Acest lăcaș al vieții ei conjugale îi apăru atât de singuratic și de nesigur, de parcă ar fi fost situat în inima unei păduri. Nici o ascunzătoare pe care și-o putea imagina privind la mobila grea și masivă nu i se părea altfel decât precară și deosebit de ispititoare pentru imaginea pe care și-o făcuse despre spărgătorii de locuințe. Era o reprezentare ideală, înzestrată cu facultăți sublime și o perspicacitate miraculoasă. Iar sertarul unde țineau încasările ieșea categoric din discuție. Hoțul acolo ar fi căutat mai întâi. Doamna Verloc descheie în grabă câteva copci și-și strecură portmoneul sub corsajul rochiei. După ce reuși să plaseze bine capitalul soțului ei, fu aproape bucuroasă când auzi clopoțelul de la ușă vestind un nou vizitator. Adoptând privirea fixă, netulburată și expresia împietrită rezervată de obicei pentru clientul curent, se înființă în spatele tejghelei.

Un bărbat, aflat în mijlocul magazinului, îl inspecta cu o căutătură repede, rece și atotcuprinzătoare. Ochii săi alergară de-a lungul zidurilor, se rotiră pe tavan, observară podeaua — totul dintr-o singură mișcare. Vârfurile mustății lungi și blonde îi atârnau până sub marginea bărbiei. Zâmbea cu zâmbetul unei cunoștințe vechi, deși îndepărtate, iar doamna Verloc își aminti că îl mai văzuse cândva. Nu era un client, își înmuie deci privirea pentru clienți până la simpla indiferență și se opri în dreptul tejghelei.

Vizitatorul se apropie la rândul lui, confidențial, dar nu cu ostentație.

— Soțu-i acasă, doamnă Verloc? întrebă el pe un ton ușor, dar plin.

— Nu. A ieșit.

— Ce rău îmi pare. Trecusem pe-aici să-mi dea o mică informație particulară.

De fapt acesta și era adevărul. Inspectorul-șef Heat ajunsese acasă și chiar se băgase în papuci, deoarece, își spunea el, fusese practic exclus de la rezolvarea acestui caz. Nu-și refuză nici câteva reflecții furioase și batjocoritoare, dar, cum o asemenea ocupație i se părea total nesatisfăcătoare, se hotărî să-și caute ușurarea pe străzi. Nimic nu îl împiedica să-i facă o vizită amicală și întâmplătoare, cum ar veni, domnului Verloc. Era normal pentru o persoană particulară care ieșea în mod particular la plimbare să facă uz de mijloacele obișnuite de transport. Direcția lor generală era înspre locuința domnului Verloc. Inspectorul-șef Heat își respectă cu atâta consecvență propriul său caracter particular, încât își dădu în mod special osteneala de a evita toți agenții de poliție care erau de gardă ori patrulau în vecinătatea lui Brett Street. Acest gen de precauție era mult mai necesară unui om de rangul său decât unui comandant-adjunct obscur. Persoana particulară Heat se strecură deci pe stradă într-o manieră care la un membru al categoriei delincvenților ar fi fost stigmatizată drept furișare. Bucățica de stofă luată de la Greenwich se afla în buzunarul său. Nu că ar fi avut cea mai vagă intenție s-o arate în calitatea sa de individ particular. Dimpotrivă, dorea să știe numai ce ar fi fost dispus să declare în mod voluntar

domnul Verloc. Mai trăgea nădejde și că mărturisirile acestuia aveau să fie de așa natură încât să-l incrimineze pe Michaelis. Era în principal o speranță de ordin strict profesional, dar nu lipsită de valoarea ei morală. Căci inspectorul-șef Heat era un slujitor al dreptății. Găsindu-l însă pe domnul Verloc plecat de-acasă, simți o mare dezamăgire.

— Aș mai sta puțin să-l aștept dacă aș fi sigur că nu întârzie mult, spuse el.

Doamna Verloc nu-i oferi nici un fel de asigurare.

— Informația de care am nevoie e absolut particulară, repetă el. Înțelegeți ce vreau să spun? Poate îmi dați vreun indiciu încotro a luat-o?

Doamna Verloc clătină din cap.

— N-aș putea spune.

Și se întoarse să aranjeze câteva cutii pe rafturile din spatele tejghelei. Inspectorul-șef Heat o privi o vreme gânditor.

— Presupun că știți cine sunt, începu el din nou.

Doamna Verloc îi aruncă o privire peste umăr. Inspectorul-șef era uimit cât de rece putea să fie femeia.

— Hai! Doar știți că sunt de la poliție, rosti el tăios.

— Nu-mi bat prea mult capul cu așa ceva, îi aruncă doamna Verloc, întorcându-se la aranjatul cutiilor în rafturi.

— Numele meu e Heat. Inspector-șef Heat de la Secția Delicte Speciale.

Doamna Verloc potrivi frumos o cutiuță de carton la locul ei și, întorcându-se, îl înfruntă din nou,

cu pleoapele grele și cu mâinile atârnându-i pe lângă corp. O vreme domni o liniște apăsătoare.

— N-a ieșit singur, lăsă doamna Verloc să-i scape neglijent.

— Vreun prieten?

Doamna Verloc își atinse cocul de la ceafă. Era perfect.

— Un străin care a venit la el.

— Înțeleg. Și ce fel de om era străinul ăsta? Nu vă supărați că vă întreb.

Doamna Verloc nu se supără. Iar, când inspectorul-șef Heat află despre bărbatul negricios și slab, cu fața prelungă și mustăți întoarse în sus, dădu semne de tulburare și exclamă:

— Al naibii să fiu dacă mi-ar fi trecut prin minte! Ăsta nu și-a pierdut timpul degeaba.

În adâncul inimii sale, era profund dezgustat de atitudinea neoficială a superiorului său imediat. Însă nu era un exaltat. Își pierdu orice dorință de a mai aștepta întoarcerea domnului Verloc. De ce plecaseră cei doi în oraș nu-și putea explica, dar își imagina că era posibil să se întoarcă tot împreună. „Cazul ăsta nu-i urmărit cum trebuie, aici se încearcă un aranjament", își zise el cu amărăciune.

— Mă tem că n-o să am timp să-l mai aștept pe soțul dumneavoastră.

Doamna Verloc primi această comunicare cu indiferență. Detașarea ei îl impresionase tot timpul pe inspectorul-șef Heat. În clipa de față îi stârni însă curiozitatea. De aceea mai zăbovi puțin, purtat

de propriile sale pasiuni, asemenea celei mai particulare dintre persoane.

— Sunt convins — spuse el, privind-o cu insistență — că dumneavoastră m-ați putea ajuta să înțeleg puțin ce se întâmplă, dacă ați vrea.

Forțându-și ochii frumoși, dar inerți, să-i întoarcă privirea, doamna Verloc murmură:

— Ce se întâmplă! Dar se întâmplă *ceva?*

— Păi, chestiunea despre care am venit să stau de vorbă cu soțul dumneavoastră.

În acea zi, doamna Verloc își aruncase ochii prin ziarul de dimineață, ca de obicei. Dar de ieșit din casă nu ieșise. Băiețașii care vindeau ziare nu se prea înghesuiau pe Brett Street. Era o stradă cu dever prost. Iar ecoul strigătelor venind din arterele mai populate se stingea între zidurile murdare de cărămidă înainte de a ajunge la ușa magazinului. Soțul ei nu adusese nici un ziar de seară. Sau, în orice caz, ea nu îl văzuse. Doamna Verloc nu știa nimic despre nici o chestiune. Și rosti aceste cuvinte cu o notă de mirare absolut neprefăcută în glas.

Inspectorul-șef nu crezu nici un moment că era posibilă atâta ignoranță. Scurt, fără vreo amabilitate, îi expuse faptele nude.

— După mine, e o prostie, pronunță ea încet. (Făcu o pauză.) Aici doar nu suntem sclavii nimănui.

Inspectorul-șef aștepta vigilent. Dar nu mai urmă nimic.

— Și soțul dumneavoastră nu v-a spus nimic când a venit acasă?

Doamna Verloc își întoarse doar fața de la dreapta spre stânga în semn de negație. O tăcere apatică și derutantă domnea în magazin. Inspectorul-șef Heat se simțea provocat peste limita răbdării.

— Dar mai era o treabă măruntă — începu el iar pe un ton detașat — despre care aș fi vrut să vorbesc cu soțul dumneavoastră. A nimerit în mâinile noastre o.., o... noi zicem că trebuie să fie... un pardesiu furat.

Cu toate gândurile sensibilizate în acea seară de posibilitatea unui furt, doamna Verloc își atinse rochia ușor în dreptul sânului.

— Noi n-am pierdut nici un pardesiu, spuse ea calmă.

— Ciudat, continuă persoana particulară Heat. Văd că aveți aici multă cerneală de marcaj...

Luă o sticluță și o ridică în lumina lămpii de gaz din mijlocul magazinului.

— Purpuriu... nu-i așa? observă el, punând-o înapoi jos. Cum spuneam, mi se pare ciudat. Pentru că pardesiul ăsta are o etichetă cusută pe dinăuntru cu adresa dumneavoastră pe ea, scrisă în cerneală de marcaj.

Doamna Verloc se sprijini de tejghea, cu o ușoară exclamație.

— Atunci e al fratelui meu.

— Și fratele dumneavoastră unde-i? Pot să-l văd? întrebă inspectorul-șef tăios.

Doamna Verloc se sprijini și mai tare de tejghea.

— Nu. Nu-i aici. Eticheta am scris-o chiar eu.

— Unde se află fratele dumneavoastră în momentul de față?

— E plecat să stea cu... un prieten... la țară.

— Pardesiul a fost găsit la țară. Și cum se numește prietenul?

— Michaelis, mărturisi doamna Verloc cu un murmur de groază.

Inspectorul-șef nu-și putu reține o fluierătură. Ochii îi sticleau.

— Vasăzică așa. Perfect. Și fratele dumneavoastră cum arată... un băiat mai zdravăn și brunet... da?

— O, nu, exclamă cu fervoare doamna Verloc. Ăla trebuie să fi fost hoțul. Stevie e plăpând și blond.

— Bun, spuse inspectorul-șef pe un ton aprobator.

Și, în timp ce doamna Verloc, șovăind între alarmă și uimire, îl privea neclintită, el îi mai ceru unele informații. De ce trebuia cusută astfel adresa în interiorul hainei? Află pe această cale că rămășițele terciuite ce le examinase cu totală repulsie în acea dimineață aparțineau unui adolescent nervos, distrat, mai aparte ca fire și de asemenea că femeia care îi vorbea îi purtase de grijă acelui băiat încă din cea mai fragedă copilărie.

— Ușor impresionabil? sugeră el.

— O, da. Impresionabil, într-adevăr. Dar cum a ajuns să-și piardă haina...

Inspectorul-șef Heat scoase brusc din buzunar o gazetă trandafirie, pe care o cumpărase cu mai puțin de jumătate de oră înainte. Îl interesau cursele de cai. Obligat prin însăși îndeletnicirea sa la o

atitudine de dubiu și suspiciune față de conaționali, inspectorul-șef își exersa instinctul de credulitate, sădit în orice piept omenesc, investind o încredere nelimitată în profeții sportivi ai acelei publicații anume. Puse pagina specială pe tejghea, vârî o mână din nou în buzunar și, scoțând bucata de stofă pe care soarta i-o dăruise dintr-un morman întreg de lucruri ce păreau adunate de la abator sau dintr-un magazin de boarfe vechi, i-o oferi doamnei Verloc spre examinare.

— Presupun că recunoașteți asta.

Ea luă mecanic bucata de stofă cu amândouă mâinile. Ochii păreau că i se dilataseră și mai mult în timp ce o privea.

— Da, șopti, apoi ridică fruntea și se clătină puțin spre spate. Dar de ce-i așa de sfâșiată?

Inspectorul-șef îi smulse din mână peste tejghea bucata de stofă, iar ea se așeză inertă pe scaun. Își zise: identificare perfectă. Și în aceeași clipă avu revelația întregului adevăr incredibil. „Celălalt bărbat" era Verloc.

— Doamnă Verloc — spuse el —, mă surprinde faptul că dumneavoastră știți despre acest atentat mai mult chiar decât vă dați seama.

Doamna Verloc rămase nemișcată, buimăcită și pierdută într-o uluire fără margini. Care era legătura? Deveni atât de rigidă, încât nu fu în stare nici să întoarcă spre ușă capul la clinchetul clopoțelului, care îl făcu pe inspectorul Heat să se învârtă pe călcâie. Domnul Verloc tocmai închisese ușa și, timp de o clipă, cei doi bărbați se uitară intens unul la celălalt.

Fără a-i arunca soției sale vreo privire, domnul Verloc se îndreptă spre inspectorul-șef, care se simți ușurat văzându-l că s-a întors singur.

— Dumneata aici? murmură cu greu domnul Verloc. Pe cine cauți?

— Pe nimeni, răspunse slab inspectorul-șef. Ascultă, am o vorbă cu dumneata.

Deși palid încă, domnul Verloc adusese cu el în încăpere un aer de hotărâre fermă. Cu toate acestea evită în continuare să privească spre soția sa.

— Atunci hai înăuntru, zise și o luă înainte către salonaș.

Nici nu se închisese bine ușa în urma lor, când doamna Verloc, sărind de pe scaun, se năpusti ca și cum ar fi vrut s-o deschidă larg de perete; se prăbuși însă în genunchi, cu urechea lipită de gaura cheii. Cei doi bărbați probabil că se opriseră chiar în fața ușii, căci auzi cât se poate de clar vocea inspectorului-șef, cu toate că nu-i putea vedea și degetul împungând autoritar în pieptul soțului ei.

— Dumneata ești celălalt bărbat, Verloc. Doi bărbați au fost văzuți intrând în parc.

Iar vocea domnului Verloc îi răspunse:

— Bine, hai, ridică-mă chiar acum. Ce te poate opri? Ai tot dreptul.

— A, nu! Știu foarte bine pe mâna cui te-ai dat. Acum, treaba lui, să se descurce singur. Doar un lucru vreau să fie clar: că eu te-am descoperit.

Apoi nu se mai auzi decât un murmur. Probabil că inspectorul Heat îi arăta domnului Verloc bucata de stofă din pardesiul lui Stevie, căci sora, păzitoarea

și protectoarea acestuia din urmă prinse doar exclamația ceva mai sonoră a soțului ei.

— N-am observat niciodată că a născocit trucul ăsta pentru el.

Din nou o vreme se auzi doar un murmur continuu, al cărui mister apărea mai puțin îngrozitor pentru imaginația doamnei Verloc decât oribilele sugestii ale cuvintelor inteligibile. Însă, de cealaltă parte a ușii, inspectorul-șef Heat ridică din nou glasul:

— Eu cred că ai înnebunit.

Vocea domnului Verloc răspunse cu un fel de furie sumbră:

— O lună întreagă și mai bine am fost complet nebun, dar acum nu mai sunt. S-a terminat. M-am hotărât să-mi descarc sufletul și dracu' să le ia de consecințe.

Urmă o tăcere, după care persoana particulară Heat șopti:

— Și ce-ai de gând să spui?

— Totul, exclamă vocea domnului Verloc, apoi se stinse. După o vreme se făcu iarăși auzită: Dumneata mă cunoști de-acum de câțiva ani și ți-am fost util și dumitale. Știi că am fost un om corect. Da, corect.

Acest apel la vechea lor cunoștință îi producea probabil o silă extremă inspectorului-șef, căci în glasul lui se simți o nuanță amenințătoare:

— Te sfătuiesc să nu te încrezi prea mult în promisiunile care ți s-au făcut, în locul dumitale aș șterge-o fără întârziere. Nu cred că te vom urmări.

Domnul Verloc râse ușor:

— Cum să nu? Fiindcă speri să mă elimine ceilalți pentru voi... nu-i așa? Ei bine, nu. Acum nu mai scăpați așa ușor de mine. Prea mult timp am fost corect cu oamenii ăia; acum, să iasă totul la iveală.

— Păi atunci, să iasă, concedă vocea indiferentă a inspectorului-șef Heat. Dar spune-mi cum ai reușit să dispari.

— Mă îndreptam spre Chesterfield Walk — prinse doamna Verloc vorbele soțului ei — când am auzit explozia. Atunci am luat-o la fugă. Era ceață. N-am văzut pe nimeni până n-am trecut de capătul lui George Street. Nu cred să fi dat peste cineva mai înainte.

— Ei, poftim! Ce simplu! se miră glasul inspectorului-șef. Și explozia te-a speriat, nu?

— Da. S-a produs prea devreme, mărturisi vocea abătută și răgușită a domnului Verloc.

Doamna Verloc își lipi urechea de gaura cheii; buzele i se învinețiseră, mâinile îi erau reci ca gheața, iar chipul palid, pe care ochii păreau două abisuri negre, și-l simțea ca învăluit în flăcări.

De cealaltă parte a ușii intensitatea vocilor scăzu foarte mult. Prindea ici și colo câte un cuvânt, rostit când de glasul soțului ei, când de timbrul neted al inspectorului-șef. Pe acesta din urmă îl auzi spunând:

— Credem că s-a împiedicat de rădăcina unui copac.

În replică, începu un murmur răgușit și volubil, ce dură o vreme, după care inspectorul-șef, răspunzând parcă la o întrebare, rosti apăsat:

— Bineînțeles. Făcut bucățele mici: membre, pietriș, haine, oase, așchii — totul talmeș-balmeș. A fost nevoie, crede-mă, să aducă o lopată ca să-l adune de-acolo.

Doamna Verloc sări deodată din poziția ei chircită și, astupându-și urechile, se clătină dintr-o parte în alta între tejghea și peretele cu rafturi până la scaun. Ochii ei înnebuniți observară gazeta sportivă uitată acolo de inspectorul-șef și, cum se izbi de tejghea, o apucă violent, se prăbuși pe scaun, sfâșie foaia optimistă și trandafirie de sus până jos încercând s-o deschidă, apoi o aruncă pe podea. Dincolo de ușă, inspectorul-șef Heat îi spunea domnului Verloc, agentul secret:

—Deci apărarea dumitale va fi practic o mărturisire completă?

— Așa va fi. Am de gând să spun toată istoria.

— Dar să știi că n-ai să fii crezut pe cât de mult îți închipui dumneata.

Și inspectorul-șef căzu pe gânduri. Întorsătura pe care o lua acest caz implica dezvăluirea multor amănunte și compromiterea anumitor arii de cunoaștere care, cultivate de un om capabil, prezentau o valoare distinctă atât pentru individ cât și pentru societate. Era păcat, mare păcat. Ar fi însemnat ca Michaelis să rămână nevătămat, ca industria casnică a Profesorului să fie expusă la lumina zilei, iar tot sistemul de supraveghere dezorganizat: motiv de tapaj interminabil în ziarele care, din acest punct de vedere, îi apărură, printr-o subită iluminație, scrise invariabil de niște proști

pentru a servi drept lectură unor imbecili. În sinea lui era de acord cu cuvintele pe care domnul Verloc le formulă ca răspuns la ultima sa remarcă:

— Într-adevăr, poate că n-am să fiu crezut. Dar am să răscolesc multe lucruri. Am fost un om corect și vreau să rămân un om corect în toată această...

— Dacă au să te lase — spuse inspectorul-șef cinic —, înainte de a ajunge în boxa acuzaților ai să fii prelucrat zdravăn. Iar la urmă s-ar putea să te alegi și cu o sentință care să te mire. Eu unul nu m-aș încrede prea tare în domnul cu care ai stat de vorbă adineauri.

Domnul Verloc îl asculta încruntat.

— Sfatul meu e s-o ștergi afară din țară cât timp mai poți s-o faci. Eu n-am primit nici o instrucțiune. Există unii — continuă inspectorul-șef Heat, punând un accent deosebit pe cuvântul „unii" — care au convingerea că nici nu mai ești pe această lume.

— Serios? se emoționă domnul Verloc.

Deși, după întoarcerea sa de la Greenwich, își petrecuse cea mai mare parte a zilei în barul unui mic local obscur, nici nu putea spera într-o veste atât de bună.

— Asta e impresia despre dumneata, dădu afirmativ din cap inspectorul-șef. Așa că dispari. Șterge-o.

— Unde? mârâi domnul Verloc. Ridică puțin capul și, privind spre ușa închisă a salonașului, șopti cu multă simțire: Aș dori mult să mă iei cu dumneata în seara asta. Să știi că te-aș urma fără nici o rezistență.

— Cred și eu, îi confirmă sardonic inspectorul-șef, urmărindu-i direcția privirilor.

O ușoară transpirație apăru pe bărbia domnului Verloc. Își coborî confidențial vocea răgușită în fața implacabilului inspector-șef.

— Băiatul era cu mințile aiurea, un iresponsabil. Orice tribunal și-ar fi dat imediat seama. Bun doar de azil. Și ar fi fost cel mai rău lucru pentru el, dacă...

Cu mâna pe clanța ușii, inspectorul-șef șopti chiar sub nasul domnului Verloc:

— O fi fost el cu mințile aiurea, dar dumneata cred că ai fost nebun. Ce-a ajuns să te scoată în halul ăsta din minți?

Cu gândul la domnul Vladimir, domnul Verloc nu ezită în alegerea cuvintelor.

— Un porc de la miazănoapte, exclamă el cu putere. Mai bine zis un... gentleman.

Inspectorul-șef Heat, cu privirea severă, dădu ușor din cap în semn că înțelege și deschise ușa. Din spatele tejghelei, doamna Verloc putea să-l fi auzit, dar de văzut nu-l văzu plecând, urmărit de clinchetul agresiv al clopoțelului. Ședea la datoria ei, după tejghea, țeapăn de dreaptă, având împrăștiate la picioare două bucăți murdare de hârtie roz. Palmele mâinilor îi apăsau convulsiv obrajii, în timp ce vârfurile degetelor contractate i se înfigeau în osul frunții, de parcă pielea i-ar fi fost o mască pe care era gata s-o sfâșie cu înverșunare. Imobilitatea absolută a poziției sale trăda agitația furiei și a neputinței, precum și toată violența

potențială a pătimirilor tragice, mai bine decât orice desfășurare teatrală de urlete și izbiri cu capul de pereți. Străbătând magazinul cu mersul său legănat și preocupat, inspectorul-șef Heat nu-i aruncă decât o privire fugară. Iar când clopoțelul încetă să mai sune pe tija lui curbată de oțel, nimic nu se mișcă în preajma doamnei Verloc, de parcă atitudinea ei ar fi avut puterea magică a unei vrăji. Până și flacăra în formă de fluture a lămpii ardea fără tremur. În acel magazin cu mărfuri dubioase grămădite în rafturile vopsite în brun mat, ce părea să înghită orice rază de lumină, cerculetul de aur al verighetei de pe mâna stângă a doamnei Verloc sclipea nefiresc de tare, cu acea strălucire imaculată a unei piese dintr-o fabuloasă comoară de nestemate azvârlită în lada de gunoi.

X

Purtat în mare viteză de o trăsură de lângă Soho către Westminster, comandantul-adjunct coborî chiar în centrul imperiului unde soarele nu apune niciodată. Câțiva polițiști voinici, care nu păreau peste măsură de impresionați de misiunea lor de a păzi ilustrul loc, îl salutară. Pătrunzând printr-un portal deloc măreț în incinta Camerei care, în imaginația multor milioane de oameni, este, prin excelență, însăși CAMERA, fu întâmpinat de ușuraticul și revoluționarul Toodles.

Acest tânăr amabil și îngrijit își ascunse mirarea față de apariția timpurie a comandantului-adjunct, pe care i se comunicase că trebuie să-l aștepte în jur de miezul nopții. Venirea sa prematură, conchise Toodles, era, se vede, un semn că lucrurile, indiferent despre ce era vorba, se încurcaseră. Cu o simpatie extrem de promptă, care adesea la tinerii drăguți se asociază temperamentului voios, compătimi pe loc și pe marea prezență, căreia îi spunea „Șeful", și pe comandantul-adjunct, al cărui chip îi

apărea mai împietrit decât până atunci și desăvârșit de elongat. „Ce tip straniu și ce figură de străin are", își zise în sinea lui, zâmbindu-i de departe cu o exuberanță prietenoasă. Și, de îndată ce se apropiară, începu să vorbească întruna, cu intenția binevoitoare de a îneca momentul penibil al eșecului într-o ploaie de cuvinte. Avea impresia că marele atac plănuit pentru seara aceea avea să se dezumfle total. Un acolit mărunt al „brutei de Cheeseman" tocmai plictisea fără milă o Cameră cu rândurile mult rărite, citindu-le niște statistici nerușinat de falsificate. El, Toodles, trăgea nădejde că îi va plictisi atât de tare încât dintr-o clipă în alta să se treacă la o numărătoare[1]. Dar poate că de fapt el nu făcea decât să umple timpul până-și lua cina liniștit mâncăul ăla de Cheeseman. Oricum, Șeful nu putea fi convins să plece acasă.

— Vă primește chiar acuma, cred. Stă singur în camera lui și se gândește la toți peștii care înoată-n mare, încheie aerian Toodles. Veniți.

Cu toată dispoziția sa tonică, tânărul secretar particular (neplătit) era permeabil la slăbiciunile curente ale umanității. Nu dorea să rănească sentimentele comandantului-adjunct, care îi părea acum mai mult ca niciodată un om ce și-a compromis rău de tot postul. Dar curiozitatea îi era prea puternică pentru a fi ținută în frâu de simpla compasiune. Pe

[1] Procedeu utilizat în Camera Comunelor a Parlamentului englez; când, în urma numărătorii membrilor, se constată un total mai mic de 40 de deputați prezenți, dezbaterea se amână pentru o dată ulterioară (n. tr.).

drum nu se putu abține să nu arunce peste umăr într-o doară:

— Și plevușca dumneavoastră?

— Am prins-o, răspunse comandantul-adjunct cu o lapidaritate ce nu voia să fie câtuși de puțin antipatică.

— Bun. Pentru că nici nu vă imaginați ce puțin le place acestor mari oameni să fie dezamăgiți în lucrurile mici.

După această observație profundă, experimentatul Toodles păru pierdut în reflecții, în orice caz, timp de două secunde tăcu. Apoi reveni:

— Mă bucur. Dar, apropo, e chiar așa un mărunțiș pe cât vreți să-l faceți să pară?

— Dumneata știi ce se poate face cu plevușca? întrebă la rândul său comandantul-adjunct.

— Uneori se pune în conserve, chicoti Toodles, a cărui erudiție în materie de pescuit era proaspătă și, prin comparație cu ignoranța sa în toate celelalte privințe, uriașă. Există niște fabrici de conserve pe coasta Spaniei care..

Dar comandantul-adjunct îl întrerupse pe ucenicul politician.

— Așa-i. Așa-i. Numai că plevușcă se aruncă uneori în mare când vrei să prinzi o balenă.

— O balenă. Pfff! exclamă Toodles cu răsuflarea tăiată. Umblați să prindeți o balenă, deci?

— Nu chiar. Ce urmăresc eu aduce mai degrabă cu un câine-de-mare. Poate nu știi cum arată un câine-de-mare?

—Ba știu. Stăm mereu îngropați până peste cap în cărți de specialitate... rafturi întregi... cu planșe ilustrate... E un pește de pradă, cu o expresie ticăloasă, absolut detestabil ca animal; are un fel de față netedă și mustăți lungi.

— Descrierea perfectă, îl lăudă comandantul-adjunct. Numai că al meu e bărbierit impecabil. Precis l-ai văzut. E un pește foarte spiritual.

— L-am văzut eu?! rosti neîncrezător Toodles. Nici prin cap nu-mi trece unde l-aș fi putut vedea.

— La Clubul Exploratorilor, să zicem, sugeră calm comandantul-adjunct.

La auzul numelui acelui club foarte select, Toodles luă o mină speriată și se opri în loc.

— Imposibil, protestă el, dar pe un ton îngrozit. Cum adică? Un membru?

— Și încă de onoare, șopti comandantul-adjunct printre dinți.

— Dumnezeule!

Toodles arăta atât de uluit încât comandantul-adjunct nu-și putu reține un zâmbet.

— Dar să rămână strict între noi, spuse el.

— E lucrul cel mai înfiorător pe care l-am auzit în viața mea, declară stins Toodles, ca și cum surprinderea i-ar fi răpit într-o singură clipă toată forța sa exuberantă.

Comandantul-adjunct îi aruncă o privire din care dispăruse orice zâmbet. Până ce ajunseră la ușa camerei marelui om, Toodles păstră o tăcere solemnă și scandalizată, de parcă s-ar fi simțit ofensat că interlocutorul său îi adusese la cunoștință un

lucru atât de tulburător și de revoltător, care îi răsturna imaginea despre caracterul extrem de select și despre puritatea socială a Clubului Exploratorilor. Toodles nu era revoluționar decât în politică, în schimb convingerile sale sociale și sentimentele personale dorea să și le păstreze neschimbate pe parcursul anilor ce-i fuseseră dăruiți pe acest pământ, care, privit în ansamblu, i se părea un loc plăcut de petrecut viața.

Se dădu la o parte, spunând:

— Intrați direct, fără a mai bate.

Abajururile din mătase verde fixate la toate lămpile dădeau camerei ceva din întunecimea adâncă a unei păduri. Din punct de vedere fizic, ochii cei aroganți erau punctul slab al înaltului personaj. Tocmai acest punct era învăluit în mare taină. Ori de câte ori avea prilejul, și-i odihnea în mod deliberat. Intrând, comisarul-adjunct văzu mai întâi o mână mare și palidă sprijinind un cap masiv și ascunzând partea superioară a unei fețe late și palide. O cutie deschisă pentru depeșe stătea pe masa de lucru alături de câteva foi dreptunghiulare de hârtie și de câteva pene de scris împrăștiate. Nu mai era nimic altceva pe suprafața mare și plată a mesei afară de o mică statuetă de bronz, drapată într-o togă, privind misterioasă în imobilitatea ei incertă. Comandantul-adjunct, invitat să șadă pe un scaun, luă loc. În lumina slabă din cameră, detaliile frapante ale apariției sale, fața prelungă, părul negru, silueta zveltă îi dădeau un aspect mai străin ca niciodată.

Înaltul personaj nu trăda nici o surpriză, nici o nerăbdare de a afla, nici un sentiment. Atitudinea în care își odihnea ochii periclitați era profund meditativă și nu și-o schimbă câtuși de puțin. Numai vocea nu-i era visătoare.

— Ei, ia spune ce-ai descoperit? Ai dat peste ceva neașteptat de la primul pas.

— Nu chiar atât de neașteptat, Sir Ethelred. Ceea ce am descoperit în principal e o stare de spirit.

Marea prezență făcu o mișcare ușoară.

— Te rog să fii mai explicit.

— Da, Sir Ethelred. Cunoașteți, fără îndoială, un fenomen comun la majoritatea criminalilor, care mai devreme sau mai târziu încearcă o nevoie irezistibilă de a se confesa... de a-și descărca sufletul în fața cuiva... indiferent a cui. Și adeseori vin să se confeseze chiar poliției. Or, în persoana domnului Verloc, pe care Heat voia atât de mult să-l protejeze, am dat peste un om aflat exact în starea psihică de care vă spuneam. Vorbind la figurat, mi s-a aruncat pur și simplu în brațe. A fost de ajuns din partea mea să-i șoptesc cine sunt și să adaug: „Știu că ești amestecat în chestiunea asta." Bănuiesc că i s-a părut curios cum de-am și aflat, însă a trecut ușor peste acest moment. Ciudățenia lui nu l-a inhibat nici o clipă. Mie nu mi-a rămas decât să-i adresez cele două întrebări: Cine l-a pus să facă una ca asta? și: Cine era omul care a făcut-o? La prima din ele mi-a răspuns cu o elocință uimitoare. Cât despre a doua, înțeleg că individul care a sărit în aer era chiar cumnatul lui... un tip mai

aparte... o ființă slabă de minte... E o afacere destul de curioasă... poate prea lungă să-ncep să v-o expun acum.

— Și ce-ai aflat deci? se interesă Sir Ethelred.

— În primul rând am aflat că fostul deținut Michaelis n-are nimic de-a face cu acest caz, deși într-adevăr băiatul a locuit o vreme la el, la țară, de fapt până azi-dimineață la ora opt. Mai mult ca sigur e că Michaelis nici nu știe nimic în momentul de față.

— Ești sigur de treaba asta?

— Cât se poate de sigur, Sir Ethelred. Individul ăsta, Verloc, s-a prezentat de dimineață acolo și l-a luat cu el pe băiat sub pretextul că-l duce la o plimbare. Cum n-o făcea pentru prima oară, Michaelis nu putea avea nici cea mai vagă bănuială că de data asta era vorba de ceva neobișnuit. În rest, Sir Ethelred, indignarea acestui Verloc n-a lăsat loc nici unui dubiu... absolut nici unuia. A fost adus aproape la exasperare de o discuție extraordinară, pe care dumneavoastră sau mie ne-ar fi fost greu s-o luăm în serios, dar care asupra lui a produs evident o impresie covârșitoare.

Apoi comandantul-adjunct îi împărtăși pe scurt înaltului personaj, care ședea neclintit odihnindu-și ochii în spatele paravanului mâinilor, aprecierea domnului Verloc referitoare la procedeele și caracterul domnului Vladimir. Aparent, comandantul-adjunct nu îi putea nega diplomatului o anumită competență indubitabilă. Însă marele personaj îl întrerupse cu remarca:

— Totul mi se pare atât de fantastic.

— Nu-i așa? Îți vine să crezi că-i o glumă atroce. Dar se pare că omul nostru a luat-o foarte în serios. S-a simțit amenințat. Pe vremuri, știți, era în legătură directă cu însuși bătrânul Stott-Wartenheim și ajunsese să-și considere propriile servicii ca indispensabile. Trezirea la realitate a fost foarte brutală, îmi închipui că și-a pierdut capul. A devenit furios și a intrat în panică. Pe cuvântul meu, am impresia că îi credea în stare pe acești indivizi de la ambasadă nu numai să-l azvârle în stradă, ci și să-l dea cumva în vileag...

— Cât timp ai stat de vorbă cu el? îl întrerupse prezența de după mâna sa uriașă.

— Vreo patruzeci de minute, Sir Ethelred, și anume într-o casă de proastă reputație numită Continental Hotel, închiși într-o cameră pe care, apropo, am închiriat-o pentru noaptea asta. L-am găsit sub efectul acelei reacții care de obicei însoțește efortul săvârșirii unei crime. Omul nu s-ar putea spune că e un ucigaș înrăit. E evident faptul că nu a pus la cale moartea nefericitului aceluia... cumnatul său. Dimpotrivă, a fost foarte șocat de ea... se vedea cât de colo. Poate că e un om de o sensibilitate acută. Poate chiar ținea la tânăr... cine știe? Și a sperat că băiatul n-o să pățească nimic, în care caz atentatul ar fi fost imposibil de atribuit cuiva. Oricum, în ceea ce-l privește, el nu risca în mod conștient decât o arestare.

Comandantul-adjunct se opri din speculațiile sale pentru a reflecta un moment.

— Deși, în acest ultim caz, mărturisesc că mă depășește cum anume putea spera să-și tăinuiască rolul în toată afacerea — continuă el, ignorând devotamentul bietului Stevie pentru domnul Verloc (care era bun) și mutenia cu adevărat stranie care în vechea poveste cu artificiile de pe scări, din urmă cu câțiva ani, rezistase și rugăminților fierbinți și tertipurilor și supărării și celorlalte mijloace de investigație încercate de surioara sa mult iubită. Căci Stevie știa să fie loial... Nu, nu-mi pot imagina. Cred mai degrabă că nici nu i-a trecut vreodată prin minte. Poate comparația vi se pare extravagantă, Sir Ethelred, dar starea lui de consternare mi-a sugerat un om impulsiv care, după ce încearcă să se sinucidă, în ideea că astfel poate scăpa de toate necazurile, descoperă că nici nu era vorba de așa ceva.

Comandantul-adjunct își formulă definiția pe un ton întrucâtva jenat. Dar există, de fapt, un gen de luciditate proprie limbajului extravagant, încât înaltul personaj nu se simți ofensat. O ușoară scuturătură a trupului uriaș cufundat în întunericul umbrelor verzi de mătase și a capului masiv rezemat de mâna lui mare însoți un sunet gâtuit intermitent, însă puternic. Râdea.

— Și ce-ai făcut cu el?

Comandantul-adjunct răspunse cât se poate de prompt:

— Cum părea foarte nerăbdător să se întoarcă la magazin, la soția lui, i-am dat drumul să se ducă, Sir Ethelred.

— Serios? Dar tipul o să dispară.

— Vă rog să mă iertați, dar nu cred. Unde s-ar putea duce? În plus, nu uitați că trebuie să țină cont și de pericolul care-l pândește din partea tovarășilor lui. El deține un post acolo. Cum ar putea justifica părăsirea acestuia? Însă, chiar și dacă n-ar exista nici un obstacol în calea libertății sale de acțiune, tot n-ar face nimic, în momentul de față n-are nici cel mai mic strop de energie morală pentru a lua vreo hotărâre, indiferent de ce natură. Permiteți-mi în același timp să vă spun că, dacă l-aș fi reținut acuma, ne-am fi angajat într-o acțiune în legătură cu care am dorit mai întâi să vă cunosc intențiile precise.

Înaltul personaj se ridică greoi; era o siluetă întunecată și impunătoare în penumbra verzuie a camerei.

— Mă văd astă-seară cu procurorul general și te chem eu mâine dimineață. Deocamdată mai ai ceva să-mi spui?

Comandantul-adjunct se ridicase la rândul său, elastic și zvelt.

— Cred că nu, Sir Ethelred. Doar dacă ar fi să intru în anumite detalii, care...

— Nu. Fără detalii, te rog.

Marea siluetă întunecată păru a se trage înapoi, ca în fața unei orori fizice de detalii; după care însă reveni lăbărțată, enormă și greoaie, întinzând o mână lată.

— Și zici că omul ăsta are o nevastă?

— Da, Sir Ethelred, răspunse comandantul-adjunct strângând cu deferență mâna întinsă. O soție în toată regula și o relație conjugală normală și

respectabilă. Mi-a povestit că, după discuția de la ambasadă, îi venea să lase totul baltă, voia să-și vândă magazinul și să părăsească țara, numai că știa cu siguranță că soția lui nici n-ar fi vrut să audă de ideea mutatului în străinătate. Nimic mai tipic pentru o căsnicie respectabilă, continuă, cu o undă de înversunare, comandantul-adjunct, a cărui soție refuzase și ea să trăiască în străinătate. Da, o soție în toată regula. Iar victima îi era cumnat bun. Dintr-un anumit punct de vedere, avem de-a face aici cu o dramă de familie.

Comandantul-adjunct râse ușor; însă gândurile celuilalt păreau că rătăcesc undeva departe, poate printre obstacolele politicii interne ale țării sale, terenul de desfășurare a cruciadei lui împotriva necredinciosului de Cheeseman. Comandantul-adjunct se retrase în tăcere, neobservat, ca o ființă deja uitată.

Instincte de cruciat avea și el. Cazul de față, care, într-un fel sau altul, îl scârbea profund pe inspectorul-șef Heat, i se părea punctul de plecare providențial pentru o cruciadă. Dorea din toată inima să și pornească la drum. Mergea pe jos, încet, spre casă, punând deja la cale planul de acțiune și reflectând la psihologia domnului Verloc într-o stare de spirit ce combina aversiunea cu satisfacția. Parcurse toată distanța pe jos. Găsind luminile stinse în salon, urcă la etaj, o vreme se tot învârti între dormitor și garderobă, schimbându-și hainele și umblând de colo până colo cu aerul unui somnambul căzut pe gânduri. Dar se scutură de acest aer inert înainte de a se duce să fie

alături de soția sa în casa înaltei doamne, protectoarea lui Michaelis.

Știa că va fi primit cu plăcere de aceasta. Intrând în cel mai mic dintre cele două saloane, își văzu soția într-un mic grup lângă pian. Un compozitor tinerel pe cale de a deveni celebru perora stând pe taburetul pianului către un auditoriu format din bărbați grași, care din spate arătau bătrâni și trei doamne zvelte, care din spate arătau tinere. În dosul paravanului, înalta doamnă nu avea decât o societate compusă din două persoane: un bărbat și o femeie, care ședeau unul alături de celălalt pe două fotolii în fața canapelei. Îi întinse comandantului-adjunct mâna.

— Nu mai speram să te vedem aici astă-seară. Annie îmi spunea că...

— Da. Nu bănuiam nici eu că am să termin atât de repede. Apoi adăugă în șoaptă: Mă bucur să vă pot spune că Michaelis e complet scos din cauză în legătură cu...

Protectoarea fostului deținut îi primi asigurarea plină de indignare.

— Cum? Atât de proști au fost oamenii tăi încât să-l bănuiască asociat cu...

— N-au fost proști, o întrerupse comandantul-adjunct contrazicând-o politicos. Au fost deștepți... destul de deștepți ca s-o facă.

Timp de câteva clipe se lăsă liniștea. Bărbatul din fața canapelei se opri din discuția sa cu doamna și privi spre ei cu un zâmbet vag.

— Nu știu dacă v-ați cunoscut până acum, spuse înalta doamnă.

Prezentați, domnul Vladimir și comandantul-adjunct luară act fiecare de existența celuilalt cu o curtoazie pedantă și rezervată.

— Mă tot sperie, declară dintr-o dată vecina domnului Vladimir, cu o ușoară înclinare a capului către acesta.

Comandantul-adjunct o cunoștea.

— Nu arătați deloc speriată, rosti el, după ce o studie atent cu ochii săi calmi și obosiți.

În același timp își spunea în sinea lui că, mai devreme sau mai târziu, puteai întâlni pe oricine în acea casă. Chipul trandafiriu al domnului Vladimir era tot numai crețuri de zâmbete, căci era spiritual, însă ochii îi rămâneau serioși, precum ai unui om convins.

— Mă rog, cel puțin a încercat, se corectă doamna.

— Puterea obișnuinței, poate, spuse comandantul-adjunct, mânat de o irezistibilă inspirație.

— Ne-a îngrozit în seara asta cu tot felul de orori — continuă doamna, a cărei vorbire era lentă și mângâietoare — apropo de explozia din Greenwich Park. Se pare că ar trebui să tremurăm cu toții de frică pentru ce o să urmeze, dacă indivizii ăștia nu sunt suprimați odată în toată lumea. Eu nici nu știam că situația e atât de gravă.

Prefăcându-se că nu ascultă, domnul Vladimir se aplecă spre canapea, vorbind amical pe un ton scăzut, însă cu toate acestea îl auzi pe comandantul-adjunct spunând:

— Nu mă îndoiesc că domnul Vladimir cunoaște foarte exact importanța reală a acestei chestiuni.

Domnul Vladimir se întrebă ce urmărea oare polițaiul ăsta nepoftit și blestemat. Descendent al unor generații întregi persecutate de instrumentele unei puteri arbitrare, se temea și rasial, și național, și mai ales ca persoană particulară, de poliție. Era o slăbiciune congenitală, complet independentă de judecata, de rațiunea și de experiența sa. Era născut cu ea. Numai că acest sentiment, asemănător groazei iraționale a anumitor oameni față de pisici, nu-i inhiba defel imensul dispreț cu care judeca poliția engleză. Isprăvi fraza adresată înaltei doamne, apoi se întoarse puțin în fotoliul său.

— Vreți să spuneți că avem o bogată experiență în privința acestor indivizi. Da, într-adevăr, suferim foarte mult de pe urma activității lor, în timp ce dumneavoastră... — ezită domnul Vladimir o clipă, afișând o perplexitate zâmbitoare — în timp ce dumneavoastră suferiți cu plăcere prezența lor în mijlocul dumneavoastră... își termină el fraza cu câte o gropiță pe fiecare obraz proaspăt bărbierit. Apoi adăugă, mai grav: Aș putea spune chiar... tocmai de aceea.

Când domnul Vladimir își termină vorba, comandantul-adjunct își coborî și el privirile, iar conversația se stinse. Aproape imediat după aceea domnul Vladimir își luă rămas-bun. De îndată ce fu cu spatele spre canapea, comandantul-adjunct se ridică la rândul său.

— Am crezut că stai s-o iei pe Annie acasă, spuse protectoarea lui Michaelis.

— Mi-am amintit că mai am ceva de rezolvat în astă-seară.

— În legătură cu...?

— Mda... oarecum.

— Spune-mi, ce-i de fapt cu... oroarea asta?

— E greu de spus ce-i cu ea, dar poate deveni curând *une cause célèbre* — răspunse comandantul-adjunct.

Părăsi grăbit salonul și îl ajunse pe domnul Vladimir încă în vestibul, unde își înfășura grijuliu gâtul într-un șal de mătase. În spatele lui aștepta un valet, care îi ținea pardesiul. Un altul stătea gata să-i deschidă ușa. Comandantul-adjunct își îmbrăcă repede haina și ieși imediat. După ce coborî scările se opri, ca și cum s-ar fi gândit încotro s-o apuce. Văzându-l prin ușa ținută deschisă, domnul Vladimir mai zăbovi în vestibul până ce scoase un trabuc și ceru foc. Acesta îi fu oferit de un bărbat mai vârstnic în livrea, ce arbora un aer de solicitudine calmă. Dar chibritul se stinse; atunci valetul închise ușa, iar domnul Vladimir își aprinse havana cu o grijă meticuloasă. Când, în sfârșit, părăsi clădirea, constată eu neplăcere că „blestematul de polițai" era tot acolo, pe trotuar, în fața casei.

„Doar nu m-o fi așteptând pe mine", își zise în sinea lui domnul Vladimir, privind în sus și în jos după lumina vreunei trăsuri de piață. Nu se vedea nici una. Câteva trăsuri așteptau lângă trotuar, cu felinare arzând puternic și constant, cu caii absolut imobili, ca sculptați în piatră și cu vizitiii nemișcați sub căciulile lor mari de blană, ținându-și bicele ale

căror curele albe nu se deplasau nici cu un milimetru. Domnul Vladimir porni pe jos și îl simți îndată pe „blestematul de polițai" mergând în cadență lângă cotul lui. Nu scoase o vorbă. După câțiva pași, domnul Vladimir se simți enervat și stânjenit. Situația nu mai putea dura așa.

— Câinească vreme, bombăni el înfuriat.

— Ba e destul de blândă, rosti comandantul-adjunct fără patimă. (Tăcu o clipă.) Am pus mâna pe un anume Verloc, anunță el pe un ton firesc.

Domnul Vladimir nu se împiedică, nu se opri în loc și nu-și schimbă pasul. Dar nu se putu abține să nu exclame:

— Ce?

Comandantul-adjunct nu repetă enunțul.

— Îl cunoașteți, continuă el pe același ton.

Domnul Vladimir se opri și scoase un sunet gutural.

— Ce vă determină să faceți o asemenea afirmație?

— Nu eu. Verloc o face.

— Cine știe cine-o mai fi și-ăsta?! Vreo javră mincinoasă, declară domnul Vladimir recurgând la frazeologia sa oarecum orientală.

Dar, în adâncul sufletului, era aproape îngrozit de miraculoasa perspicacitate a poliției engleze. Schimbarea sa de opinie în această privință se dovedi atât de violentă că, timp de un moment, îl încercă o ușoară greață. Aruncă havana și merse mai departe.

— Ce mi-a oferit cea mai mare satisfacție în cercetarea acestui caz — continuă comandantul-adjunct,

vorbind încet — a fost faptul că este un excelent punct de plecare pentru o acțiune care mi s-a părut că trebuie luată odată serios în mână... vreau să spun curățirea acestei țări de toți spionii politici, de toți agenții străini și de... de... alte javre de soiul ăsta. După părerea mea, sunt o pacoste nemaipomenită și un element periculos, de asemenea. Dar nu-i putem identifica prea bine individual. Singura soluție ar fi atunci să le facem activitatea incomodă pentru patronii lor. Toată treaba începe să fie cam nerușinată. Și periculoasă totodată pentru noi, cei de-aici.

Domnul Vladimir se opri iar o secundă.

— Ce vreți să spuneți?

— Inculparea acestui Verloc va dezvălui publicului atât pericolul, cât și nerușinarea.

— Nimeni nu va crede ce spune un individ de teapa ăstuia, rosti domnul Vladimir disprețuitor.

— Mulțimea și precizia detaliilor vor fi convingătoare pentru marea masă a publicului, îl asigură comandantul-adjunct cu candoare.

— Deci vorbiți serios, chiar așa aveți de gând să procedați?

— Omul e-n mâna noastră; n-avem de-ales.

— N-o să faceți decât să încurajați spiritul mincinos al acestor escroci revoluționari, protestă domnul Vladimir. De ce vă trebuie să declanșați un scandal?... din etică... sau de ce?

Îngrijorarea domnului Vladimir era vizibilă. Având astfel dovada că în declarațiile sumare ale domnului Verloc era precis și o parte de adevăr, comandantul-adjunct aruncă indiferent:

— Totul are și o latură practică. Avem oricum destulă bătaie de cap să găsim probele reale. Nu s-ar putea spune că nu suntem eficienți. Dar n-avem de gând sub nici un motiv să ne lăsăm duși de nas cu falsuri.

Tonul domnului Vladimir deveni arogant:

— În ce mă privește, nu vă împărtășesc punctul de vedere. E foarte egoist. Sentimentele pe care le am pentru țara mea nu pot fi puse la îndoială; dar întotdeauna am fost de părere că ar trebui să fim buni europeni pe lângă... vreau să spun guvernele și oamenii.

— De acord, aprobă simplu comandantul-adjunct. Numai că dumneavoastră priviți Europa de la celălalt capăt al ei. Dar — continuă el pe un ton binevoitor — guvernele străine nu se pot plânge de ineficiența poliției noastre. Să luăm numai acest atentat; un caz deosebit de greu de reconstituit, pentru că-i la mijloc un simulacru. În mai puțin de douăsprezece ore, am stabilit identitatea unui om făcut pur și simplu terci, am găsit organizatorul atentatului și am aruncat o privire și asupra celui ce l-a incitat din spate. Am fi putut merge chiar mai departe de-atât; numai că noi ne-am oprit, la limitele teritoriului nostru.

— Prin urmare această instructivă crimă a fost pusă la cale în străinătate, spuse în grabă domnul Vladimir. Recunoașteți că a fost pusă la cale în străinătate?

— Teoretic. Numai teoretic pe teritoriu străin, la figurat vorbind în străinătate, spuse comandantul-adjunct, făcând aluzie la caracterul ambasadelor,

care sunt o bucățică din teritoriul țărilor cărora le aparțin. Dar ăsta-i numai un amănunt. V-am vorbit despre această chestiune pentru că tocmai guvernul dumneavoastră e cel mai nemulțumit de poliția noastră. Vedeți că nu suntem chiar atât de răi. Acest succes al nostru dumneavoastră, în mod special, am ținut să vi-l aduc la cunoștință.

— Vă sunt foarte recunoscător, bineînțeles, mârâi domnul Vladimir printre dinți.

— Putem oricând pune mâna pe orice anarhist de aici, adăugă comandantul-adjunct de parcă l-ar fi citat pe inspectorul-șef Heat. Tot ce ne rămâne acum de făcut e să lichidăm agentul provocator, ca să fim în siguranță.

Domnul Vladimir făcu semn unei trăsuri de piață care tocmai trecea.

— Iar aici să nu mai călcați niciodată, spuse comandantul-adjunct privind la o clădire de proporții nobile și înfățișare ospitalieră, cu lumina unui hol mare de primire căzând afară prin ușile mari de sticlă pe o scară monumentală.

Însă domnul Vladimir, șezând, cu ochii împietriți, în interiorul trăsurii, plecă fără o vorbă.

Nici comandantul-adjunct nu intră în impunătoarea clădire. Era Clubul Exploratorilor. Și deodată îi trecu prin minte un gând, și anume că domnul Vladimir, membru onorific, nu avea să mai fie văzut în viitor prea des pe acolo. Se uită la ceas. Nu era decât zece jumătate. Avusese o seară foarte plină.

XI

După plecarea inspectorului-șef Heat, domnul Verloc se tot învârti o vreme prin salonaș. Din când în când, arunca fugar câte o privire spre soția sa prin ușa deschisă. „Acum știe totul", gândi el cuprins de compasiune pentru suferința ei, dar încercând și o anumită satisfacție în ceea ce îl privea. Chiar dacă măreția îi era străină poate, sufletul domnului Verloc era în schimb capabil de sentimente tandre. Perspectiva de a fi nevoit să comunice el însuși soției sale trista veste îi ridicase febra. Or, inspectorul-șef Heat îl scutise de această corvoadă. Până aici, toate bune. Acum însă îi rămânea să se descurce singur cu durerea femeii.

Domnul Verloc nu se așteptase niciodată să trebuiască s-o înfrunte tocmai din pricina morții, al cărei caracter catastrofal nu poate fi contraargumentat nici prin raționamente sofisticate, nici prin elocință persuasivă. Nu dorise ca Stevie să dispară cu o asemenea violență bruscă. Nici măcar nu dorise ca băiatul să dispară. Mort, Stevie ar fi fost o bătaie de cap și mai mare decât fusese vreodată în

timpul vieții. Domnul Verloc prevăzuse un deznodământ favorabil pentru planul său, bazându-se nu pe inteligența lui Stevie, care uneori juca feste ciudate, ci pe docilitatea oarbă și pe devotamentul absolut al băiatului. Deși nu era prea bun psiholog, domnul Verloc izbutise totuși să măsoare profunzimea fanatismului la Stevie. De aceea îndrăznise să spere că acesta se va depărta de zidul Observatorului, așa cum fusese instruit s-o facă și va urma drumul ce-i fusese arătat în mai multe rânduri, pentru a se reîntâlni cu cumnatul său, bunul și înțeleptul domn Verloc, în afara parcului. Cincisprezece minute trebuiau să fie mai mult decât suficiente până și pentru cel mai mare prost ca să lase bomba și să plece. Profesorul garantase chiar mai mult de cincisprezece minute. Numai că Stevie s-a împiedicat în următoarele cinci minute după ce a fost lăsat pe contul lui. Iar domnul Verloc se simțea distrus. Prevăzuse totul, afară de această posibilitate. Prevăzuse cazul că Stevie, distrat, se va pierde — va fi căutat — și găsit la vreun comisariat de poliție sau la vreun azil de provincie. Prevăzuse de asemenea cazul că Stevie ar fi fost arestat, însă nu se temea, căci domnul Verloc prețuia deosebit de mult loialitatea lui Stevie, care fusese îndoctrinat cu grijă, în timpul numeroaselor plimbări, despre necesitatea de a păstra tăcerea. Întocmai ca un filozof peripatetician, domnul Verloc, rătăcind la voia întâmplării pe străzile Londrei, modificase viziunea lui Stevie despre poliție prin conversații pline de raționamente subtile. Niciodată vreun înțelept

nu avusese discipol mai atent și mai copleșit de admirație. Supunerea și veneraţia lui Stevie erau atât de evidente, încât domnul Verloc începuse chiar să simtă ca un fel de atașament față de băiat. În orice caz, ceea ce nu prevăzuse era descoperirea atât de rapidă a rolului său propriu în toată afacerea. Că Winnie născocise această măsură de prevedere, de a coase adresa în interiorul pardesiului, era ultimul lucru care i-ar fi trecut prin minte domnului Verloc. Doar nu te poți gândi la tot și la toate. Despre asta era vorba deci când îi spusese că nu trebuia să-și facă griji dacă îl pierdea pe Stevie în timpul plimbărilor lor. Îl asigurase că băiatul va reveni acasă fără probleme. Și uite că revenise într-adevăr, dar ca să se răzbune!

— Da, da, murmură domnul Verloc a uimire.

Ce fusese oare în capul ei? Voia să-l scutească de grija de a sta mereu cu ochii după Stevie? Mai mult ca sigur că fusese bine intenționată. Numai că trebuia să-i spună și lui de precauția pe care și-o luase.

Domnul Verloc intră în magazin și se duse la rândul său în spatele tejghelei. Nu avea intenția să-și copleșească soția cu reproșuri amare. De fapt, nu simțea nici o amărăciune, îl convertise la doctrina fatalismului întorsătura neașteptată a evenimentelor. Acum nu mai era nimic de făcut. Spuse:

— N-am vrut să i se întâmple nimic rău băiatului.

Doamna Verloc se cutremură la auzul vocii soțului ei.

Nu-și descoperi fața. Agentul de încredere al răposatului baron Stott-Wartenheim o fixă timp de câteva clipe cu o privire grea, persistentă, lipsită de discernământ. Ziarul de seară zăcea sfâșiat la picioarele ei. Nu avusese ce afla mare lucru din el. Domnul Verloc simțea nevoia să stea de vorbă cu soția sa.

— Asta din cauza blestematului ăluia de Heat... nu? spuse. Te-a răscolit. E un nemernic. S-o toarne așa, brutal, unei femei! Eu m-am perpelit pe toate părțile gândindu-mă cum să-ți spun. Am stat ceasuri întregi în sala mică de la bufetul Cheshire Cheese cântărind cum e mai bine. Îți dai seama că n-am vrut niciodată să i se întâmple vreun rău băiatului.

Domnul Verloc, agentul secret, spunea adevărul. Afecțiunea sa conjugală era cea care primise, de fapt, șocul cel mai puternic de la bomba explodată prematur. Adăugă:

— Să știi că nu m-am simțit tocmai vesel stând acolo și gândindu-mă la tine.

Observă un nou tremur al soției sale, care îi răscoli sensibilitatea. Cum ea continua să-și ascundă fața în mâini, se gândi s-o lase mai bine singură o vreme. Mânat de acest impuls delicat, domnul Verloc se retrase din nou în salonaș, unde lampa de gaz torcea ca o pisică mulțumită. Simțul feminin de prevedere al doamnei Verloc lăsase friptura rece de vacă pe masă, cu cuțit și furculiță alături, și o jumătate de pâine pentru cina domnului Verloc. Remarcă toate aceste amănunte acum pentru prima

dată și, tăindu-și o felie de pâine și una de carne, începu să mănânce.

Dar nu din cruzime îi venea acum apetitul: în acea zi, domnul Verloc nu-și luase nici micul dejun. Plecase de acasă cu stomacul gol. Nefiind un om energic, aflase hotărârea necesară în excitația nervoasă, ce părea că vrea să îl gâtuie în orice clipă. N-ar fi putut înghiți nimic solid. Căsuța lui Michaelis era la fel de săracă în provizii ca și celula unui deținut. Apostolul în libertate condiționată se hrănea cu puțin lapte și niște coji de pâine uscată. În plus, când sosise domnul Verloc, el era deja sus, la etaj, după ce servise micul său dejun frugal. Absorbit de truda și deliciile compoziției literare, nici măcar nu răspunsese la strigătul domnului Verloc din capul scărilor:

— Îl iau pe tânărul ăsta acasă pentru o zi sau două.

De fapt, domnul Verloc nici măcar nu așteptase vreun răspuns, ci ieșise neîntârziat pe ușa căsuței, urmat de ascultătorul Stevie.

Acum, când totul se încheiase, iar soarta îi fusese smulsă din mâini cu o neașteptată rapiditate, domnul Verloc încerca o teribilă senzație de goliciune fizică interioară. Tăie carnea, apoi pâinea și devoră literalmente cina din picioare, aruncând din timp în timp câte o privire spre soția sa. Imobilitatea ei prelungită îi tulbura confortul mesei de seară. Se duse din nou în magazin și se opri foarte aproape de ea. Această suferință mută îl stânjenea pe domnul Verloc. Se aștepta, desigur, ca soția sa să fie foarte răscolită, dar

acum ar fi vrut s-o vadă că-și vine în fire. Avea nevoie de tot ajutorul și de toată loialitatea ei în noile împrejurări, pe care fatalismul său le și acceptase deja.

— Nu mai e nimic de făcut, spuse el cu o sumbră compasiune în glas. Hai, Winnie, trebuie să ne gândim acum la ziua de mâine. O să ai nevoie de o minte limpede după ce au să vină să mă ridice.

Tăcu. Pieptul doamnei Verloc se zbătea convulsiv. Nu era un semn prea încurajator pentru domnul Verloc, în a cărui opinie situația nou creată cerea de la cei doi protagoniști ai ei calm, decizie, precum și alte calități incompatibile cu dezordinea psihică a durerii pasionale. Domnul Verloc era o ființă omenoasă; de aceea se și întorsese acasă hotărât să accepte orice manifestări paroxistice de afecțiune ale soției sale pentru fratele ei. Numai că nu înțelegea nici natura, nici gama întreagă a unui asemenea sentiment. Iar în această privință era scuzabil, căci i-ar fi fost imposibil să înțeleagă fără a înceta de a mai fi el însuși. Fu surprins și dezamăgit în același timp, ceea ce se făcu simțit în glasul său printr-o anumită asprime a tonului.

— Ai putea cel puțin să te uiți la om când îți vorbește, rosti el după ce așteptă o clipă.

Ca smuls printre mâinile ce acopereau fața doamnei Verloc, răspunsul veni stins, aproape jalnic:

— Nu vreau să mă uit la tine câte zile mai am de trăit.

— Eh? Cum?

Domnul Verloc fu pur și simplu surprins de înțelesul literal și superficial al acestei afirmații.

Era evident nerezonabil, un strigăt de suferință exagerată și atât. Aruncă deci peste el mantia indulgenței sale conjugale. Gândirea domnului Verloc era lipsită de profunzime. Trăind cu impresia eronată că valoarea indivizilor constă în ceea ce sunt ei înșiși, îi era cu neputință să înțeleagă valoarea lui Stevie în ochii doamnei Verloc. Punea totul al naibii de tare la inimă, își spuse în sinea lui. Și asta numai din vina blestematului de Heat. La ce îi folosise să răscolească sufletul bietei femei? Dar acum nu trebuia s-o lase, pentru binele ei, s-o țină tot așa până își va pierde complet mințile.

— Ascultă! Nu poți sta așa cum ești în magazin, spuse el cu o severitate afectată, în care însă era și o umbră de autentică supărare; căci chestiunile practice urgente trebuiau discutate, chiar dacă aveau să șadă treji toată noaptea. Poate intra cineva dintr-o clipă în alta, adăugă el și așteptă din nou.

Nu observă nici un efect, iar ideea finalității morții i se impuse cu acuitate domnului Verloc în timpul acestei pauze. Schimbă deci tonul.

— Hai, vino. Stând așa tot nu-l mai aduci înapoi, spuse cu blândețe, simțindu-se gata s-o ia în brațe și s-o strângă la pieptul său, în care nerăbdarea și compasiunea sălășluiau una lângă alta.

Dar, în afară de un ușor tremur, doamna Verloc rămase aparent neafectată de forța acestui teribil truism. Domnul Verloc se emoționa în schimb el însuși. Se emoționa în simplitatea sa înclinată să îndemne la moderație prin enunțarea argumentelor în favoarea propriei sale personalități.

— Te rog, fii rezonabilă, Winnie. Gândește-te ce s-ar fi întâmplat dacă mă pierdeai pe mine!

În mod foarte vag, se așteptase s-o vadă în acest moment izbucnind în plâns. Dar ea nu schiță nici măcar o mișcare. Se lăsă puțin pe spate, liniștindu-se până la o imobilitate absolut impenetrabilă. Inima domnului Verloc începu să bată mai tare din cauza exasperării, dar și din cauza unei senzații asemănătoare cu alarma. Puse o mână pe umărul ei, spunând:

— Nu te purta prostește, Winnie.

Nici o reacție. Așa n-aveai cum sta de vorbă omenește cu o femeie al cărei chip nu-l puteai vedea defel. Domnul Verloc o prinse de încheieturi. Dar mâinile ei păreau încleiate de obraji. Trăgând-o cu putere, ea se înclină atât de tare în față, încât fu pe punctul să se răstoarne de pe scaun. Speriat s-o vadă atât de inertă și neajutorată, încercă s-o așeze înapoi pe scaun, când ea se încordă brusc toată, se smulse din mâinile lui, ieși în fugă din magazin și străbătu salonașul, oprindu-se tocmai în bucătărie. Totul se petrecuse foarte repede, el îi surprinse timp de o frântură de secundă fața și ochii, dar suficient ca să-și dea seama că nu se uitase deloc la el.

Scena mută dintre ei semăna de fapt cu o luptă înverșunată pentru ocuparea scaunului, căci imediat domnul Verloc se așeză pe locul ocupat până atunci de soția sa. El nu-și ascunse fața în mâini, dar gânduri sumbre îi acoperită chipul. O anumită perioadă de detenție nu avea cum să fie evitată. Acum nici nu dorea de altfel s-o evite, închisoarea

era un loc la fel de ferit de răzbunările nelegiuite ca și mormântul, cu singurul avantaj că la închisoare mai rămâne loc și pentru speranță. Ceea ce întrevedea pentru el însuși era un stagiu într-un penitenciar, urmat de o eliberare timpurie și apoi stabilirea undeva în străinătate, așa cum și plănuise deja în ipoteza unui eșec. De eșec avusese parte, chiar dacă nu era tocmai genul de eșec de care se temuse mai tare. Fusese atât de aproape de reușită, încât l-ar fi putut cu siguranță îngrozi pe domnul Vladimir pentru disprețul lui plin de cruzime cu această probă de eficiență ocultă. Cel puțin așa i se părea acum domnului Verloc. Prestigiul lui în ochii ambasadei ar fi fost imens dacă... dacă soția sa n-ar fi avut ideea nefericită de a coase adresa în interiorul hainei lui Stevie. Domnul Verloc, care nu era prost, remarcase imediat caracterul extraordinar al influenței pe care o exercita asupra lui Stevie, deși prea exact nu-i înțelegea cauza: doctrina supremei lui înțelepciuni și bunătăți inculcate băiatului de două femei îngrijorate. În toate variantele pe care le prevăzuse, domnul Verloc miza, cu o intuiție absolut corectă, pe loialitatea instinctivă și discreția oarbă a lui Stevie. Varianta pe care n-o prevăzuse îl oripila, căci era un om generos și un soț iubitor. Din toate celelalte puncte de vedere era destul de avantajoasă. Nimic nu putea egala eterna discreție a morții. Stând uluit și speriat în sala cea mică de la Cheshire Cheese, domnul Verloc nu putea să nu recunoască acest adevăr, pentru că sensibilitatea sa nu-i împiedica în nici un fel judecata. Dezintegrarea

violentă a lui Stevie, oricât de tulburătoare ca idee, asigura succesul deplin al acțiunii; căci, desigur, nu dărâmarea unui zid era scopul amenințărilor domnului Vladimir, ci producerea unui efect moral. Cu multă bătaie de cap și suferință din partea domnului Verloc, se putea considera că efectul se produsese. Totuși, când, complet pe neașteptate, acest efect venise să se aciueze în Brett Street, domnul Verloc, care luptase ca un om în mijlocul unui coșmar pentru păstrarea poziției proprii, acceptă lovitura în cel mai autentic spirit al unui fatalist convins. Poziția lui era compromisă și nu din vina cuiva anume. Un fapt mic, neînsemnat o spulberase. Ca și cum ai fi alunecat în întuneric pe o coajă de portocală și ți-ai fi rupt piciorul.

Domnul Verloc trase aer adânc în piept. Nu avea nici un resentiment împotriva soției sale. Își zise: va trebui să aibă grijă de magazin cât timp voi fi eu închis. Și, gândindu-se cât de amarnic îi va duce dorul lui Stevie la început, se simți foarte îngrijorat pentru sănătatea și psihicul ei. Cum va suporta singurătatea... să stea singură cuc în casă? Oare n-aveau să-i cedeze nervii când el va fi la închisoare? Ce se va întâmpla atunci cu magazinul? Magazinul era o proprietate. Deși, în fatalismul său, domnul Verloc își primea resemnat sfârșitul ca agent secret, el nu avea de gând să se lase complet ruinat, mai cu seamă, trebuie recunoscut, din considerație pentru soția sa.

Tăcută cum era și refugiată în bucătărie, afară din raza lui vizuală, îl înfricoșa. Măcar s-o fi avut

pe maică-sa cu ea. Dar bătrâna aia proastă... O spaimă furioasă puse stăpânire pe domnul Verloc. Trebuia să stea de vorbă cu soția sa. Avea să-i spună, desigur, că în anumite împrejurări omul ajunge la disperare. Dar nu se duse numaidecât să-i împărtășească această constatare. În primul rând, îi fu limpede că în acea seară nu mai era rost de clienți. Se ridică deci să încuie ușa de la stradă și să stingă lampa din magazin.

Trasând astfel un cerc de singurătate în jurul căminului său, domnul Verloc intră în salon și aruncă o privire spre bucătărie. Doamna Verloc stătea chiar pe locul unde Stevie își petrecea de obicei serile cu hârtia și creionul în față, distrându-se să deseneze acele îngrămădiri de nenumărate cercuri ce sugerau haosul și eternitatea. Ținea brațele încrucișate pe masă, iar capul sprijinit pe brațe. Domnul Verloc îi contemplă o vreme spatele și pieptănătura, apoi plecă din ușa bucătăriei. Lipsa filozofică, aproape disprețuitoare de curiozitate a doamnei Verloc, altminteri baza armoniei în viața lor familială, făcea extrem de dificilă stabilirea unui contact cu ea, mai ales acum, când se ivise această necesitate tragică. Domnul Verloc îi resimțea acut dificultatea. Se învârtea întruna în jurul mesei din salonaș cu aerul obișnuit al unui animal închis în cușcă.

Curiozitatea fiind una din formele de autorevelare, o persoană lipsită sistematic de curiozitate rămâne totdeauna în parte misterioasă. De câte ori trecea prin fața ușii, domnul Verloc arunca o privire

neliniștită spre soția sa. Nu că s-ar fi temut de ea. Își închipuia că mai ține încă la el. Doar că nu îl obișnuise să-i facă mărturisiri. Iar mărturisirea pe care urma să i-o facă era de o natură psihologică profundă. Și, cu lipsa lui de experiență, cum putea să-i spună ceea ce el însuși nu simțea decât foarte vag, și anume că există conspirații cu destin fatal, că o idee îți crește uneori în minte până ce dobândește o existență exterioară, o forță autonomă proprie, ba chiar și un glas al ei aparte? Nu-i putea comunica faptul că un om poate ajunge atât de obsedat de o față grasă, proaspăt bărbierită și spirituală, încât cel mai nebunesc expedient care îi vine în minte pentru a scăpa de ea i se pare un corolar al înțelepciunii.

Pe fondul acestei referințe mintale la primul secretar al unei mari ambasade, domnul Verloc se opri în ușă, apoi, privind în jos spre bucătărie cu o figură mânioasă și cu pumnii strânși, i se adresă soției sale:

— Nici nu știi cu ce brută am avut de-a face.

Și porni să dea un nou ocol mesei; apoi, când ajunse iar la ușă, se opri, aruncând o privire severă în bucătărie de la înălțimea celor două trepte.

— O brută periculoasă, imbecilă și batjocoritoare, cu tot atâta minte cât... După atâția ani! Și unuia ca mine! Care mi-am riscat de-atâtea ori capul în jocul ăsta. Tu n-ai știut. E mai bine așa. Ce rost ar fi avut să-ți spun că, în șapte ani de când suntem căsătoriți, am trăit mereu cu riscul de a mă trezi oricând cu un cuțit în spate? Nu-s eu omul s-o

sperii pe femeia care ține la mine. Nu-ți folosea la nimic dacă știai.

Domnul Verloc mai dădu un ocol salonașului, clocotind de mânie.

— Un șarpe veninos, începu el iarăși din prag. Mă-mpinge el pe mine să mor de foame în șanț pentru o glumă de-a lui. L-am văzut eu cum își închipuia că face o glumă a dracului de bună. Și asta unuia ca mine! Ascultă ce-ți spun! Sunt câțiva dintre mai-marii lumii ăsteia care mie trebuie să-mi mulțumească dacă mai umblă azi în două picioare. Asta ca să știi și tu cine-i soțul tău, fetițo!

Observă că soția lui se ridicase în picioare. Brațele doamnei Verloc rămaseră întinse și sprijinite pe masă. Domnul Verloc îi privi atent spatele, de parcă ar fi putut citi pe el efectul cuvintelor sale.

— Nu există atentat în ultimii unsprezece ani de zile în care să nu fi fost și eu amestecat, punându-mi de fiecare dată capul în joc. Zeci de indivizi din ăștia am trimis, cu bombele lor în buzunar cu tot, să fie prinși la frontieră. Bătrânul baron știa ce servicii am adus eu țării lui. Și deodată vine un porc... un porc ignorant și îngâmfat.

Coborând cele două trepte, domnul Verloc intră în bucătărie, luă un pahar din bufet și, cu el în mână, se apropie de chiuvetă fără a privi spre soția sa.

— Bătrânul baron n-ar fi făcut niciodată prostia să mă cheme la ora unsprezece dimineața la el. Există în orașul ăsta doi sau trei oameni care, dacă m-ar fi văzut intrând acolo, n-ar fi șovăit mult până să-mi ardă într-o zi una în cap. A fost o idee

tâmpită și criminală să expună degeaba un om... ca mine.

Răsucind robinetul de deasupra chiuvetei, domnul Verloc își turnă trei pahare de apă, unul după altul, pe gât pentru a-și potoli focul indignării. Atitudinea domnului Vladimir era ca un fier înroșit care îi pârjolea întreaga economie internă. Nu izbutea să treacă peste lipsa de loialitate a acestuia. El, care nu punea umărul la obișnuitele munci grele la care societatea își obligă mai umilii membri, își exercitase sârguința lui secretă cu un devotament neobosit. Domnul Verloc avea în sinea lui un fond de loialitate. Fusese loial patronilor săi, cauzei stabilității sociale — și afectelor lui de asemenea —, după cum rezultă când, după ce depuse paharul în chiuvetă, se întoarse spunând:

— Dacă nu m-aș fi gândit la tine, aș fi apucat de gât bruta aia batjocoritoare și i-aș fi îndesat capul în șemineu. Nici n-aveam ce alege dintr-un... atât de roz și proaspăt ras ca un...

Domnul Verloc nu-și termină propoziția, ca și cum n-ar fi încăput nici o îndoială în privința cuvântului final. Pentru prima oară în viață se confesa în fața acelei femei lipsite de curiozitate. Ciudățenia întâmplării, forța și importanța propriilor sentimente stârnite în cursul acestei confesiuni împinseră soarta lui Stevie complet în afara atenției domnului Verloc. Ființa gângăvită, plină de temeri și indignări a băiatului, împreună cu violența sfârșitului său, ieșiseră pentru o vreme din câmpul vizual al minții sale. De aceea, când își ridică ochii,

fu surprins de caracterul neobișnuit al privirii soției lui. Nu era o privire pierdută și nu era neatentă, dar atenția ei arăta ciudată și neliniștitoare prin faptul că părea concentrată asupra unui punct dincolo de persoana domnului Verloc. Atât de intensă era senzația, încât aruncă la rândul său o privire peste umăr. În spate nu era nimic: doar peretele spoit cu var. Și minunatul soț al lui Winnie Verloc nu văzu nimic scris pe zid. Se întoarse din nou spre soția sa, repetând, cu o anumită apăsare pe cuvinte:

— Îmi venea să-l apuc de gât. Pe cuvântul meu de onoare că, dacă nu m-aș fi gândit la tine, aș fi stors măcar o jumătate de viață din bruta aia până să-i dau drumul. Și să nu-ți închipui că ar fi fost nerăbdător să cheme poliția. Nici n-ar fi îndrăznit, îți dai seama de ce, nu?

Și, complice, îi făcu soției sale cu ochiul.

— Nu, spuse doamna Verloc pe un ton alb, fără a-l privi. Despre ce vorbești?

O imensă descurajare, efectul oboselii, îl copleși pe domnul Verloc. Avusese o zi foarte plină, iar nervii lui fuseseră încercați la maximum. După o lună de frământări înnebunitoare, încheiate prin neașteptata catastrofă din acea dimineață, spiritul său bântuit de furtuni tânjea după repaos. Cariera lui de agent secret luase sfârșit de o manieră pe care nimeni n-ar fi putut-o prevedea; numai acum, poate, avea să reușească să doarmă și el o noapte întreagă. Dar, privind către soția sa, începu să aibă îndoieli. Aceasta suporta foarte greu realitatea —

lucru neobișnuit pentru ea, gândi domnul Verloc. Făcu un efort să vorbească:

— Trebuie să-ți vii în fire, fetița mea, spuse el compătimitor. Ce s-a întâmplat nu mai poate fi întors înapoi.

Doamna Verloc tresări ușor, deși nici un mușchi de pe chipul ei palid nu se deplasă vreun pic. Domnul Verloc, privind în altă parte, continuă greoi:

— Du-te și te-așază în pat. Ce îți trebuie ție acuma e un plâns bun.

O asemenea opinie nu avea în sprijinul ei decât consensul uman general. De obicei se consideră că, neexistând probabil în cer nimic mai substanțial decât vaporii, orice emoție feminină trebuie obligatoriu să se încheie printr-un ropot de lacrimi. Și este foarte probabil că, dacă Stevie ar fi murit în patul lui, sub privirile disperate și în brațele protectoare ale surorii sale, durerea doamnei Verloc și-ar fi găsit ușurarea într-un șuvoi de lacrimi amare și curate. Asemenea altor ființe omenești, doamna Verloc era înzestrată cu un fond de resemnare inconștientă suficient pentru a face față manifestării normale a destinului uman. Fără să-și „bată prea tare capul", era pe de altă parte conștientă că problema „nu merita să fie prea mult cercetată". Dar împrejurările tragice ale morții lui Stevie, care, în mintea domnului Verloc nu luau decât un aspect episodic, fiind doar o parte dintr-un dezastru mai mare, îi secaseră lacrimile chiar la izvor. Trăia ca sub efectul unui fier incandescent aplicat peste

ochi; în același timp, inima ei, întărită și răcită până la forma unui cub de gheață, îi menținea un tremur interior în tot corpul și îi așternea pe chip o imobilitate înghețat-contemplativă adresată unui perete spoit cu var, pe care însă nu scria nimic. Exigențele temperamentului doamnei Verloc, care, despuiat de rezerva sa filozofică, se dovedea matern și violent, o sileau să răsucească o serie întreagă de gânduri în capul ei nemișcat. Aceste gânduri erau mai degrabă închipuite decât exprimate. Doamna Verloc era femeia care rostea ciudat de puține cuvinte, fie pentru uzul public sau pentru cel personal. Cu toată furia și groaza unei femei trădate, își revăzu firul imaginilor din viața ei legate mai ales de existența chinuită a lui Stevie, încă din primele sale zile. Era o viață cu un scop unic și de o nobilă unitate a inspirației, asemenea acelor vieți rare ce și-au pus amprenta pe gândurile și pe sentimentele umanității. Numai că gândurilor doamnei Verloc le lipsea noblețea și măreția. Se vedea culcându-l pe băiat la flacăra unei singure lumânări și la etajul cel mai de sus, nelocuit, al unei „case de afaceri", întunecoasă chiar sub acoperiș, dar strălucind orbitor la parter de lumini și geamuri lustruite, ca un palat din povești. Această frumusețe sclipitoare și aparentă era singura ce apărea în viziunile doamnei Verloc. Își amintea cum îl pieptăna pe Stevie și cum îi lega șorțulețele — ea însăși purtând încă șorțuleț; apoi consolările oferite unei ființe mici și terorizate de spaimă de către o altă ființă, aproape la fel de mică, dar nu chiar la fel de terorizată de

spaimă; retrăia imaginea unor lovituri recepționate (adeseori chiar în propriul cap), a unei uși ținute închisă cu disperare în calea furiei unui bărbat (deși nu pentru multă vreme); a unui vătrai aruncat odată (nu foarte departe) și se revedea pe sine domolind acea izbucnire anume, transformând-o în liniștea totală și teribilă ce urmează de obicei loviturii de trăsnet. Și toate aceste scene de violență se succedau pe fondul unui zgomot difuz de vociferări groase provenind de la un bărbat rănit în orgoliul său patern și care se declara blestemat fără putință de tăgadă, căci unul din copiii săi era un „idiot gângav, iar ălălalt, o drăcoaică blestemată". Despre ea, cu mulți ani în urmă, se rostiseră aceste cuvinte.

Doamna Verloc mai auzi o dată, în chip fantomatic, acele cuvinte, după care umbra apăsătoare a casei din Belgravia i se lăsă peste umeri. Era o amintire strivitoare, viziunea epuizantă a nenumărate tăvi cu micul dejun cărate în sus și în jos pe nesfârșitele scări, a unor tocmeli interminabile pentru câțiva bănuți în plus sau în minus, a eternei corvezi a măturatului, ștersului prafului și curățatului din fundul pivniței până în vârful podului, în timp ce o mamă neputincioasă, clătinându-se pe picioarele ei umflate, gătea în bucătăria unsuroasă, iar bietul Stevie, spiritul ce le prezida inconștient salahoria, văcsuia în bucătărioară ghetele domnilor chiriași. Dar această viziune închidea în ea și un suflu de vară caldă londoneză, având drept figură centrală un tânăr în haine de duminică, purtând pe cap o pălărie de pai și o pipă de lemn în gură.

Afectuos și vesel, ar fi fost un admirabil tovarăș de drum pe apa scânteietoare a vieții; numai că barca lui era prea mică. Nu încăpea în ea decât o parteneră de viață la vâsle, iar loc pentru alți pasageri nu era. A fost lăsat să lunece în derivă de la ușa casei din Belgravia, în timp ce Winnile își ferea ochii plini de lacrimi. Nu era vreun chiriaș de-al lor. Chiriașul era domnul Verloc, indolent, cu ore târzii de sculare, cu glume somnoroase de sub așternut diminețile, dar eu licăriri drăgăstoase în ochii cu pleoapele grele și având întotdeauna ceva bani în buzunar. Nici o scânteiere de nici un fel nu se zărea pe cursul de apă leneș al vieții sale, ce străbătea ținuturi tainice. Dar ambarcația lui părea o corabie încăpătoare, iar taciturna sa mărinimie accepta între altele și prezența pasagerilor.

Viziunile doamnei Verloc se prelungeau urmând durata celor șapte ani de siguranță pentru Stevie, răsplătiți cu loialitate din partea ei; de siguranță evoluând mereu spre încredere, spre un sentiment al familiei, stagnant și profund precum un lac liniștit, a cărui suprafață rezervată abia dacă tremurase vag la trecerea ocazională a lui Ossipon, vânjosul anarhist cu ochi nerușinat îmbietori, a cărui căutătură avea o limpezime coruptă suficientă spre a atrage atenția oricărei femei care nu era absolut imbecilă.

Numai câteva secunde trecuseră de la ultimul cuvânt rostit cu voce tare în bucătărie, și doamna Verloc era deja adâncită în viziunea unui episod nu mai vechi de două săptămâni. Cu pupilele dilatate

la maximum, revedea imaginea soțului ei și a bietului Stevie plecând împreună de la magazin și apucând-o pe Brett Street în sus. Era ultima scenă dintr-o existență creată de geniul doamnei Verloc; o existență străină de orice farmec și grație, fără frumusețe și aproape și fără decență, dar admirabilă prin continuitatea sentimentului și prin tenacitatea scopului. Iar această ultimă viziune avea o asemenea plasticitate a reliefului, respira o asemenea proximitate a concretului, o asemenea fidelitate a detaliului sugestiv, încât îi smulse doamnei Verloc un murmur slab și chinuit, dând glas supremei iluzii a vieții ei, un murmur îngrozit ce i se stinse chiar pe buzele pălite:

— Puteau fi tată și fiu.

Domnul Verloc se opri din mers și-și ridică spre ea chipul brăzdat de griji.

— Ha? Ce-ai spus? întrebă el.

Dar, neprimind nici un răspuns, își reluă tropăitul sinistru. Apoi, rotindu-și amenințător pumnul mare și cărnos, izbucni din nou:

— Da. Îți place cu ce umblă indivizii de la ambasadă, nu? Până-ntr-o săptămână am eu grijă să-i aranjez pe câțiva dintre ei, de au să dorească să fie mai bine la câțiva stânjeni sub pământ decât deasupra lui. Ha? Ce?

Se uită scurt într-o parte, cu capul în piept. Doamna Verloc privea fix la peretele văruit. Un zid alb — cu desăvârșire alb. O albeață de care îți venea să te izbești cu capul. Rămase mai departe

imobilă. Stătea nemișcată la fel cum ar sta nemișcată populația de pe o întreagă jumătate a globului pământesc dacă, prin urzeala perfidă a unei providențe până atunci demnă de încredere, în plină vară dintr-o dată soarele de pe cer s-ar stinge.

— Ambasada, reluă domnul Verloc după o grimasă ce-i dezvălui dinții ca de lup. Aș vrea să pot scăpa între ei o jumătate de oră cu un ciomag. Aș pocni în dreapta și-n stânga până ce n-ar mai rămâne un singur os nerupt în toată adunătura aia. Dar nu-i nimic, îi învăț eu minte să mai încerce să arunce la gunoi un om ca mine. Doar am și eu limbă în gură. Și toată lumea o să afle câte-am făcut eu pentru ei. Nu mă mai tem. Și nu-mi pasă. Totul o să dau în vileag. Fiecare amănunt în parte. Or să vadă ei!

În acești termeni își declara domnul Verloc setea de răzbunare, o răzbunare de altfel foarte caracteristică, în armonie cu imboldurile spiritului său. Ea avea, de asemenea, avantajul de a cădea în raza posibilităților sale de acțiune și de a se adapta lesne la practica vieții lui, care consta tocmai în trădarea procedeelor secrete și ilegale ale semenilor săi. Anarhiști sau diplomați erau totuna pentru el. Temperamental, domnul Verloc nu avea nici un respect pentru persoane. Disprețul și-l repartizase în mod egal pe întregul său câmp de operațiuni. Dar, ca membru al proletariatului revoluționar — ceea ce fără îndoială că era — el întreținea un sentiment relativ potrivnic față de inegalitatea socială.

— Nimic pe lumea asta nu mă poate opri acum, adăugă și făcu o pauză, privindu-și fix soția, care la rândul ei privea fix la peretele alb.

Tăcerea din bucătărie se prelungea, iar domnul Verloc se simți dezamăgit. Se așteptase ca soția sa să spună ceva. Dar buzele doamnei Verloc, liniștite ca de obicei, păstrau o imobilitate statuară, la fel ca și restul figurii ei. Și domnul Verloc era dezamăgit. Cu toate acestea, împrejurările, o recunoștea el însuși, nu cereau vreun cuvânt din partea ei. Winnie era o femeie foarte scumpă la vorbă. Pentru motive incluse chiar în fundamentul psihologiei sale, domnul Verloc se simțea înclinat să acorde toată încrederea sa oricărei femei ce i se dăruise. Prin urmare, și soției sale. Acordul lor era total, dar nu era precis. Un acord tacit, corespunzător lipsei de curiozitate a doamnei Verloc și înclinațiilor domnului Verloc, indolente și conspirative, care se abțineau de a merge la esența lucrurilor și a motivelor.

Această rezervă, care, într-un fel, exprima încrederea lor profundă unul în celălalt, introducea în același timp și un anumit element de vag în intimitatea lor. Nici un sistem de relații conjugale nu este perfect. Domnul Verloc presupunea că soția sa îl înțelesese, dar ar fi fost bucuros s-o audă ce gândește în acel moment. Ar fi fost pentru el o alinare.

Din mai multe motive, această alinare îi era însă refuzată. În primul rând, exista un obstacol fizic: doamna Verloc nu reușea să-și stăpânească îndeajuns vocea. Nu izbutea să găsească nici o alternativă

între urlet și tăcere, încât alese instinctiv tăcerea. Winnie Verloc era temperamental o persoană tăcută. Iar pe de altă parte și gândul care tocmai o preocupa acționa cu o atrocitate paralizantă. Obrajii îi erau goliți de sânge, buzele, cenușii, imobilitatea, uimitoare. Și se gândi, fără a privi spre domnul Verloc: „Omul ăsta a luat băiatul ca să-l omoare. A luat băiatul de la casa lui ca să-l omoare. A luat băiatul de la mine ca să-l omoare!"

Întreaga ființă a doamnei Verloc era torturată de acest gând înnebunitor și fără finalitate, îl simțea în venele ei, în oasele ei, în rădăcina firelor ei de păr. Mintal, adoptă atitudinea doliului biblic — fața acoperită, hainele sfâșiate; capul îi era plin de sunetul bocetelor și al lamentațiilor, însă dinții îi erau violent încleștați, iar ochii uscați îi ardeau de mânie, căci Winnie nu era o fire supusă. Protecția exercitată asupra fratelui ei avusese la origine un caracter aprig și revoltat. Trebuia să-l iubească cu o dragoste combativă. Luptase pentru el — adesea chiar cu ea însăși. Pierderea lui avea ceva din amărăciunea înfrângerii combinată cu chinul iubirii înșelate. Nu era obișnuita neîndurare a morții. Mai mult, nu moartea i-l răpise pe Stevie, ci domnul Verloc. Și îl privise, fără a ridica măcar un deget, cum îi ia băiatul. Și îl lăsase să plece, ca o... ca o proastă... ca o proastă cuprinsă de orbire. Apoi, după ce-i omorâse băiatul, se întorsese acasă, la ea. Se întorsese acasă ca orice bărbat la soția lui...

Printre dinții strânși, doamna Verloc șopti către perete:

— Și eu care credeam că ai răcit.

Prinzându-i din zbor cuvintele, domnul Verloc și le aproprie.

— N-a fost nimic, zise morocănos. Eram indispus. Eram indispus din cauza ta.

Întorcând încet capul, doamna Verloc își mută privirea fixă de la perete asupra persoanei soțului ei. Cu vârful degetelor între buze, domnul Verloc se uita în podea.

— Nu mai e nimic de făcut, bălmăji el, lăsându-și mâna să-i cadă în jos. Trebuie să-ți vii în fire. Ai nevoie de minte limpede. Tu ești cea care ne-ai adus poliția pe cap. Dar nu-i nimic, nu mai spun nici un cuvânt despre treaba asta, continuă mărinimos domnul Verloc. N-aveai cum știi.

— N-aveam, rosti cu o ultimă suflare doamna Verloc.

Parcă ar fi glăsuit un cadavru. Domnul Verloc își reluă firul vorbei.

— Nu te condamn. Las că le rezerv eu o surpriză frumoasă dumnealor. O dată ajuns după gratii, sunt în siguranță și-atunci pot vorbi... îți dai seama. Trebuie să-ți faci socoteala că am să fiu vreo doi ani departe de tine, continuă el pe tonul unei sincere îngrijorări. Ție o să-ți fie mai ușor decât mie. O să ai măcar ce face, pe când eu... Ascultă, Winnie, ce trebuie tu să faci e să mai ții afacerile doi ani pe picioare. Te pricepi îndeajuns ca să reușești. Ai un cap bun pentru așa ceva. Am să-ți trimit eu vorbă când e momentul să vinzi magazinul. Va trebui să ai mare grijă. Tovarășii or să fie mereu cu ochii pe tine. Va trebui

să fii cât de abilă poți și mai ales mută ca mormântul. Nimeni nu trebuie să-ți știe următorul pas. Eu n-am de gând să mă trezesc cu o lovitură în cap ori cu un cuțit în spate de îndată ce ies din nou afară.

Astfel vorbi domnul Verloc, aplicându-și cu ingeniozitate și simț de prevedere gândirea la problemele viitorului. Vocea îi era sumbră, căci evalua corect situația. Tot ce nu dorise el să se întâmple se întâmplase. Viitorul devenise precar. Judecata îi fusese, probabil, pentru scurtă vreme întunecată de absurditatea brutală a domnului Vladimir. Un om în vârstă de patruzeci și ceva de ani poate ajunge în mod scuzabil la o stare de considerabilă derută din cauza perspectivei de a-și pierde slujba, mai ales dacă omul este un agent secret al poliției politice, care trăiește liniștit cu conștiința înaltei sale valori și a stimei de care se bucură în ochii unor înalte personaje. Era absolut scuzabil.

Acum însă totul se încheiase catastrofal. Domnul Verloc raționa la rece; dar nu era bucuros. Un agent secret care face praf și pulbere secretul misiunii sale din dorința de răzbunare și își dezvăluie toate isprăvile sub ochii publicului devine ținta unor indignări disperate sau setoase de sânge. Fără a exagera în mod nejustificat pericolul, domnul Verloc încerca să-l contureze cu toată claritatea în mintea soției sale. Îi repetă amănuntul că nu avea câtuși de puțin de gând să se lase lichidat de revoluționari.

Își privi soția drept în ochi. Pupilele lărgite ale femeii îi primiră privirile în toată adâncimea lor insondabilă.

— Țin prea mult la tine ca să fac una ca asta, zise el cu un mic râs nervos.

O vagă roșeață coloră figura imobilă, de un alb cadaveric, a doamnei Verloc. Renunțând la viziunile trecutului, nu numai că auzise, dar și înțelesese cuvintele soțului ei. Prin totala lor neconcordanță cu starea ei psihică, aceste cuvinte îi provocară o ușoară sufocare. Starea psihică a doamnei Verloc avea meritul simplicității; dar nu era sănătoasă. O guverna în mult prea mare măsură o idee fixă. Fiecare ungher și colțișor al creierului ei era stăpânit de gândul că acest om, alături de care trăise fără neplăcere timp de șapte ani încheiați, luase „bietul băiat" de lângă ea ca să-l omoare — omul cu care se obișnuise atât sufletește, cât și trupește, omul în care avusese atâta încredere îi luase băiatul ca să-l omoare! În forma, în substanța, în efectul lui, care era universal și modifica până și aspectul obiectelor neînsuflețite, un astfel de gând te înmărmurea și te făcea să nu te mai poți smulge uluirii. Doamna Verloc stătea înmărmurită. Și, tot traversându-i acest gând (nu bucătăria), silueta domnului Verloc trecea încoace și încolo familiară, cu pălăria și redingota, tropăind cu ghetele sale prin creierul ei. Probabil că și vorbea; dar, în mare măsură, gândul doamnei Verloc acoperea acest glas.

Cu toate acestea, când și când glasul se făcea auzit. Mai multe cuvinte legate ieșeau mai tare în evidență. Sensul lor era în general încurajator. De fiecare dată pupilele dilatate ale doamnei Verloc, pierzându-și fixitatea, urmăreau mișcările soțului ei

cu o îngrijorare sumbră și o atenție impenetrabilă. Bine informat asupra tuturor chestiunilor legate de vocația sa secretă, domnul Verloc scruta un deznodământ favorabil pentru toate planurile și combinațiile sale. Credea realmente că, una peste alta, îi va fi ușor să scape de cuțitul în spate al revoluționarilor înfuriați. Prea adesea exagerase forța furiei și lungimea brațului lor (în scopuri profesionale) spre a-și mai face iluzii fie într-un sens, fie în celălalt. Căci, pentru a exagera cu judecată, trebuie început prin a evalua cu exactitate. Știa de asemenea și câte virtuți și câtă infamie pot fi date uitării în doi ani — în doi ani lungi. Prima sa mărturisire confidențială față de soția sa era optimistă din convingere. I se părea de asemenea o tactică bună să etaleze toată siguranța de care se simțea capabil. Îi mai dădea bietei femei puțină vlagă. La punerea lui în libertate, care, în concordanță cu tot cursul vieții sale, avea să fie, desigur, secretă, se vor face amândoi nevăzuți, fără a pierde nici o clipă. Cât despre ștergerea urmelor, o rugă să aibă încredere în el. Știa el ce trebuia făcut pentru ca nici diavolul însuși...

Dădu din mână. Părea că se laudă. Voia numai s-o îmbărbăteze. Era o intenție binevoitoare, însă domnul Verloc avea neșansa de a fi în contratimp cu auditoriul său.

Tonul încrezător în sine răsuna tot mai limpede în urechea doamnei Verloc, care lăsa majoritatea cuvintelor să se scurgă pe lângă ea; căci ce-i mai păsa ei acum de cuvinte? Ce bine sau ce rău îi mai

puteau face cuvintele, când ea era stăpânită de o idee fixă? Privirea ei neagră urmărea acest om care își afirma impunitatea — același om care îl dusese pe bietul Stevie de acasă pentru a-l omorî cine știe unde. Doamna Verloc nu-și mai amintea exact unde, însă inima începu să-i bată foarte perceptibil.

Pe un ton blând și conjugal, domnul Verloc își exprima acum credința fermă că mai aveau câțiva ani buni de liniște în fața lor. Nu intră în chestiunea mijloacelor. Le trebuia o viață liniștită și, cum s-ar spune, într-un cuib la umbră, pierduți printre oameni ce trăiau de azi pe mâine; o viață modestă, ca a violetelor. Domnul Verloc folosi chiar cuvintele: „Să ținem capul la fund o vreme." Și departe de Anglia, bineînțeles. Nu era prea clar însă dacă domnul Verloc avea în vedere Spania sau America de Sud; în orice caz, undeva în străinătate.

Acest din urmă cuvânt, nimerind în urechea doamnei Verloc, produse o impresie clară. Omul ăsta vorbea de plecat în străinătate. Impresia însă era complet dezmembrată; și atât de intensă e puterea deprinderii mintale, încât doamna Verloc se întrebă instantaneu și automat: „Și cu Stevie ce se-ntâmplă?"

Era o formă de uitare; însă pe loc deveni conștientă că nu mai exista nici un prilej de îngrijorare în această privință. Și nici nu avea să mai existe vreodată. Bietul băiat fusese dus de-acasă și omorât. Bietul băiat era mort.

Cutremurătoarea probă de uitare stimulă inteligența doamnei Verloc. Începu să întrevadă

anumite consecințe care l-ar fi surprins pe domnul Verloc. Nu era nevoie să mai stea acolo, în acea bucătărie, în acea casă, alături de acel om... de vreme ce băiatul era dus pentru totdeauna. Nu mai era câtuși de puțin nevoie. Și, la acest gând, doamna Verloc se ridică în picioare ca acționată de un arc. Dar nu vedea nici ce anume ar mai fi putut-o reține pe lumea asta. Incapacitatea ei o opri în loc. Domnul Verloc o privea cu solicitudine conjugală.

— Acum parcă încep să te mai recunosc, spuse el încurcat.

Ceva ciudat în ochii negri ai soției sale îi tulbură optimismul. În acel moment, doamna Verloc începu să se considere eliberată de legăturile ei pământești. Își dobândise libertatea. Contractul ei cu existența, întruchipat în bărbatul ce umbla prin cameră, expirase. Era o femeie liberă. Dacă punctul ei de vedere ar fi putut fi într-un fel sau altul sesizabil pentru domnul Verloc, acesta ar fi fost extrem de șocat. În afacerile sale de inimă fusese întotdeauna neglijent de generos, dar întotdeauna stăpânit de ideea de a fi iubit pentru el însuși. Noțiunile sale etice acordându-se cu vanitatea sa, în această privință se arăta absolut incorigibil. Că așa trebuiau să stea lucrurile și în cazul legăturii lui virtuoase și legale îi era cât se poate de clar. Îmbătrânise, se îngrășase și se anchilozase în credința că nu-i lipsea deloc fascinația pentru a fi iubit de dragul lui însuși. Când o văzu pe soția sa că dă să iasă din bucătărie fără o vorbă, îl încercă dezamăgirea.

— Unde te duci? strigă el destul de ascuțit. Sus?

Din prag, doamna Verloc se întoarse la auzul vocii lui. Un instinct de prudență născut din teamă, din teama excesivă că omul acesta se va apropia de ea și o va atinge, o îndemnă să dea ușor din cap afirmativ (de la înălțimea celor două trepte), cu o mișcare abia perceptibilă a buzelor pe care, în optimismul său conjugal, domnul Verloc o luă drept un zâmbet slab și incert.

— Foarte bine, o încurajă el răgușit. Acum ai nevoie de odihnă și de liniște. Urc și eu îndată.

Doamna Verloc, femeia liberă care nu avea nici cea mai vagă idee încotro s-o apuce, îi urmă sugestia cu o seriozitate rigidă.

Domnul Verloc o observa. Dispăru pe scări în sus. Era dezamăgit. Ceva în sufletul lui ar fi fost mai satisfăcut dacă ea ar fi simțit imboldul să i se arunce, fără multă vorbă, la piept. Era generos și indulgent. Winnie nu se manifesta niciodată și stătea tăcută. Nici domnul Verloc nu era de regulă risipitor cu drăgălășeniile și cu vorbele. Dar acea seară nu era o seară ca toate celelalte. Era un prilej când omul simțea nevoia să fie fortificat și încurajat prin dovezi deschise de simpatie și de afecțiune. Domnul Verloc suspină și stinse gazul în bucătărie. Compasiunea pentru soția sa era autentică și intensă. Aproape că îi veniră lacrimi în ochi cum stătea în salonaș reflectând la singurătatea ce atârna deasupra capului ei. În actuala stare de spirit resimți foarte acut lipsa lui Stevie din această lume atât de complicată. Se gândi cu regret la sfârșitul lui. Ce

bine ar fi fost dacă băiatul ăla nu s-ar fi distrus atât de prostește singur!

Senzația de foame nepotolită, deloc necunoscută, după tensiunea vreunei întâmplări primejdioase, chiar și unor aventurieri de o fibră mai dură decât domnul Verloc, îl copleși din nou. Bucata de friptură de vacă, aranjată ca o șuncă funerară pentru praznicul de înmormântare al lui Stevie, se oferi atenției sale cu generozitate. Și domnul Verloc își făcu iarăși parte din ea. Își făcu parte lacom, fără măsură sau decență, tăind felii groase cu cuțitul de bucătărie și înfulecându-le goale, fără pâine. În timpul acestei operațiuni își dădu seama că n-o mai auzea pe soția sa umblând prin dormitor, cum ar fi trebuit de fapt s-o audă. Gândul de a o găsi poate șezând pe marginea patului în întuneric nu numai că îi tăie apetitul, dar îi inhibă și pornirea de a o urma neîntârziat la etaj. Punând înapoi jos cuțitul de bucătărie, ciuli urechile cu o atenție plină de îngrijorare.

Se liniști însă auzind-o în sfârșit că mișcă din nou. Traversase camera brusc și deschisese fereastra. După un răstimp de tăcere la etaj, în care și-o imagină stând cu capul plecat afară pe geam, auzi cadrul de lemn al ferestrei coborând încet. Femeia mai făcu câțiva pași apoi și se așeză. Fiecare zgomot al casei îi suna familiar domnului Verloc, care era profund domesticit. Când auzi iar pașii soției sale deasupra capului, știu, ca și cum ar fi fost de față, că își pusese pantofii de stradă. La acest simptom de rău augur, domnul Verloc ridică ușor din

umeri și, depărtându-se de masă, întoarse spatele șemineului, rămânând cu capul lăsat într-o parte și rozându-și perplex vârfurile unghiilor. Îi urmărea mișcările după sunete. Doamna Verloc umbla smucit încolo și încoace, cu opriri abrupte, când în fața comodei cu sertare, când în fața dulapului de haine. O povară uriașă de oboseală, rezultatul unei zile pline de șocuri și surprize, îl slei pe domnul Verloc și de ultimul strop de vlagă.

Nu-și ridică ochii din podea până ce n-o auzi coborând scările. Intuise exact. Era îmbrăcată de ieșit în oraș.

Doamna Verloc se simțea o femeie liberă. Deschisese fereastra dormitorului fie cu intenția de a striga: „Asasinul! Ajutor!", fie pentru a se arunca de la etaj. Căci nu știa prea bine cum să-și folosească libertatea proaspăt dobândită. Personalitatea ei părea sfâșiată în două jumătăți, ale căror procese mintale nu se prea adaptau unele la celelalte. Strada, tăcută și pustie de la un capăt la altul, o respinsese luând partea omului aceluia, care se arăta atât de sigur de impunitatea lui. Se temea să strige, pentru că tot nu avea să vină nimeni. Evident că nu avea să vină. Iar instinctul ei de autoconservare o făcea să dea înapoi din fața perspectivei unei prăbușiri în șanțul acela adânc și noroios. Se simțea o femeie liberă, își pusese toate hainele de cuviință, până și un voal negru peste chip. Când apăru dinaintea lui, în lumina salonașului, domnul Verloc observă că avea chiar și o poșetă mică, ce-i atârna

de încheietura mâinii stingi... Fuga la maică-sa, bineînțeles.

Gândul că, la urma urmelor, femeile erau niște ființe obositoare îi ispiti creierul epuizat, însă domnul Verloc era prea generos pentru a-l găzdui mai mult de o clipă. Acest om, rănit cu cruzime în orgoliul său, rămânea mărinimos în atitudini, neîngăduindu-și satisfacția unui zâmbet amar sau a vreunui gest de dispreț. Cu o noblețe de suflet adevărată privi doar spre ceasul de lemn din perete și spuse pe un ton absolut calm, dar apăsat:

— E opt și douăzeci și cinci, Winnie. N-are nici un rost să te duci atât de târziu. N-ai să reușești să te mai întorci în seara asta.

În fața mâinii lui întinse, doamna Verloc se poticni. Domnul Verloc adăugă obosit:

— Mama ta va fi probabil culcată până ajungi acolo. Veștile de felul ăsta mai pot aștepta.

Nimic nu era mai străin de gândurile doamnei Verloc decât acela de a se duce la mama ei. Se trase înapoi doar la ideea unui asemenea drum și, simțind un scaun în spate, se conformă sugestiei transmise printr-o atingere ușoară și luă loc. Intenția ei fusese pur și simplu de a pleca pe ușă o dată pentru totdeauna. Și, dacă acest sentiment era corect, varianta lui mintală îmbrăcă o formă nerafinată, corespunzătoare originii și stării ei sociale. „Mai bine umblu pe străzi câte zile mai am de la Dumnezeu", își spuse în sinea ei. Această ființă, a cărei natură morală fusese supusă unui șoc față de care, în ordinea fizică, cel mai violent cutremur din

istorie nu putea fi decât o palidă și flască reprezentare, trăia la bunul plac al unor simple fleacuri și al unor conexiuni întâmplătoare. Se așeză. Cu pălăria pe cap și cu voal, avea aerul unei persoane aflate în vizită, care intrase numai pentru o clipă la domnul Verloc. Docilitatea ei instantanee îl încuraja pe acesta, în timp ce aparența acceptării ei temporare și tăcute îl provocă puțin.

— Dă-mi voie să-ți spun, Winnie — proclamă el cu autoritate —, că locul tău e aici, în casa asta. Ce naiba! Doar tu mi-ai adus pe cap claie peste grămadă pe blestemații ăia de la poliție. Nu te condamn... însă oricum rămâne isprava ta. Mai bine scoate-ți pălăria asta nenorocită. Nu te pot lăsa să pleci așa, bătrânico, adăugă el cu glasul înmuiat.

Mintea doamnei Verloc se agăță de această ultimă declarație cu o tenacitate morbidă. Omul care îl luase pe Stevie chiar de sub ochii ei ca să-l omoare într-o localitate al cărei nume îi era absent în acea clipă din memorie nu-i dădea voie nici ei să plece. Bineînțeles că nu-i dădea voie. O dată ce-l omorâse pe Stevie, n-avea s-o mai lase niciodată liberă. O să vrea s-o țină lângă el captivă. Și, pe baza acestui raționament caracteristic, având toată forța unei logici nesănătoase, gândurile disparate ale doamnei Verloc începură să acționeze practic. Se putea strecura pe lângă el, putea deschide ușa, apoi fugi afară. Dar el ar putea fugi în urma ei, i-ar înlănțui trupul plin și ar târî-o înapoi cu forța. Ea l-ar putea zgâria, lovi cu picioarele, mușca... ba chiar înjunghia; dar pentru a-l înjunghia avea

nevoie de cuțit. Doamna Verloc rămase nemișcată sub voalul ei negru, în propria ei locuință, ca o vizitatoare misterioasă, mascată și stăpânită de intenții impenetrabile.

Mărinimia domnului Verloc însă nu era mai mult decât umană. Soția sa reușise în sfârșit să-l exaspereze.

— Chiar nu poți spune nici măcar o vorbă? Văd că te pricepi de minune să chinuiești omul. Da, da! îți cunosc eu jocul ăsta de-a surdo-muta. L-ai încercat tot astăzi, mai devreme. Dar acum nu mai merge. Și, în primul rând, scoate-ți porcăria asta. Nici nu știe omul: stă de vorbă cu un manechin ori cu o femeie vie?

Înainta și, întinzând mâna, îi trase voalul, dezvăluind o față imobilă, insondabilă, de care exasperarea lui nervoasă se sparse în mii de bucăți, ca un glob de sticlă izbit de o stâncă.

— Așa mai merge, rosti el pentru a-și masca descumpănirea de o clipă și se retrase înapoi la vechiul său loc, în fața șemineului.

Nu reușea să-i intre în cap ideea că soția lui putea renunța la el. Se simți puțin rușinat de sine, căci ținea la ea și era generos. Ce altceva putea face? Spusese deja tot ce era de spus. Acum protestă vehement.

— Ce Dumnezeu! Știi foarte bine că doar am căutat peste tot. Am riscat chiar să mă deconspir, numai să găsesc un om care să facă treaba asta blestemată. Și îți repet că n-am găsit pe nimeni destul de nebun sau destul de înfometat pentru așa

ceva. Acum ce-ți închipui că sunt: vreun criminal sau ce? Băiatul nu mai este. Crezi că am vrut eu să sară în aer? Dar nu mai e și gata. Necazurile lui s-au terminat. Ale noastre abia de-acum încep, ascultă-mă pe mine, și tocmai din cauză că a sărit el în aer. Să știi că nu te condamn, însă te rog încearcă să înțelegi și tu că a fost un simplu accident; putea la fel de bine să-l calce omnibuzul pe stradă.

Generozitatea sau nu era infinită, căci era și el o ființă umană — iar nu un monstru, cum îl credea doamna Verloc. Tăcu și rânjetul ce-i ridică mustățile dezvăluindu-i un șir de dinți albi îl făcu să pară o sălbăticiune reflexivă, nu foarte periculoasă, o sălbăticiune cu un cap lucios, mai întunecat decât al unei foci și cu un glas răgușit.

— Și, dacă e vorba pe-așa, tu ești tot atât de vinovată ca și mine. Ăsta-i adevărul. Poți să mă fulgeri cât vrei din priviri. Nimeni nu te întrece la așa ceva. Omoară-mă dacă-ți închipui că asta am avut de gând cu băiatul. Dar tu mi l-ai tot împins în cale când eu eram pe jumătate înnebunit de frământări și de grijă cum să nu aduc necazul pe capul nostru. De ce naiba ai tot insistat? Parcă o făceai dinadins. Și al dracului să fiu dacă nu-s convins că de-aia o făceai. N-aș putea spune cât anume din ce se petrecea aici n-ai prins pe șest cu nenorocita asta a ta de privire nepăsătoare în gol și cu mutenia ta...

Vocea răgușită, pe care o folosea de obicei acasă, tăcu pentru o vreme. Doamna Verloc nu răspunse nimic, în fața tăcerii ei se simți rușinat de

vorbele rostite mai devreme. Dar, așa cum se întâmplă adesea cu bărbații pașnici în micile altercații familiale, îi era rușine și totuși nu se dădu bătut.

— Uneori ai un fel absolut diavolesc de-a-ți ține gura, reluă el, fără a ridica tonul. Alți bărbați ar înnebuni. Spre norocul tău, eu nu mă enervez așa ușor la crizele tale de surdo-mutenie. Pentru că țin la tine. Dar nu întinde coarda prea tare. Nu-i vreme pentru așa ceva. Trebuie să ne gândim acum ce-avem de făcut de-aici încolo: și nu te pot lăsa în astă-seară să dai fuga la maică-ta cu cine știe ce poveste aiurită despre mine. Nu accept. Și mai vreau să fie clar un lucru: dacă ai impresia că eu am omorât băiatul, să știi că și tu ai participat în egală măsură la moartea lui.

Ca sinceritate a sentimentului și francheță a formulării, aceste cuvinte depășeau cu mult tot ce se rostise vreodată în acea casă, întreținută din veniturile unei îndeletniciri secrete, completate cu vânzarea unor mărfuri la rândul lor mai mult sau mai puțin secrete: expediente precare născocite de o umanitate mediocră pentru ferirea unei societăți imperfecte de pericolele corupției fizice și morale, amândouă secrete și ele în felul lor. Acele cuvinte fuseseră rostite deoarece domnul Verloc se simțea realmente ultragiat. Dar bună-cuviința reticentă a vieții lor de familie, cuibărită într-o stradă întunecoasă din dosul unui magazin, unde soarele nu pătrundea nicicând, rămase aparent netulburată. Doamna Verloc îl ascultă după toate convenienețele,

apoi se ridică în picioare, îmbrăcată cu haină și pălărie, întocmai ca o musafiră la sfârșitul unei scurte vizite. Înainta spre soțul ei, cu mâna întinsă, ca pentru a-și lua un rămas-bun tăcut. Fileul voalului atârnându-i de un colț în stânga feței dădea mișcărilor ei reținute un aer de oficialitate dezordonată. Însă, când ajunse în dreptul covorașului din fața șemineului, domnul Verloc nu se mai afla acolo. Se deplasase în direcția canapelei, fără a mai ridica ochii pentru a-și urmări efectul tiradei. Era obosit și resemnat într-un spirit cu adevărat conjugal. Dar se simțea rănit în punctul slab al slăbiciunii lui secrete. Dacă tot continua să stea morocănoasă în acea îngrozitoare mutenie atât de tensionată, atunci treaba ei. În această artă casnică era o adevărată maestră. Domnul Verloc se aruncă greoi pe canapea, nepăsător ca de obicei la soarta pălăriei sale, care, deprinsă parcă să-și poarte singură de grijă, se adăposti în siguranță tocmai sub masă.

Era obosit. Cea din urmă fărâmă de energie nervoasă i se consumase în surprizele și agoniile acestei zile pline de neașteptate eșecuri, venită la capătul unei luni chinuitoare de planuri și insomnii. Era obosit... Omul doar nu-i de piatră. Ducă-se totul dracului! Domnul Verloc se odihnea în stilul său caracteristic, îmbrăcat în hainele de stradă. O pulpană a redingotei descheiate îi atârna parțial pe jos. Stătea culcat pe spate. Dar tânjea după un repaos mai profund... după somn... după câteva ceasuri de uitare mult dorită. Numai că asta avea să vină mai

târziu. Deocamdată se odihnea doar. Gândi: „Aș da orice să termine odată cu tâmpenia asta blestemată! Mă scoate din sărite".

Ceva probabil că nu funcționa cum trebuie în sentimentul de libertate recâștigată al doamnei Verloc. Pentru că, în loc s-o apuce spre ușă, ea se rezemă cu umerii de tăblia șemineului, ca un drumeț care se odihnește rezemat de un gard. Nuanța de cruzime din înfățișarea ei provenea de la voalul negru ce-i atârna ca o cârpă pe obraz și de la fixitatea privirilor ei întunecate în care lumina odăii era absorbită și se pierdea fără urma celei mai vagi străluciri. Această femeie, capabilă de a încheia un târg pe care, dacă l-ar fi bănuit măcar, domnul Verloc ar fi rămas pe veci șocat în ideea sa despre dragoste, ezita acum nehotărâtă, ca și cum ar fi fost scrupulos conștientă că mai era nevoie de încă ceva din partea ei pentru încheierea oficială a tranzacției.

Pe canapea, domnul Verloc își potrivi umerii într-o poziție mai confortabilă și, din adâncul sufletului, emise o dorință care, bineînțeles, era pe cât de pioasă putea fi ceva provenit dintr-o sursă ca aceea.

— Mă jur pe ce-am mai sfânt — mormăi el răgușit — că aș vrea să nu fi văzut niciodată Greenwich Park sau orice are vreo legătură cu el.

Sunetele voalate umplură odăița cu volumul lor moderat, adaptat fără stridențe naturii modeste a dorinței. Undele de aer cu lungimea cuvenită, propagate conform unor formule matematice corecte, se deplasară în jurul obiectelor neînsuflețite din cameră și ricoșară lovindu-se de capul doamnei

Verloc ca și cum ar fi fost un cap de piatră. Și, oricât de incredibil poate părea, ochii femeii se dilatară parcă și mai mult. Dorința audibilă din revărsarea de sinceritate a sufletului domnului Verloc umplu un spațiu gol în memoria soției sale. Greenwich Park. Un parc! Deci acolo fusese omorât băiatul. Un parc prin urmare... crengi rupte, frunze smulse, pietriș, bucăți de carne și os împroșcate ca scânteile unor artificii. Își aduse aminte acum de ceva ce auzise mai devreme și reuși să vizualizeze scena. Fusese nevoie să-l adune cu o lopată. Scuturată din tot trupul de frisoane irepresibile, văzu în fața ochilor unealta în sine, purtând sinistra ei încărcătură scurmată de pe jos. Doamna Verloc închise ochii disperată, aruncând noaptea pleoapelor sale peste această scenă în care, după o ploaie de membre mutilate, capul retezat al lui Stevie stăruia suspendat singur în aer și pierzându-și încet consistența, asemenea ultimei scântei dintr-o demonstrație de pirotehnie. Doamna Verloc deschise ochii.

Fața nu-i mai era împietrită. Oricine putea observa schimbarea subită de pe trăsăturile ei și privirea fixă a ochilor, care, amândouă, îi dădeau o expresie nouă și surprinzătoare; o expresie rareori identificabilă în condițiile de tihnă și siguranță cerute de o analiză temeinică, dar al cărei sens nu putea scăpa la o privire fugară. Dubiile doamnei Verloc în privința concluziei târgului ei dispăruseră; gândurile, disparate până atunci, acționau sub controlul voinței sale. Însă domnul Verloc nu

observase nimic. Se odihnea în acea stare patetică a optimismului provocată de excesul de oboseală. Nu mai voia nici un fel de discuții... cu nimeni pe lumea asta... nici măcar cu soția lui. N-avusese ce să-i răspundă la dezvinovățiri, îl iubea pentru el însuși. Domnul Verloc îi interpretă favorabil actuala fază a tăcerii. Dacă voia să se împace cu ea, acum era momentul. Tăcerea durase destul. O curmă deci strigând slab:

— Winnie.

— Da, răspunse supusă doamna Verloc, femeia liberă.

Își recăpătase acum stăpânirea asupra gândurilor ei și asupra corzilor vocale; simțea că își putea controla aproape anormal de perfect fiecare fibră a trupului. Acesta îi aparținea din nou în întregime, căci târgul fusese încheiat. Vedea iarăși clar. Devenise șireată. Îi răspunsese atât de prompt fiindcă urmărea un scop: nu voia ca omul acela să-și schimbe poziția foarte prielnică în împrejurările de față. Reușise. Domnul Verloc nici nu se clinti, însă ea, după ce-i răspunse, rămase mai departe rezemată neglijent de șemineu, în postura drumețului ce se odihnește. Nu se grăbea. Avea bărbia netedă. Capul și umerii domnului Verloc îi erau ascunse de spetează înaltă a canapelei. Nu-și dezlipea privirea de picioarele lui.

Rămase astfel misterios de imobilă și subit concentrată până ce domnul Verloc se făcu din nou auzit, de data aceasta cu un accent de autoritate

conjugală și cu o mișcare ușoară spre a-i face loc să șadă pe marginea canapelei.

— Vino aici, rosti el pe un ton ciudat, ce ar fi putut mai degrabă sugera brutalitatea dacă nu i-ar fi fost cunoscut doamnei Verloc din intimitate ca o formă a lui de a-i face curte.

Porni pe dată, ca și cum ar fi fost în continuare o femeie credincioasă, legată de acel bărbat printr-un contract valabil. Mâna ei dreaptă abia atinse capătul mesei și, în timp ce se îndrepta spre canapea, cuțitul de bucătărie se mistuise fără nici un zgomot de lângă farfurie. Domnul Verloc auzi scândura scârțâitoare a planșeului și fu fericit. Aștepta. Doamna Verloc se apropia. Ca și cum sufletul pribeag al lui Stevie ar fi zburat aflând adăpost în pieptul surorii, păzitoarei și protectoarei sale, asemănarea figurii ei cu cea a băiatului sporea la fiecare pas, până la identitatea unor amănunte ca buza de jos căzută sau chiar ușoara divergență a ochilor, însă domnul Verloc nu avea cum constata fenomenul, căci stătea culcat pe spate și privea în sus. Văzu parțial pe tavan și parțial pe perete umbra mișcătoare a unui braț cu un cuțit de bucătărie ținut strâns în pumn. Se deplasa în sus și în jos. Mișcările lui erau lente. Erau destul de lente pentru ca domnul Verloc să recunoască brațul și arma.

Erau destul de lente pentru ca el să înțeleagă sensul complet al premoniției și să simtă gustul morții urcându-i în gâtlej. Soția sa era o nebună furioasă... o nebună criminală. Erau destul de lente pentru ca cel dintâi efect paralizant al acestei

descoperiri să treacă înainte de luarea hotărârii ferme de a ieși victorios din sinistra luptă cu dementa înarmată. Erau destul de lente pentru ca domnul Verloc să elaboreze un plan de autoapărare, ce cuprindea refugierea sa în dosul mesei și doborârea femeii la pământ cu un scaun greu de lemn. Dar nu fură destul de lente pentru a-i permite să miște fie vreo mână, fie vreun picior. Cuțitul era deja împlântat în pieptul său. Nu întâmpină nici o rezistență la înaintare. Hazardul cunoaște și asemenea precizie. În acea lovitură de sus în jos, aplicată peste speteaza canapelei, doamna Verloc concentrase toată moștenirea ascendenței sale obscure și imemoriale, ferocitatea simplă a epocii cavernelor și furia nervoasă dezechilibrată a epocii sălilor de bar. Întorcându-se puțin pe o parte, sub forța loviturii, domnul Verloc, agentul secret, își dădu duhul fără a mișca un deget, pe fondul sunetului bălmăjit al cuvântului „Nu", ce voia să-i exprime opoziția.

Doamna Verloc dăduse drumul cuțitului, iar extraordinara asemănare cu defunctul ei frate dispăru, devenind foarte aproximativă acum. Trase aer adânc în piept; era prima sa respirație ușoară după ce inspectorul-șef Heat îi arătase bucata din pardesiul lui Stevie, cu eticheta. Se rezemă în față pe brațele proptite de speteaza canapelei. Adoptase această atitudine degajată nu pentru a privi cadavrul domnului Verloc sau a exulta la vederea lui, ci din cauza mișcărilor unduitoare și legănate ale salonașului, care o vreme se comportă ca și cum

s-ar fi aflat pe mare în timpul unei furtuni. Se simțea ametită, dar calmă. Devenise o femeie liberă, bucurându-se de o asemenea desăvârșire a libertății, încât nu-i mai rămânea nimic de dorit și absolut nimic de făcut, deoarece nevoia imperioasă a lui Stevie de a primi devoțiunea ei nu mai exista. Doamna Verloc, care altminteri gândea în imagini, nu era tulburată acum de vedenii, căci nu se gândea la nimic. Și nici nu mișca. Era o femeie ce se bucura de totala ei iresponsabilitate și de tihna infinită, aproape asemenea unui trup neînsuflețit. Nu mișca, nu gândea. Întocmai ca învelișul pieritor al răposatului domn Verloc, odihnindu-se pe canapea. Cu excepția faptului că doamna Verloc respira, cei doi s-ar fi aflat în perfectă armonie: acea armonie a rezervei prudente, fără vorbe de prisos și cu economie de gesturi, care constituise baza respectabilei lor vieți de familie. Căci fusese într-adevăr respectabilă, mascând printr-o reticență decentă problemele ce puteau apărea în exercițiul profesiunii lui de agent secret și de comerciant de mărfuri dubioase. Până în ultima clipă eticheta rămăsese netulburată de zbierete necuviincioase și alte sincerități de comportament neavenite. Și după lovitura fatală de cuțit această respectabilitate continua în liniște și imobilitate.

Nimic nu se mișcă în salonaș până ce doamna Verloc nu ridică încet capul și privi la ceas cu o neîncredere întrebătoare. Devenise conștientă de un ticăit ce răsuna în cameră, îl auzea tot mai tare, deși își amintea că pendula din perete era

silențioasă, nu avea ticăitul sonor. Ce să însemne oare că începuse din senin să ticăie atât de tare? Cadranul arăta ora nouă fără zece minute. Doamnei Verloc nu-i păsa de timp, dar ticăitul continua întruna. Decise că nu avea cum fi ceasul, iar privirea ei posomorită lunecă de-a lungul zidurilor șovăind și deveni absentă, în timp ce auzul îi stătea încordat, căutând să localizeze sunetul. Tic, tic, tic.

După ce ascultă o vreme, își coborî deliberat privirile către soțul ei. Poziția acestuia de repaos era atât de casnică și atât de familiară încât își putu permite gestul fără a se simți stânjenită de ineditul vreunei noutăți strecurate printre evenimentele vieții lor de familie. Domnul Verloc își făcea siesta obișnuită. Arăta destins. Din cauza poziției trupului, fața lui îi rămânea ascunsă doamnei Verloc, văduva sa. Mergând tot mai jos, pe urma sunetului, ochii ei frumoși, adormiți, deveniră contemplativi la întâlnirea cu un obiect de os ce depășea puțin speteaza canapelei. Era mânerul cuțitului de bucătărie, prin nimic ciudat altfel decât prin poziția sa rectangulară față de vesta domnului Verloc și prin faptul că picura ceva din el. Stropi întunecați cădeau pe linoleum unul după altul, cu un ticăit ce devenea tot mai rapid și mai furios, asemenea pulsului unui ceas cuprins de nebunie. Când atinse ritmul maxim, ticăitul se transformă într-un sunet continuu, ca al unei șuvițe de lichid. Doamna Verloc urmărea metamorfoza cu figura bântuită de umbrele îngrijorării. Era o șuviță întunecată, rapidă, subțire... Sânge!

În această situație neprevăzută, doamna Verloc își părăsi poziția leneșă și iresponsabilă.

Apucându-și brusc faldurile rochiei, alergă spre ușă cu un țipăt slab, ca și cum acea șuviță de sânge n-ar fi fost decât primul semn al unui torent devastator. Împiedicându-se de masă în calea ei, îi dădu un brânci cu amândouă mâinile ca și când ar fi fost vie, dar cu atâta putere încât aceasta se duse cât colo pe cele patru picioare cu un scrâșnet cumplit, în vreme ce platoul cu bucata de carne se sparse sonor de podea.

Apoi coborî din nou tăcerea. Ajungând la ușă, doamna Verloc se opri. O pălărie rotundă, dezvăluită în mijlocul încăperii prin deplasarea bruscă a mesei, se rotea ușor pe calotă în vârtejul iscat de fuga ei.

XII

Winnie Verloc, văduva domnului Verloc și sora răposatului fidel Stevie (făcut terci de o explozie, în stare de totală inocență și convins că era angajat într-o acțiune profund umanitară), nu trecu de pragul salonașului. O luase la fugă văzând un simplu firicel de sânge, dar o făcuse sub imperiul unei repulsii instinctive. Aici se oprise însă cu ochii ațintiți în gol și capul plecat în jos. Ca și cum ar fi parcurs, în timpul fugii ei, ani lungi de viață, până la ușă doamna Verloc era cu totul altă persoană decât femeia care mai devreme se rezema de canapea cu senzația că-i plutește capul, dar liberă altfel să se bucure de liniștea adâncă a lenei și a irresponsabilității, îi trecuse amețeala. Mintea îi era limpede, însă pe de altă parte nu mai era nici liniștită. Acum era speriată.

Dacă evita să privească în direcția soțului ei culcat, n-o făcea fiindcă i-ar fi fost teamă de el. Domnul Verloc nu era înspăimântător la vedere. Arăta mai degrabă relaxat. Și, în plus, era mort.

Doamna Verloc nu întreținea nici o iluzie deșartă în privința morților. Nimic nu-i mai aducea înapoi la viață, nici dragostea, nici ura. Ei nu-ți mai puteau face nimic. Erau inexistenți. Starea ei psihică se coloră de un anumit dispreț sec față de acel om ce se lăsase ucis atât de ușor. Fusese stăpânul unei case, soțul unei femei și ucigașul lui Stevie. Acum nu mai conta sub nici un aspect. Avea pentru ea mai puțin folos practic decât hainele de pe el, sau decât redingota, sau decât ghetele... sau chiar decât acea pălărie de pe podea. Era un nimic. Nu merita să irosească nici măcar o privire pe el. Încetase chiar să mai fie și ucigașul bietului Stevie. Singurul ucigaș ce avea să fie găsit în cameră când vor veni după domnul Verloc era... ea însăși!

Îi tremurau atât de tare mâinile, încât eșuă de două ori în încercarea de a-și prinde înapoi voalul. Doamna Verloc nu mai era o persoană cuprinsă de lene și iresponsabilitate. Acum se temea, înjunghierea domnului Verloc însemnase doar o lovitură. Dar această lovitură descătușase toată tensiunea zăgăzuită până atunci, eliberase urletele reținute în gâtlej, lacrimile uscate în ochii ei arzători, furia indignată și înnebunitoare față de rolul atroce jucat de omul acela, care acum era mai puțin decât nimicul, în răpirea pentru totdeauna a băiatului de lângă ea. Fusese o lovitură plănuită obscur. Firicelul de sânge scurs pe podea pe lângă mânerul cuțitului o transforma însă într-un caz extrem de clar de omucidere. Doamna Verloc, care se abținea întotdeauna de a gândi mai profund, se văzu obligată

să privească de data aceasta până în adâncul adâncurilor situației în care se afla. Nu zări acolo fantoma nici unui chip, nu încercă nici o umbră de regret, nu avu nici o remușcare și nu află nici un fel de concepție ideală. Tot ce zări fu un obiect. Acest obiect era o spânzurătoare. Iar doamna Verloc se temea de spânzurătoare.

Se temea de ea în chip ideal. Deoarece nu văzuse niciodată cu ochii ei acest ultim argument al justiției oamenilor decât în gravurile pe lemn ilustrând un anumit gen de povestiri, și-o închipuia înălțată pe un fundal întunecat și bântuit de furtuni, împodobită cu lanțuri și schelete umane și înconjurată pe sus de păsări care ciuguleau ochii morților. Era o viziune destul de terifiantă, însă doamna Verloc, deși nu era o femeie prea bine informată, avea destulă știință despre instituțiile țării sale pentru a-și da seama că spânzurătorile nu se mai ridicau romantice pe malul unor râuri triste ori pe promontorii bătute de vânturi, ci în curțile închisorilor. Aici, între patru ziduri înalte, ca într-o fântână, criminalul era adus în zori spre a fi executat pe fondul unei tăceri oribile și, cum relatau mereu ziarele, „în prezența autorităților". Cu ochii ațintiți în pământ și cu nările vibrându-i de chin și rușine, se imagina pe sine însăși în mijlocul unei adunări de gentlemeni străini cu pălării de mătase, care se ocupau cu mult calm de operațiunea spânzurării ei. Asta... niciodată! Niciodată! Și cum se petrecea oare totul? Neputința de a-și imagina detaliile unei asemenea execuții tăcute adăuga ceva înnebunitor

la teroarea ei abstractă. Ziarele nu ofereau niciodată amănunte, cu excepția unuia singur, însă acela apărea, cu o anumită afectare, până și în finalul unei relatări sumare. Doamna Verloc și-l amintea, îi zbârnâia prin cap provocându-i o arsură cumplită, ca și cum cuvintele „Căderea s-a produs de la o înălțime de paisprezece picioare"[1] i-ar fi fost scrijelite cu un ac înroșit în foc direct pe creier. „Căderea s-a produs de la o înălțime de paisprezece picioare."

Cuvintele o afectau chiar și fizic, începu să i se convulsioneze în valuri gâtul, opunându-se strangulării; iar frica de scuturătura de la capătul căderii deveni atât de vie încât își prinse capul cu amândouă mâinile ca pentru a-l împiedica să-i fie smuls de pe umeri. „Căderea s-a produs de la o înălțime de paisprezece picioare." Nu! Așa ceva niciodată! N-ar fi putut suporta una ca *asta*. Până și gândul îi era insuportabil. Prin urmare, doamna Verloc își formulă hotărârea de a merge îndată să se arunce în râu de pe unul din poduri.

De data aceasta reuși să-și lege înapoi voalul. Cu o mască parcă pe chip, neagră din cap până în picioare, afară de câteva flori la pălărie, privi mecanic spre ceas. Probabil că se oprise, gândi ea. Nu-i venea să creadă că numai cu două minute mai înainte se uitase la el. Bineînțeles că nu se putea. Fusese tot timpul oprit, în realitate, numai trei minute trecuseră din clipa când pentru prima oară

[1] Aprox. 4,25 metri (n. tr.).

doamna Verloc respirase adânc și liber după lovitura de cuțit și momentul când luase hotărârea de a se arunca în Tamisa. Ei însă nu-i venea să creadă. Auzise parcă sau citise că ceasurile și pendulele se opreau întotdeauna în momentul crimei, pentru a-l da în vileag pe criminal. Oricum nu-i păsa. „Până la pod... și-acolo sar...", însă mișcările îi erau încete.

Se târî anevoie prin magazin și trebui să se țină bine de mânerul ușii până ce găsi forța necesară s-o deschidă. Strada o speria, căci avea s-o ducă fie spre spânzurătoare, fie spre râu. Păși greu peste prag, cu capul înainte și brațele în lături, ca o persoană căzând peste parapetul unui pod. Această ieșire în aer liber era parcă o anticipare a înecului; o umezeală lipicioasă o învălui, îi pătrunse în nas, i se încurcă în păr. Nu ploua propriu-zis, dar fiecare felinar avea o mică aureolă ruginie de ceață în jurul lui. Căruța cu cai plecase, iar pe strada întunecoasă fereastra cu perdele a birtului căruțașilor apărea ca o urmă pătrată de lumină sângeriu-murdară licărind slab foarte aproape de nivelul trotuarului. Doamna Verloc, târându-se încet către ea, se gândi că era de fapt o femeie foarte singură, fără prieteni. Adevărat. Atât de adevărat încât, în dorința ei bruscă de a vedea o figură cunoscută, nu-i veni altcineva în minte decât doamna Neale, menajera. Alte cunoștințe nu avea. Din punct de vedere monden nu-i va simți nimeni lipsa. De aici nu trebuie dedus că văduva Verloc își uitase mama. Câtuși de puțin. Winnie fusese o fiică bună pentru că fusese o soră bună. Maică-sa se bazase mereu pe sprijinul

ei. Nu putea aștepta de la ea nici o consolare și nici un sfat. Acum, când Stevie era mort, legătura lor părea să se fi rupt cu totul. Nu se putea pur și simplu duce la bătrână să-i anunțe groaznica veste, în plus, azilul era și foarte departe. Actuala ei destinație era Tamisa. Și doamna Verloc încercă să uite de mama ei.

Fiecare pas o costa un efort de voință care părea cel din urmă al ei pe lumea asta. Doamna Verloc depășise lumina roșie din fereastra birtului. „Până la pod... și-acolo sar", își repeta mereu cu o teribilă obstinație, întinse la timp mâna pentru a se sprijini de un felinar. Gândi: „N-am să fiu în stare să ajung până dimineață". Frica de moarte îi paraliza efortul de a scăpa de spânzurătoare. I se părea că umbla de ore întregi clătinându-se pe străzi. „N-am să ajung acolo niciodată — își zise din nou. Or să mă găsească pe stradă lovindu-mă de toți pereții. E prea departe." Dar își continuă drumul, gâfâind sub vălul ei negru.

„Căderea s-a produs de la o înălțime de paisprezece picioare."

Împinse violent felinarul și se trezi mergând. Dar o cuprinse un nou val de amețeală, asemenea unei mări stârnite ce-i mătură cu totul inima din piept.

— N-am să ajung acolo niciodată, șopti ea, oprindu-se brusc și clătinându-se ușor pe loc. Niciodată.

Și, dându-și seama de absoluta imposibilitate în care se afla de a ajunge până la cel mai apropiat pod, doamna Verloc se gândi să fugă în străinătate.

Ideea îi venise dintr-o dată. Criminalii fugeau doar. Fugeau în străinătate, în Spania sau în California. Simple nume pentru ea. Lumea cea mare creată spre slava omului nu era decât o mare pată albă pentru doamna Verloc. Habar nu avea încotro s-o apuce. Criminalii aveau prieteni, aveau relații, aveau ajutoare — aveau cunoștințe. Ea nu avea nimic. Era cea mai solitară dintre criminalii ce uciseseră vreodată o ființă omenească. Era singură în Londra: și tot acel oraș, cu minunile și noroaiele lui, cu furnicarul de străzi și baia lui de lumini, se cufundă într-o noapte lipsită de speranță, în străfundul unui abis întunecat, de unde nici o femeie nu putea spera să se târască fără ajutor înapoi, afară.

Se aplecă înainte și porni din nou orbește, cu o groază teribilă de a nu se prăbuși pe jos; dar, pe neașteptate, la capătul câtorva pași, dobândi o senzație de sprijin, de siguranță. Ridicând ochii, văzu chipul unui bărbat ce privea de-aproape la vălul ei. Ossipon nu se temea de femeile străine și nici vreun sentiment de falsă delicatețe nu-l putea împiedica să lege o cunoștință cu o femeie aparent foarte turmentată. Pe Ossipon îl interesau mult femeile. O ținea pe cea din fața lui între mâinile sale late, studiind-o cu un ochi profesional, până ce o auzi îngăimând slab: „Domnule Ossipon!", după care aproape că îi scăpă grămadă pe jos.

— Doamnă Verloc! exclamă el. Dumneavoastră aici?

I se părea cu neputință ca tocmai ea să fi băut. Dar nu se știe niciodată. Nu intră în amănunte, însă,

atent să nu descurajeze destinul favorabil care i-o oferea tocmai pe văduva tovarășului Verloc, încercă s-o atragă la pieptul său. Spre mirarea lui, ea se lăsă cu multă ușurință, ba chiar i se sprijini o clipă de braț înainte de a încerca să revină pe picioarele proprii. Ossipon nu voia să bruscheze destinul favorabil, își retrase brațul într-un chip firesc.

— M-ați recunoscut, bâigui ea, stând acum dreaptă în fața lui, ceva mai stăpână pe picioare.

— Bineînțeles că v-am recunoscut, răspunse cu o promptitudine impecabilă Ossipon. M-am temut ca nu cumva să cădeți. Prea mult m-am gândit la dumneavoastră în ultima vreme ca să nu vă recunosc oriunde și oricând. Mereu mă gândesc la dumneavoastră... încă de când v-am văzut pentru prima oară.

Doamna Verloc părea că nu-l aude.

— Veneați cumva la magazin? întrebă ea cu nervozitate.

— Da, chiar acum, spuse Ossipon. Tocmai am citit ziarul.

De fapt, Ossipon dădea târcoale de vreo două ceasuri prin vecinătatea lui Brett Street, incapabil să ia o hotărâre vitejească. Vânjosul anarhist nu prea era un luptător neînfricat. Își aminti că doamna Verloc nu răspunsese niciodată privirilor sale nici cu cel mai mic semn încurajator. În plus, își făcu socoteala că magazinul era probabil supravegheat de poliție și Ossipon nu ținea ca poliția să-și formeze o părere denaturată despre simpatiile sale revoluționare. Nici acum nu știa prea bine ce să facă. Prin comparație cu

obișnuitele lui speculații de amator, asta era o acțiune serioasă și de mari proporții. Nu-și dădea seama ce anume era în joc și cât de departe trebuia să meargă pentru a câștiga ce era de câștigat — presupunând că avea cât de cât vreo șansă. Toate aceste semne de întrebare, temperându-i veselia, dădeau tonului său o sobrietate adecvată împrejurărilor.

— Îmi pot îngădui să vă întreb unde mergeați? se interesă el cu voce scăzută.

— Nu mă întrebați! strigă doamna Verloc cu o violență reținută și înfiorată; toată vitalitatea ei puternică se dădea înapoi din fața perspectivei morții. N-are importanță unde mă duceam...

Ossipon își dădu seama că era foarte surescitată, însă perfect lucidă. Rămase tăcută o clipă lângă el, apoi brusc făcu un gest la care el nu se aștepta: își strecură mâna sub brațul lui. Fu surprins, fără îndoială, de gest în sine, ca și de natura hotărât palpabilă a acestei mișcări. Însă, chestiunea fiind delicată, Ossipon se comportă și el cu delicatețe. Se mulțumi să-i preseze ușor mâna de coastele sale puternice. Totodată se simți îndemnat înainte și cedă impulsului. La capătul lui Brett Street își dădu seama că e condus spre stânga. Se supuse.

Negustorul de fructe din colț stinsese iradiația luminescentă a lămâilor și portocalelor sale, încât Brett Place era cufundată într-o beznă brăzdată de aureolele începătoșate ale câtorva felinare ce-i marcau forma triunghiulară, având un mănunchi de trei felinare pe un postament în mijloc. Siluetele

întunecate ale bărbatului și femeii lunecau încet brat la brat de-a lungul zidurilor, cu aparența unor îndrăgostiți fără adăpost rătăcind prin noaptea mizerabilă.

— Ce-ai zice dacă ți-aș spune că tocmai veneam să te caut? întrebă doamna Verloc, strângându-i brațul cu putere.

— Aș zice că n-ați fi găsit pe nimeni mai pregătit să vă ajute în durerea dumneavoastră, răspunse Ossipon cu impresia că realizează un progres fantastic.

De fapt, evoluția acestei delicate istorii aproape că îi tăia răsuflarea.

— În durerea mea?! repetă încet doamna Verloc.

— Da.

— Și știi dumneata care e durerea mea? șopti ea cu o ciudată intensitate a simțirii.

— Nici zece minute după ce am citit ziarul de seară — se explică Ossipon cu însuflețire — am întâlnit un individ, pe care s-ar putea să-l fi văzut și dumneavoastră o dată sau de două ori pe la magazin și am avut cu el o discuție care n-a mai lăsat loc nici unui dubiu pentru mine. Pe urmă am pornit încoace, neștiind dacă dumneavoastră... Am ținut la dumneata mai mult decât pot spune cuvintele încă de când ți-am zărit pentru prima oară chipul, strigă el, incapabil parcă să-și domine sentimentele.

Ossipon presupunea, de altfel în mod corect, că nici o femeie nu era în stare să reziste unei asemenea declarații. Ce nu știa însă era că doamna Verloc o acceptă cu toată disperarea pe care instinctul de autoconservare o pune în strânsoarea unui om care

se înecă. Vânjosul anarhist îi apărea văduvei domnului Verloc ca un luminos mesager al vieții.

— Mi-am închipuit eu, murmură ea slab.

— Ai citit în ochii mei, sugeră Ossipon cu mare siguranță de sine.

— Da, suflă ea în urechea lui aplecată.

— O dragoste ca a mea nu putea fi ascunsă de o femeie ca dumneata, continuă el, încercând să se detașeze cu gândul de considerentele materiale ca valoarea comercială a magazinului sau de posibila sumă de bani lăsată de domnul Verloc în bancă.

Se concentră asupra părții sentimentale a istoriei. În străfundul sufletului era puțin șocat de succesul său. Verloc fusese un tip de treabă și categoric un soț foarte la locul lui din câte se putea spune, însă Ossipon nu avea să dea cu piciorul norocului de dragul unui om mort. Hotărât, își reprimă compasiunea pentru stafia tovarășului său Verloc și continuă.

— N-o puteam ascunde. Eram prea copleșit de dumneata. Aproape aș spune că era cu neputință să n-o vezi în ochii mei. Dar nu puteam ghici. Erai atât de distantă mereu...

— Dar cum să fi fost altfel? izbucni doamna Verloc. Eram doar o femeie respectabilă...

Se opri, apoi adăugă, parcă numai pentru sine, cu un teribil resentiment:

— Până a făcut el din mine ceea ce sunt.

Ossipon trecu peste această ultimă remarcă și luă inițiativa.

— Nu mi s-a părut niciodată întru totul demn de dumneata, începu el, dezlegându-se urgent de orice loialitate. Meritai o soartă mai bună.

Doamna Verloc îl întrerupse cu amărăciune:

— O soartă mai bună, zici! Mi-a furat șapte ani din viață.

— Dar păreai că trăiești atât de fericită alături de el, căută Ossipon să compenseze întrucâtva atitudinea sa nepăsătoare dinainte. Asta m-a și făcut să fiu atât de timid. Păreai că-l iubești. Eram surprins... și gelos, adăugă el.

— Să-l mai și iubesc! exclamă doamna Verloc într-o șoaptă plină de furie și dispreț. Să-l mai și iubesc! I-am fost o soție bună. Și sunt o femeie respectabilă. Ți-ai închipuit că-l iubeam? Așa ți-ai închipuit? Ascultă-mă, Tom...

La auzul acestui nume, Ossipon simți că îl trec fiori de mândrie. Căci prenumele său era Alexander; i se spunea Tom doar printr-o înțelegere tainică, între cunoscuții cei mai apropiați, ca un semn de prietenie în momentele de efuziune. Nici nu-i trecea prin cap că ea putuse auzi vreodată acest nume de la cineva. Aparent nu numai că îl reținuse, ci îl și păstrase cu sfințenie în memoria ei... poate chiar în sufletul ei.

— Ascultă-mă, Tom! Eram doar o fetiță. Și nu mai puteam. Obosisem. Aveam doi oameni care depindeau de puterile mele, iar mie mi se părea că ajunsesem la capătul puterilor. Doi oameni — mama și băiatul ăla. Era mult mai mult al meu decât al ei. Stăteam nopți la rând trează ținându-l în brațe,

singură, la ultimul etaj al casei și nu aveam decât opt ani pe-atunci. Iar apoi... Era al meu, crede-mă ce-ți spun... Tu nu poți înțelege. Nici un bărbat nu poate înțelege. Ce era să fac? A apărut un tânăr...

Amintirea vechii idile cu fiul măcelarului supraviețuia, tenace, asemenea imaginii unui ideal abia întrezărit, în acel suflet ce tremura de frica spânzurătorii, plin de revoltă împotriva morții.

— El a fost bărbatul pe care l-am iubit atunci, continuă văduva domnului Verloc. Și el știa, cred, asta din ochii mei. Câștiga douăzeci și cinci de șilingi pe săptămână și taică-său l-a amenințat că îl gonește de-acasă dacă e atât de prost să ia de nevastă o fată cu o mamă invalidă pe cap și cu un frate idiot și nebun. Dar el se tot ținea după mine, până într-o seară, când am găsit curajul necesar să-i trântesc ușa în nas. Trebuia odată și-odată. Îl iubeam foarte mult. Douăzeci și cinci de șilingi pe săptămână! Pe urmă a apărut celălalt... un chiriaș cumsecade. Ce să facă o biată fată? Să mă fi dus să bat trotuarele? Părea un om bun. Și mă dorea, oricum. Ce era să fac cu mama și cu bietul băiat? Eh? Am spus da. Părea de treabă, era cu dare de mână, avea bani și nu spunea niciodată nimic. Șapte ani... șapte ani i-am fost o soție bună acestui om de treabă și bun și generos, acestui... Iar el mă iubea. Da, da. Mă iubea de-mi venea uneori să... Șapte ani. Șapte ani alături de el. Și știi ce era de fapt prietenul tău cel drag? Știi ce era?... Un diavol, asta era!

Vehemența supraomenească a acestei afirmații șoptite îl buimăci complet pe Ossipon. Întorcându-se,

Winnie Verloc îl prinse de amândouă brațele, stând față în față cu el sub ceața grea în bezna și singurătatea lui Brett Place, în care orice sunet de viață părea că se pierde ca într-o fântână triunghiulară din asfalt și cărămizi, din case oarbe și pietre nesimțitoare.

— Nu, n-am știut, — declară el cu un fel de stupiditate flască, al cărei aspect comic îi scăpă femeii bântuite de teama spânzurătorii —, dar acum știu. Și... și înțeleg, bălmăji el mai departe, speculând în minte cam la ce gen de atrocități se putea oare preta Verloc sub aparența placidă și adormită a vieții lui conjugale. Era de-a dreptul îngrozitor, înțeleg, repetă el, apoi, sub efectul unei inspirații subite, rosti: Nefericită femeie!, cu un grad mai elevat de comizerație decât familiara formulă „Sărăcuța de tine!" din practica sa curentă. Nici cazul de față nu era un caz curent, își dădea seama că se petrecea un fenomen anormal, însă nu pierdea nici o clipă din vedere valoarea mizei. Nefericită și bravă femeie!

Era bucuros că descoperise această variație; dar altceva nu-i venea în minte.

— A, numai că-i mort acum, fu tot ce putu scoate din el.

Și puse o însemnată cantitate de antipatie în exclamația sa reținută. Doamna Verloc îl prinse de braț cu un fel de frenezie.

— Înseamnă că ai ghicit că-i mort, murmură ea ca și cum și-ar fi ieșit pur și simplu din minți. Tu! Tu ai ghicit că așa a trebuit să procedez. A trebuit!

Tonul indefinibil al acestor cuvinte conținea în el sugestii de triumf, de ușurare, de recunoștință și reuși să acapareze atenția lui Ossipon în detrimentul sensului mai concret al lucrurilor. Se miră ce se întâmplase oare cu ea, cum de ajunsese într-o asemenea stare de surescitare nestăpânită. Începu chiar să se mire dacă motivele ascunse ale episodului din Greenwich Park nu se ascundeau cumva adânc în împrejurările nefericite ale căsniciei soților Verloc. Merse până acolo încât îl suspectă pe domnul Verloc de a fi ales această modalitate extravagantă de fapt pentru a se sinucide. Dumnezeule mare! Așa s-ar explica toată absurditatea și încrâncenarea cazului de față. Situația nu reclama o manifestare de anarhism. Dimpotrivă chiar; și Verloc era la fel de conștient de acest adevăr ca și orice revoluționar de rangul lui. Ce glumă enormă dacă Verloc își bătuse pur și simplu joc de toată Europa, de lumea revoluționară, de poliție, de presă, ba până și de Profesorul cel atât de sigur pe el. Într-adevăr, gândi Ossipon cuprins de uimire, părea aproape sigur că așa făcuse! Bietul nefericit! Și îl surprinse ca foarte posibilă ideea că din acel cuplu diavolul nu era neapărat bărbatul.

Alexander Ossipon, supranumit Doctorul, era prin însăși natura lui înclinat să gândească indulgent despre cunoscuții săi de sex masculin. O privi pe doamna Verloc, atârnată de brațul lui. Despre cunoștințele sale de sex feminin gândea într-un mod deosebit de practic. De ce doamna Verloc trebuise să exclame mirată că el știa despre moartea

soțului ei, care deja nu mai era un secret, nu-l tulbură peste măsură. Adesea femeile vorbeau ca niște nebune. Dar acum era curios să știe cum de aflase ea. Ziarele nu-i puteau aduce la cunoștință nimic în plus decât faptul în sine: că bărbatul care sărise în aer în Greenwich Park nu fusese identificat. I se părea de neconceput ca Verloc să-i fi dat, măcar pe departe, vreo sugestie în privința intențiilor sale — oricare ar fi fost acelea. Problema îl pasiona imens pe Ossipon. Se opri în loc. Parcurseseră cele trei laturi ale lui Brett Place ajungând acum din nou în capul lui Brett Street.

— Dar de unde ai aflat prima oară vestea? întrebă el pe un ton pe care încercă să-l adapteze caracterului revelațiilor ce tocmai i le făcuse femeia din dreapta sa.

Aceasta se cutremură violent o vreme înainte de a răspunde cu glas abia auzit.

— De la poliție. A fost un inspector-șef. Zicea că-l cheamă inspectorul-șef Heat. Mi-a arătat... (Se înecă.) Ah, Tom, au trebuit să-l adune cu o lopată.

Pieptul îi era scuturat de suspine uscate. Ossipon își recapătă repede glasul.

— Cum, poliția?! Vrei să spui că a și venit poliția? înseamnă că inspectorul ăla șef Heat s-a prezentat personal anume ca să-ți spună.

— Da, confirmă doamna Verloc cu aceeași voce vlăguită. A venit. Uite-așa. A venit. Eu nu știam. Mi-a arătat un petic de pardesiu și... Uite-așa. „Cunoașteți asta!" zice.

— Heat! Heat! Și altceva ce-a făcut?

Doamna Verloc lăsă capul să-i cadă în piept.

— Nimic. N-a făcut nimic. S-a dus. Poliția era de partea omului aceluia, murmură ea tragică. Și a mai venit încă unul.

— Altul... alt inspector, vrei să spui? întrebă Ossipon, foarte alarmat și aproape pe tonul unui copil speriat.

— Nu știu. A venit și-atât. Arăta a străin. Poate că era unul din ăia de la ambasadă.

La acest nou șoc, Ossipon simți că se prăbușește din picioare.

— De la ambasadă! Tu îți dai seama ce spui? Care ambasadă? Ce Dumnezeu înțelegi prin ambasadă?

— E un loc în Chesham Square. Aia pe care-i tot înjura el întruna. Eu nu știu. Ce importanță mai are acum?

— Și tipul ăsta, ce ți-a făcut sau ce ți-a spus?

— Nu-mi aduc aminte... Nimic... Nu-mi pasă. Nu mă-ntreba pe mine, se rugă ea cu o voce obosită.

— Bine. Nu te mai întreb, consimți tandru Ossipon.

Și vorbea serios, dar nu pentru că l-ar fi impresionat patosul vocii ei rugătoare, ci fiindcă simțea cum își pierde el însuși echilibrul pe măsură ce pătrundea în adâncurile acestei povești tenebroase. Poliție! Ambasadă! Pff! De teamă să nu-și lanseze inteligența pe o pistă pe care luminile ei naturale să nu fie în stare să-l călăuzească la sigur, respinse cu hotărâre toate presupunerile, bănuielile și teoriile ce-i dădeau târcoale. Avea alături de el femeia, care

i se arunca pur și simplu în brațe, și acesta era considerentul principal. Însă, după cele ce auzise, nu se mai mira de nimic. Iar când, speriată parcă brusc dintr-un vis de siguranță, doamna Verloc începu să-i explice cu înflăcărare necesitatea fugii neîntârziate pe continent, el nu scoase nici măcar o exclamație. Spuse numai, cu o părere de rău neprefăcută, că nu era nici un tren până dimineața și rămase privind gânditor la chipul ei ascuns sub voalul negru la lumina unei lămpi de gaz învăluite într-o aureolă de ceață.

Lângă el, silueta ei întunecată se confunda cu noaptea, ca un trup sculptat pe jumătate dintr-un bloc de piatră neagră. Îi era cu neputință să-și dea seama cât știa acea femeie și cât de mult avea de-a face cu polițiștii și cu ambasadele. Dar, dacă voia acum să fugă, nu ținea câtuși de puțin s-o împiedice. Tocmai el. Mai ales că era nerăbdător să se vadă și pe sine însuși cât mai departe. Simțea că afacerile și acel magazin atât de straniu de familiare inspectorilor-șefi și funcționarilor de ambasadă nu erau locul cel mai indicat pentru el. Îi puse deci cruce. Dar restul?... Economiile? Banii?

— Trebuie să mă ascunzi undeva până dimineață, rosti ea pe un ton îngrozit.

— Adevărul, draga mea, e că nu te pot duce la mine acasă, împart o cameră cu un prieten.

Era și el oarecum speriat. Dimineața drăguții de sticleți aveau să împânzească toate gările, fără îndoială. Și, dacă apucau să pună mâna pe ea,

dintr-un motiv sau altul avea să fie definitiv pierdută pentru el.

— Ba trebuie. Nu-ți pasă de mine chiar deloc... deloc? La ce te gândești?

Deși rosti aceste cuvinte cu violență, își lăsă mâinile încordate pe brațele lui să cadă a descurajare. Urmă o tăcere, timp în care ceața se lăsă și mai deasă; întunericul domnea netulburat peste Brett Place. Nici un suflet, nici măcar sufletul iubeț, nelegiuit și vagabond al vreunei pisici nu se apropie de bărbatul și femeia ce stăteau față în față.

— Poate reușim să găsim un loc sigur undeva, spuse în cele din urmă Ossipon. Dar adevărul e, draga mea, că n-am destui bani să mă duc să caut... doar câțiva penny. Noi, revoluționarii, nu suntem bogați.

Avea în buzunar cincisprezece șilingi. Adăugă:

— Și ne mai așteaptă și călătoria... mâine dis-de-dimineață, de fapt.

Ea nu mișcă, nu scoase nici un sunet și Ossipon simți o strângere de inimă. Aparent nu avea nici o soluție de propus. Deodată însă duse mâna la piept, ca și cum ar fi străfulgerat-o o durere acută.

— Dar am eu, spuse ea gâfâind. Am banii la mine. Sunt destui. Hai să plecăm de-aici, Tom.

— Câți ai? întrebă el fără a se urni din loc, pentru că era un om prudent.

— Am banii, crede-mă ce-ți spun. Toți banii.

— Cum adică? Toți banii din bancă sau cum? întrebă el neîncrezător, însă pregătit să nu-l surprindă nimic din ce-ar fi putut sta în calea destinului.

— Da, da! confirmă ea nervoasă. Tot ce-a fost în bancă, îi am pe toți la mine.

— Dar cum Dumnezeu ai și reușit să pui mâna pe ei? se miră Ossipon.

— Mi i-a dat el, șopti femeia, liniștită dintr-o dată și tremurând.

Cu o mâna sigură, Ossipon își ținu în frâu surprinderea tot mai mare.

— Păi atunci suntem salvați, pronunță el rar.

Doamna Verloc se aplecă în față și se rezemă de pieptul lui. O primi ospitalier. Banii erau deci la ea. Pălăria îi stătea în calea efuziunilor prea avansate; voalul de asemenea. Ossipon fu cuviincios și atât în manifestări. Ea i le primi fără rezistență, dar și fără abandon, pasivă, de parcă ar fi simțit numai pe jumătate. Se desprinse cu ușurință din îmbrățișările lui laxe.

— Trebuie să mă salvezi, Tom, izbucni ea, dându-se înapoi, dar ținându-l mai departe strâns de reverele hainei umede. Salvează-mă. Ascunde-mă. Nu-i lăsa să mă prindă. Omoară-mă tu mai întâi. Eu n-aș putea singură... n-aș putea, n-aș putea... nici măcar de frica ăleia de care mă tem cel mai tare.

Era teribil de stranie, gândi el. Atât de stranie că începea să-i inspire și lui o vagă stingherealã. O întrebă morocănos, căci mintea îi era ocupată cu gânduri importante:

— Dar de ce naiba ți-e atât de frică?

— Nu ți-ai dat seama încă ce-am fost nevoită să fac?! strigă femeia.

Înnebunită de acuitatea oribilelor ei temeri, cu capul răsunându-i de strigăte disperate, ce îi mențineau mai presus de rațiune groaza față de situația în care se găsea, își închipuise propria incoerență drept limpezimea întruchipată. Nici nu era conștientă cât de puțin rostise cu voce tare în propozițiile frânte, pe care le completase doar în mintea ei. Simțea ușurarea ca pentru o mărturisire completă și acorda un înțeles aparte fiecărei fraze pronunțate de Ossipon, care însă nu înțelegea câtuși de puțin același lucru ca și ea.

— Nu ți-ai dat seama ce-am fost nevoită să fac? (Își pierdu vocea.) Atunci ai să înțelegi și de ce mă tem atâta, continuă ea cu un murmur sumbru și amar. Nu vreau să ajung acolo. Nu vreau. Nu vreau. Nu vreau. Trebuie să-mi promiți că mă omori tu mai întâi. (Îl scutură de reverele hainei.) Nu trebuie să se-ntâmple asta niciodată!

O asigură scurt că nici un fel de promisiuni nu erau necesare din partea lui, dar avu grijă să nu o contrazică în termeni prea decișii, căci avusese mult de-a face în viață cu femei exaltate și se simțea în general înclinat să-și lase conduita călăuzită de experiență mai degrabă decât să-și aplice sagacitatea la fiecare caz separat. De altfel, sagacitatea lui era ocupată în alte direcții acum. Vorbele femeilor cădeau în apă, dar neajunsurile orarelor persistau. Natura insulară a Marii Britanii se impuse asupra acestei constatări a lui sub o formă odioasă. „Ar putea fi pusă foarte bine sub lacăt în fiecare seară", gândi el cu iritare și la fel de încurcat de parcă ar fi

avut de escaladat un zid vertical cu o femeie agățată în spinare. Deodată se plesni însă peste frunte. Tot scormonindu-și întruna creierii, îi venise în minte cursa de Southampton-St. Malo. Feribotul pleca în jur de miezul nopții. La 10,30 era un tren. Deveni din nou vesel și gata de acțiune.

— De la gara Waterloo. Timp e berechet. Ne descurcăm noi până la urmă... Dar ce s-a-ntâmplat? Nu pe-aici, protestă el.

După ce își vârâse brațul într-al său, doamna Verloc încerca să-l tragă din nou în Brett Street.

— Am uitat să-nchid ușa magazinului când am plecat, șușoti ea teribil de agitată.

Magazinul și tot ce ținea de el încetase de mult să-l mai intereseze pe Ossipon. Se pricepea când să-și înfrâneze dorințele. Tocmai era pe punctul de a spune: „Și ce dacă? Las-o-ncolo de ușă", dar se abținu. Avea silă de certurile pentru fleacuri. Ba chiar mări pasul în mod considerabil la gândul că se putea ca ea să fi lăsat banii în vreun sertar. Și totuși, bunăvoința lui nu reușea să țină pasul cu nerăbdarea ei febrilă.

Magazinul păru la început cufundat în întuneric. Ușa stătea întredeschisă. Rezemându-se de vitrină, doamna Verloc rosti gâtuită:

— N-a intrat nimeni. Uite! Lumina... lumina din salon.

Întinzându-și capul înainte, Ossipon zări o pâlpâire slabă în fundul beznei magazinului.

— Se vede, confirmă el.

— Am uitat-o aprinsă.

Vocea doamnei Verloc abia se auzea de după voal. Și, cum el o aștepta să intre ea întâi, spuse ceva mai tare:

— Du-te înăuntru și stinge-o... că eu înnebunesc.

El nu făcu pe loc nici o obiecție la această propunere atât de straniu motivată.

— Și unde-s toți banii ăia? întrebă.

— La mine! Du-te, Tom. Repede! Stinge-o... Du-te înăuntru!, strigă ea, apucându-l de amândoi umerii pe la spate.

Nepregătit pentru o asemenea demonstrație de forță fizică, Ossipon se trezi împins cu putere și ajunse împleticindu-se până în mijlocul magazinului. Era uimit de forța femeii, dar totodată scandalizat de procedeu. Totuși, nu se întoarse pentru a o pune sever la punct în stradă. Începea să fie neplăcut impresionat de comportamentul ei surprinzător. Cu toate acestea, își spuse că acum ori niciodată era momentul să-i facă toate mofturile femeii. Evită ușor colțul tejghelei și se apropie liniștit de ușa cu sticlă a salonașului. Cum perdeaua ce acoperea geamurile era puțin trasă, în virtutea unui impuls cât se poate de natural, aruncă o privire înăuntru, chiar în clipa când se pregătea să apese pe clanță. Privi fără vreun gând ascuns, fără intenție și fără vreo curiozitate anume. Privi înăuntru pentru că nu putea să nu privească înăuntru. Privi deci înăuntru și îl descoperi pe domnul Verloc odihnindu-se liniștit pe canapea.

Un urlet, venit din adâncurile cele mai negre ale pieptului său, sucombă neauzit, prefăcându-se într-un fel de gust unsuros și grețos pe buzele lui. În același timp personalitatea psihică a lui Ossipon execută disperată un mare salt înapoi, însă trupul său, lăsat astfel fără nici o cârmă spirituală, se ținea mai departe de clanța ușii cu toată forța irațională a unui instinct în acțiune. Vânjosul anarhist nici măcar nu se clătină, ci privi mai departe, cu fața lipită de geam și cu ochii ieșiți din orbite. Ar fi dat orice să plece de acolo, însă rațiunea ce tocmai îi revenea îl sfătui că era mai bine să nu lase clanța ușii din mână. Ce era asta... demență, coșmar sau o cursă în care fusese atras cu o abilitate dușmănoasă? Și de ce... pentru ce? Habar n-avea. Fără a încerca vreo senzație de frică în piept și cu conștiința absolut împăcată în ce-i privea pe acești doi oameni, gândul că, pentru motive misterioase, va fi asasinat de cuplul Verloc îi trecu nu atât prin minte, cât prin moalele stomacului și dispăru, lăsând în urmă o greață și o amețeală... o indispoziție. Ossipon nu se simți foarte bine timp de o clipă — o clipă destul de lungă. Și privi insistent. Domnul Verloc stătea între timp foarte liniștit, simulând, din motive numai de el știute, somnul, în vreme ce turbata lui de soție păzea ușa — invizibilă și tăcută pe strada întunecată și pustie. Sau era poate vreo teribilă înscenare născocită de poliție anume pentru el? Modestia sa înlătură această ultimă ipoteză.

Dar sensul adevărat al scenei pe care o vedea i se revelă lui Ossipon prin observarea pălăriei.

Părea un lucru extraordinar, un obiect funest, un semn. Neagră și cu borurile în sus, zăcea pe podea în fața canapelei pregătită parcă să primească mila câtorva bănuți de la niște oameni ce urmau să vină neîntârziat pentru a-l privi pe domnul Verloc în deplinătatea tihnei sale domestice cum stă culcat pe canapea. De la pălărie ochii vânjosului anarhist se deplasară asupra mesei mutate din loc, priviră o vreme platoul spart, căpătară un gen de șoc optic remarcând o dungă subțire albă sub pleoapele incomplet închise ale bărbatului de pe canapea. Domnul Verloc nu mai părea să fie adormit acum, cât culcat cu capul pe o parte și privindu-și insistent partea stângă a pieptului. Iar când Ossipon desluși în fine și mânerul cuțitului, se întoarse de la ușa cu geam a salonașului și avu un spasm violent de vomă.

Pocnetul ușii de la intrare trântite îl făcu să-i tresară inima de panică. Această casă, cu inofensivul ei locatar, putea încă deveni o cursă de... o cursă de o natură înspăimântătoare. Ossipon nu avea în acest moment o idee precisă despre ce se întâmplă cu el. Lovindu-se cu șoldul de capătul tejghelei, se răsuci, scoase un strigăt de durere, clătinându-se pe picioare și-și simți, pe fondul digresiunii create de clinchetul clopoțelului, brațele lipite brusc de coaste într-o îmbrățișare convulsivă, în timp ce buzele reci ale unei femei îi șopteau, atingându-i urechea, abia auzit:

— Polițistul! M-a văzut!

Renunță la luptă; ea nu-i dădea drumul defel. Mâinile i se încleștaseră, cu o înlănțuire inseparabilă a degetelor, pe spinarea lui robustă. Pe când pașii se apropiau afară, suflau amândoi repede, piept lângă piept, cu respirații grele și chinuite, ca și cum atitudinea lor ar fi fost a unei lupte ucigătoare, când în realitate era a unei frici ucigătoare. Iar timpul abia trecea.

Polițistul de gardă în cartier o zărise de fapt pe doamna Verloc în fugă; numai că, intrând el din bulevardul luminat de la capătul opus al lui Brett Street, nu i se păruse că e decât o umbră în întuneric. Și nici măcar nu era sigur dacă fusese chiar și atât — o umbră. Nu avea nici un motiv să se grăbească. Ajungând în dreptul magazinului observă că în acea seară închiseseră devreme. Nimic neobișnuit în asta. Oamenii care erau de gardă aveau indicații speciale în privința acelui magazin: ce se petrecea acolo nu era treaba lor, afară doar dacă nu se atenta cumva la liniștea publică, însă orice li se părea neobișnuit trebuia raportat. Acum nu era nimic neobișnuit; dintr-un sentiment al datoriei însă și pentru a avea conștiința împăcată, de asemenea și din cauza acelei umbre suspecte din întuneric, polițistul traversă strada și încercă ușa. Yala, a cărei cheie se odihnea ieșită pentru vecie din funcțiune în buzunarul de la vestă al răposatului domn Verloc, își făcu datoria, ca de obicei. Și, în timp ce conștiinciosul polițist scutura întruna de mâner, Ossipon simți buzele reci ale femeii atingându-i urechea din nou:

— Dacă intră, să mă omori... să mă omori, Tom.

Polițistul se depărta, aruncând în trecere fascicolul lanternei, mai mult de formă, înspre vitrină. Încă o clipă femeia și bărbatul dinăuntru stătură nemișcați, suflând din greu, piept lângă piept; apoi degetele ei se descleștară și brațele îi căzură încet în lături. Ossipon se rezemă de tejghea. Vânjosul anarhist simțea mare nevoie de un sprijin. Totul i se părea groaznic. Aproape că era prea scârbit ca să mai spună ceva. Reuși totuși să dea glas unei lamentații, dovedind cel puțin că realiza în ce situație se află.

— Încă puțin și nimeream nas în nas cu tipul și cu nenorocita aia de lanternă oarbă a lui.

Nemișcată în mijlocul magazinului, văduva domnului Verloc îi spuse insistent:

— Du-te înăuntru și stinge lumina aia, Tom. Altfel înnebunesc.

Îi văzu vag gestul vehement de refuz. Nimic pe lume nu l-ar fi putut obliga pe Ossipon să intre în salonaș. Nu era superstițios, dar pe podea era prea mult sânge; o baltă respingătoare se întindea în jurul pălăriei. Se gândi că stătuse deja prea aproape de acel cadavru pentru a mai rămâne cu conștiința împăcată... pentru a-și salva, poate, gâtul chiar!

— Atunci de la contor! Acolo. Uite. În colț.

Parcurgând brusc și cu pași mari magazinul, ca o umbră, silueta robustă a lui Ossipon se chirci într-un colț ascultătoare; dar obediența lui era mai mult în silă. Meșteri nervos la contor și subit, pe fondul unei înjurături șoptite în barbă, lumina de

dincolo de ușa cu geam se stinse, o dată cu suspinul gâfâit, isteric al femeii. Noaptea, inevitabila recompensă a muncilor pline de zel ale oamenilor pe acest pământ, se coborâse peste domnul Verloc, revoluționarul încercat — „unul din vechea gardă" —, umilul păzitor al societății, neprețuitul agent secret din depeșele răposatului baron Stott-Wartenheim; un slujitor al legii și al dreptății, credincios, de încredere, exact, demn de admirație, cu o unică slăbiciune poate, însă aceea adorabilă: convingerea sa idealistă că era iubit pentru sine însuși.

Ossipon se întoarse pe bâjbâite prin aerul sufocant, negru ca cerneala acum, până la tejghea. Vocea doamnei Verloc, ce stătea în mijlocul magazinului, vibra în urma lui prin beznă sub forma unui protest disperat.

— Nu vreau să fiu spânzurată, Tom. Nu vreau...

Dar se întrerupse. De lângă tejghea Ossipon o avertiză:

— Nu mai striga așa. Apoi, părând că reflecta profund: Și singură ai făcut asta? întrebă cu glas cavernos, dar cu o aparență de calm desăvârșit, care umplu sufletul doamnei Verloc de încredere și recunoștință pentru forța lui protectoare.

— Da, șopti ea, invizibilă.

— Nu mi-aș fi închipuit niciodată, bălmăji el. Nimeni nu și-ar fi închipuit.

Se auzi umblând prin magazin, apoi răsună pocnetul broaștei încuiate de la ușa salonașului. Ossipon încuiase cu cheia repaosul domnului Verloc; dar nu făcuse gestul din pietate pentru caracterul etern al

acestui repaos ori din vreun alt considerent sentimental, ci pentru motivul foarte precis că nu era deloc sigur dacă mai era sau nu cineva ascuns pe undeva prin casă. N-o credea pe femeie, sau mai bine zis era incapabil acum să judece cât anume putea fi adevărat, posibil sau chiar probabil în acest univers uluitor. Atât de îngrozit era încât își pierduse orice capacitate de a mai crede ori de a se îndoi în legătură cu această formidabilă întâmplare, care începea cu inspectori de poliție și ambasade și Dumnezeu știe unde avea să se încheie — pe eșafod poate. Era înfricoșat la gândul că nu putea dovedi cum își petrecuse timpul după ora șapte seara, căci se tot învârtise prin preajma lui Brett Street. Era îngrozit de această femeie nebună, care îl adusese aici și care avea probabil să-i arunce în cârcă o frumoasă complicitate la crimă, dacă nu acționa prudent. Era îngrozit de rapiditatea cu care fusese implicat într-o istorie atât de periculoasă — cu care fusese de fapt abil atras în ea. Doar cu vreo douăzeci de minute în urmă întâlnise femeia — nu mai mult.

Se auzi din nou, supusă, vocea doamnei Verloc implorându-l cu duioșie:

— Nu-i lăsa să mă spânzure, Tom! Scoate-mă din țară. Am să muncesc pentru tine. Am să-ți fiu ca o sclavă. Am să te iubesc. Nu mai am pe nimeni pe lumea asta... Dacă tu nu mă vrei, cine să mă vrea?!

O vreme tăcu; apoi, din străfundurile singurătății răspândite în jurul ei de un firicel neînsemnat de

sânge prelins pe lângă un mâner de cuțit, îi veni o teribilă inspirație — tocmai ei, care fusese fata respectabilă a imobilului din Belgravia și soția loială și respectabilă a domnului Verloc.

— N-am să-ți cer să mă iei de nevastă, oftă ea copleșită de rușine.

Și făcu un pas înainte prin întuneric. Ossipon era îngrozit de ea. Nu l-ar fi surprins câtuși de puțin dacă ar fi scos deodată un al doilea cuțit, pentru a-l implânta, pe acesta, în pieptul lui. Precis nu i-ar fi opus nici o rezistență, îi lipsea pur și simplu forța de a-i spune în acel moment să stea pe loc, să nu se apropie. O întrebă în schimb pe un ton straniu, cavernos:

— Și el dormea?

— Nu, strigă ea, apoi continuă cu un debit rapid: Nu dormea. El să doarmă?! Îmi tot spunea că nimic nu-l putea atinge. Asta după ce mi-a luat băiatul chiar de sub ochii mei ca să-l omoare... băiatul ăsta neajutorat, nevinovat, iubitor. Era copilul meu, crede-mă. Și el stătea întins pe canapea ca și cum nimic... după ce a omorât băiatul... băiatul meu. Îmi venea s-o apuc la întâmplare pe străzi, numai să nu-l mai văd. Și el îmi spune cică: „Vino aici", după ce zice că l-am ajutat eu să omoare băiatul. Auzi, Tom? Cică: „Vino aici", după ce-mi smulge inima din piept o dată cu băiatul și mi-o calcă-n picioare în noroi.

Tăcu, apoi repetă de două ori, ca prin vis:

— Sânge și noroi. Sânge și noroi.

În gândurile lui Ossipon se făcu în sfârșit lumină. Vasăzică cel care murise în parc era băiatul ăla neîntreg la minte. Farsa jucată tuturor i se părea cum nu se poate mai totală — colosală chiar. În culmea uimirii, exclamă științific:

— Dumnezeule mare... Degeneratul!

— Vino aici, răsună din nou glasul doamnei Verloc. Da' din ce credea el că sunt făcută? Spune, Tom. Vino aici! Tocmai eu! Uite-așa! Privisem până atunci la cuțit și mi-am zis că vin, dacă voia cu tot dinadinsul. Da, da! Și-am venit... pentru ultima oară... Cu cuțitul.

Ossipon era absolut terifiat de ea — de sora degeneratului —, o degenerată ea însăși, de tip criminal. Se poate spune că, pe lângă celelalte feluri de frică, Ossipon era speriat și din punct de vedere științific. Teama lui era compozită și incomensurabilă și, prin însuși excesul ei, îi dădea, pe întuneric, o falsă aparență de calm și deliberare reflexivă. Căci se mișca și vorbea fără dificultate — noroc că nimeni nu-i putea vedea fața albă ca varul. Se simțea pe jumătate mort.

Tresări un sfert de metru de la podea. Pe neașteptate, doamna Verloc profanase neîncălcata decență reținută a căminului ei printr-un zbierăt înfiorător de ascuțit.

— Ajută-mă, Tom! Scapă-mă. Nu vreau să mă spânzure!

El se năpusti înainte acoperindu-i gura cu toată palma și zbierătul muri. Dar, în elanul lui, reuși s-o răstoarne pe jos. Acum o simțea cum îi cuprinde

strâns picioarele și teroarea îi atinse paroxismul, devenind un soi de beție, alimentându-i coșmarurile, dobândind toate caracteristicile unui veritabil *delirium tremens*. Vedea șerpi în fața ochilor. O vedea pe femeie încolăcită în jurul lui ca pe un șarpe imposibil de îndepărtat. Nu avea mușcătura ucigătoare. Nu, era moartea însăși, tovarășa vieții.

Ca și cum s-ar fi ușurat prin acea izbucnire, doamna Verloc nu reacționa nici pe departe zgomotos acum. Era cuprinsă de accese.

— Tom, nu poți scăpa de mine acum, șopti ea de pe jos. Numai dacă-mi strivești capul sub călcâiul tău. Nu te mai las.

— Ridică-te, îi porunci Ossipon.

Chipul lui era atât de palid, încât devenise vizibil în întunericul din magazin, pe când, cu voalul coborât, doamna Verloc nu avea față, aproape că nu i se distingea nici silueta. Doar tremurul unui obiect mic și alb, o floare de la pălărie, îi marca locul și mișcările.

Aceasta se ridică prin beznă. Se sculase de pe podea și Ossipon regretă că nu fugise imediat în stradă, își dădea însă lesne seama că n-ar fi avut nici un rost. Ar fi alergat după el. L-ar fi urmărit zbierând până ce ar fi adus toți polițiștii din cartier să-l fugărească. Și apoi Dumnezeu știe ce ar mai fi spus despre el. Era atât de speriat că, timp de o clipă, îi trecu prin gând chiar ideea dementă de a o strangula pe întuneric. Și se sperie mai tare ca niciodată! Femeia îl avea la mână! Se vedea trăind de aici încolo sub o teroare abjectă în cine știe ce

cătun obscur din Spania sau din Italia; până într-o bună zi când aveau să-l găsească și pe el mort, cu un cuțit înfipt în inimă, ca pe domnul Verloc. Oftă adânc. Nu îndrăznea să miște. Iar doamna Verloc aștepta în liniște să vadă care avea să fie bunul plac al mântuitorului ei, găsind alinare în tăcerea lui meditativă.

Deodată el vorbi, cu o voce aproape naturală. Reflecțiile sale ajunseseră la capăt.

— Hai să plecăm mai bine, că altfel pierdem trenul.

— Și unde mergem, Tom? se interesă ea timidă.

Doamna Verloc încetase să mai fie o femeie liberă.

— Să ajungem întâi la Paris, cum s-o putea... Acum ieși tu prima și vezi dacă drumu-i liber.

Ea se supuse. Vocea i se auzi încet prin ușa întredeschisă prudent.

— Nu-i nimeni.

Ossipon ieși la rândul lui. Cu toate eforturile sale de a umbla cât mai delicat, clopoțelul clincheti sonor în spatele ușii închise a magazinului rămas gol, ca și cum ar fi încercat în zadar să-l prevină pe adormitul domn Verloc că soția îi pleca definitiv de-acasă — împreună cu prietenul său.

În trăsură își reveniră pe dată, iar vânjosul anarhist începu să-i explice cum trebuia procedat mai departe. Era încă extrem de palid, iar ochii păreau a i se fi adâncit cu încă un deget pe chipul încordat. Aparent se gândise însă la totul cu o extraordinară meticulozitate.

— Când ajungem — îi explica el cu un glas ciudat și monoton — tu intri în gară înaintea mea, ca și cum nu ne-am cunoaște. Eu cumpăr biletele și, trecând pe lângă tine, ți-l strecor pe-al tău discret în mână. Pe urmă tu te duci în sala de așteptare de la clasa întâi și stai acolo până cu zece minute înainte de plecarea trenului. Atunci ieși. Eu am să fiu afară. Prima dată ieși pe peron, ca și cum nici nu m-ai cunoaște. S-ar putea să fie acolo ochi iscoditori care să știe despre ce-i vorba. Singură, ești doar o femeie care ia trenul. Eu sunt cunoscut. Alături de mine, s-ar putea deduce imediat că ești doamna Verloc și că încerci să fugi. Ai înțeles, draga mea? adăugă el, cu o sforțare.

— Da, răspunse doamna Verloc, stând rezemată de el în trăsură și țeapănă de groaza spânzurătorii și de frica morții. Da, Tom. Și adăugă doar pentru sine, ca un refren sinistru: Căderea s-a produs de la o înălțime de paisprezece picioare.

Fără s-o privească și cu o față semănând cu propriul său mulaj în ghips după o boală epuizantă, Ossipon zise:

— Apropo, ar trebui să-mi dai acum banii pentru bilete.

Descheind câteva copci de la corsajul rochiei și privind fix drept înainte, dincolo de apărătoarea de noroi a trăsurii, doamna Verloc îi înmână portmoneul din piele de porc. Ossipon îl primi fără un cuvânt și păru că îl pitește undeva adânc, în însuși pieptul său. Apoi bătu ușor haina cu palma prin exterior.

Totul se petrecuse fără ca cei doi să schimbe nici măcar o singură privire: păreau concentrați amândoi să descopere primele indicii ale unui țel mult așteptat. Abia după ce trăsura dădu colțul îndreptându-se către pod, Ossipon își descleștă din nou buzele.

— Știi cumva câți bani sunt înăuntru? întrebă el ca și cum s-ar fi adresat încet vreunui spiriduș răsărit între urechile calului.

— Nu, răspunse doamna Verloc. Mi i-a dat și-atât. Nu i-am numărat. Pe-atunci nici nu-mi trecea prin minte. Pe urmă...

Și făcu un gest vag din mâna dreaptă. Într-atât de expresivă era acea ușoară mișcare a acelei mâini drepte care, cu mai puțin de un ceas înainte aplicase o lovitură mortală drept în inima unui om, încât Ossipon nu-și putu reține un tremur brusc. Îl exageră dinadins murmurând:

— Mi-e frig. M-a pătruns umezeala.

Doamna Verloc privea fix în față la perspectivele evadării sale. Din când în când, asemenea unei flamuri negre ce-i tăia calea, cuvintele „Căderea s-a produs de la o înălțime de paisprezece picioare" se interpuneau în drumul privirilor ei încordate. Prin voalul negru, globii ei mari sticleau lucios, ca printr-o mască.

Rigiditatea lui Ossipon avea în ea ceva profesional, o expresie oficială. Vocea i se făcu din nou, subit, auzită, de parcă ar fi ridicat o piedică, să poată vorbi.

— Ascultă! Știi cumva dacă... dacă el avea contul în bancă pe numele lui sau pe alt nume?

Doamna Verloc își întoarse spre el fața mascată și albul strălucitor al ochilor ei mari.

— Pe alt nume? întrebă ea nedumerită.

— Încearcă să-ți aduci aminte, îi teoretiză Ossipon pe fondul mișcării iuți a trăsurii. E foarte important. Să-ți explic de ce. Banca are numerele acestor bancnote. Dacă ele i-au fost plătite pe numele lui, atunci când... când moartea lui va fi descoperită, bancnotele ar putea servi la urmărirea noastră, pentru că ăștia ni-s toți banii. Tu nu mai ai alți bani la tine?

Făcu semn din cap că nu.

— Chiar nimic? insistă el.

— Ceva mărunțiș.

— Atunci e foarte periculos. Banii ăștia necesită măsuri speciale. Chiar foarte speciale. S-ar putea să fim nevoiți să pierdem mai mult de jumătate din sumă schimbând bancnotele într-un loc sigur pe care-l cunosc eu la Paris. În caz contrar — vreau să spun dacă avea un cont, dar încasa banii sub alt nume, să zicem de exemplu Smith — pot fi folosiți fără nici o grijă, înțelegi? Banca n-are de unde ști că domnul Verloc și, să zicem, domnul Smith sunt una și aceeași persoană. Cred că-ți dai seama ce important e să-ți aduci aminte cu toată exactitatea. Poți răspunde la întrebarea asta? Poate că nu. Eh?

Doamna Verloc răspunse liniștită.

— Acum mi-aduc aminte! La bancă nu se folosea de numele lui. Mi-a spus odată că avea un cont pe numele de Prozor.

— Ești sigură?

— Sunt.

— Și nu crezi că banca îi cunoștea cumva numele adevărat? Sau poate cineva de la bancă, sau...

Ea ridică din umeri.

— De unde să știu eu? E posibil așa ceva, Tom?

— Nu. Cred că nu-i posibil. Însă oricum ar fi fost mai bine să știm... Uite că am ajuns. Ieși tu prima și mergi tot înainte. Fii hotărâtă.

El rămase în urmă și plăti vizitiului din mărunțișul lui. Planul stabilit de prevederea sa meticuloasă fu îndeplinit cu toată precizia. Când doamna Verloc intră în sala de așteptare cu biletul pentru St. Malo în mână, Ossipon se înființa la bufetul gării și, în răstimp de șapte minute, dădu peste cap trei pahare de brandy fiert, cu apă.

— Ca să scot răceala din oase, i se justifică el bufetierei cu un semn prietenesc din cap și o grimasă veselă.

Apoi ieși din nou, arborând, după acel interludiu sărbătoresc, figura unui om ce tocmai băuse din însăși Fântâna Lacrimilor, își aruncă ochii spre ceas. Mai era timp. Aștepta.

Punctuală, doamna Verloc ieși, cu voalul pe față și toată în negru — neagră ca însăși moartea cea mai comună, încununată doar de câteva flori palide și ieftine. Trecu pe lângă un grup de bărbați ce

râdeau; râsul lor putea fi redus la tăcere cu un singur cuvânt. Mersul îi era indolent, în schimb își ținea spatele drept, iar Ossipon o privi înmărmurit înainte de a se urni și el din loc.

Trenul era tras la peron, fără practic nimeni în preajma ușilor lui deschise. Din cauza sezonului și a vremii imposibile, abia dacă erau câțiva călători. Doamna Verloc merse încet de-a lungul șirului de compartimente goale, până ce, din spate, Ossipon îi atinse cotul.

— Aici.

Ea urcă, în timp ce el rămase jos, privind de jur împrejur. Se aplecă înainte și-l întrebă în șoaptă:

— Ce-i, Tom? E vreun pericol?

— Stai puțin. Uite conductorul.

Îl văzu abordându-l pe omul în uniformă. Vorbiră o vreme, îl auzi pe conductor spunându-i: „Foarte bine, domnule", cu mâna dusă la chipiu. Apoi Ossipon se întoarse zicând:

— L-am rugat să nu lase pe nimeni să intre în compartimentul nostru.

Ea stătea pe scaun aplecată în față.

— Tu te gândești la toate... O să mă scapi, Tom? întrebă ea într-un acces de suferință, ridicându-și voalul brusc și privindu-și binefăcătorul.

Dezvălui o față ca de granit. Iar de pe această față îl priveau doi ochi mari, uscați, dilatați, opaci și arși, ca două găuri negre săpate în globii albi și strălucitori.

— Nu-i nici un pericol, spuse el privind-o fix în acești ochi cu o seriozitate aproape răpită, care

doamnei Verloc, în fuga ei de spânzurătoare, i se păru plină de forță și tandrețe.

O asemenea tandrețe o emoționă profund și figura ei de granit își mai pierdu ceva din rigiditatea severă a groazei. Ossipon o privea cum nici un iubit nu privise vreodată chipul iubitei sale. Anarhistul Alexander Ossipon, poreclit Doctorul, autor al unei broșuri (impropriu numită) medicale, în ultima vreme conferențiar despre aspectele sociale ale igienei prin diverse cluburi muncitorești, nu recunoștea opreliștile moralității convenționale, în schimb se supunea regulilor științei. Era un caracter științific și deci o privea în mod științific pe această femeie, sora unui degenerat și o degenerată ea însăși — de tip criminal. O studie îndelung și îl invocă pe Lombroso tot așa cum un țăran italian s-ar recomanda sfântului său favorit. O studie științific, îi studie obrajii, nasul, ochii, urechile... Rău!... Fatal! Cum buzele doamnei Verloc stăteau întredeschise și ușor relaxate sub privirea lui pasionat de atentă, îi studie și dinții... Nu persista nici o îndoială... tip criminal... Și, dacă Ossipon nu-și încredință sufletul îngrozit lui Lombroso n-o făcu numai pentru că, din motive științifice, nu putea crede că avea asupra lui un asemenea obiect numit suflet. Avea în schimb în el un spirit științific, iar acesta îl îndemnă să depună mărturie, pe peronul unei gări, în fraze nervoase și sincopate.

— Fratele tău era un tânăr extraordinar. Foarte interesant de studiat. Un tip perfect dintr-un anumit punct de vedere. Absolut perfect!

Se exprima științific tocmai din cauza fricii sale secrete. Iar doamna Verloc, auzind aceste elogii închinate iubitului ei frate mort, se aplecă în față cu o licărire de lumină în ochii întunecați, precum o rază de soare vestind furtuna iminentă.

— Într-adevăr, așa era, șopti ea moale, cu buze tremurătoare. Tu ai știut să-l remarci, Tom, și te-am iubit mult pentru asta.

— E aproape de necrezut ce asemănători erați amândoi, continuă Ossipon, dând glas terorii sale persistente și încercând să-și ascundă senzația de greață și nerăbdarea nervoasă față de trenul care nu mai pornea odată. Da, îți semăna mult.

Cuvintele lui nu erau deosebit de emoționante sau de compătimitoare. Dar insistența lor asupra fenomenului asemănării dintre cei doi frați fu suficientă pentru a-i răscoli doamnei Verloc emoțiile cu putere. Scoase un strigăt slab și, aruncându-și brațele înainte, izbucni în sfârșit în lacrimi.

Ossipon intră și el în compartiment, închise ușa cu grăbire și se uită afară să vadă ceasul gării. Mai erau opt minute. În timpul primelor trei, doamna Verloc plânse violent și deznădăjduit, fără pauză și fără întrerupere. Apoi își reveni oarecum și începu a suspina duios prin șuvoiul abundent de lacrimi, încercă să-i spună ceva mântuitorului ei, acestui om ce-i apărea ca mesagerul vieții.

— O, Tom! Cum m-am putut teme după ce mi-a fost răpit cu atâta cruzime! Cum m-am putut teme! Și cât de lașă am fost!

Își deplângea cu voce tare dragostea de viață, această viață a ei lipsită de grație și farmec, aproape fără decență, dar cu o credință aprigă într-un singur scop, urmărit până la crimă. Și, așa cum se întâmplă adeseori în lamentațiile omenirii necăjite, bogată în suferințe, dar săracă în cuvinte, adevărul — strigătul însuși al adevărului — se regăsi într-o formă uzată și artificială ascuns printre frazele unui simulacru de sentiment.

— Cum m-am putut teme atât de mult de moarte! Am încercat, Tom. Dar mi-e frică. Am încercat să-mi fac felul. Și n-am putut. Sunt oare de piatră? Cred că n-a fost destul de plină cupa ticăloșiilor vieții pentru mine. Pe urmă ai venit tu...

Se opri. Apoi, într-un acces de încredere și recunoștință, suspină tare:

— N-am să trăiesc până la sfârșitul vieții decât pentru tine, Tom!

— Du-te în colțul celălalt al compartimentului, nu sta spre peron, o îndemnă Ossipon plin de solicitudine.

Se lăsă aranjată confortabil de mântuitorul ei, care o privi cum cade pradă unei noi crize de plâns, și mai violentă decât prima, îi observa simptomele cu aerul unui medic, de parcă ar fi numărat secundele. În sfârșit auzi fluierul conductorului. O contracție involuntară a buzei superioare îi dezveli dinții încleștați într-o atitudine ce-i trăda cumplita hotărâre când își dădu seama că trenul se pune în mișcare. Doamna Verloc nu auzea și nu simțea nimic, iar mântuitorul ei stătea imobil. Trenul

mergea tot mai repede, huruind greoi în ritmul suspinelor sonore ale femeii, când deodată, din doi pași mari, Ossipon traversă compartimentul până la ușă, o deschise hotărât și sări afară.

Sărise chiar la capătul peronului; și atât de crâncenă îi fusese hotărârea de a-și urma întocmai planul disperat încât, printr-un soi de miracol, petrecut aproape exclusiv în aer, izbuti să și trântească ușa compartimentului înapoi cu putere. Numai atunci se trezi rostogolindu-se, ca un iepure împușcat. Când se ridică, era lovit, ametit, palid ca moartea și nu avea aer. Altfel însă, era calm și perfect capabil să facă față armatei agitate de lucrători la căile ferate ce se strânseseră într-o clipă în jurul său. Le explică, pe un ton amabil și convingător, că soția sa primise o telegramă și plecase imediat în Bretania, la căpătâiul maică-sii, care trăgea să moară; că, bineînțeles, era foarte tulburată, iar el serios îngrijorat de starea ei; că tocmai încerca s-o îmbărbăteze și la început nici nu observase că trenul pornise din gară. La exclamația generală: „Dar atunci de ce nu v-ați dus până la Southampton, domnule?", invocă lipsa de experiență a unei cumnate mai tinere, rămasă singură acasă cu trei copilași mici și panica ce avea s-o cuprindă văzând că el nu se întoarce la timp, mai ales că telegraful se închisese deja. Și atunci acționase la primul impuls.

— Dar nu cred că am să mai repet figura, conchise el, zâmbi la toată lumea, împărți niște mărunțiș, apoi ieși din clădirea gării fără nici cel mai mic șchiopătat.

Afară, Ossipon, burdușit de bancnote sigure ca niciodată până atunci în viața lui, refuză oferta unei trăsuri de piață.

— Pot umbla și pe jos, îi răspunse el cu un zâmbet amical vizitiului.

Putea umbla și pe jos. Și umblă. Traversă podul. Mai târziu, turnurile de la Westminster Abbey, cu imobilitatea lor masivă, îi priviră chica de păr blond trecând pe sub felinare. Și felinarele de la Victoria Station îl văzură, și cele din Sloane Square și grilajul de la Hyde Park. Iar Ossipon se trezi din nou pe un pod. Râul, sinistru miracol de umbre încremenite și reflexe curgătoare, amestecându-se jos într-o tăcere neagră, îi atrase atenția. Rămase privind îndelung peste parapet. Big Ben expedie o ghiulea neobrăzată drept peste capul său plecat... Era jumătate după miezul unei nopți de coșmar în Marea Mânecii.

Și Ossipon porni mai departe pe jos. Silueta sa robustă fu zărită în acea noapte în diferite puncte îndepărtate ale uriașei metropole, ce dormita monstruoasă pe un covor de noroi și sub un văl de ceață rece. Fu zărită traversând străzi fără viață și complet tăcute, sau mistuindu-se în perspectiva nesfârșitelor șiruri drepte de case întunecate ce mărgineau bulevardele goale presărate cu lămpi de gaz. Străbătu piețe, piațete, scuaruri, străzi monotone cu nume necunoscute, ce reținu doar praful umanității inert și deznădăjduit din șuvoiul cel mare al vieții. Umbla tot înainte. Și, deodată, cotind în aleea unei grădini cu un petic de iarbă năpârlită,

pătrunse într-o căsuță soioasă de funingine cu ajutorul unei chei pe care o scoase din buzunar.

Se aruncă îmbrăcat în pat și, timp de un sfert de ceas, rămase nemișcat. Apoi se ridică brusc în capul oaselor, îndoind genunchii la piept și înlănțuindu-și gleznele. Primii zori îl găsiră cu ochii larg deschiși, în această postură. Omul acesta care putea umbla atât de mult pe jos, atât de departe, atât de fără țel și nu dădea nici cel mai mic semn de oboseală, putea de asemenea rămâne ore întregi în loc fără a mișca un membru sau chiar o pleoapă. Dar, când soarele dinainte de amiază trimise razele sale în odaie, își descleștă și el degetele și căzu în spate pe pernă. Ochii lui priveau fix în tavan. Deodată se închiseră. Ossipon dormea în lumina soarelui.

XIII

Lacătul masiv de fier de pe ușile dulapului în perete era singurul lucru din cameră pe care ochiul se putea odihni fără a fi deprimat de mizerabila urâțenie a aspectului și de precaritatea obiectelor. În condiții normale nevandabil din cauza nobilelor sale proporții, îi fusese cedat Profesorului pentru câțiva penny de un negustor de vechituri din estul Londrei. Camera era mare, curată, respectabilă și săracă, dar cu acea sărăcie ce sugera atrofierea oricărei nevoi umane, afară de aceea elementară, de pâine. Pe ziduri nu era nimic altceva decât hârtie, o cascadă de verde ca arsenicul, mânjită ici și colo de pete care nu se luau cu nimic și care semănau cu hărțile vagi ale unor continente nepopulate.

La o masă de brad, sub fereastră, ședea vânjosul Ossipon, ținându-și capul în mâini. Îmbrăcat în unicul său costum de tweed ieftin, dar plescăindu-și mereu încoace și încolo o pereche de papuci incredibil de dezmembrați pe scândurile goale, Profesorul umbla cu mâinile adânc vârâte în buzunarele lăbărțate ale hainei, îi povestea tocmai robustului

său oaspete despre vizita pe care o făcuse de curând Apostolului Michaelis. Desăvârșitul anarhist se arăta chiar puțin surprins.

— Omul habar n-avea de moartea lui Verloc. Firește! Doar nu se uită niciodată prin ziare. Cică îl întristează, așa spune el. Dar nu-i nimic. Intru în coșmelia lui. Nici o suflare, pe nicăieri. A trebuit să-l strig de vreo cinci ori înainte de a-mi răspunde. Ziceam că poate mai e încă în pat și doarme. Da' de unde. Scria deja de vreo patru ore la cartea lui. Stătea în cușca aia strâmtă îngropat sub un maldăr de foi scrise. Pe masă, alături, avea un morcov crud mâncat pe jumătate. Micul lui dejun. Acum ține un regim de morcovi cruzi și lapte.

— Și cum mai arată? se interesă moale Ossipon.

— Angelic... Am cules de pe jos o mână de foi. Sărăcia lui de idei e de-a dreptul dezarmantă. N-are nici un pic de logică. Nu mai e deloc în stare să gândească în mod consecutiv. Dar asta încă n-ar fi nimic. Și-a împărțit biografia în trei părți: *Credința*, *Speranța* și *Mila*. Acum tocmai elaborează ideea unei lumi organizate ca un spital mare și frumos, cu grădini și flori, în care cei puternici să se dedice îngrijirii celor slabi.

Profesorul făcu o pauză.

— Poți concepe o nebunie mai mare, Ossipon? Auzi, cei slabi! Sursa tuturor relelor de pe pământul ăsta! continuă el cu o teribilă siguranță de sine. I-am spus că eu visez o lume organizată ca un abator, în care cei slabi să fie adunați la un loc pentru exterminarea lor totală, înțelegi, Ossipon? Adică

sursa tuturor relelor! Ei sunt stăpânii noștri infernali, ei, slabii, neputincioșii, proștii, lașii, cei slabi de înger și cei cu suflete de sclavi. Ei au puterea. Ei sunt cei mulți. A lor e împărăția pământului. Exterminați trebuie toți, exterminați! Asta-i singura cale spre progres. Asta! Vino alături de mine, Ossipon. Întâi marea masă a celor slabi trebuie să piară, pe urmă și cei numai relativ puternici, înțelegi? Întâi orbii, apoi surzii și muții, pe urmă șchiopii și schilozii... și tot așa mai departe. Orice păcat, orice viciu, orice prejudecată, orice convenție trebuie să-și afle într-o zi sfârșitul.

— Și-atunci ce mai rămâne? întrebă Ossipon cu vocea strangulată.

— Rămân eu... dacă sunt destul de puternic, declară micuțul Profesor gălbejit, ale cărui urechi mari, subțiri ca niște membrane și mult depărtate de craniul său mărunt, căpătară deodată o culoare roșu-închis. N-am suferit oare destul de pe urma tiraniei celor slabi? continuă el energic. Apoi, bătându-și haina peste buzunarul de la piept: Și totuși *eu* sunt forța. Dar timpul! Timpul! Dați-mi timp! Ah! Mulțimea asta, prea neghioabă ca să mai simtă fie mila, fie frica. Uneori îmi spun că toate atuurile sunt de partea lor... Toate... până și moartea... propria mea armă.

— Hai să bei cu mine o bere la Silenus, rosti vânjosul Ossipon după un răstimp de tăcere punctat doar de plescăitul rapid al papucilor din picioarele anarhistului desăvârșit.

Acesta din urmă primi. Era în felul său jovial în acea zi. Îl bătu pe Ossipon pe umăr.

— Bere zici! Fie! Să bem azi și să ne veselim, căci suntem puternici, iar mâine murim.

Se munci din greu trăgându-și ghetele, timp în care vorbi mai departe pe tonul său lapidar și hotărât.

— Dar ce s-a-ntâmplat cu tine, Ossipon? Arăți mohorât și-ai ajuns să-mi cauți până și mie compania. Aud că ești văzut mereu în locuri unde oamenii vorbesc numai prostii la beție. De ce? Ți-ai părăsit regimentul de femei? Ele doar sunt cele slabe care-i hrănesc pe cei puternici, nu?

Pocni cu piciorul în podea, apoi ridică cealaltă gheată cu șireturi, greoaie, cu talpă groasă, nevăcsuită și cârpită în multe locuri. Zâmbi sinistru numai pentru sine.

— Ia spune-mi, Ossipon, cumplitule, vreuna din victimele tale s-a omorât vreodată pentru tine?... Sau succesele îți sunt incomplete până la ora asta?... Căci numai sângele își pune pecetea pe măreție. Sângele. Moartea. Gândește-te numai la istorie.

— Du-te dracului! îi aruncă Ossipon fără a întoarce capul spre el.

— De ce? Lasă asta să fie speranța celor slabi, a căror teologie a inventat iadul pentru cei puternici. Ossipon, ceea ce simt eu pentru tine se cheamă dispreț amical. Tu n-ai fi în stare să ucizi nici măcar o muscă.

Însă, mergând spre berărie pe platforma omnibuzului, Profesorul își pierdu buna dispoziție.

Imaginea mulțimii ce înțesa trotuarul îi făcu siguranța de sine să pălească sub povara îndoielii și a neliniștii, de care nu reușea să se ușureze decât după un răstimp de recluziune în camera sa cu dulapul cel mare zăvorât de un lacăt uriaș.

— Deci așa, aruncă peste umăr Ossipon, care stătea pe un scaun mai în spate. Deci așa, Michaelis visează o lume ca un spital minunat și vesel.

— Întocmai. Un azil imens pentru vindecarea celor slabi, confirmă sardonic Profesorul.

— Ce aiureală! recunoscu și Ossipon. Slăbiciunea doar nu se poate vindeca. Dar, la urma urmei, poate că Michaelis nici nu greșește prea tare. În două sute de ani de acum încolo medicii au să ajungă să stăpânească lumea. Știința domnește deja peste tot. Poate că domnește din umbră, dar domnește. Și orice știință până la urmă trebuie să culmineze cu știința vindecării... nu a celor slabi, ci a celor puternici. Omenirea vrea să trăiască... să trăiască.

— Omenirea — enunță Profesorul aruncând o privire suficientă prin ochelarii săi cu rame de oțel — nu știe ce vrea.

— Noroc că știi tu, bombăni Ossipon. Adineauri te plângeai că vrei timp... timp. Ei bine, medicii or să-ți ofere timp... dacă te porți frumos. Afirmi că te numeri printre cei puternici... pentru că porți în buzunar destul material ca să te duci și tu și să mai iei încă, să zicem, alți douăzeci de oameni cu tine în eternitate. Numai că eternitatea e o văgăună blestemată. Timp, da, de el ai nevoie. Tu... dacă ai

întâlni un om care ți-ar putea oferi cu certitudine zece ani de timp, ți l-ai face imediat stăpân.

— Deviza mea e: Nici un Dumnezeu! Nici un stăpân! rosti Profesorul sentențios, ridicându-se pentru a coborî din omnibuz.

Ossipon îl urmă.

— Așteaptă până zaci întins pe spate la capătul sorocului tău de timp, replică el, sărind de pe scară în urma celuilalt. Al picăturii tale jalnice, meschine, abjecte de timp, continuă traversând strada și săltând pe bordura de vizavi.

— Am impresia că ești un impostor, Ossipon, spuse Profesorul, deschizând marțial ușile renumitului restaurant Silenus. Iar, după ce se așează la o masă mică, își dezvoltă mai departe gândul condescendent: Tu nici măcar nu ești doctor. Dar totuși ești amuzant. Ideea ta despre o umanitate care scoate limba în același fel pentru a-și primi pastiluța de la un pol până la celălalt când îi comandă câțiva șmecheri solemni e demnă de profetul nostru. Profeția! Ce rost are să ne gândim la ce va fi?! (Ridică paharul.) Pentru distrugerea a ceea ce este, rosti el calm.

Bău și căzu din nou în mutenia lui ciudat de ermetică. Ideea unei omeniri numeroase ca nisipul plajei și la fel de indestructibilă și greu de manevrat îl obseda. Vacarmul exploziilor de bombe se pierdea în imensitatea grăunțelor de nisip fără nici un ecou. De exemplu, cazul Verloc. Cine se mai gândea acum la el?

Ca sub impulsul brusc al cine știe cărei forțe misterioase, Ossipon scoase un ziar împăturit de mai multe ori din buzunar. Foșnetul lui îl făcu pe Profesor să ridice capul.

— Ce ziar e ăsta? E ceva în el? întrebă.

Ossipon tresări ca un somnambul speriat din somn.

— Nu, nimic. Chiar nimic. E vechi de vreo zece zile. Cred că l-am uitat în buzunar.

Însă nu îl aruncă, deși era vechi, înainte de a-l pune înapoi, aruncă o privire asupra ultimelor rânduri ale unui paragraf. Acestea sunau astfel: „*Un mister impenetrabil pare sortit a pluti pentru totdeauna deasupra acestui gest de demență sau de disperare.*"

Erau ultimele rânduri dintr-o știre apărută sub titlul „*Sinuciderea unei pasagere pe un feribot în Marea Mânecii*". Lui Ossipon îi erau familiare ornamentele acestui gen de stil jurnalistic. „*Un mister impenetrabil pare sortit a pluti pentru totdeauna...*" Știa textul pe de rost cuvânt cu cuvânt. „*Un mister impenetrabil...*" Și, lăsând capul în piept, vânjosul anarhist se cufundă într-o lungă reverie. Se simțea amenințat de acest mister la însăși sursa existenței sale. Nu putea ieși în lume să-și întâlnească diferitele cuceriri, cărora le făcea curte pe băncile din Kensington Gardens sau pe care le întâlnea la gardul vreunor parcuri particulare, fără a fi îngrozit că va începe să le vorbească despre un mister impenetrabil sortit a... Îl cuprinsese o teamă științifică de demența ce părea a-l pândi printre

aceste rânduri. „*A pluti pentru totdeauna deasupra.*" Era o adevărată obsesie, un chin. În ultima vreme lipsise de la mai multe astfel de rendez-vous-uri, a căror trăsătură comună era de obicei o încredere nelimitată în limbajul sentimentelor și al tandreței masculine. Înclinația diferitelor categorii de femei de a avea încredere în el îi satisfăcea nevoia de autoadmirație, oferindu-i și unele expediente materiale. Avea nevoie de așa ceva. Îi era la îndemână. Dar, dacă nu mai putea face uz de această dispoziție aparte, risca să-și anihileze și trupul și idealurile... „*Acest gest de demență sau de disperare.*"

„Un mister impenetrabil" avea să fie cu siguranță „sortit a pluti pentru totdeauna" în măsura în care omenirea întreagă era afectată de el. Dar dacă, dintre toți oamenii, numai el nu reușea să se scuture de această blestemată cunoaștere a adevărului? Iar adevărul cunoscut lui Ossipon era doar atât de precis pe cât i-l putea servi reporterul ziarului... până la pragul cuvintelor magice: „*mister sortit a pluti pentru totdeauna...*"

Ossipon era informat exact. Știa ce văzuse paznicul de la capătul pasarelei: „O femeie în rochie neagră și voal negru, ce rătăcea la miezul nopții de-a lungul cheiului. «Vreți să luați feribotul, doamnă? o întrebase el încurajator. Pe aici, vă rog.» Îi lăsase impresia că nu era hotărâtă ce să facă. A ajutat-o să urce. I s-a părut extrem de vlăguită."

Și mai știa și ce văzuse însoțitoarea: o femeie îmbrăcată în negru, palidă la față, ținându-se dreaptă în picioare în cabina goală a femeilor. Încercase

s-o convingă să stea puțin culcată. Femeia părea că nu vrea să scoată nici un sunet și arăta ca și cum s-ar fi aflat la mare ananghie. Următorul lucru constatat de îngrijitoare a fost că ciudata pasageră părăsise cabina femeilor. A urcat pe punte s-o caute acolo și Ossipon află că biata femeie o găsise pe nefericita doamnă șezând pe unul din scaunele acoperite de afară. Ținea ochii larg deschiși, dar n-a vrut să răspundă la nici o întrebare ce i s-a pus. Arăta foarte suferindă, îngrijitoarea s-a dus după stewardul-șef și cei doi au stat o vreme lângă scaunul acoperit, sfătuindu-se ce era de făcut cu neobișnuita pasageră. Au vorbit destul de limpede (deși ea părea să nu audă nimic) de St. Malo și de consulul de acolo, prin intermediul căruia voiau să încerce a lua legătura cu familia ei din Anglia. Apoi au plecat să-i aranjeze mutarea jos, într-o cabină, căci, din câte puteau judeca după chipul ei, femeia li s-a părut că se sfârșește văzând cu ochii.

Ossipon știa însă că, dincolo de acea mască a disperării, luptau împotriva deznădejdii și groazei o vigoare vitală, o dragoste de viață în stare să reziste chinului sufletesc ce îndeamnă la crimă și la frică, la frica dementă și oarbă de spânzurătoare. Știa acest lucru, îngrijitoarea și stewardul-șef însă nu știau nimic, afară de faptul că, venind după ea, în mai puțin de cinci minute, femeia în negru nu se mai afla pe scaunul acoperit. Nu era de găsit nicăieri. Dispăruse. Era ora cinci dimineața și nici un accident nu fusese semnalat. După un ceas, unul din marinarii feribotului a descoperit pe scaun o

verighetă. Rămăsese lipită de lemn din cauza umezelii și strălucirea ei îi atrăsese atenția, înăuntru era gravată o dată: 24 iunie 1879. „*Un mister impenetrabil pare sortit a pluti pentru totdeauna...*"

Și Ossipon ridică încet capul plecat în piept și atât de drag numeroaselor femei umile din aceste insule ale noastre; sub claia de păr galben ca lumina soarelui semăna cu Apollo.

Între timp, Profesorul devenise neliniștit. Se sculă în picioare.

— Stai, zise în pripă Ossipon. Ascultă, ce știi tu despre demență și disperare?

Profesorul își trecu vârful limbii peste buzele subțiri și uscate și pronunță doctoral:

— Așa ceva nu există. Acum orice pasiune e moartă. Lumea e mediocră, flască, lipsită de vlagă. Pe când demența și disperarea sunt o forță. Iar forța e un delict în ochii nebunilor, ai celor slabi și proști, care dau tonul în ziua de azi. Tu ești un ins mediocru. Verloc, al cărui caz poliția a reușit să-l moșmondească atât de eficace, era și el un mediocru. Iar poliția l-a omorât. Era mediocru, să știi. Toată lumea e mediocră. Demență și disperare! Fă-mi o pârghie din astea două și-ți mut lumea din loc. Ossipon, îți acord tot disprețul meu cordial. Tu nu ești în stare să concepi nici măcar ceea ce, în limbajul cetățeanului îmbuibat, se numește un delict. N-ai pic de forță în tine.

Tăcu, zâmbind sardonic din spatele sinistrelor reflexe ale ochelarilor săi.

— Și dă-mi voie să-ți spun că mica moștenire pe care se-aude că ai primit-o nu te-a făcut deloc mai deștept. Stai în fața berii ăsteia ca o momâie. Te-am salutat.

— Vrei s-o iei tu? întrebă Ossipon privind spre el cu un rânjet stupid.

— Ce să iau?

— Moștenirea. Ți-o dau pe toată.

Incoruptibilul Profesor zâmbi doar. Hainele abia se mai țineau pe el, iar ghetele sale grele ca plumbul și care, sub atâtea cârpeli, își pierduseră forma inițială, luau apă la fiecare pas. Dar nu spuse decât:

— Am să-ți trimit din când în când o mică notă de plată pentru niște substanțe pe care le comand mâine. Am mare nevoie de ele. Ne-am înțeles... da?

Ossipon lăsă încet capul în jos. Era singur. „*Un mister impenetrabil...*" I se părea că, suspendat în aer înaintea lui, își vedea propriul creier pulsând în ritmul unui mister impenetrabil. Era fără îndoială bolnav... „*Acest gest de demență sau de disperare.*"

Pianul mecanic de lângă ușă interpretă cu mult tupeu un vals, după care tăcu brusc, de parcă s-ar fi supărat.

Ossipon, supranumit Doctorul, ieși din berăria Silenus. Ezită puțin la ușă, clipind în lumina nu prea puternică a soarelui; avea ziarul cu știrea despre sinuciderea unei femei în buzunar. Lipită de ziar, îi bătea inima. Sinuciderea unei femei — *acest gest de demență sau de disperare.*

Umbla pe stradă fără să fie atent pe unde calcă și mergea într-o direcție care nu avea să-l ducă la locul de întâlnire cu vreo altă doamnă (o guvernantă mai vârstnică, plină de încredere într-un chip ambroziac și apollonic). Dimpotrivă, mergea în direcția opusă. Nu era capabil să dea ochii cu nici o femeie acum. Eșec total. Nu-i venea nici să gândească, nici să lucreze, nici să doarmă, nici să mănânce. În schimb începuse să bea cu plăcere, cu anticipație, cu speranță. Eșec total. Cariera sa revoluționară, întreținută de sentimentele și încrederea multor femei, se vedea amenințată de un mister impenetrabil — misterul unui creier omenesc pulsând greșit în ritmul unor fraze de ziar. „*...Sortit a pluti pentru totdeauna deasupra acestui gest...* — și se înclina încet spre canal — *de demență sau de disperare...*"

„Sunt serios bolnav", își murmură el pentru sine cu o intuiție științifică. Deja silueta sa robustă, cu banii din fondul secret al unei ambasade (moșteniți de la domnul Verloc) în buzunar, umbla prin rigola de gunoaie a străzii, antrenându-se parcă pentru povara unui viitor ineluctabil, își încovoia deja umerii lați, pleca în jos capul cu bucle de ambrozie, ca și cum ar fi fost pregătit să-și înhame curelele de piele ale reclamelor, devenind om-sandviș. Întocmai ca în noaptea aceea, cu mai bine de o săptămână în urmă, Ossipon umbla fără a se uita pe unde calcă, fără să simtă oboseala, fără să simtă nimic, nevăzând nimic, neauzind nici un sunet. „*Un mister impenetrabil...*" Mergea și nimeni nu-i

dădea vrea atenție... „*Acest gest de demență sau de disperare.*"

Și incoruptibilul Profesor umbla în acele clipe, ferindu-și ochii de odioasa mulțime a oamenilor. El nu avea nici un viitor, îl disprețuia. El era o forță. Gândurile lui se delectau cu imagini ale ruinei și ale distrugerii. Umbla debil, neînsemnat, jerpelit, mizerabil — dar înspăimântător în simplitatea ideii sale de a chema demența și disperarea să participe la regenerarea lumii. Nimeni nu-l băga în seamă. Trecea nebănuit și ucigător ca o molimă pe străzile pline de oameni.

ianuarie–octombrie 1906

CUPRINS

I 5
II 15
III 52
IV 77
V 100
VI 129
VII 167
VIII 188
IX 224
X 262
XI 281
XII 327
XIII 371